

pensioenfonds

JAARVERSLAG

2022

Cijfers,
feiten &
verhalen

STICHTING PENSIOENFONDS PGB

JAARVERSLAG 2022

70ste BOEKJAAR

Dit is ons jaarverslag van 2022.

Het was een tegenstrijdig jaar. Er was veel onrust in de wereld en op de financiële markten; dat gaf een daling van het rendement op de beleggingen. Maar de rente steeg en daardoor konden we voor het eerst in jaren toch de pensioenen verhogen. In dit jaarverslag kunt u er alles over lezen. Maar wie niet meteen te diep wil gaan, kan houvast vinden in de 12 'nieuwttjes'. Die zijn verspreid door het jaarverslag geplaatst, maar zijn makkelijk te herkennen aan de tijdbalk onderin. We selecteerden er uit elke maand één. Samen geven ze een snel overzicht van wat er zoal speelde bij ons pensioenfonds in 2022.

Wat houdt jou het meest bezig als het gaat om pensioen?

Ook vindt u in dit jaarverslag foto's van 2 deelnemers, 2 werkgevers en 2 gepensioneerden. We vroegen ze wat hen het meest bezighoudt als het gaat om pensioen. Zo krijgt u meteen een beeld van waar we het voor doen: het pensioen van mensen uit heel veel verschillende sectoren. Het pensioen van vandaag en de toekomst.

Wilt u het volledige verhaal van deze 6 personen lezen?
Scan dan de QR-code of ga naar pensioenfondspgb.nl/verhalen.

Inhoudsopgave

Pensioenfonds PGB in één oogopslag	4
Voorwoord.....	5
Ons profiel	6
Het jaar 2022 op hoofdlijnen	10
Kerncijfers 2018-2022.....	13
Een blik op de toekomst	14
Pensioenfonds PGB in 2022	16
Bestuur en toezicht.....	17
Onze pensioenregelingen	27
Pensioenbeheer	31
Balans- en vermogensbeheer	35
Onze financiële situatie	44
Risicomanagement	52
Kosten pensioenfonds	58
Bijlagen bestuursverslag	62
Bijlage 1: Samenstelling fondsorganen.....	63
Bijlage 2: Overige betrokkenen.....	67
Bijlage 3: Sectorinformatie en nieuwe aansluitingen	70
Bijlage 4: Statuten- en reglementswijzigingen.....	72
Bijlage 5: Toelichting op het buffervermogen	76
Jaarrekening	78
Balans per 31 december 2022	79
Staat van baten en lasten over 2022	80
Kasstroomoverzicht over 2022	81
Toelichting behorende tot de jaarrekening	82
Toelichting op de balans per 31 december 2022.....	92
Toelichting op de staten van baten en lasten over 2022	116
Overige gegevens	122
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	123
Actuariële verklaring.....	132
Verslag van het verantwoordingsorgaan	135
Verantwoording van de raad van toezicht.....	139
Statutaire regeling voor de bestemming van het saldo van baten en lasten	143
Bijlagen jaarverslag	144
SFDR – Periodieke informatieverschaffing voor de financiële producten	145
Overzicht begrippen jaarverslag	155

A close-up photograph of a hand pouring clear water from a glass pitcher into a glass. The background is a blurred laboratory or office environment. The text 'Pensioenfonds PGB in één oogopslag' is overlaid in white on the image.

Pensioenfonds PGB in één oogopslag

Voorwoord

We mogen wel zeggen dat 2022 een turbulent jaar was. In februari viel Rusland onverwacht Oekraïne binnen; een oorlog die nog steeds voor veel leed zorgt. Dichterbij huis merkten we allemaal de effecten van stijgende energie- en voedselprijzen en daarmee een hoge inflatie.

Als pensioenfondszagen we in 2022 veel onrust op de financiële markten. Het rendement op onze beleggingen daalde. Maar, en dat voelt soms tegenstrijdig, we hoeven dankzij de stijgende rente minder geld te reserveren voor de pensioenen van nu en straks. Voor het eerst sinds de economische crisis van 2008 konden we daardoor in korte tijd 2 keer de pensioenen verhogen, met totaal 3 procent in 2022. Vanwege de aanhoudende inflatie besloten we in december om het toeslagbeleid kritisch tegen het licht te houden. En deze vervolgens aan te passen, ook met het oog op het nieuwe pensioenstelsel.

Hierdoor kwam er ruimte om alle pensioenen per 1 januari 2023 te verhogen met 7 procent. Daarbij heeft het bestuur zorgvuldig gekeken hoe dit uitpakt voor alle generaties, zodat ook in de toekomst voldoende geld in kas is voor de dan uit te keren pensioenen.

En wat die toekomst betreft: de nieuwe pensioenwet is afgelopen december aangenomen door de Tweede Kamer. Het ligt nu bij de Eerste Kamer; de verwachting is dat het binnenkort ook daar zal worden aangenomen.

PensioenfondszPGB staat dus aan de vooravond van een grote transitie. Veel van wat we deden in 2022 stond dan ook in het teken van de voorbereidingen op het nieuwe pensioenstelsel, zoals u in dit verslag kunt lezen. Daarbij namen we onze werkgevers en sectoren zo veel mogelijk mee in de keuzes die ze, samen met ons, moeten maken. En we informeerden onze deelnemers, natuurlijk. Want als iets belangrijk is, dan is het wel dat zij weten waar ze aan toe zijn en kunnen vertrouwen op de keuzes die het pensioenfondszmaakt. Ook 2023 staat in het teken van de invoering van de nieuwe pensioenwet.

We zijn dan ook blij dat Tim van Dijk in december ons bestuur is komen versterken. Tim is als geen ander in staat moeilijke materie in begrijpelijke taal te vatten. Samen met hem, en samen met de inzet van al onze collega's bij PensioenfondszPGB, zijn we klaar voor de uitdaging waar we voor staan, om in deze tijd van grote veranderingen de complexiteit van pensioen te verkleinen en het vertrouwen erin te vergroten.

Want als 2022 ons iets geleerd heeft, dan is het wel dat we dat samen moeten doen. Juist in een wereld die zo onzeker is, die zo snel verandert. Wij willen u in die wereld, als het gaat om uw pensioen, graag het nodige houvast blijven bieden, zowel financieel als sociaal.

Dat laatste zeg ik niet zomaar. PensioenfondszPGB bestaat in mei 70 jaar. In ons pand hebben we onlangs een historische wand gecreëerd waarin we de geschiedenis van PensioenfondszPGB laten zien. U treft in dit jaarverslag een foto aan van deze historische wand. De wand laat zien dat we geworteld zijn in een lange, sociale traditie: die van zorgen voor elkaar. En dat PensioenfondszPGB dat altijd waar heeft gemaakt met een eigen geluid en door creatief te zoeken naar oplossingen die in het belang zijn van al onze deelnemers.

En dat is onveranderd tot op de dag van vandaag. En morgen. En overmorgen.

Amstelveen, april 2023

Jochem Dijckmeester
Voorzitter bestuur PensioenfondszPGB

Ons profiel

MISSIE

Pensioenfonds PGB biedt houvast voor de toekomst

Dat doen we door onze pensioenregelingen toekomstbestendig en met oog voor de belangen van alle betrokkenen uit te voeren en te streven naar optimale toegevoegde waarde voor de ingelegde premies. Zo zorgen wij er vandaag, morgen en ver in de toekomst voor dat onze deelnemers, ook als ze arbeidsongeschikt worden, op hun oude dag een aanvullend inkomen hebben. En dat hun nabestaanden verzekerd zijn tegen de gevolgen van overlijden. Onze ambitie is een betaalbare, moderne pensioenvoorziening die op de lange termijn zo veel mogelijk koopkracht behoudt.

Pensioenfonds PGB is meer dan geld

Pensioenfonds PGB wil ook op andere manier van betekenis zijn, zowel bij de opbouw van het pensioen als in de periode dat het pensioen wordt uitgekeerd. Vanuit onze sociale traditie geloven wij in samenwerken zonder winst oogmerk en de kracht van collectiviteit. Daarom werken wij via beheerste groei en partnerschappen aan schaalvoordelen in het belang van onze deelnemers. Wij geloven dat we daarmee zowel onze bestaande als nieuwe deelnemers het beste kunnen bedienen. En dat we zo bijdragen aan een gezond en toekomstbestendig pensioenstelsel.

VISIE

Veel mensen zijn onzeker over het geld voor later

De wereld wordt steeds gecompliceerder en pensioen staat toenemend onder druk. Pensioenfonds PGB wil daar iets tegenoverstellen. Wij willen angst en onzekerheid over pensioen wegnemen. Dit doen wij door houvast te bieden, begrijpelijk te zijn, misstanden weg te nemen en door pensioen inzichtelijk te maken.

Inzetten op innovatie en beheerste groei

Pensioenfonds PGB heeft geleerd uitdagingen onder ogen te zien en in actie te komen. We zetten in op innovatie van onze dienstverlening aan deelnemers en werkgevers, pensioenregelingen en beleggingsbeleid. En door te streven naar beheerste groei zijn investeringen en kosten beter op te vangen en worden beleggingsrisico's nog beter gespreid. Doordat meerdere sectoren en bedrijven zich kunnen aansluiten, heeft Pensioenfonds PGB zich ontwikkeld tot een betrouwbaar onderkomen waarin vele sectoren, werkgevers en deelnemers zich nu en in de toekomst thuis kunnen voelen.

WAARDEN

SAMEN

We geloven in de kracht van collectiviteit en werken samen met onze partners. Dat doen we vanuit de gedachte dat we met elkaar verbonden zijn en we een positieve bijdrage willen leveren.

BETROKKEN

We besteden aandacht aan onze deelnemers, werkgevers en sociale partners, hun pensioen en hun toekomst. Dat doen we zo persoonlijk mogelijk.

AUTHENTIEK

Ons verleden kenmerkt wie we zijn: flexibel en innovatief in het belang van de deelnemers. We bewegen mee met de tijd, maar letten daarbij wel op de kosten.

HELDER

Openheid vinden we belangrijk. Net als inzicht bieden in pensioen en het delen van expertise.

STRATEGIE

De strategische uitgangspunten voor de komende jaren zijn gericht op:

Het nieuwe pensioenstelsel

Samen met onze deelnemers, werkgevers en de sociale partners gaan we op weg naar een nieuw pensioenstelsel. Onze deelnemers nemen we mee in de veranderingen door heldere informatie tijdens de transitieperiode te geven. We blijven in gesprek met sociale partners en werkgevers om inzicht te krijgen in de behoeftes ten aanzien van onze dienstverlening en producten. En we begeleiden hen in de keuzes die ze moeten maken. We zorgen ervoor dat we tijdig klaar zijn voor het nieuwe pensioenstelsel en benutten de kansen om de kosten te verlagen, de complexiteit te verkleinen en het vertrouwen te vergroten.

De nieuwe pensioenketen

We werken aan een nieuwe pensioenketen in aanloop naar het nieuwe pensioenstelsel. Een nieuw administratiesysteem maakt daar onderdeel van uit en moet waarde toevoegen voor de klant door meer gebruiksgemak, financieel inzicht en online dienstverlening.

Een meer klantgerichte organisatie

In alles wat we doen, staan onze klanten centraal: deelnemers, werkgevers en sociale partners. Door uitgebreid onderzoek naar verschillende groepen klanten (klantsegmentatie) krijgen we beter inzicht in hun behoeftes. Door het veranderende pensioenstelsel willen we ons nog meer onderscheiden op klantgerichtheid. Een versnelde uitvoering van bestaande en nieuwe initiatieven moet leiden tot een hogere klanttevredenheid.

Historische wand: 70 jaar geschiedenis van Pensioenfonds PGB

Het Pensioenfonds voor de Grafische Bedrijven, roepnaam PGB, wordt op 22 mei 1953 geboren in Amsterdam. De oprichting is het gevolg van een fusie tussen drie pensioenfondsen uit de grafische sector, een sector die zich kenmerkt door een sterk gevoel van samen optrekken en samen zaken regelen.

'Het verleden vormt je, is je fundament.' Dat geldt ook voor ons, voor Pensioenfonds PGB

Beleggen met oog voor de maatschappij

Vlak na de Tweede Wereldoorlog is er gebrek aan offes. Vooral bouwmaterialen zijn schaars in deze jaren. En dat terwijl er dringend behoefte is aan het opknappen van woningen door verwoesting en verwaarlozing in de oorlog. Maar ook aan nieuwe woningen vanwege de gebouwtijd. Het gevolg is een nijpend woningtekort (een situatie die ook nu weer actueel is...). PGB gaat in die jaren investeren in vastgoed. Dat zorgt voor een zeker rendement en PGB kan zo meebouwen aan Nederland. Niet als meer pensioenfondsen doen. Het zorgt voor een duurzame verdeling tussen de woning- en pensioenmarkt in Nederland, die standhoudt tot aan de crisis in 2008. PGB ontdoet zich die jaren erom van al het vastgoed en bezit nu geen panden meer. Maar nog blijft beleggen we met oog voor de maatschappij. Een goed pensioen in een leefbare wereld. Door investeren we in.

Hoe alles begon

Het verleden vormt je, is je fundament. Dat geldt ook voor ons, voor Pensioenfonds PGB. We nemen je daarom op deze plek graag even mee terug in de tijd, via enkele foto's en voorwerpen uit ons archief. Die geven een volledig beeld van onze geschiedenis. Maar ze laten wel zien dat we geworteld zijn in een lange, sociale traditie: die van zorgen voor elkaar. En dat is onveranderd tot op de dag van vandaag. En morgen. Want Pensioenfonds PGB gaat nog lang niet met pensioen.

13.140.996
Het onroerend goed van PGB stond in 1953 voor 13.140.996 gulden te boek.

168.291.000
Ter vergelijking: aan het eind van 1970 stond het onroerend goed in de boeken voor 168.291.000 gulden.

1.609
Het totale onroerend goed bezit van PGB bestond in 1953 uit 641 panden, bestaande uit 1.609 woningen, 71 winkels, 13 kantoren, 22 pakhuisen en 25 garages.

Laatste bezit
Na de crisis van 2008 begon PGB het vastgoed van de hand te doen. Op dit moment bezit PGB geen woningen meer. De laatste zijn verkocht in 2012. Slechts één kantoor is nog in bezit van PGB: dat van PGB Pensioendienst.

Achter de schermen & onze medewerkers

Waar we het allemaal voor doen? Voor onze deelnemers natuurlijk. Die willen later een goed pensioen. Dat klinkt simpel, en zo simpel is het ook. Maar zorgen dat dit ook werkelijk gebeurt, heet nog heel wat roeien in de oer. Want de premies en de gegevens van al die duizenden deelnemers en hun werkgevers moeten nauwgezet beheerd worden. Goed geadministreerd dus. Goed belegd ook. Goed uitgelegd bovendien, want pensioen kan soms ingewikkelde materie zijn. Waar de meeste deelnemers zo min mogelijk over willen nadenken. Dus dat nadenken, dat doen wij. Niet als dat administreren, beleggen en communiceren. Dat deden de ruim 100 medewerkers van toen, dat doen de ruim 350 medewerkers van PGB Pensioendienst vandaag nog steeds.

Dit jaar worden we 70. Om dat te vieren, hebben we eind 2022 een historische wand in ons kantoorpand geopend. Die geeft een zichtbaar en tastbaar beeld van onze lange, sociale traditie: die van 'zorgen voor elkaar'. Want ondanks alle groei en veranderingen is dat onveranderd gebleven: pensioen doen we samen. Voor elkaar.

5.5

5.4

5.3

5.1

4.3

4.2

3.5

3.1

3.2

4.4

6.1

Tot slot

Zoals je misschien is opgevallen zie je hier in der in het hele pand een twijg. Niet die op deze wand. Die twijg stoot voor de groei die we de afgelopen jaren hebben doorgemaakt. De twijg kan met de juiste zorg en aandacht verder groeien en is wandbaar, net als PGB. Bij de opening van dit pand kregen we don gok, heel symbolisch, een bos van onze leveranciers. Geen bos bloemen, maar een heel bos bomen! Onze medewerkers legden geld voor extra bomen bij, zodat we echt van een bos kunnen spreken: het PGB-bos! Een bos dat voor de helft in Nederland groeit (bij Venlo) en voor de helft in het buitenland (in Ghana). Als je er nu gaat kijken, zie je nog twijgjes. Maar op een dag staan daar stevige bomen. Net als PGB: stevig geworteld in verleden en heden, en onderweg naar een mooie toekomst.

Onze deelnemers, wie zijn dat eigenlijk?

Vroeger was het overzichtelijk. De deelnemer was in grafisch een drukker, een boekdrukker, een lettergieter, typograaf of illustrator. Iets later kwamen door ook administratief personeel bij. En kregen we ook de eerste vrouwelijke deelnemers. Vandaag de dag kan de deelnemer een zeevisser zijn, een afzetter of een groothandelaar in bloemen (Lillemeul.nl).

Wie streeft je nou dat al die verschillende deelnemers en hun werkgevers zich een beetje thuis voelen bij ons? Eenvoudig: door meer samenwerking, meer overleg. De dialoog met de deelnemers juist maken, noemen we dat. Klinkt gewichtig, maar betekent gewoon: goed contact onderhouden en goed voor elkaar zorgen. Samen met de deelnemers en hun werkgevers.

Huisvesting van toen tot nu

Onze uitvoeringsorganisatie (nu PGB Pensioenfondsen, toen GBF) had in de beginjaren een eigen pand aan de De Latersstraat in Amsterdam. Een pand dat al snel te klein werd. Om dat op te lossen werd er begin jaren 60 een 3e verdieping opgebouwd. Een jaar later kwam er een dependance aan de Emmastraat bij.

In de jaren 70 groeiden we echt uit ons zijde en waken we uit naar nieuwbouwen in modern pand aan Zwanenwiel in Buitenveldert. Heel even was er een scheiding: begin deze eeuw betrok het bestuur (en het onderafnemende bestuursbureau) een eigen klapde aan de A.J. Ernststraat. Sinds 2020 kunnen we gelukkig weer onder één dak samenwerken, hier in Abrio in Amstelveen. Want er gaat niets boven snel overleg in de koffiehoek.

Van agrarische sector tot zeevisserij

Pensioenfonds PGB is een multisectoraal fonds

De onderlinge verbondenheid tussen werkgevers en werknemers, tussen verschillende beroeps groepen, tussen jongeren en ouderen, zieken en gezonden, is het bindmiddel van de bedrijfstak waaruit PGB is voortgekomen: de grafische sector.

Vandaag de dag zijn we een van de grootste pensioenfondsen voor uiteenlopende sectoren: van agrarisch bedrijf tot zeevisserij. Over veranderd is ons geloof in de kracht van collectiviteit.

Het jaar 2022 op hoofdlijnen

Aantal deelnemers

eind 2022

128.685

Deelnemers die
pensioen opbouwen

97.259

Pensioen-
ontvangers

218.228

Gewezen
deelnemers

Werkgevers

eind 2022

4.040

UFR-dekkingsgraad

eind 2022

113,2%

Beleidsdekkingsgraad

eind 2022

118,7%

Toeslagverlening

in 2022

3,0%

Belegd vermogen

eind 2022

€ 28,8
miljard

Rendement

over 2022

-25,3%

Samen op weg naar een nieuw pensioenstelsel

Eind december 2022 heeft de Tweede Kamer de Wet toekomst pensioenen (Wtp) met een ruime meerderheid aangenomen. Als ook de Eerste Kamer akkoord gaat, dan gaat de wet per 1 juli 2023 in. Pensioenfondsen, en dus ook Pensioenfonds PGB, krijgen 3,5 jaar de tijd om de pensioenregelingen aan te passen aan het nieuwe stelsel. Om alle belanghebbenden en betrokkenen bij het pensioenfonds goed voor te bereiden op de veranderingen en optimaal te begeleiden in de transitie, is in 2022 een programma van start gegaan. Onze deelnemers hielden we voortdurend op de hoogte van de voortgang van het nieuwe pensioenstelsel (in al onze communicatie-uitingen). En dit blijven we de komende jaren doen. Ook gaan we veelvuldig en proactief in gesprek met aangesloten werkgevers en sociale partners over de beleidsmatige keuzes die wij, maar ook zij moeten maken. En wat dat voor hen en ons betekent. Op basis van deze gesprekken ontwikkelden we in 2022 een concept-productaanbod. In 2023 gaan we verder met elkaar in gesprek en komen we met een definitief productaanbod.

Om recht te doen aan de belangen van de grote diversiteit van onze achterban, hebben we medio 2022 met succes een inhoudelijke reactie gegeven op het wetsvoorstel van de Wtp bij het Ministerie van SZW. Dit deden we om ervoor te zorgen dat de regelgeving zo goed mogelijk aansluit op onze specifieke kenmerken als multisectoraal pensioenfonds.

Vernieuwing van de pensioenketen

Om de uitvoering van het nieuwe pensioenstelsel optimaal en kostenefficiënt te kunnen realiseren, werken we aan een nieuwe pensioenketen, voor zowel pensioen- als vermogensbeheer. Daar hoort ook de implementatie van een nieuw pensioenadministratiesysteem bij. De nieuwe keten moet leiden tot een efficiëntere uitvoering, onder andere door meer online selfservice.

Pensioenfonds PGB en Achmea besloten in de loop van 2022 niet door te gaan met de ontwikkeling van een gezamenlijk pensioenadministratieplatform. Hiermee kwam ook het project Pioen ten einde. Opvolger is het project Lotus. Samen met systeemleverancier Lumera (voorheen AxyWare) werkt Pensioenfonds PGB daarin sinds medio 2022 aan de pensioenadministratiesoftware voor de huidige pensioenregeling. De processen en de organisatie worden nu klaargemaakt voor de overgang naar het nieuwe pensioenadministratiesysteem. Eind 2023 zal naar verwachting de finale datamigratie plaatsvinden. We streven ernaar om onze producten en regelingen vanaf 2024 met het nieuwe systeem uit te voeren.

Verhogen pensioenen

Voor het eerst sinds de economische crisis van 2008 konden we alle pensioenen verhogen in 2022. Dit deden we in 2 stappen met in totaal 3 procent. Voor het belangrijkste deel van de verhoging moesten we wachten op de wetgever, die - onder voorwaarden - tijdelijk soepelere regelgeving voor toeslagverlening toestond. Hierdoor konden onze deelnemers voor een groter deel profiteren van onze verbeterde financiële situatie. We verhoogden de pensioenen met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2022 en gebruikten hiervoor onze maximale ruimte. In december besloot het bestuur om de vaste toeslagmaatstaf die gold vanaf 2015, aan te passen. Het bestuur vond die niet meer evenwichtig en besloot om over te stappen op de consumentenprijsindex afgeleid van het CBS. De aanhoudende hoge inflatie en de komst van het nieuwe pensioenstelsel waren daarbij belangrijke redenen. Hierdoor kwam opnieuw meer ruimte om de pensioenen te verhogen. Eind 2022 viel het besluit om alle pensioenen per 1 januari 2023 met 7 procent te verhogen. Dat compenseert weliswaar niet de hele inflatie, maar toch een belangrijk deel daarvan.

Duurzaam beleggen

Afgelopen jaar sprak het bestuur over de verdere koers voor de komende jaren op het gebied van duurzaam beleggen. Ook dit jaar namen we de wensen van onze achterban hierin mee. Dit leidde onder meer tot een aanscherping van de beleggingsovertuiging duurzaam beleggen. Deze overtuiging is vervolgens vertaald naar concrete uitgangspunten en doelstellingen. Daarmee is de basis gelegd voor gerichte, verdere ontwikkeling van ons duurzaam beleggingsbeleid. Dit houdt in dat we al onze beleggingen op de elementen rendement, risico's, kosten én duurzaamheid beoordelen. Daarmee komen we tegemoet aan de wens van onze deelnemers om te kunnen genieten van een goed pensioen in een leefbare wereld. Dat kan alleen als er een drastische reductie van CO₂-uitstoot plaatsvindt. Om hieraan bij te dragen, ondertekenden we in 2021 al het Klimaatcommitment van de financiële sector en beloofden we om het CO₂-gehalte van onze beleggingen te meten. In december 2022 publiceerden we ons eigen klimaatactieplan. Onze belangrijkste klimaatdoelstelling op de korte termijn: de CO₂-voetafdruk van onze beursgenoteerde beleggingen zo snel mogelijk, maar uiterlijk eind 2030, halveren.

Bij duurzaam beleggen gaat het niet alleen om het klimaat, maar ook over arbeids- en mensenrechten, sociale inclusie en gelijkwaardigheid. En over eerlijk bestuur en biodiversiteit. Al die aspecten dragen bij aan een leefbare wereld en krijgen aandacht in ons duurzaam beleggingsbeleid.

We stegen afgelopen jaar 3 plaatsen op de VBDO-ranglijst van de meest duurzame pensioenfondsen van Nederland en staan nu op de 14e plaats. En dit jaar werd ons jaarverslag duurzaam beleggen (over boekjaar 2021) voor het eerst op 6 geselecteerde duurzaamheidsindicatoren gevalideerd door een externe accountant.

Een meer klantgerichte organisatie

Pensioenfonds PGB wil zich meer en meer onderscheiden op klantgerichtheid. De klanttevredenheid van onze deelnemers, sociale partners en werkgevers staat daarin nog meer centraal. In het afgelopen jaar zetten we hierin belangrijke stappen. Zo ging onder andere ons nieuwe deelnemersportaal MijnPGBpensioen live. Ook vernieuwden we de Financieel Inzicht Tool (FIT) in ons deelnemersportaal. Het zorgde voor meer gebruiksgemak en voor nog duidelijker en persoonlijker financieel inzicht. Ook startten we de voorbereidingen voor beeldbellen bij de keuzebegeleiding voor deelnemers.

Deze ingezette klantgerichte transformatie vraagt om een versnelde uitvoering van bestaande en nieuwe initiatieven. We maken gebruik van up-to-date markt- en klantinzicht bij onze proposities (onze producten en diensten en het Wtp-programma) en onze communicatie daarover. Daarbij maken we gebruik van waardevolle inzichten uit ons klantenpanel en eigen deelnemersonderzoek. In 2023 zal dat ook weer plaatsvinden. Zo toetsen we voortdurend of ons aanbod en onze communicatie aansluiten bij de wensen en behoeftes van onze achterban. Daarbij is *digitaal* wat ons betreft niet het tegenovergestelde van *persoonlijk*. Bij alle digitale ontwikkelingen staan persoonlijke informatie, toegankelijkheid en persoonlijk contact voorop.

Jouw pensioen gaat licht omhoog

Door onze verbeterde financiële situatie verhogen we de pensioenen met 0,23%. Dit geldt met terugwerkende vanaf 1 januari 2022. Als er wettelijke ruimte komt, is later dit jaar wellicht een verdere verhoging mogelijk.

Kerncijfers 2018-2022

Aan het einde van, respectievelijk over de jaren 2018 t/m 2022.

NB: alle bedragen van de kerncijfers zijn afgerond op miljoenen euro's met uitzondering van de pensioenuitvoeringskosten per deelnemer die luiden in euro's. De percentages zijn berekend op basis van de niet-afgeronde bedragen.

	2022	2021	2020	2019	2018
Aantal werkgevers					
Aangesloten werkgevers	4.040	4.004	2.594	2.577	2.555
Aantal deelnemers					
Premiebetalende deelnemers	123.062	119.740	89.139	82.110	73.705
Deelnemers met toekenning wegens arbeidsongeschiktheid	5.623	5.305	4.390	4.262	4.423
Premievrije deelnemers ¹	218.228	217.105	163.123	157.167	165.663
Totaal	346.913	342.150	256.652	243.539	243.791
Aantal pensioenen					
Ingegane ouderdompensioenen	70.141	67.792	58.242	56.511	54.765
Ingegane partnerpensioenen	26.269	25.481	22.669	22.314	22.172
Ingegane wezenpensioenen	849	851	749	802	809
Totaal	97.259	94.124	81.660	79.627	77.746
Pensioenuitvoering					
Premiebijdragen	985	923	814	701	599
Uitkeringen	825	766	719	694	675
Pensioenuitvoeringskosten	44	36	33	31	28
Reguliere kosten pensioenbeheer per deelnemer	195	166	187	188	176
Beleggingen					
Beleggingen voor risico pensioenfonds inclusief negatieve derivaten	28.537	36.568	32.196	29.989	25.542
Beleggingen voor risico deelnemers inclusief negatieve derivaten	288	311	232	187	141
Totale waarde beleggingsportefeuille inclusief negatieve derivaten	28.825	36.879	32.428	30.176	25.683
Beleggingsopbrengst totale portefeuille	-9.274	2.185	2.008	4.105	-589
Totaal rendement in %	-25,3	6,2	6,8	16,0	-2,3
Z-score	0,65	0,75	-0,69	-0,14	-0,29
Performancetoets	0,13	0,07	0,18	0,58	0,60
Kosten vermogensbeheer in % gemiddeld belegd vermogen	0,53	0,43	0,41	0,43	0,42
Vermogensmutatie en solvabiliteit					
Technische voorzieningen risico pensioenfonds	25.253	31.621	30.985	28.229	24.313
Technische voorzieningen risico deelnemers	328	312	229	185	140
Eigen vermogen	3.393	5.380	802	1.536	917
Aanwezig pensioenvermogen	28.974	37.313	32.016	29.950	25.370
Minimaal vereist eigen vermogen	1.073	1.349	1.289	1.182	1.015
Vereist vermogen o.b.v. strategische beleggingsportefeuille	30.786	38.002	36.691	34.049	29.524
Vrije reserve (+) reservetekort (-) o.b.v. strategische beleggingsportefeuille	-1.812	-689	-4.675	-4.099	-4.154
Gemiddelde rekenrente in %	2,58	0,56	0,16	0,71	1,35
UFR-dekkingsgraad in %	113,2	116,8	102,6	105,4	103,8
Beleidsdekkingsgraad in %	118,7	111,5	96,3	103,3	108,7
Reële dekkingsgraad in %	90,7	89,7	79,4	83,7	89,2
Vereist vermogen in % o.b.v. werkelijke beleggingsportefeuille	115,8	123,4	116,5	121,0	119,2
Vereist vermogen in % o.b.v. strategische beleggingsportefeuille	121,6	120,0	118,3	120,5	121,3
Verhoging ingegane pensioenen en aanspraken per 1 januari in %					
Toeslagverlening ²	3,0	-	-	-	-

¹ Pensioengerechtigden die hun pensioen nog niet hebben aangevraagd zijn meegeteld bij premievrije deelnemers.

² Per 1 januari 2023 is de verhoging ingegane pensioenen en aanspraken 7,0 procent.

Een blik op de toekomst

Pensioenfonds PGB wil zijn belofte de komende jaren blijven waarmaken: houvast bieden als het gaat om pensioen. Zeker in de huidige tijd, waarin veel verandert op maatschappelijk, economisch en geopolitiek gebied. Dan is houvast bieden extra belangrijk. Zowel voor onze deelnemers, als voor alle aangesloten werkgevers en sectoren. Onze ambitie is een betaalbare, moderne pensioenvoorziening die op de lange termijn zo veel mogelijk koopkracht behoudt. We lichten hieronder 3 belangrijke thema's uit: het nieuwe pensioenstelsel, duurzaam beleggen en klantbenadering. Drie bestuursleden vertellen hoe we die thema's dit jaar en de jaren erna willen invullen.

Het nieuwe pensioenstelsel

Edwin de Jong: 'We willen onze deelnemers, werkgevers en sectoren op de weg naar het nieuwe pensioenstelsel vooral ontzorgen. In 2023 gaan we daarvoor hard aan de slag met het vaststellen van de diverse proposities: de verschillende pensioenkeuzes die sectoren en werkgevers binnen het nieuwe stelsel kunnen maken. Om deze keuzes makkelijker te maken, brengen we de voorstellen terug tot een selectie. Hiervoor gebruiken we de input uit de gesprekken die we met onze aangesloten sectoren en werkgevers voerden. Vanzelfsprekend investeren we in 2023 verder in de begeleiding bij die keuzes. Ook letten we goed op evenwichtigheid; de effecten van de transitie moeten voor alle deelnemers min of meer gelijk uitpakken. Pensioenfonds PGB is verantwoordelijk voor het goed uitvoeren van pensioenregelingen in een breed spectrum aan sectoren. Heel belangrijk is daarom ook dat we samen blijven optrekken. Met het vooruitzicht van definitieve wetgeving in 2023 werken we toe naar een heldere invulling van de toekomstige pensioenregelingen en daarop aansluitende klantgerichte dienstverlening.'

Duurzaam beleggen

Frans van de Veen: 'We willen in 2023 een heldere focus aanbrengen in de verschillende thema's die er spelen op het gebied van duurzaamheid. Je kunt niet alles tegelijk doen, en dus willen we ons meer concentreren op de onderwerpen waarop we het verschil kunnen maken. We gaan meer doen aan impactbeleggen: we investeren doelgericht in bedrijven en projecten die aantoonbaar bijdragen aan onze duurzaamheidsdoelen. Zo benutten we beleggingskansen en dragen we bij aan een maatschappelijk verantwoorde toekomst voor onze deelnemers. Daarbij kijken we goed naar welke thema's het best passen bij Pensioenfonds PGB. Te denken valt bijvoorbeeld aan: klimaat, wonen, voeding en gezondheid, en goed werk en vrijheid in werk. Het is mooi dat we daar meer gewicht aan gaan geven. Om ervoor te zorgen dat onze achterban inspraak heeft in ons duurzaam beleggingsbeleid, gaan we dit jaar ook weer onderzoek doen onder onze deelnemers, sectorcommissies en werkgevers. Maar ook in het verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht. Zo houden we steeds de vinger aan de pols en weten we wat bij deelnemers leeft op het gebied van duurzaamheid. En draagt dit bij aan ons doel: een goed pensioen voor onze deelnemers in een leefbare wereld.'

Klantbenadering

Ronald Heijn: 'De regelingen in het nieuwe pensioenstelsel vragen om een andere klantbenadering. Daarin hebben we de afgelopen periode al stappen gezet. Bijvoorbeeld door meer aandacht voor klantbeleving. We betrekken steeds nadrukkelijker onze deelnemers. We doen vaker onderzoek naar wat onze deelnemers bezighoudt en wat hun drijfveren zijn. We luisteren naar klantsignalen van werkgevers en deelnemers en zitten tweewekelijks bij elkaar om te kijken waar en hoe we kunnen verbeteren. Ook vinden we het belangrijk dat het financieel inzicht voor onze deelnemers wordt vergroot. Zij kunnen steeds meer digitaal regelen voor hun pensioen. Maar we zijn nog niet klaar. We hebben vorig jaar een 7,2 gekregen van onze deelnemers. Een prima rapportcijfer, maar we gaan voor een veel hoger cijfer. Ook vroegen we Stichting Gouden Oor te onderzoeken in hoeverre wij het luisterend vermogen in ons DNA hebben. Deze stichting heeft als doel organisaties te stimuleren maximaal te luisteren naar en gehoor te geven aan klanten. Met de aanbevelingen uit het onderzoek zijn we aan de slag gegaan. Dit voorjaar volgt weer een onderzoek en we hopen dan een Gouden Oor Erkenning te krijgen. Juist nu is het belangrijk dat we dicht bij onze klanten gaan staan. Want wat we zien is dat veel mensen onzeker zijn over hun pensioen. Ook is er veel wantrouwen in politieke, maatschappelijke en financiële instanties. Dat wantrouwen willen we wegnemen door onze deelnemers niet alleen financieel, maar ook sociaal houvast te bieden. Daarmee bedoel ik dat we deelnemers persoonlijk blijven benaderen. Zo hebben we een interne ombudsman aangesteld. Deelnemers kunnen rechtstreeks een beroep op haar doen als ze er niet uitkomen via de normale kanalen. Want juist in een tijdperk van individualisering is er behoefte aan solidariteit. Onze deelnemers moeten het gevoel hebben er niet alleen voor te staan. We doen het samen.'

Wat houdt jou het meest bezig
als het gaat om pensioen?

“

'Pensioen is geen onderwerp in mijn vriendenkring. Maar het is nooit te vroeg om te op tijd starten met nadenken over je financiële plaatje. Hoe ziet de toekomst eruit? En wat heb je ervoor nodig? 'Plan vooruit' is wel een tip die ik mee wil geven aan leeftijdgenoten. Zodat je niet voor verrassingen komt te staan als je ouder bent.'

”

Romana Sankatsing (33)
bouwt pensioen op bij Pensioenfonds PGB

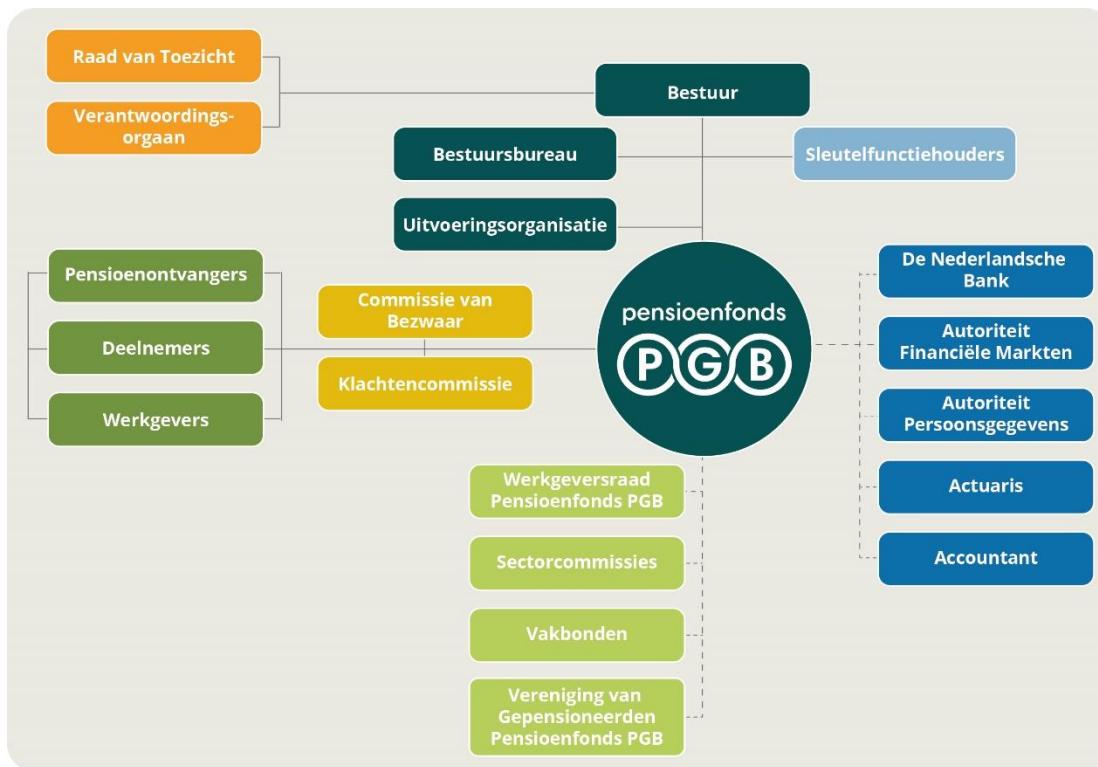

Pensioenfonds PGB in 2022

Bestuur en toezicht

Pensioenfondsen PGB voert in opdracht van sociale partners en individuele werkgevers hun pensioenregeling uit. Het bestuursmodel van Pensioenfondsen PGB wordt in onderstaand schema weergegeven.

Figuur 1: Bestuursmodel Pensioenfondsen PGB

Bestuur

Het bestuur draagt in overleg met de overige organen van het pensioenfonds zorg voor de vaststelling van de doelstellingen en beleidsuitgangspunten, waaronder de risicohouding, van het pensioenfonds. Het bestuur richt zich op de strategisch relevante aspecten, het beleid, de ontwikkeling van Pensioenfondsen PGB, het onderhouden van contacten met sociale partners, het risicobeheer en toezicht op en de richting van de uitvoering.

De samenstelling van het bestuur is gebaseerd op het 'paritair plus model'. Dit model geeft het bestuur de mogelijkheid zelf 2 onafhankelijke bestuursleden te benoemen. Het bestuur vindt het van groot belang dat sociale partners en gepensioneerden ook in het bestuur zijn vertegenwoordigd. Tevens hecht het bestuur aan een onafhankelijke raad van toezicht.

Het bestuur heeft in 2022 besloten om de inrichting van het bestuur aan te scherpen om de slagvaardigheid en de sturing op de uitvoering van de strategie te verhogen. Hiertoe is de voorzitter op een onafhankelijke zetel benoemd en is een tweede vicevoorzitter aangesteld. Ook is de rol van sleutelfunctiehouder risk van het bestuur naar het bestuursbureau overgedragen. Verder zal het aantal bestuursleden worden verminderd van 10 naar 7. Dit gebeurt door het niet invullen van bestuurszetels die op 1 april 2023 zijn vrijgevallen.

Met ingang van 1 april 2023 bestaat het bestuur uit:

- 2 *werkgeversleden* die worden voorgedragen door de werkgeversraad van Pensioenfondsen PGB;
- 2 *werknemersleden* die worden voorgedragen door de werknemersorganisaties, te weten:
  - één door FNV en de Nederlandse Vereniging van Journalisten gezamenlijk en
  - één door CNV Vakmensen.
- één vertegenwoordiger van *pensioenontvangers* die (bij meerdere kandidaten) wordt verkozen door gepensioneerden;
- 2 *onafhankelijke leden* die worden benoemd door het bestuur.

Bestuursvergaderingen

Het bestuur vergadert in beginsel 2 keer per maand collectief. In één vergadering worden vooral de reguliere rapportages en beleidszaken besproken. Tijdens de andere vergadering worden vooral de onderwerpen besproken waarvoor bestuurlijke verdieping nodig is.

Belangrijkste onderwerpen bestuurstafel in 2022

De belangrijkste onderwerpen waarover het bestuur zich in 2022 heeft gebogen zijn:

- Voorbereiding op het nieuwe pensioenstelsel
- Vernieuwing van de pensioenketen
- Toeslagverlening
- Duurzaam beleggen en duurzaamheidsrisico's
- Klantgerichte organisatie
- Premiebeleid
- Governance

Verder in het jaarverslag leest u meer informatie over de genoemde onderwerpen.

Commissiestructuur

Het bestuur wordt ondersteund door verschillende bestuurscommissies die ieder hun eigen aandachtsgebied hebben.

Commissie balansbeheer

De commissie balansbeheer adviseert het bestuur over strategisch balansbeheer en beleggingsbeleid, maatschappelijk verantwoord beleggen, beleggingsstrategieën en -keuzes en de omgang met beleggingsrisico's. Daarnaast kan de commissie zelf besluiten nemen, als dat past in het beleid en het bestuur daarvoor vooraf de ruimte heeft gegeven.

Commissie pensioenbeheer

De commissie pensioenbeheer adviseert het bestuur over het pensioenbeheerbeleid, vertaalt het beleid naar een uitvoeringsopdracht en monitort de pensioenuitvoering. Daarnaast bewaakt de commissie een aantal strategische doelen van het pensioenfonds, met name op het punt van communicatie, dienstverlening, productvernieuwing en relatiebeheer.

Commissie risk en audit

Per 1 januari 2023 zijn de commissie risicobeheer en de commissie audit samengegaan in de commissie risk en audit. De commissie risk en audit houdt toezicht op de risicobeheersing van het pensioenfonds. Dat doet de commissie door de risico- en controlesystemen te monitoren, risicoanalyses en interne audits te laten uitvoeren en het bestuur te adviseren over aanpassingen van het risicobeleid. Ook houdt de commissie toezicht op de financiële verantwoording, de beheersing van de bedrijfsvoering en de interne cultuur.

De bevoegdheden van bovengenoemde commissies zijn vastgelegd in afzonderlijke reglementen. Het bestuur kan naast de algemene taken ook specifieke taken delegeren aan de commissies. Het bestuur is en blijft integraal verantwoordelijk. Het pensioenfonds maakt daarnaast gebruik van (tijdelijke) werkgroepen voor de uitwerking van bestuurlijke en strategische projecten.

Ontwikkeling samenstelling bestuur

Benoemd

- De heer F.A. van de Veen is per januari 2022 benoemd als lid van het bestuur. Hij is voorgedragen door CNV Vakmensen.
- De heer mr. T.J. van Dijk is per december 2022 benoemd als lid van het bestuur. Hij is voorgedragen door FNV.

Afgetreden

- Mevrouw drs. H. Kapteijn RA is per april 2022 afgetreden als lid van het bestuur.
- De heer ir. T.J.F. Vollebergh is per juli 2022 afgetreden als lid van het bestuur.

Het bestuur bedankt mevrouw Kapteijn en de heer Vollebergh voor hun jarenlange inzet en betrokkenheid.

Ontwikkeling samenstelling bestuur 2023 (na balansdatum)

Afgetreden

- De heer drs. R.W.J. Heerkens is per 1 april 2023 afgetreden als lid van het bestuur.
- De heer mr. M.M. Jansen is per 1 april 2023 afgetreden als lid van het bestuur.

Het bestuur bedankt de heren Heerkens en Jansen voor hun jarenlange inzet en betrokkenheid.

Een overzicht van de actuele samenstelling van het bestuur is te vinden in bijlage 1 'Samenstelling fondsorganen'.

Zelfevaluatie

Het bestuur voert jaarlijks een zelfevaluatie uit en eens per 3 jaar vindt een externe evaluatie plaats. In 2022 is een zelfevaluatie uitgevoerd als reflectie op het functioneren van het bestuur als geheel, om zo tot verbeterpunten te komen. Hiervoor heeft het bestuur een werkgroep samengesteld, ondersteund door een externe adviseur. Het evaluatieproces heeft van februari tot december 2022 plaatsgevonden. Op verschillende momenten heeft het bestuur, in een open dialoog, ervaringen gedeeld, en perspectieven en voorstellen besproken. Eerdergenoemde aanpassingen van de inrichting van het bestuur en het verlagen van het aantal bestuursleden zijn daar onder andere uit voortgekomen.

Functiehuis en geschiktheid

Het bestuur werkt met een 'functiehuis'. Dit is bedoeld om diversiteit in kennis, ervaring en persoonskenmerken te stimuleren en zo de kracht van het collectief te vergroten. Bij een vacature wordt aan de hand van het functiehuis en op basis van de behoefte in het bestuur een profiel samengesteld. Bestuursleden moeten beschikken over de vereiste kennis en aantoonbare expertise. Gezien de omvang en complexiteit van het pensioenfonds streeft het bestuur naar minimaal geschiktheidsniveau B voor alle bestuursleden op de algemene deskundigheidsgebieden. Dit overeenkomstig de normen en regelgeving die voor deskundigheid van pensioenfondsbesturen gelden. Alle bestuursleden beschikken over het gewenste geschiktheidsniveau. Als een toekomstig bestuurslid op onderdelen beschikt over geschiktheidsniveau A, wordt er een ontwikkelplan opgesteld om op geschiktheidsniveau B te komen. In dit ontwikkelplan worden opleiding, training, coaching, zelfstudie en eventueel andere activiteiten daartoe uitgewerkt. Het ontwikkelplan en de voortgang bij het realiseren daarvan zijn onderwerp in de periodieke evaluatiegesprekken tussen het bestuurslid en de voorzitter. De voorzitter en vicevoorzitters zien toe op het functioneren van het bestuur als collectief en de rol die individuele leden hierin spelen. De voorzitter houdt periodiek gesprekken met individuele bestuursleden waarin het functioneren en ontwikkelingen aan de orde komen. Het functioneren van de voorzitter zelf wordt met hen besproken door 2 bestuursleden.

Diversiteit

Naast geschiktheid is diversiteit een belangrijk aandachtspunt in het opvolgingsbeleid van Pensioenfonds PGB. Om de diversiteit te borgen nemen we dit aspect mee bij het onderhouden van contacten met de voordragende partijen. Verder zal Pensioenfonds PGB bij het opstellen van zoekprofielen aangeven waar, voor de diversiteit op dat moment, de (nadrukkelijke) voorkeur naar uitgaat. Het bestuur weegt diversiteitsaspecten mee bij de beoordeling van de voorgedragen kandidaat/kandidaten. De leeftijdsopbouw en de man-vrouwverhouding hebben de aandacht bij de acceptatie of selectie van nieuwe kandidaten.

Figuur 2: Samenstelling bestuur naar geslacht en leeftijdsopbouw (eind 2022)

20 tot 40		40 tot 50		50 tot 60		60 tot 70		70 tot 80	
Man	Vrouw	Man	Vrouw	Man	Vrouw	Man	Vrouw	Man	Vrouw
1	-	1	-	3	-	3	-	-	-

Bestuursvergoeding

In 2022 bedroeg de dagvergoeding van bestuursleden 950 euro. Dit bedrag is sinds 2011 niet verhoogd. De feitelijke vergoeding die een bestuurslid ontvangt, is afhankelijk van het aantal dagen dat een bestuurder werkzaam is. Dit varieert van gemiddeld 1,5 tot 3,5 dag per week. Sommige bestuursleden zijn in dienst van de organisatie die hen voorgedragen heeft. In dat geval wordt de dagvergoeding betaald aan de voordragende instantie. Die maakt dan zelf afspraken met het bestuurslid over de beloning. Pensioenfonds PGB kent geen variabele beloningen en bonussen.

Het bestuur heeft besloten om het beloningsbeleid per 1 januari 2023 aan te passen en de hoogte van de vaste vergoeding te baseren op de Wet Normering Topinkomens (WNT). Met ingang van 2023 is de hoogte van de vaste vergoeding gebaseerd op een (tijds)factor, maal 90 procent van het algemeen bezoldigingsmaximum uit de WNT. Voor een bestuurslid is de factor 0,5 en voor de voorzitter is dit 0,8. Gezien de sociale en maatschappelijke doelstelling van Pensioenfonds PGB heeft het bestuur besloten het bezoldigingsmaximum op 90 procent te stellen.

Intern toezicht

De raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan zijn verantwoordelijk voor het intern toezicht bij Pensioenfonds PGB. Hieronder meer informatie over de ontwikkelingen bij beide interne toezichthouders.

Raad van toezicht

De raad van toezicht bestaat uit 3 leden en houdt toezicht op het beleid van het bestuur, uitvoering van de strategie en de algemene gang van zaken binnen het pensioenfonds. De raad van toezicht is ook belast met het toezien op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur. Jaarlijks stelt de raad van toezicht een jaarplan op waarin hij aangeeft hoe hij zijn taken invult en welke onderwerpen in de toezicht- en adviesrol centraal zullen staan. De raad is 10 keer autonoom bijeengekomen in 2022.

In 2022 zijn de raad van toezicht en het bestuur 7 keer bij elkaar gekomen om de voortgang van lopende grote projecten en programma's te bespreken en te doorgronden. Daarnaast vinden vanuit hun toezicht- en adviesrol gesprekken plaats met het gehele bestuur of delen daarvan. Dit is afhankelijk van de onderwerpen. Beide voorzitters hebben daarnaast periodiek werkoverleg. De voorzitter van de raad van toezicht deelt de uitkomsten daarvan met de overige leden van de raad in de reguliere overleggen. Ook is er periodiek overleg tussen de raad van toezicht en de sleutelfunctiehouders. Verder zijn er regelmatig incidentele gesprekken met beleidsbepalers en andere functionarissen, zowel intern als extern. 2 keer per jaar vindt overleg plaats tussen de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan. Hierin wordt de verantwoording over het voorgaande jaar en het jaarplan voor het komende jaar besproken.

Goedkeuringsbesluiten

In 2022 was er sprake van de volgende goedkeuringsbesluiten door de raad van toezicht:

- het jaarverslag 2021 van het pensioenfonds met daarin verantwoording over de eigen toezichthoudende rol;
- één collectieve waardeoverdracht;
- beloningsbeleid (met uitzondering van de beloning van de leden van de raad van toezicht);
- functieprofielen van (vice)voorzitter en voorzitter commissie balansbeheer; en
- benoeming tweede vicevoorzitter.

Zelfevaluatie

De raad van toezicht heeft ook in 2022 zijn functioneren geëvalueerd. De zelfevaluatie heeft plaatsgevonden door observaties/reflecties op zijn eigen functioneren aan de hand van de uitkomsten van de zelfevaluatie van 2021. Enkele observaties:

- De raad van toezicht streeft ernaar bewust te sturen op een overzicht van gespreksonderwerpen door deze op te nemen in een jaarschema. Daar wordt inmiddels invulling aan gegeven; waarmee de raad inzet op de invulling van verschillende vormen waarin contacten kunnen plaatsvinden.
- De raad van toezicht ziet een meerwaarde in het frequent en gestructureerd contact met de sleutelfunctiehouders. In 2022 zijn ter opvolging 2 formele gesprekken gevoerd met de sleutelfunctiehouders;
- De relatie tussen raad van toezicht en verantwoordingsorgaan is goed ingebed en op orde. De relatie tussen de raad van toezicht en het bestuur kan worden beschreven met woorden als 'constructief', 'open' en 'transparant'. Er bestaat, over en weer, waardering hoe samengewerkt wordt.

Strategie

Ook in 2022 is het onderwerp strategie regelmatig besproken tussen de raad van toezicht en het bestuur.

De raad van toezicht is geïnformeerd over de voortgang van de uitvoering van de strategie. Dit door middel van integrale strategische (kwartaal)rapportages. Het bestuur heeft de raad van toezicht adequaat geïnformeerd en inzicht verschafte in: het bestuurlijke project en de stand van zaken van de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel, de diverse rollen van het bestuur, de raad van toezicht, het verantwoordingsorgaan en sociale partners (bevoegdheden en verantwoordelijkheden) en de algemene gang van zaken. De raad van toezicht heeft een positief beeld bij de concept productontwerpen voor het nieuwe pensioen die zijn ontwikkeld; dat biedt houvast en geeft richting. De raad van toezicht vraagt wel bijzondere aandacht voor de voortgang en alignement van stakeholders. De raad van toezicht is content met de gezette stappen binnen het bestuur. Het bestuur heeft een

adequaat besliskader ontwikkeld. Dit geeft het bestuur mee 'uit te dragen' dat er in het nieuwe pensioenstelsel 2 regelingen zijn waaruit werkgevers en sociale partners kunnen kiezen.

Nieuwe administratiesystemen

In het kader van de vernieuwing van de pensioenketen is medio 2020, samen met Achmea, de onderneming InAdmin RiskCo overgenomen, waarbinnen het pensioenadministratie-platform RAP werd ontwikkeld. In de loop van het verslagjaar is vastgesteld dat, ondanks grote inspanningen van alle partijen, de ontwikkeling van dat platform niet snel genoeg ging om op tijd voor de stelselwijziging gereed te zijn. Dit kwam onder meer door de complexiteit van de zich uitkristalliserende nieuwe pensioenregelgeving. Daarom hebben Pensioenfonds PGB en Achmea in het najaar besloten met de ontwikkeling van het gezamenlijke platform te stoppen en elk een eigen alternatief te ontwikkelen.

Pensioenfonds PGB heeft daarop besloten verder te gaan met haar eerder ontwikkelde *fall back* scenario en het nieuwe pensioenplatform vorm te geven op basis van het pakket Lumera AxyLife van de onderneming Lumera. Het project Pioen is daarmee beëindigd en een nieuw project, onder de naam Lotus, gestart.

Aan het einde van het verslagjaar heeft PGB Pensioendiensten haar 50 procent aandeel in InAdmin RiskCo overgedragen aan Achmea.

De raad van toezicht is nauw betrokken geweest bij de (bestuurlijke) vraagstukken (voortgang, kosten, overgang naar Lumera AxyLife, overdracht aandelen aan Achmea) die in dit kader zijn behandeld.

Met behulp van een externe adviseur is door het bestuur in het eerste kwartaal van 2023 een evaluatieonderzoek uitgevoerd, waarbij ook de raad van toezicht is betrokken. In dat onderzoek zijn onder meer de aspecten bestuurlijke besluitvorming, inrichting van de governance rond InAdmin RiskCo en de samenwerking met Achmea aan de orde gesteld. De conclusies en *lessons learned* zijn met de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan gedeeld en besproken.

Ontwikkeling samenstelling raad van toezicht

Benoemd

- Mevrouw M. Poot is per 1 september 2022 benoemd als lid van de raad van toezicht, zij volgde mevrouw drs. O. Bisschop EMIM EMFC RC op.

Afgetreden

- Mevrouw drs. O. Bisschop EMIM EMFC RC heeft haar functie als lid van de raad van toezicht in 1 juli 2022 beëindigd.

Het bestuur bedankt mevrouw Bisschop voor haar jarenlange inzet en betrokkenheid.

i Een overzicht van de actuele samenstelling van de raad van toezicht is te vinden in bijlage 1 'Samenstelling fondsorganen'. Het verslag van de raad van toezicht is opgenomen onder de 'Overige gegevens'.

Verantwoordingsorgaan

Het bestuur legt verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan over het beleid en de wijze waarop dit is uitgevoerd. Het verantwoordingsorgaan adviseert het bestuur en behartigt daarbij de belangen van deelnemers, pensioenontvangers en werkgevers. Het verantwoordingsorgaan kwam 5 keer bijeen voor overleg met het bestuur en vergaderde 13 keer in eigen kring. Er was 2 keer een overleg met de raad van toezicht. Daarnaast waren er 2 gezamenlijke overleggen van de raad van toezicht, het bestuur en het verantwoordingsorgaan.

Het verantwoordingsorgaan boog zich onder meer over aansluitingen, het communicatieplan en het premiebeleid. Daarnaast is het verantwoordingsorgaan geïnformeerd over ontwikkelingen rondom het nieuwe pensioenstelsel, de voortgang van de strategie, de risicohouding, het evenwichtigheidskader, het project Pioen, het jaarverslag 2021, de toeslagen en het toeslagbeleid, het jaarplan 2023, de begroting 2023 en het strategisch beleggingsplan.

Het verantwoordingsorgaan werkt met commissies. In 2022 kende het orgaan de volgende commissies: commissie governance, commissie financiën, beleggingen en jaarverslag, commissie aansluitingen en de commissie communicatie. Ook waren er enkele

ad-hoc commissies, zoals de werkgroep die zich bezighoudt met IT en de implementatie van het nieuwe administratiesysteem (project Pioen en opvolger project Lotus).

De openstaande vacatures binnen het verantwoordingsorgaan zijn in 2022 door de FNV ingevuld. Per eind 2022 is het aantal zetels voor het verantwoordingsorgaan teruggebracht van 18 naar 15. Met ingang van 2023 is de vergoedingensystematiek gewijzigd.

Ontwikkeling samenstelling verantwoordingsorgaan

Benoemd

- Mevrouw S. van der Hoeven is per januari 2022 door de werkgeversraad benoemd als lid van het verantwoordingsorgaan namens de werkgevers, zij volgde de heer A. Emmink op.
- De heer C.J.P. Camps is per april 2022 door de FNV benoemd als lid van het verantwoordingsorgaan namens de werknemers.
- De heer R. Boersma is per april 2022 door de FNV benoemd als lid van het verantwoordingsorgaan namens de werknemers.
- De heer P.J.C. Schimmel is per april 2022 door de FNV benoemd als lid van het verantwoordingsorgaan namens de werknemers.
- De heer E.W. Rozenkamp is per april 2022 door de FNV benoemd als lid van het verantwoordingsorgaan namens de gepensioneerden.
- De heer T. Klein Hemmink is per mei 2022 door de Vereniging van Gepensioneerden herbenoemd als lid van het verantwoordingsorgaan namens de gepensioneerden.
- De heer G. van der Peijl is per oktober 2022 door de werkgeversraad herbenoemd als lid van het verantwoordingsorgaan namens de werkgevers.

Alle (her)benoemingen zijn voor een periode van 4 jaar.

Afgetreden

- De heer K.J.M. Langen heeft zijn functie als lid van het verantwoordingsorgaan in december 2022 beëindigd.
- De heer R. Warnar heeft zijn functie als lid van het verantwoordingsorgaan in december 2022 beëindigd.

Het bestuur bedankt de heren Langen en Warnar voor hun jarenlange inzet en betrokkenheid.

i Een overzicht van de actuele samenstelling van het verantwoordingsorgaan is te vinden in bijlage 1 'Samenstelling fondsorganen'. Het verslag van het verantwoordingsorgaan is opgenomen onder de 'Overige gegevens'.

Sleutelfuncties

Het bestuur draagt de verantwoordelijkheid voor het adequaat functioneren van de sleutelfuncties. Waarbij de sleutelfuncties hun eigen verantwoordelijkheid hebben ten aanzien van hun wettelijke taken. Pensioenfonds PGB beschikt over 3 sleutelfuncties, die buiten het bestuur zijn belegd: een actuariële functie, een interne auditfunctie en een risicobeheerfunctie. Die zijn als volgt ingericht:

- Actuariële beheer: het houderschap en de rol van vervuller zijn uitbesteed aan de heer drs. B. Weijers AAG verbonden aan Willis Towers Watson.
- Interne audit: het houderschap is belegd bij een medewerker verbonden aan het bestuursbureau van Pensioenfonds PGB: mevrouw drs. M. van Maarseveen RA. De rol van vervuller is uitbesteed aan PWC.
- Risicobeheer: het houderschap is in 2023 overgegaan van het bestuur naar een medewerker verbonden aan het bestuursbureau van Pensioenfonds PGB: de heer drs. R.A. Huisman, die tevens de rol van vervuller heeft.

Sleutelfunctiehouders rapporteren aan het gehele bestuur en indien nodig kunnen zij escaleren naar de raad van toezicht en externe toezichthouders. De sleutelfunctiehouder risicobeheer rapporteert periodiek aan zowel het bestuur als de raad van toezicht.

Extern toezicht

Pensioenfonds PGB staat onder toezicht van De Nederlandsche Bank (DNB), de Autoriteit Financiële Markten (AFM) en de Autoriteit Persoonsgegevens (AP). Het pensioenfonds had in 2022 regelmatig contact met de toezichthouders en nam deel aan een aantal onderzoeken.

De Nederlandsche Bank

De Nederlandsche Bank (DNB) houdt toezicht op banken, pensioenfonds, verzekeraars en andere financiële instellingen. DNB let daarbij op de financiële positie en de kwaliteit van het bestuur. DNB doet dit onder andere door het toetsen van bestuurders,

verlenen van vergunningen en aanpakken van financieel-economische criminaliteit. Ook controleert zij of instellingen financieel solide zijn, zodat deze, ook als het economisch tegenzit, kunnen voldoen aan hun verplichtingen.

Gedurende het verslagjaar is met de toezichthouder DNB contact geweest over diverse onderwerpen.

Onderwerp	Achtergrond
EMIR Central Clearing Exemption	Een uitvraag naar de voorbereidingen op het vervallen van de central-clearingverplichting
Nieuwe pensioenregeling (NPR)	Een uitvraag om inzicht te krijgen in de voortgang van en de voorbereiding op de overgang naar NPR met name in de governance, operationele en IT-risico's die in deze fase relevant zijn.
Sectorbrede analyse niet-financiële risico's (integriteit)	Dit betrof een sectorbrede jaarlijkse uitvraag op het gebied van integriteitsrisico's.
Nieuwe pensioenregeling (NPR): governance	Onderzoek naar de governance, de risicohouding en het beleggingsbeleid van Pensioenfonds PGB. Deze onderwerpen zijn belangrijk gezien de aanstaande complexe en ingrijpende besluiten in het kader van de transitie naar de NPR.
Informatiebeveiliging	Dit is een reguliere sectorbrede uitvraag naar de volwassenheid van informatiebeveiliging en de beheersing van uitbestedingsrelaties.
Impact nieuwe pensioenregeling (NPR) op het beleggingsbeleid	Een schriftelijke uitvraag naar de verwachte impact van NPR op het beleggingsbeleid van pensioeninstellingen.
Niet-financiële risico's (prudentieel)	Regulier sectorbreed onderzoek, via een vragenlijst, naar de beheersing van risico's (operationele, IT-, integriteits- en financiële risico's) en naar de invloed van de governance en het gedrag.
ESG-beleid/duurzaam beleggingsbeleid	In dit onderzoek zijn 2 thema's onderzocht: 1. het ESG-beleid waarbij is gekeken naar de onderbouwing van het beleid, de aansluitingen van het beleid bij deelnemersvoorkeuren en uitvoering van het beleid, en 2. De integratie van ESG-risico's in het risicobeheer.

Autoriteit Financiële Markten

De Autoriteit Financiële Markten (AFM) is gedragstoezichthouder op de financiële markten. Dat houdt in dat de AFM toezicht houdt op het gedrag van de gehele financiële marktsector: sparen, beleggen, verzekeren en lenen. Daarmee wil de AFM een bijdrage leveren aan het goed functioneren van de financiële markten. De AFM houdt toezicht op het gedrag van ondernemingen. Hieronder een overzicht van de contactmomenten met de AFM.

Onderwerp	Achtergrond
SFDR Duurzaamheidsinformatie	De SFDR (Sustainable Finance Disclosure Regulation) beoogt de informatieverstrekking aan eindgebruikers, waaronder pensioendeelnemers, over de effecten op duurzaamheid door het beleggingsbeleid en de beleggingsbeslissingen door financiële marktpartijen, te verbeteren. De AFM beoogt door middel van dit onderzoek vast te stellen of en op welke manier pensioenfondsen invulling geven aan de informatievereisten uit de SFDR.
Tijdelijke toeslagverlening	Toezicht op informatie die beschikbaar is gesteld of verstrekt aan deelnemers over tijdelijke toeslagverlening op basis van de AMvB over het financieel toetsingskader pensioenfondsen in verband met toeslag vanwege voorgenomen transitie. In 2022 betreft dit de aanvulling van 0,23 procent naar 3 procent per 1 januari 2022.
Tweedepijlerpensioenmarkt	Jaarlijks informatieverzoek over de geadmistrateerde pensioenen (kapitaal-, premie- en uitkeringsovereenkomsten in de opbouw- en uitkeringsfase).

Autoriteit Persoonsgegevens

De Autoriteit Persoonsgegevens (AP) is opgericht en aangewezen als toezichthouder op de uitvoering van de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG). De AP is een zelfstandig bestuursorgaan.

Wanneer personen of instanties ongeautoriseerd toegang krijgen tot meerdere gevoelige persoonsgegevens van een ander (zogenoemde ‘betrokkenen’), spreken we van een datalek. Of een datalek gemeld moet worden, is afhankelijk van de (potentiële) impact ervan op de bescherming van persoonsgegevens en de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen. Een datalek hoeft niet gemeld te worden als het niet waarschijnlijk is dat het leidt tot een risico voor de rechten en vrijheden van betrokkenen. Pensioenfonds PGB volgt hierin de richtlijnen van de AP.

In 2022 hebben zich geen datalekken voorgedaan die gemeld moesten worden aan de AP (in 2021: 1). Van 12 datalekken (2021: 10) is de potentiële impact voor de betrokkene als laag beoordeeld. Dit vanwege het karakter van de geleepte informatie. De meeste van deze datalekken waren het gevolg van een menselijke fout.

Overige zaken

Naleving Code Pensioenfondsen

De huidige Code Pensioenfondsen is wettelijk verankerd in de Pensioenwet. De Code bevat 65 normen voor ‘goed pensioenfondsbestuur’ die verdeeld zijn over de volgende 8 thema’s:

- vertrouwen waarmaken;
- verantwoordelijkheid nemen;
- integer handelen;
- kwaliteit nastreven;
- zorgvuldig benoemen;
- gepast belonen;
- toezicht houden en inspraak waarborgen;
- transparantie bevorderen.

Pensioenfonds PGB voldeed in 2022 aan deze normen, behalve aan de norm die beoogt de diversiteit in pensioenfondsorganen te bevorderen. Bijvoorbeeld voor wat betreft leeftijdsopbouw en de man-vrouwverhouding.

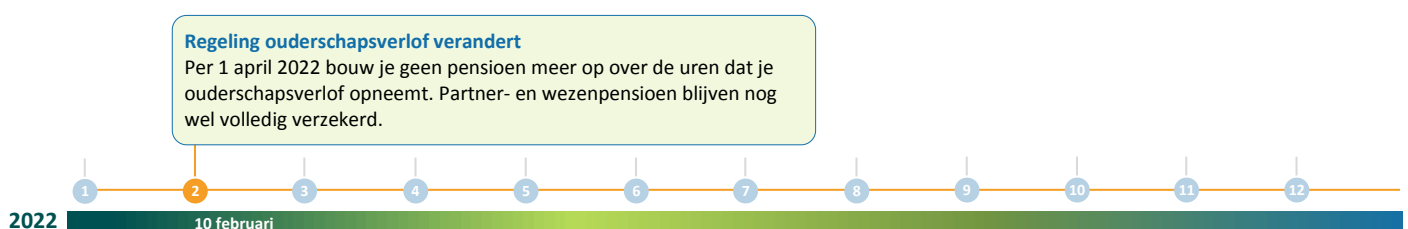
Dit is het onderdeel van het thema ‘zorgvuldig benoemen’ in de Code Pensioenfondsen:

Bestuur: in het bestuur had tot 1 april 2022 één vrouw zitting. Met het vertrek van het vrouwelijke bestuurslid voldoet Pensioenfonds PGB vanaf dat moment niet geheel aan de norm. Het bestuur streeft evenwel naar meer diversiteit en brengt dit actief onder de aandacht bij de geledingen die potentiële bestuurders voordragen. Ook in de functieprofielen is expliciet aandacht besteed aan diversiteit. Het bestuur streeft ernaar om bij de vervulling van een volgende bestuurszetel een vrouw te benoemen. In het bestuur heeft één jongere (onder de 40 jaar) zitting.

Verantwoordingsorgaan: alle leden van het verantwoordingsorgaan zijn 40 jaar of ouder. Wel hebben in het verantwoordingsorgaan meerdere vrouwen zitting.

Gedragscode

De leden van bestuur, raad van toezicht en verantwoordingsorgaan hebben allen de Verklaring Naleving Gedragscode Pensioenfonds PGB over 2022 ondertekend. De externe compliance officer heeft in zijn rapportage van 24 maart 2023 geconcludeerd dat alle gedragsregels zijn nageleefd.

PGB Pensioendiensten

Pensioenfonds PGB heeft de uitvoering van het pensioen- en balansbeheer uitbesteed aan PGB Pensioendiensten, dat zich exclusief toelegt op de dienstverlening aan Pensioenfonds PGB en een nauw verbonden sociaal fonds. Pensioenfonds PGB is 100 procent aandeelhouder en heeft volledige zeggenschap over PGB Pensioendiensten.

De relatie met PGB Pensioendiensten betreft een uitbestedingsrelatie in de zin van de Pensioenwet. De taken en verantwoordelijkheden van PGB Pensioendiensten zijn vastgelegd in een uitbestedingsovereenkomst (UBO). In deze UBO zijn afspraken over de wijze waarop de dienstverlening plaatsvindt op hoofdlijnen uitgewerkt. Voor het pensioen- en balansbeheer zijn aparte contracten opgesteld. Bepaalde aspecten van de dienstverlening op het gebied van het pensioen- en balansbeheer zijn nader uitgewerkt en vastgelegd in een *service-level agreement*. Ieder kwartaal legt de uitvoeringsorganisatie verantwoording af aan het bestuur over de geleverde prestaties.

Het jaarplan van PGB Pensioendiensten stond in 2022 opnieuw in het teken van het doorontwikkelen van de kwaliteit van de dienstverlening en het realiseren van de strategische ambities van het pensioenfonds.

Organisatorisch verweven

PGB Pensioendiensten is nauw verbonden met aandeelhouder Pensioenfonds PGB. Niet alleen is de strategie van de uitvoeringsorganisatie gebaseerd op de ambities van Pensioenfonds PGB. Ook wordt in diverse commissies samengewerkt om beleid uit te werken en de uitvoering van het beleid te monitoren. De actieve afstemming van werkzaamheden zorgt voor een organisatorische verwevenheid van de 2 organisaties; ieder vanuit zijn eigen (formele) rol en verantwoordelijkheid.

Klachten en bezwaren

Pensioenfonds PGB heeft een klachten- en geschillenregeling. Deze regelingen willen we bewust laagdrempelig houden. Dat doen we omdat we elk klantsignaal willen gebruiken om onze dienstverlening te verbeteren. Elke uiting van onvrede behandelen we daarom als klacht. In 2022 waren er 100 klachten (2021: 157) over de dienstverlening en 72 bezwaren (2021: 72). Een bezwaar gaat over de toepassing van het reglement in een individueel geval. Een klacht gaat meestal over de dienstverlening, bijvoorbeeld bejegening door een medewerker van PGB Pensioendiensten, het niet nakomen van toezeggingen zoals een reactietermijn of het gevoel 'van het kastje naar de muur gestuurd' te worden.

Klachten

De meeste klachten gingen over te late of onjuiste informatieverstrekking en zijn afgehandeld door de klantenservice. Als een belanghebbende het niet eens is met de wijze waarop een klacht is afgehandeld door de klantenservice bestaat de mogelijkheid om zich te wenden tot de klachtencommissie van Pensioenfonds PGB. Aan de klachtencommissie zijn in 2022 geen klachten voorgelegd.

Bezwaren

Het bestuur behandelde 12 bezwaren in 2022 (2021: 13). In 5 van de 12 bezwaren is de betrokkene volledig in het gelijk gesteld. In 4 van de 5 toegewezen bezwaren speelden overwegingen van coulance een overwegende rol, in enkele gevallen ondersteund door een pleidooi van de interne ombudsman van Pensioenfonds PGB. Van de 7 afgewezen bezwaren zijn er 2 door betrokkenen doorgezet naar de onafhankelijke commissie van bezwaar van Pensioenfonds PGB. Belanghebbenden die het niet eens zijn met een beslissing van het bestuur over de toepassing van het pensioenreglement kunnen zich tot deze commissie wenden. In beide gevallen is het bestuur door de commissie van bezwaar in het gelijk gesteld. Tot slot heeft de kantonrechter Pensioenfonds PGB in het gelijk gesteld in een bezwaar over de werkingssfeer van een deelverplichtstelling van het pensioenfonds.

PGB-ombudsman

Individuele deelnemers kunnen vanaf 2021 terecht bij een eigen PGB-ombudsman. Die bemiddelt, zoekt zaken uit, organiseert gesprekken en kijkt naar kansen om de dienstverlening en communicatie te verbeteren. Deelnemers kunnen rechtstreeks een beroep doen op deze medewerker van het bestuursbureau als ze er niet uitkomen via de normale kanalen. Daarnaast verdiept de ombudsman zich op verzoek van het bestuur, klachtenbehandelaars bij de uitvoerder, of op eigen initiatief in deelnemerskwesaties.

In 2022 heeft de ombudsman zich ingespannen voor 7 individuele deelnemers (2021: 13). Daarbij ging het onder meer om toeslaginformatie, aanvragen van een pensioenuitkering en recht op wezenpensioen. De ombudsman bemiddelde in een langlopend traject met een deelnemer die om zwaarwegende redenen vroeg om een alternatief voor afkoop. Naast deze concrete zaken heeft de ombudsman in 2022 onderzoek gedaan naar mogelijke onvoorziene gevolgen van de uitzonderlijke rentestijging voor individuele deelnemers. Ook is gekeken naar de opvolging in de organisatie van een aantal adviezen van de ombudsman. Samen met betrokken medewerkers zijn gewenste verbeteringen in dienstverlening en communicatie besproken. Dit leidde tot aanpassingen van informatie en meer aandacht voor een proactieve aanpak. Ook is aandacht besteed aan de positie van de ombudsman in het goed managen van klachtsignalen.

Na een evaluatie eind 2022 is begin 2023 besloten om de ombudsman een vaste plek te geven in de organisatie. De Autoriteit Financiële Markten (AFM) heeft de eigen PGB-ombudsman in 2022 beoordeeld als een goed gebruik (*good practice*) in de klachtafhandeling van pensioenfondsen.

Procedures

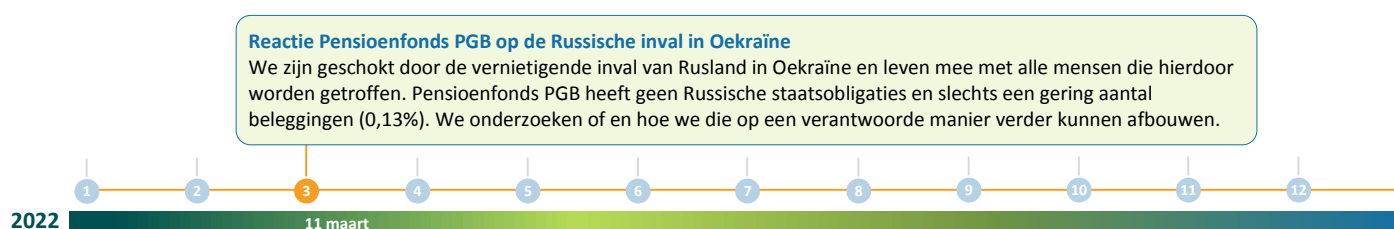
Er is sprake van een juridisch geschil tussen Booking.com en Pensioenfonds PGB over de toepassing van de verplichtstelling van de pensioenregeling in de reisbranche op Booking.com. Op 9 april 2021 heeft de Hoge Raad hierover een vonnis uitgesproken. Uit dit arrest volgt dat Booking.com weliswaar is aangemerkt als reisbemiddelaar, maar nog niet of dit in hoofdzaak zo is. Daarmee is nog niet definitief vast komen te staan dat de verplichtstelling ook daadwerkelijk van toepassing is. Tussen betrokken partijen bestaat hierover verschil van inzicht. De omvang van de potentiële pensioenverplichtingen en premievordering op Booking.com is op dit moment niet vast te stellen. Pensioenfonds PGB is in 2022 daarom een gerechtelijke procedure gestart. De zaak zal naar verwachting eind van het derde kwartaal 2023 beoordeeld worden door het Gerechtshof in Den Haag, tenzij beide partijen voor die tijd een ‘minnelijke regeling’ (een schikking) bereiken in deze zaak.

In 2021 is een soortgelijke zaak beoordeeld door de kantonrechter. Daarbij gaat het om de vraag of Hader onder de werking van de verplichtstelling van de pensioenregeling in de reisbranche valt. Hader levert de I-T-ondersteuning voor Prijsvrij Vakanties. Prijsvrij is weliswaar reisbemiddelaar, maar de kantonrechter heeft in eerste aanleg in haar vonnis gesteld dat het verwante en service verlenende Hader niet in hoofdzaak aan reisbemiddelingswerkzaamheden doet, wat Pensioenfonds PGB betwist. Pensioenfonds PGB heeft in 2022 daarom hoger beroep ingesteld tegen het vonnis van de kantonrechter.

Ten slotte is Pensioenfonds PGB, samen met pensioenfonds ‘Reiswerk in liquidatie’ en De Nederlandsche Bank (DNB), gedagvaard in een collectieve actie door een aantal belanghebbenden. Betwist wordt dat Reiswerk de pensioenen mocht verlagen om vervolgens bij Pensioenfonds PGB aan te kunnen sluiten. Het gaat hier in de procedure om een verklaring van recht, zonder dat er een schadevergoedingsactie is ingesteld tegen Pensioenfonds PGB.

Boetes, dwangsommen, verplichte aanwijzing en bewindvoering

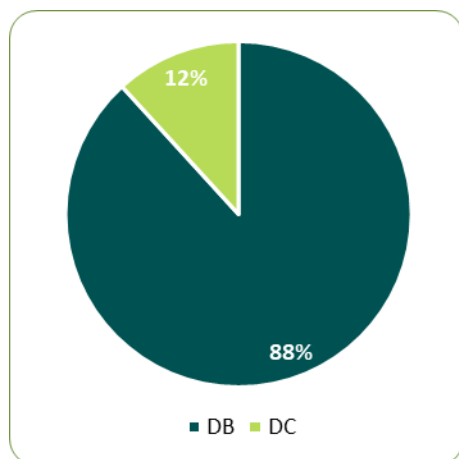
Er zijn in 2022 geen boetes of dwangsommen opgelegd aan het pensioenfonds. Ook was in 2022 geen sprake van een verplichte aanwijzing of van bewindvoering.

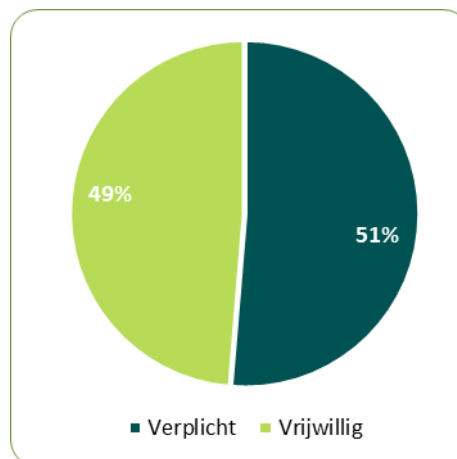
Onze pensioenregelingen

Pensioenfonds PGB kent in hoofdzaak 2 soorten pensioenregelingen: regelingen waarin de uitkering als basis wordt genomen (op basis van middelloon, ook wel DB-regelingen genoemd) en regelingen waarin de premie het uitgangspunt is (beschikbare premieregelingen, ook wel DC-regelingen genoemd). Combinaties daarvan zijn ook mogelijk (hybride regelingen). In figuur 3 is de verhouding aangegeven. In figuur 4 staat de verhouding tussen verplichte en vrijwillige pensioenregelingen.

Figuur 3: Pensioenregelingen actieve deelnemers (ultimo 2022)

Figuur 4: Type aansluiting actieve deelnemers (ultimo 2022)

De basismiddelloonregeling heeft de volgende kenmerken:

- Het jaarlijkse opbouwpercentage voor ouderdomspensioen is 1,75 procent bij een pensioenrichtleeftijd van 68 jaar.
- Het partnerpensioen is voor 70 procent van het te bereiken ouderdomspensioen verzekerd. Van dit partnerpensioen is 35 procent van het opgebouwde ouderdomspensioen opgebouwd en het overige partnerpensioen is op risicobasis verzekerd. Het op risicobasis verzekerd partnerpensioen vervalt bij einde deelname en uiterlijk op pensioeningangsdatum. Het wezenpensioen bedraagt 14 procent van het te bereiken ouderdomspensioen. Het uitkeringsbedrag is gemaximeerd op vijf wezen; zijn er meer dan vijf wezen dan gaat het pensioen per wees omlaag. Deze maximering is per 1 januari 2022 komen te vervallen.
- De premievrijstellingsregeling bij arbeidsongeschiktheid is gemaximeerd op 70 procent in geval van volledige arbeidsongeschiktheid.
- De toeslagverlening (verhoging) is voorwaardelijk en wordt gefinancierd uit overrendement.
- De premie bedroeg voor de basisgroep van Pensioenfonds PGB 28 procent van de pensioengrondslag.

Daarnaast kunnen ondernemingen op onderdelen afwijken van de basisregeling en betalen hiervoor een navenante premie. Ook kunnen zij aanvullende afspraken maken over premimaximalisatie (CDC) of een eenmalige verbetering van pensioenaanspraken. Het pensioenfonds voerde in 2022 voor 144 ondernemingen (2021: 147) in 11 sectoren (2021: 11) een regeling uit waarbij een maximale premie (CDC) is afgesproken.

Beschikbare premiereregeling (DC)

Pensioenfonds PGB biedt sectoren of werkgevers een beschikbare premiereregeling waarbij uit diverse rentestaffels kan worden gekozen. Hoe hoger de onderliggende rekenrente is, hoe meer de ingelegde premie oploopt met de leeftijd van de deelnemer. Een rentestaffel kan ook gedeeltelijk worden toegepast door middel van het toepassen van een benuttingspercentage op de staffel lager dan 100 procent. Verder kan een beschikbare premiereregeling gedeeltelijk worden gecombineerd met een middelloonregeling. Dit noemen wij een hybride pensioentoezegging.

De premies en al eerder gevormd vermogen worden belegd in een zogeheten *lifecycle*, waarbij het beleggingsrisico met het oplopen van de leeftijd afneemt. Deelnemers kunnen daarbij kiezen voor iets meer risico (offensief profiel), een neutraal profiel of voor iets minder risico (defensief profiel).

De basis beschikbare premiereregeling bevat een aantal standaard elementen:

- De pensioenrichtleeftijd is 68 jaar.
- Het wezenpensioen is voor 20 procent van het partnerpensioen op risicobasis verzekerd.
- De opbouw van pensioenkapitaal bij arbeidsongeschiktheid is premievrij tot maximaal 100 procent.
- Het persoonlijk pensioenkapitaal wordt vanaf 10 jaar voor de pensioendatum in stapjes omgezet naar een DB-pensioenaanspraak vanaf pensioendatum.
- Deelnemers aan de beschikbare premiereregeling hebben vanaf 1 januari 2020 de keuze tussen een vaste en een variabele uitkering. Bij een keuze voor variabele uitkering hebben deelnemers de mogelijkheid om een uitkering te verkrijgen bij een andere pensioenuitvoerder dan Pensioenfonds PGB ('shoprecht'). Pensioenfonds PGB voert namelijk nog geen variabele uitkeringen uit.

In een standaard beschikbare premiereregeling loopt de premie in cohorten omhoog naarmate iemand ouder is. Vanaf 2021 biedt Pensioenfonds PGB ook de mogelijkheid tot een zogeheten 'vlakke staffel', voor zover die momenteel past binnen de fiscale randvoorwaarden. Hierin leggen deelnemers van alle leeftijden dezelfde premie in.

Aangesloten bedrijfstakken en ondernemingen kunnen een keuze maken over pensioengevend salaris, franchise, staffel, het benuttingspercentage), de hoogte van het verzekerd partnerpensioen en de mate van premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid. Voorwaarde hiervoor is dat de pensioenregeling binnen de fiscaal toegestane grenzen blijft. Voor de verplichte bedrijfstakregelingen zeevisserij en groothandel in bloemen en planten wordt de beschikbare premiereregeling uitgevoerd met een doorsneepremie.

Aanvullende regelingen

Ondernemingen kunnen ook aanvullende regelingen afsluiten zoals een WIA-excedentverzekering, Anw-verzekering of een verzekering voor partnerpensioen boven het wettelijk maximumpensioensalaris (netto partnerpensioen). In 2022 waren 16.281 deelnemers verzekerd via hun werkgever voor een WIA-excedentpensioen (2021: 16.888). Van de 16.281 deelnemers werd er voor 6.952 premie afgedragen omdat ze meer dan het gemaximeerde dagloon verdienen (2021: 7.446). Via collectieve contracten hadden 17.056 deelnemers een verzekering voor een aanvullende Anw-uitkering (2021: 16.503). Aan de collectieve verzekering voor netto partnerpensioen namen 556 werknemersdeel (2021: 546).

Voor alle uitkeringsregelingen geldt dat deelnemers binnen de fiscaal gestelde grenzen kunnen kiezen voor extra pensioenopbouw via een pensioenkapitaal. Via de regeling PGB Pensioen Plus hadden 2.657 deelnemers een pensioenkapitaal ondergebracht bij Pensioenfonds PGB, met een vermogen van 30 miljoen euro (2021: 2.736 deelnemers met een vermogen van 39 miljoen euro). Het rendement over 2022 was 26,3 procent negatief³ (2021: 5,2 procent positief). Deze spaarregeling kent een inleggarantie en is gesloten voor nieuwe deelnemers. Deelnemers die beginnen met bijsparen, kunnen kiezen voor PGB Ouderdomspensioen Plus (OP+). Deze regeling heeft geen inleggarantie. Een ander verschil is dat het persoonlijke pensioenkapitaal vanaf 10 jaar voor de pensioendatum in stapjes wordt omgezet in ouderdomspensioenaanspraken vanaf pensioendatum. Via de regeling OP+ hebben 315 deelnemers een pensioenkapitaal ondergebracht bij Pensioenfonds PGB, met een vermogen van 5 miljoen euro (2021: 321 deelnemers met een vermogen van 6 miljoen euro). Het rendement over 2022 was 25,8 procent negatief⁴ (2021: 5,7 procent positief).

³ Het rendement van PGB Pensioen Plus is het rendement van het pensioenfonds, verminderd met 1 procentpunt voor administratiekosten en garantieopslag.

⁴ Het rendement van PGB Ouderdomspensioen Plus is het rendement van het pensioenfonds, verminderd met 0,5 procentpunt voor administratiekosten.

Deelnemers kunnen verder aanvullende regelingen afsluiten om hun partner financieel beter te beschermen bij een eventueel overlijden van de deelnemer. In 2022 waren er 786 deelnemers met een individuele PGB Partnerpensioen Plus-regeling (2021: 743) en 3.557 met een individuele verzekering voor een aanvullende Anw-uitkering (2021: 3.723).

Relevante wijzigingen wet- en regelgeving

Wetsvoorstel toekomst pensioenen

De ‘Wet toekomst pensioenen’, die eind december 2022 door de Tweede Kamer is aangenomen, scheidt een nieuw kader voor pensioencontracten. De kern hiervan is de verplichte overstap naar een nieuwe manier van pensioen opbouwen via 2 nieuwe typen van premieovereenkomsten. Die 2 nieuwe premieovereenkomsten verschillen vooral in het moment waarop en de mate waarin risico's worden verzekerd of collectief worden gedeeld door middel van een daartoe bestemde solidariteitsreserve. De manier waarop vanaf (uiterlijk) 1 januari 2027 pensioen wordt opgebouwd, wijzigt vooral door afschaffing van de middelloonregeling en de daarbij behorende doorsneesystematiek en introductie van individuele premieregelingen met een vlakke premie.

Sociale partners krijgen bij de overgang naar een nieuwe pensioenovereenkomst de keuze om alle opgebouwde pensioenaanspraken en pensioenrechten door middel van een collectieve waardeoverdracht ‘in te varen’ naar het door hen gekozen nieuwe type premieovereenkomst. De wetgever stuurt sterk aan op het gebruikmaken van deze keuze voor invaren. Echter blijft dit een keuze voor sociale partners die daarbij een eigen belangenafweging moeten kunnen maken.

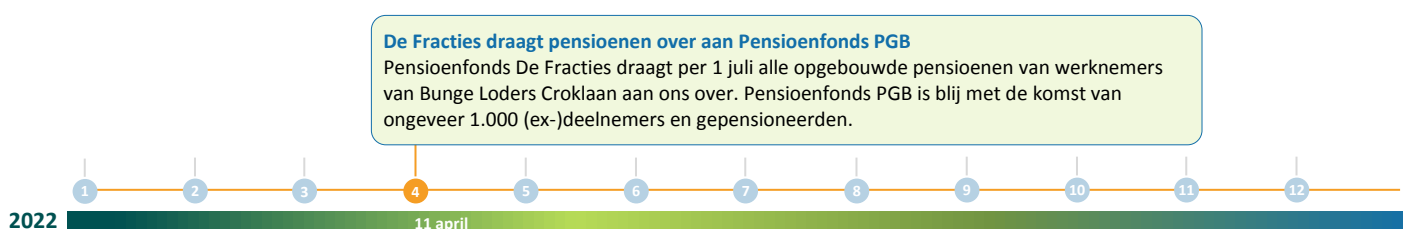
AOW-leeftijd wordt 67 jaar en 3 maanden in 2028

In december 2022 is de AOW-leeftijd voor 2028 bekend gemaakt. Deze gaat ten opzichte van 2027 met 3 maanden omhoog. De AOW-leeftijd tot en met 2028 is als volgt vastgesteld:

- in 2022: 66 jaar en 7 maanden;
- in 2023: 66 jaar en 10 maanden;
- in 2024 t/m 2027: 67 jaar;
- in 2028: 67 jaar en 3 maanden.

Wet bedrag ineens

De ‘Wet bedrag ineens’ treedt naar verwachting 1 januari 2024 in werking en geeft deelnemers de mogelijkheid om tot maximaal 10 procent van het pensioen als bedrag ineens uit te laten keren. Dat kan op de pensioendatum (AOW-datum) of in de maand januari van het jaar erop, wat fiscaal aantrekkelijker kan zijn. De introductie van deze nieuwe keuzemogelijkheid biedt deelnemers bij de start van de uitkeringsfase meer flexibiliteit. Het idee is dat dit de welvaart van deelnemers verhoogt, doordat het pensioen beter kan worden afgestemd op de persoonlijke leefsituatie en bestedingsbehoefte. Bovendien kan dit de betrokkenheid van deelnemers bij het pensioenstelsel en hun eigen pensioensituatie vergroten. Pensioenfonds PGB zal deelnemers begeleiden bij deze keuze.

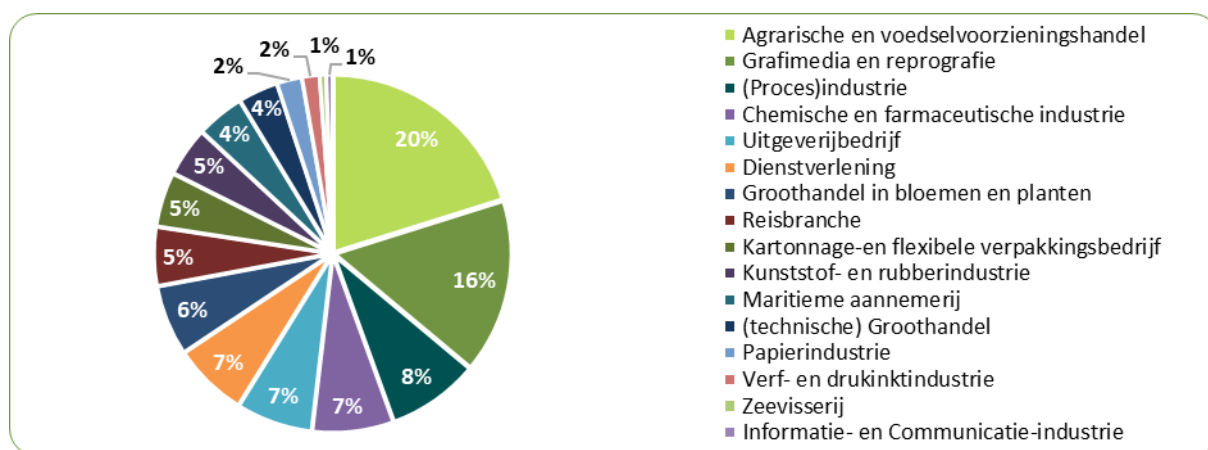
Ontwikkelingen in deelnemers- en werkgeversbestand

In 2022 nam het aantal premiebetalende deelnemers (inclusief toerekening wegens arbeidsongeschiktheid) en pensioenontvangers toe van 219.169 tot 225.944. Het aantal deelnemers (inclusief gewezen deelnemers) en pensioenontvangers kwam eind 2022 uit op 444.172. De toename is vooral het gevolg van nieuwe aansluitingen. Het totaal aantal werkgevers nam in 2022 toe van 4.004 tot 4.040. In 2022 gingen 4.358 ouderdomspensioenen in (2021: 5.331). Het totaal aantal mensen dat pensioen ontvangt (inclusief partner- en wezenpensioenen) steeg van 94.124 eind 2021 naar 97.259 eind 2022.

Tabel 1: Overzicht deelnemers

	31 december 2022	31 december 2021
Premiebetalende deelnemers	123.062	119.740
Deelnemers met toekenning wegens arbeidsongeschiktheid	5.623	5.305
Pensioenontvangers	97.259	94.124
Gewezen deelnemers	218.228	217.105
Totaal	444.172	436.274

Figuur 5: Actieve deelnemers naar sector (ultimo 2022)

Tabel 2: Overzicht aantallen verloop pensioenen

Overzicht ingegane pensioenen	Ouderdoms-pensioen	Partner-pensioen	Wezen-pensioen	Totaal
Stand per 1 januari 2022	67.792	25.481	851	94.124
Ingegaan op basis van toekenningen	4.358	1.943	145	6.446
Ingegaan op basis van collectieve waardeoverdrachten	634	203	12	849
	4.992	2.146	157	7.295
Beëindigingen	2.643	1.358	159	4.160
Stand per 31 december 2022	70.141	26.269	849	97.259
<i>Ontwikkeling</i>	3,5%	3,1%	-0,2%	3,3%

Pensioenbeheer

Het beheer van de pensioenen is uitbesteed aan onze uitvoeringsorganisatie PGB Pensioendiensten. Die zorgt namens het pensioenfonds voor onder meer de administratie, het innen van de premies en het verstrekken van de uitkeringen. Alle communicatie daarover met deelnemers, werkgevers en sociale partners is ook een taak van de uitvoeringsorganisatie. In dit hoofdstuk kunt u meer lezen over zowel de pensioenuitvoering als de pensioencommunicatie in 2022.

Pensioenuitvoering

De pensioensector bevindt zich in een tijd van grote veranderingen. Het nieuwe pensioenstelsel, consolidatie in de pensioenbranche, Europese regelgeving, onder meer over duurzaamheid en technologische vernieuwingen maken deze tijd zeer uitdagend. De pensioensector zal voldoende verandervermogen moeten hebben om zich aan te passen aan de nieuwe werkelijkheid. En dat geldt natuurlijk ook voor ons, als pensioenfonds en onze uitvoeringsorganisatie.

Thema's

We hebben 2 thema's vastgesteld, die op dit moment het meest impactvol voor de organisatie zijn. De thema's zijn ambitieus en vragen een flinke inspanning van de hele organisatie.

1. **Wet toekomst pensioenen (Wtp)**

De uitwerking in wetgeving is op dit moment nog in volle gang. Zo werd de beoogde ingangsdatum van 1 januari 2023 niet gehaald en is deze opnieuw uitgesteld. De verwachting is dat de Wtp ingaat op 1 juli 2023, maar tijdslijnen zijn onzeker. We pakken de regie en gaan veelvuldig en proactief in gesprek met aangesloten werkgevers en sociale partners over de beleidsmatige keuzes die wij, maar ook zij moeten maken. En leggen uit wat die keuzes voor hen en ons betekenen. Onze deelnemers houden we via verschillende kanalen op de hoogte van de voortgang van het nieuwe pensioenstelsel.

2. **De nieuwe pensioenketen**

Pensioenfonds PGB werkt aan een nieuwe pensioenketen, die niet alleen moet bijdragen aan meer klantwaarde en klanttevredenheid, maar die ook kostenefficiënt is. Daarvoor is eerder het project Pioen gestart, op basis van het RAP platform dat binnen het gezamenlijk met Achmea overgenomen InAdmin RiskCo werd ontwikkeld. Dit project is in het verslagjaar, wegens onvoldoende voortgang, beëindigd. In het najaar is een nieuw project, onder de naam Lotus gestart. Dit project is gebaseerd op implementatie van het pakket Lumera AxyLife van systeemleverancier Lumera. De processen en organisatie worden nu klaar gemaakt voor de overgang naar dit nieuwe administratiesysteem. Samen met Lumera streven we ernaar om vanaf 2024 onze producten en regelingen binnen dit nieuwe systeem uit te voeren. Naar verwachting vindt eind 2023 de finale datamigratie plaats.

Daarnaast stelden we 3 thema's vast die allemaal voortkomen uit of samenhangen met een meer klantgerichte organisatie en het toenemende belang van IT en data.

1. **Een meer klantgerichte organisatie en propositiemanagement**

Door het veranderende pensioenstelsel wil de organisatie zich meer en meer onderscheiden op haar klantgerichtheid. Deze ingezette klantgerichte transformatie vraagt om een versnelde uitvoering van bestaande en nieuwe initiatieven. Daarom is de keuze gemaakt om propositiemanagement in te richten. Propositiemanagement ontwikkelt producten en bedieningsconcepten, ondersteunt de organisatie bij het verkrijgen van markt- en klantinzicht en een eigen consistente merk- en klantbeleving. Propositiemanagement heeft ook als doel klantgerichtheid in de cultuur van de organisatie te verankeren.

2. **Technologische ontwikkeling en informatiebeveiliging**

De ontwikkeling naar een datagedreven organisatie wordt steeds belangrijker. Daarom werkt het pensioenfonds aan een modern dataplatform dat niet alleen wordt ingezet voor rapportages, maar ook voor bijvoorbeeld beleggingsalgoritmen, klantanalyses en actuariële berekeningen. Daarnaast professionaliseren we onze Cloud-gerelateerde activiteiten. De data die we gebruiken, zijn van essentieel belang voor de uitvoering van onze diensten. Alle data moeten ook aantoonbaar volgens het informatiebeveiligingsbeleid worden beheerd. Als gevolg van de toename van dreigingen van buitenaf en het aantal leveranciers dat gegevens van Pensioenfonds PGB in eigen omgevingen beheert, is er continu aandacht voor de verbetering van informatiebeveiliging en cybersecurity. Om regie te blijven houden over de hele informatievoorziening worden de interne IT-processen doorlopend verbeterd.

3. Datamanagement

Goed datamanagement bevordert de efficiëntie van interne processen en geeft de mogelijkheid nieuwe (datagedreven) producten te ontwikkelen. Daarnaast is goed datamanagement onontbeerlijk bij de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel. Vanuit de Pensioenfederatie is hiertoe een kader datakwaliteit ontwikkeld. Ook de toezichthouder zal in toenemende mate concrete eisen stellen aan goed datamanagement. In 2022 maakten we een start met het opstellen van de diverse kaders, richtlijnen en templates voor datamanagement. Dit raamwerk is van belang bij de strategische thema's zoals de nieuwe pensioenketen en de Wtp. Het wordt gebruikt om de activiteiten rondom informatie- en databeheer in te richten en uit te voeren. Het raamwerk moet in 2023 geïmplementeerd worden binnen de bestaande werkwijzen. Hierdoor zal ons datamanagement naar een volgend volwassenheidsniveau worden gebracht. Dit heeft impact op de volledige organisatie en is niet van tijdelijke, maar van structurele aard; het moet integraal onderdeel worden van onze manier van werken. Goed datamanagement zal zich de komende jaren verder moeten ontwikkelen tot een 'hygiënefactor', niet alleen binnen ons pensioenfonds, maar binnen de sector als geheel.

Pensioencommunicatie

In 2022 investeerden we opnieuw in onze digitale diensten met het doel in dialoog te blijven met alle belanghebbenden en betrokkenen in onze brede en groeiende achterban. Aantrekkelijke, laagdrempelige en gebruiksvriendelijke digitale communicatie moet vooral bijdragen aan meer financieel inzicht en pensioenbewustzijn van onze deelnemers. We realiseren ons daarbij dat er ook deelnemers zijn, die minder behoefte hebben aan of meer moeite met digitale communicatie. Daarom blijven we ook investeren in persoonlijk contact door bijvoorbeeld telefonisch contact met onze klantenservice. En houden onze deelnemers de keuze tussen fysieke en digitale post. Verder stond 2022 in het teken van de verdere voorbereidingen op de Wet toekomst pensioenen (Wtp) waar we onze relaties al zoveel mogelijk in meenemen.

Nieuw deelnemersportaal

In oktober 2022 ging ons nieuwe deelnemersportaal MijnPGBpensioen live. We verbeterden het bestaande portaal vooral op het gebied van gebruiksgemak en overzichtelijkheid. Deelnemers zien nu bijvoorbeeld direct hoeveel pensioen ze kunnen krijgen en pensioenkeuzes zijn beter in beeld gebracht. En door gebruik te maken van segmentatie zien ze bovendien de informatie die voor hen relevant is. Doordat het portaal nu gekoppeld is aan de website kunnen deelnemers ook gemakkelijk switchen tussen beide en is informatie sneller te vinden. Verder kreeg het portaal een nieuw en aantrekkelijker jasje. De komende tijd blijven we het deelnemersportaal ontwikkelen om het gebruiksgemak en de vindbaarheid verder te vergroten. Onder meer op basis van feedback van onze deelnemers.

Nog meer financieel inzicht

In 2022 vernieuwden we ook de Financieel Inzicht Tool (FIT) in ons deelnemersportaal. Sinds 2021 kunnen deelnemers al beter inzicht krijgen in hun pensioen met dit digitale hulpmiddel. Nu krijgen ze een totaalplaatje van hun complete financiële toekomst. Daardoor krijgt de deelnemer een nog beeldender, duidelijker en persoonlijker inzicht. Nieuw is ook dat deelnemers naast hun inkomen hun uitgaven kunnen invullen. En ze zien wat ontslag betekent voor hun pensioen. Bij de vernieuwing luisterden wij naar feedback van onze deelnemers en gebruikten we inzichten uit de gedragswetenschap.

'Bewijs van in leven zijn' mag voortaan digitaal

Pensioenontvangers die in het buitenland wonen, moeten ons ieder jaar het formulier 'bewijs van in leven zijn' opsturen. Dit zodat wij weten dat ze nog in leven zijn. In 2022 vereenvoudigden wij dit proces voor deze groep deelnemers. Zij kunnen hun 'bewijs van in leven zijn' voortaan gemakkelijk via een app op hun smartphone versturen. Zij hoeven dan niet meer naar een officiële instantie om het formulier te laten invullen, ondertekenen en stempelen. Wie dat toch liever wil, kan het formulier blijven gebruiken.

Actief op LinkedIn

Pensioenfonds PGB had al een LinkedIn-kanaal. In 2022 staken we dit in een nieuw jasje, helemaal in lijn met onze huisstijl. We zijn het platform ook actief gaan inzetten om onze volgers op een laagdrempelige manier op de hoogte te houden van het laatste nieuws over Pensioenfonds PGB en pensioenen in het algemeen. Het aantal volgers op LinkedIn nam in het afgelopen jaar met ruim 30 procent toe.

Wettelijke communicatie

In 2021 trad een nieuwe verordening in werking voor financiële instellingen, waaronder pensioenfondsen. Het gaat om een Europese richtlijn (genaamd SFDR: Sustainable Finance Disclosure Regulation) voor meer transparantie over de mate van duurzaamheid van beleggingen. In 2022 zijn deze wettelijke vereisten op onderdelen uitgebreid. We pasten daarom in 2022 de informatievoorziening hierover op de website en van Pensioen 1-2-3 aan. Meer over de SFDR is te lezen in paragraaf 'Overige zaken' van het hoofdstuk 'Balans- en vermogensbeheer'.

Sinds 2020 investeert Pensioenfonds PGB extra in de verbetering van de datakwaliteit. Dit leidde onder meer tot een mooi resultaat voor de verzending van de pensioenoverzichten (UPO's) in 2022. In totaal verstuurdde we 478.134 UPO's, waarvan 100 procent juist en tijdig.

In gesprek met onze deelnemers

Deelnemers dachten ook in 2022 weer actief mee om de communicatie en dienstverlening van ons pensioenfonds te verbeteren. Tijdens 2 bijeenkomsten (één digitaal en één fysiek) met deelnemers uit ons klantenpanel toetsten we nieuwe en bestaande communicatiemiddelen. Zo vroegen we deelnemers wat ze van ons nieuwe deelnemersportaal vonden. Ook toetsten we of onze communicatie over de verhoging in 2022 duidelijk was.

Jongeren

Om jonge deelnemers meer te betrekken bij hun pensioen en te weten wat hen bezighoudt, startte Pensioenfonds PGB in 2021 een jongeren-whatsappgroep. Dit kreeg een vervolg in 2022. In deze groep krijgen deelnemers, allen onder de 40 jaar, eens per maand een appje van bestuursvoorzitter Jochem Dijkmeester met de uitnodiging om mee te denken over een actueel onderwerp. De respons gebruiken we ook voor de ontwikkeling van laagdrempelige, persoonlijke communicatie, specifiek gericht op jongeren. Op verzoek van een lid van de whatsappgroep organiseerden we in 2022 een informatiesessie over pensioen bij de jongerenvereniging van één van onze klanten: Jacobs Douwe Egberts.

(Bijna-)gepensioneerden

In 2022 steeg het aantal leden van PensioenTrefpunt van 362 naar 443. PensioenTrefpunt is het gezamenlijke digitale ontmoetingsplaats van Pensioenfonds PGB en de Vereniging van Gepensioneerden (VVG). Hier kunnen leden van de VVG kennis delen en vragen stellen over pensioen en andere maatschappelijke onderwerpen. Ook geeft het platform ons de mogelijkheid om in te spelen op onderwerpen die leven onder pensioenontvangers. Zo organiseerden we in september een fysieke en online bijeenkomst over het nieuwe pensioenstelsel. In november was er een onlinebijeenkomst met 2 bestuursleden over de financiële positie van het pensioenfonds en de mogelijke verhoging in 2023. Dit vanwege vragen die hierover binnenkwamen op het platform. Voor bijna-gepensioneerden organiseerden we in juni een webinar om hen te ondersteunen bij de pensioenkeuzes die zij kunnen maken. In november werd de uitzending herhaald. In beide uitzendingen konden deelnemers live vragen stellen aan onze klantenservice. Die beantwoordde in totaal 448 kijkersvragen. De uitzending werd gewaardeerd met een 8,2.

Ons luisterend vermogen verbeteren

Pensioenfonds PGB ziet ieder klantsignaal als waardevolle input. Daarom vroegen we Stichting Gouden Oor begin 2022 te onderzoeken in hoeverre wij het luisterend vermogen in ons DNA hebben. Deze stichting heeft als doel organisaties te stimuleren maximaal te luisteren naar en gehoor te geven aan klanten. Pensioenfonds PGB is volgens het toetsingskader Gouden Oor gecommiteerd, maar we hebben nog geen Gouden Oor Erkenning. We werken aan de uitvoering van een plan om ons luisterend vermogen te verbeteren. In het voorjaar van 2023 volgt weer een onderzoek. We hopen dan een Gouden Oor Erkenning te krijgen.

Communicatie in cijfers

	2022
Schriftelijke informatieverzoeken klantenservice	33.711
Telefonische informatieverzoeken klantenservice	39.561
Best gelezen nieuwsbericht op de website: 'Jouw pensioen gaat met 7 procent omhoog in 2023'	11.561
Aantal live kijkers webinar 'Bijna met pensioen'	812
Best bekeken video: 'Eerder met pensioen'	3.905

Op weg naar het nieuwe pensioen

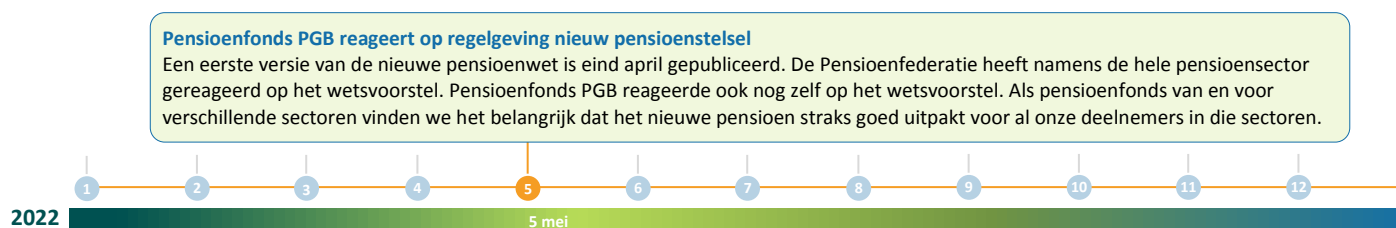
Ook in 2022 zette Pensioenfonds PGB stappen op weg naar de Wet toekomst pensioenen (Wtp). We zijn en blijven actief in gesprek met sociale partners, sectorcommissies en (vrijwillige) werkgevers hierover. Zo zorgen we ervoor dat we vanuit een goede relatie met hen de transitieperiode ingaan en hen op de juiste momenten informeren. Ook in 2022 vonden er gesprekken met aangesloten werkgevers en sociale partners plaats. Dit om te inventariseren welke keuzemogelijkheden zij belangrijk vinden. Mede op basis hiervan kwamen we medio 2022 tot een goed uitvoerbaar concept productaanbod. Dit toetsten we vervolgens bij werkgevers en sociale partners om in het tweede kwartaal van 2023 tot een definitief productaanbod te komen. Voor actuele informatie over de Wtp kunnen deelnemers en werkgevers terecht op de eigen themapagina op onze website. Verder informeerden we hen periodiek via nieuwsberichten op onze website, de digitale nieuwsbrief en ons pensioenmagazine PGB Beeld.

Welkom voor nieuwe deelnemers

In 2022 verwelkomden we de deelnemers van 2 pensioenfondsen bij Pensioenfonds PGB. Fluor Pensioenfonds droeg de opgebouwde pensioenen per 1 januari 2022 aan ons over. Werknemers van Bunge Loders Croklaan bouwen vanaf 1 maart 2022 pensioen op bij Pensioenfonds PGB. Hun vorige pensioenfonds, De Fracties, droeg op 1 juli 2022 ook alle opgebouwde pensioenen aan ons over. Voor deze deelnemers organiseerden we webinars waarin we de verschillen tussen de oude en nieuwe regeling uitlegden. Ook werden vragen van deelnemers beantwoord. In 2022 verwelkomden we ook nieuwe deelnemers van werkgevers die zich verplicht of vrijwillig bij ons aansloten.

In dialoog met de sectoren

In 2022 waren er in totaal 43 sectorcommissievergaderingen (in 2021: 31) met onze aangesloten sectoren. Tijdens de bijeenkomsten is gesproken over de actuele ontwikkelingen in de sectoren, waarbij ook specifiek aandacht was voor de ervaringen in de sector met de uitvoering van de pensioenregeling. Ook kwamen de actuele ontwikkelingen bij Pensioenfonds PGB en zijn uitvoeringsorganisatie aan bod. In het voorjaar was er aandacht voor de uitkomsten van het risicobereidheidsonderzoek onder deelnemers, de beleggingen en de ontwikkeling van het nieuwe deelnemersportaal. In de loop van het jaar nam de aandacht voor de Wtp snel toe. Zo werden sectoren na de zomer bijgepraat over de inhoud van de wet en de planning. Ook deelden we het concept-productaanbod met de sectorcommissies om hierover al concreet in gesprek te zijn en feedback op te halen. Dit om in het tweede kwartaal van 2023 met een definitief productaanbod te komen. Op verzoek van verschillende sectoren organiseerden we hiervoor ook extra - verdiepende - bijeenkomsten.

Balans- en vermogensbeheer

Pensioenfonds PGB belegt het pensioenvermogen om het te laten groeien ten opzichte van de verplichtingen. Dit voor een zo goed mogelijk pensioen voor onze deelnemers. Beleggen brengt risico's met zich mee en 2022 was een turbulent jaar. De oorlog in Oekraïne en de hoge inflatie zorgden voor veel onrust op de financiële markten. 2022 was een slecht beleggingsjaar: het rendement op het vermogen bedroeg 25,3 procent negatief. De rentestijging resulteerde in een lagere marktwaarde van de pensioenverplichtingen. De waarde van de verplichtingen daalde van 31,9 miljard euro per eind 2021 naar 25,6 miljard euro per (dat is inclusief de verhoging van de verplichtingen als gevolg van de toeslagverlening) eind 2022. Daarmee daalden de verplichtingen harder in waarde dan de beleggingen wat een positief effect op de dekkingsgraad heeft en dus op de mogelijkheid om aan de pensioenverplichtingen te voldoen.

Financiële markten in 2022

In het eerste halfjaar van 2022 stegen inflatie en rente sterk. Hoge inflatie, monetaire verkrapping en angst voor verminderde groei lieten aandelen en krediet dalen. De gestegen rente resulteerde in een sterke waardedaling van de verplichtingen. De waardedaling van het vermogen was minder sterk door rente niet volledig af te dekken, met een stijging van de dekkingsgraad tot gevolg.

De voortdurende Oekraïne-crisis en westerse sancties leidden wereldwijd tot stijgende voedsel- en energieprijzen, met name van de gas- en elektriciteitsprijzen in Europa, wat ook een lagere koers van de euro tot gevolg had. Diverse lockdowns in China bleven disrupties geven in vraag- en aanbodstructuren. Krapte en bouwbelemmeringen op de Nederlandse huizenmarkt zorgden voor hogere huizenprijzen, totdat de stijgende hypotheekrentes de huizenmarkt wat afkoelde.

Beleggingsresultaten 2022: negatief beleggingsrendement

Het rendement van de beleggingen over 2022 is 25,3 procent negatief. De beleggingen ter afdekking van het renterisico (matchingportefeuille) hebben een rendement van 44,7 procent negatief behaald. Dit is het gevolg van de fors hogere rente. Zo steeg bijvoorbeeld de gemiddelde rekenrente van De Nederlandsche Bank van 0,56 procent per eind 2021 naar 2,58 procent per eind 2022.

De waarde van de matchingportefeuille daalt bij een stijgende rente. Het doel van de matchingportefeuille is om aan te sluiten bij de rentegevoeligheid van de pensioenverplichtingen. De waarde van de pensioenverplichtingen is harder gedaald dan de waarde van de beleggingen, resulterend in een positieve ontwikkeling van de dekkingsgraad.

De returnportefeuille, bestaande uit met name aandelen, heeft over het volledige kalenderjaar 2022 een rendement van 10,1 procent negatief behaald. De aandelenmarkt stond onder druk door de oorlog in Oekraïne, de hogere rente en de angst voor een recessie.

Tabel 3: Rendement beleggingen

	Rendement	
	Pensioenfonds PGB	Benchmark
	%	%
Totaal rendement	-25,3	-26,0
Matchingportefeuille⁵	-44,7	-44,1
Euro-staatsobligaties	-30,2	-
Euro-bedrijfsobligaties	-9,9	-
Hypotheke	-17,5	-
Returnportefeuille	-10,1	-12,8
Aandelen	-12,5	-14,2
Alternatieve zakelijke waarden*	16,0	-11,0
Alternatieve vastrentende waarden**	-7,2	-7,4
*Alternatieve zakelijke waarden	16,0	-11,0
Onroerend goed	8,4	-10,8
Infrastructuur	28,4	-10,7
Private equity	-0,9	-13,5
**Alternatieve vastrentende waarden	-7,2	-7,4
Bedrijfsobligaties opkomende markten	-11,2	-14,8
Bank loans	-3,0	-2,1
High yield-obligaties	-11,5	-11,3
Directe leningen	-2,3	-3,3

Matchingportefeuille

De matchingportefeuille bevat vastrentende beleggingen met een laag risico, die bedoeld zijn om de ontwikkeling van de waarde van de pensioenverplichtingen bij te houden: te matchen. Het beheer van de matchingportefeuille is integraal. Dat betekent dat de pensioenverplichtingen centraal staan in het beheer van de matchingportefeuille en niet de onderliggende beleggingscategorieën. Hierdoor is het mogelijk het rendement en risico van de verschillende beschikbare instrumenten efficiënt in te zetten, zonder rekening te houden met tussenliggende benchmarks per beleggingscategorie.

De matchingportefeuille kende door de gestegen rente een negatief rendement van 44,7 procent over 2022. Dit negatieve rendement is het gevolg van het gebruik van rentederivaten (leverage) in de portefeuille 'euro-staatsobligaties' (30,2 procent negatief). Rentederivaten worden, conform het matchingbeleid van Pensioenfonds PGB, ingezet om de rentegevoeligheid van de beleggingen te verhogen en daarmee beter aan te laten sluiten bij de rentegevoeligheid van de pensioenverplichtingen. De omvang van de matchingportefeuille is ongeveer 40 procent van de totale beleggingsportefeuille en is niet voldoende om de beoogde renteafdekking te kunnen realiseren. Daarom wordt in de matchingportefeuille naast euro-staatsobligaties, euro-bedrijfsobligaties en hypotheke, gebruik gemaakt van rentederivaten om de rentegevoeligheid van de beleggingen te verhogen. Met als doel een betere aansluiting van de beleggingen op de pensioenverplichtingen te realiseren. Het negatieve effect van die rentederivaten komt tot uitdrukking in het verschil tussen het totale rendement van de matchingportefeuille en de rendementen van de euro-staatsobligaties, euro-bedrijfsobligaties en hypotheke. Het rendement van de benchmark, de pensioenverplichtingen, was 44,1 procent negatief. Het verschil in rendement tussen de matchingportefeuille en pensioenverplichtingen komt grotendeels door de negatieve bijdrage van het kredietrisico op bedrijfsobligaties en hypotheke in de matchingportefeuille.

Returnportefeuille

De returnportefeuille bevat beleggingen in zakelijke waarden en vastrentende waarden met een hoger risico. De returnportefeuille realiseerde over 2022 een rendement van 10,1 procent negatief, dit is beter dan het rendement van 12,8 procent negatief van de benchmark. De returnportefeuille presteerde over de hele linie beter dan de benchmark. Bij aandelen en de alternatieve zakelijke

⁵ Dit totaal wordt beïnvloed door het rendement op renteswaps en rentefutures welke niet afzonderlijk in de weergegeven rendementscijfers zijn opgenomen, aangezien deze niet over een relevante marktwaarde beschikken. Het totaalrendement over 2022 komt hierdoor lager uit dan op basis van de weergegeven onderliggende cijfers zou worden verwacht.

waarden zorgden respectievelijk het factorbeleggen en actief beheer voor een beter rendement. De beste rendementen kwamen echter uit de alternatieve zakelijke waarden waarbij met name de beleggingen in infrastructuur een zeer goed jaar kenden met een rendement van 28,4 procent positief.

Dynamisch beleid: neutrale bijdrage in 2022

Het balansrisico ten aanzien van rente, aandelen en valuta wordt bijgestuurd op basis van waardering (risicopremie) en sentiment (momentum). Op basis van het negatieve sentiment op de aandelenmarkten is gedurende 2022 stapsgewijs de aandelenallocatie verlaagd van een overweging van 4,2 procent positief naar 6,1 procent negatief van de balans ultimo 2022. De geïmplementeerde reducties van de aandelenpositie vonden plaats in Noord-Amerika, Europa en Pacific. De verzwakking van de Amerikaanse dollar na de aanvankelijke sterkte – die gepaard ging met een aantrekkelijker waardering – leidde tot een kleine verhoging van de dollarafdekking naar 80 procent (normafdekking is 75 procent). In het vierde kwartaal is de valuta-afdekking van de Amerikaanse dollar verder verhoogd naar 90 procent. Samenvattend leverde het dynamisch balansbeheerbeleid over 2022 een neutrale bijdrage van 0,01 dekkingsgraadpunt op (2021: 0,1 dekkingsgraadpunt positief).

Z-score: positief over 2022, boven vereist minimum over vijf jaar

Pensioenfonds PGB moet een Z-score berekenen overeenkomstig de eisen voor verplicht gestelde bedrijfstakpensioenfonds. Over 2022 is een Z-score behaald van 0,65 (2021: 0,75). De performancetoets over de periode 2018 tot en met december 2022 bedraagt 0,13 (2021: 0,07). Daarmee blijft de performancetoets boven het vereiste minimum van 1,28 negatief.

Het Vrijstellingsbesluit Wet Bpf 2000 biedt ondernemingen de gelegenheid vrijstelling te verkrijgen van de verplichtstelling van deelname aan een bedrijfstakpensioenfonds. Bijvoorbeeld als uit de performancetoets, uitgevoerd over een periode van 5 kalenderjaren, blijkt dat het feitelijk behaalde beleggingsrendement van het pensioenfonds in negatieve zin aanzienlijk afwijkt van het rendement van de door het pensioenfonds vastgestelde normportefeuille. Er is sprake van een aanzienlijke afwijking in negatieve zin als de uitkomst van de berekening van de performancetoets lager is dan het vereiste minimum van 1,28 negatief. Dit is dus niet aan de orde.

Beleggingsbeleid 2022

In 2022 zijn de ambitie en risicohouding van het fonds vastgesteld op basis van de uitkomsten van het deelnemersonderzoek in 2021. Gegeven de uitkomsten van het deelnemersonderzoek, consultatie met sociale partners en uitkomsten van de ALM-studie koos Pensioenfonds PGB voor behoud van de leidende koopkrachtambitie en zo mogelijk verlaging van het risicoprofiel. Op basis van de ALM-studie is het risicoprofiel van de beleggingsportefeuille verlaagd door de rentestaffel aan te passen. De rentestaffel kent een hogere bodem (50 procent) ten opzichte van de rentestaffel uit 2019.

De methodiek van de portefeuilleconstructie en bandbreedtes rondom de langetermijnportefeuille zijn verder aangescherpt in 2022. De vergoeding voor het relatieve risico voor alle beleggingscategorieën is nagenoeg gelijk gebleven, met als gevolg een vergelijkbare referentieportefeuille voor 2023.

In 2022 is het strategieplan voor de matchingportefeuille herijkt met een verfijning van curvepositie-bandbreedtes. Het strategieplan voor vastgoed is herijkt in 2022 met een verhoging van de sector *alternatives* (voorheen overig) waarmee meer invulling aan opkomende sectoren kan worden gegeven.

Beleggingsbeleid: houdt rekening met hoogte dekkingsgraad

Het beleggingsbeleid van Pensioenfonds PGB is gebaseerd op de risicobereidheid van de deelnemers en op onze ambitie om zoveel mogelijk koopkracht te behouden, ofwel indexatie (verhoging) van de pensioenen.

In de afweging tussen de kans op indexatie en het risico op korten zit dynamiek:

- Bij hoge dekkingsgraden kan er volledig geïndexeerd worden en is er de wens om minder risico te nemen.
- Bij lage dekkingsgraden is er de wens om kans op (grote) kortingen te beperken door minder risico te nemen.
- Ertussenin kan het meeste risico genomen worden om de kans op indexatie te vergroten.

Risicobudget

De mate van risico nemen, het risicobudget, beweegt mee met de nominale dekkingsgraad op marktwaarde en is vastgelegd in de beleidsmatrix. Het is een optelsom van vooral aandelen-, rente-, valuta- en kredietrisico en wordt weergegeven in de vorm van een

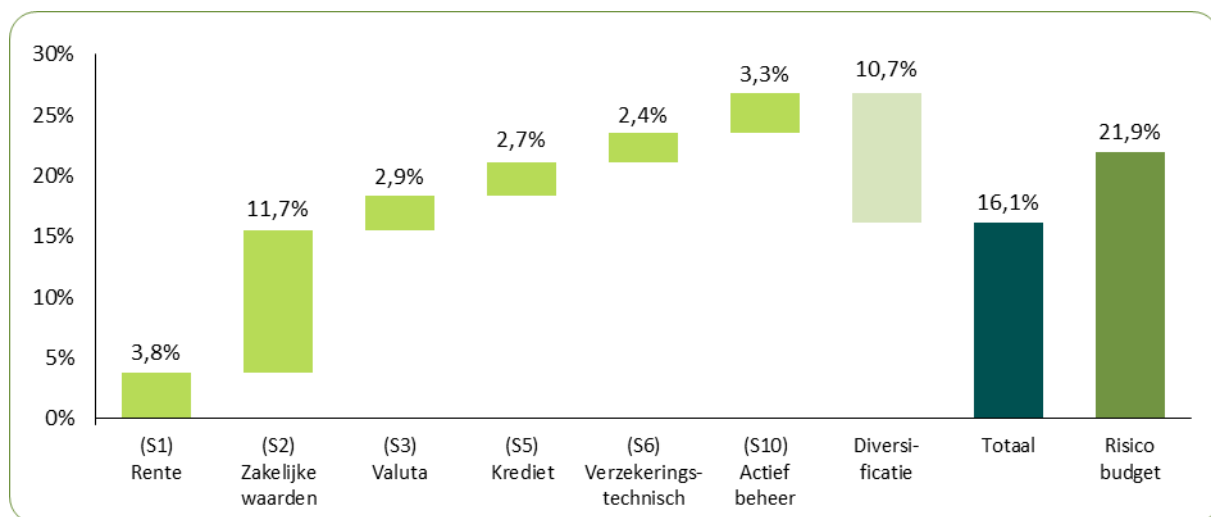
VEV-percentage. Dit percentage is gebaseerd op een model dat gebruik maakt van de methodiek van het vereist eigen vermogen (VEV) van DNB.

Grafiek 1: Risicobudget bij nominale dekkingsgraden

Pensioenfonds PGB kan het risicobudget iets laten afwijken, dat wil zeggen iets meer of iets minder risico nemen dan de matrix voorschrijft. Hiervoor is maximaal 2,5 procent VEV-punt beschikbaar. Daarbij wordt gekeken naar marktomstandigheden (momentum) en rendementsverwachtingen (risicopremie). Zijn deze indicatoren positief dan kan maximaal 2,5 procentpunt meer risico worden genomen. Zijn de indicatoren negatief dan kan maximaal 2,5 procentpunt minder risico genomen worden (zie grafiek 1). Ultimo 2022 was het VEV-risicogebruik 16,1 procent en het risicobudget 21,9 procent (zie grafiek 2). De 16,1 procent is het VEV-risicogebruik dat resteert na inzet van opties voor aandelenbescherming. Zonder deze opties is het risicobudget 19,7 procent en bevindt dit zich binnen de gestelde grenzen ten opzichte van het strategisch risicobudget. Zij worden niet meegenomen in de beleidsmatrix, omdat de opties alleen extra bescherming bieden tegen dalingen, maar verder het risico van de portefeuille zelf niet beïnvloeden.

Grafiek 2: Risicogebruik

AFM positief over klachtenafhandeling Pensioenfonds PGB

De AFM deed onderzoek naar de klachtenafhandeling bij 164 pensioenfonds. Pensioenfonds PGB kreeg een positieve beoordeling. Onze klachtenafhandeling is laagdrempelig en transparant en de terugkoppeling naar deelnemers is goed. De AFM deed ook enkele verbeteringsuggesties die inmiddels zijn doorgevoerd.

Tabel 4: Beleggingsportefeuille

	Werkelijke portefeuille 31 december 2022	Strategische portefeuille 31 december 2022
	%	%
Matchingportefeuille	37,5	41,0
Euro-staatsobligaties	12,5	17,5
Euro-bedrijfsobligaties	19,2	18,4
Hypotheken	5,8	5,1
Returnportefeuille	62,5	59,0
Aandelen	42,8	41,9
Alternatieve zakelijke waarden*	8,0	7,5
Alternatieve vastrentende waarden**	10,7	9,6
Valuta-afdekking	1,0	-
*Alternatieve zakelijke waarden	8,0	7,5
Onroerend goed	3,6	3,3
Infrastructuur	3,5	3,4
Private equity	0,9	0,8
**Alternatieve vastrentende waarden	10,7	9,7
Bedrijfsobligaties opkomende markten	2,2	2,0
Bank Loans	6,1	5,5
High yield-obligaties	1,9	1,7
Directe leningen	0,5	0,5
Renteafdekkingspercentage	67,5	67,7
Valuta-afdekkingspercentage	55,3	55,5

Portefeuilleconstructie: matching- en returnportefeuille

Bij een ALM-studie ligt de focus primair op de beleidsmatrix en de renteafdekking. Dit is assetallocatie op hoofdlijnen. In de portefeuilleconstructie wordt het risicobudget vertaald naar de daadwerkelijk gewenste verhouding tussen de matching- en de returnportefeuille en daarbinnen naar de verschillende beleggingscategorieën. In tabel 4 is de werkelijke en strategische verdeling van de matching- en returnportefeuille en de onderliggende beleggingscategorieën per eind 2022 opgenomen.

Matchingportefeuille

De beleggingscategorieën die samen de matchingportefeuille vormen zijn: euro-staatsobligaties (van Nederland en Duitsland), euro-liquiditeiten, euro-bedrijfsobligaties en Nederlandse woninghypotheken. Daarnaast worden derivaten, eurorenteswaps en rentefutures ingezet voor het dynamisch renteafdekkingsbeleid.

Returnportefeuille

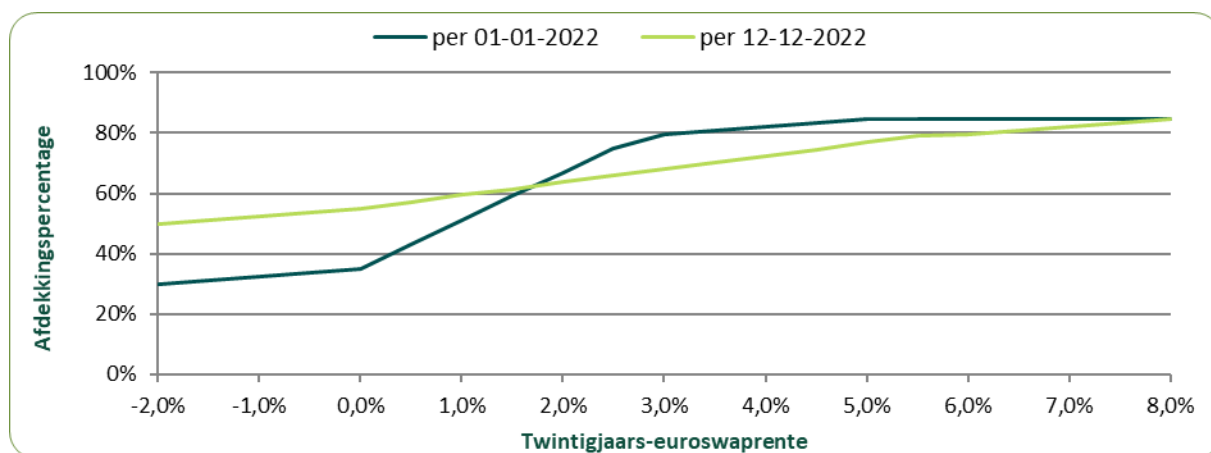
De beleggingscategorieën die samen de returnportefeuille vormen, zijn: aandelen, vastgoed, infrastructuur, private equity en alternatieve vastrentende waarden. Aandelen vormen veruit de grootste beleggingscategorie. Binnen de beleggingscategorie aandelen is er een onderverdeling naar ontwikkelde en opkomende markten. Binnen deze ontwikkelde en opkomende markten wordt enerzijds passief belegd en anderzijds op basis van factoren. In 2022 herstelden die factoren zich, hetgeen bijdroeg aan het rendement.

Renteafdekking

Het renteafdekkingsbeleid is ontwikkeld om het renterisico dat Pensioenfonds PGB loopt, zo goed mogelijk aan te laten sluiten bij de ambitie en het risicoprofiel van het pensioenfonds. De renteafdekking is dynamisch, omdat deze gekoppeld is aan de hoogte van de twintigjaars-euroswaprente (zie grafiek 3). Het renteafdekkingsbeleid wordt via de matchingportefeuille geïmplementeerd. De sterke stijging van de rente begin 2022 betekende dat de renteafdekking in die periode ook sterk is verhoogd. Een hoge renteafdekking maakt het fonds gevoelig voor hoge inflatiescenario's. Immers bij een hoge inflatie stijgt de rente naar verwachting

en vermindert de waarde van de pensioenverplichtingen. Maar een hoge renteafdekking heeft bij stijgende rentes een negatief effect op de waarde van de matchingportefeuille en dat beperkt de ruimte om te compenseren voor inflatie. Daarom is op een niveau van 65 procent de renteafdekking tijdelijk bevroren. Eind van het jaar is het renteafdekkingsbeleid aangepast. Voor het renteafdekkingsbeleid geldt nog steeds hetzelfde principe, hogere renteafdekkingen bij een hogere rente, maar deze hogere renteafdekking wordt nu pas gerealiseerd bij hogere renteniveaus. Ook is in de grafiek zichtbaar de hogere bodem van minimaal 50 procent renteafdekking om het risico bij rentedalingen te verminderen.

Grafiek 3: Renteafdekking per 1/1/2022 en 12/12/2022, afhankelijk van niveau twintigjaars-euroswaprente

Aandelenrisicobeheersing

Om het pensioenvermogen deels te kunnen beschermen tegen een extreme daling van de aandelenkoersen past Pensioenfonds PGB aandelenrisicobeheersing toe. Bij bepaalde trends in de markt worden aandelenindex-put-opties gekocht, op voorwaarde dat de aankoopkosten acceptabel zijn en opwegen tegen het risico. Deze tijdelijke beheersmaatregel biedt bescherming tegen bepaalde aandelenkoersdalingen.

De beheersmaatregel heeft geen continu karakter. Dit zou te kostbaar zijn. Het is dus mogelijk dat er geen aandelenindex-put-opties aanwezig zijn in de beleggingsportefeuille van Pensioenfonds PGB op het moment van een significante aandelenkoersdaling. In 2022 was sprake van negatief marktsentiment en is bescherming aangeschaft. De aandelenmarkten herstelden zich weer deels in 2022 waardoor de dynamische aandelenrisicobeheersing over 2022 een negatieve bijdrage van 88 miljoen euro opleverde.

Valuta-afdekking

Een deel van het vermogen van Pensioenfonds PGB is belegd in andere valuta dan de euro, met als voornaamste vreemde valuta de Amerikaanse dollar, het Britse pond en de Japanse yen. Het risico van beleggen in vreemde valuta is dat deze in waarde daalt ten opzichte van de euro, waardoor de belegging in euro's gemeten in waarde daalt. Pensioenfonds PGB dekt dit risico deels af via zijn valutabeleid. Het bewust niet volledig afdekken van het valutarisico heeft in 2022 276 miljoen euro bijgedragen.

Het valutabeleid is dynamisch voor de Amerikaanse dollar, het Britse pond en de Japanse yen. Hierbij wordt gekeken naar renteversillen, koopkrachtverschillen en markttrends. Aan de hand van deze indicatoren kan de valuta-afdekking per genoemde valuta zich tussen de vijftig en honderd procent begeven. Dit valutabeleid leverde geen extra positieve of negatieve bijdrage in 2022. Alle overige valuta van ontwikkelde landen worden (statisch) voor 75 procent afgedekt. De valuta van opkomende landen worden niet afgedekt.

Totale verhoging pensioen naar 3%

Pensioenfonds PGB gaat alle pensioenen verhogen met 2,77%. De extra toeslag is mogelijk door versoepelde wetgeving. De eerdere verhoging was vastgesteld op 0,23%. Hiermee komt de totale verhoging in 2022 uit op 3%. De verhoging geldt met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2022.

Duurzaam beleggen

Het kader van ons duurzaam beleggingsbeleid

Bij het bepalen van het beleid voor duurzaam beleggen is voor ons in de eerste plaats van belang dat onze deelnemers en werkgevers zich gehoord voelen in de keuzes die we maken. Met andere woorden: we willen draagvlak voor de keuzes die we hierin maken. Daarom doen we regelmatig onderzoek naar de wensen van onze achterban op het gebied van duurzaam beleggen. In de tweede plaats hebben we natuurlijk te maken met wetten en regels op het terrein van duurzaam beleggen en ten derde zijn er externe richtlijnen waarmee we rekening moeten en willen houden. En dan is er tot slot nog onze eigen beleggingsovertuiging: de vierde belangrijke factor die ten grondslag ligt aan ons duurzaam beleggingsbeleid. Het kader van ons beleid wordt dus gevormd door die 4 factoren, en staan afgebeeld in de figuur hiernaast.

De doelstelling

Onze belangrijkste taak is om te zorgen voor een goed pensioen in een leefbare wereld. Duurzaam beleggen en een hoog rendement zien wij niet als een tegenstelling. Ze versterken elkaar juist. Wij geloven dat duurzaam beleggen op lange termijn bijdraagt aan een beter rendement-risicoprofiel van de beleggingen in het fonds. Daarom is duurzaamheid volledig geïntegreerd in ons beleggingsproces. Dat wil zeggen: bij al onze beleggingen maken we een afweging tussen rendement, risico, kosten en duurzaamheid.

Beleggingsovertuiging duurzaam beleggen

Zoals gezegd, de voorkeuren van onze achterban zijn voor ons heel erg belangrijk. Geen euro is immers van ons, wij beleggen het pensioengeld van onze deelnemers. Gesprekken met deelnemers, werkgevers, de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan in 2021 vormen daarom de basis van de beleggingsovertuiging, de risicobereidheid en de daarvan afgeleide uitgangspunten voor duurzaam beleggen, die het bestuur begin 2022 heeft aangenomen. Hieronder hebben we ze volledig weergegeven.

Beleggingsovertuiging duurzaam beleggen

“Wij achten duurzaamheid noodzakelijk om ervoor te zorgen dat onze deelnemers kunnen genieten van een goed pensioen in een leefbare wereld. Om onze lange termijn beleggingsdoelstelling conform onze pensioenambitie te realiseren beoordelen wij al onze beleggingen op de elementen rendement, risico’s, kosten én duurzaamheid.”

- Wij vinden het belangrijk dat onze beleggingen een goed rendement hebben én bijdragen aan de transitie naar een duurzame samenleving en economie.
- Wij zijn ervan overtuigd dat de duurzame transitie beleggingskansen biedt. Daar willen we gebruik van maken. Onze voorkeur gaat uit naar beleggingen die bijdragen aan een duurzame samenleving en economie, óók dichtbij.
- Wij hechten veel waarde aan een actief betrokkenheidsbeleid. Wij zijn ervan overtuigd dat wij de grootste maatschappelijke impact hebben als wij onze invloed als belegger aanwenden om, samen met andere investeerders, bedrijven en landen te stimuleren om de duurzame transitie te maken.
- Wij zijn van mening dat de risico’s van niet-duurzame businessmodellen groot zijn en zoveel mogelijk vermeden moeten worden. Daarom beleggen wij niet in bedrijven en landen die de transitie naar een duurzame samenleving en economie niet kunnen of willen maken.
- Wij vinden het vanzelfsprekend om transparant te zijn over en onze deelnemers te betrekken bij de keuzes die wij maken op het gebied van duurzaam beleggen.

Risicobereidheid duurzaam beleggen

“Pensioenfonds PGB is niet bereid om beleggingsbeslissingen te nemen zonder de duurzaamheidsaspecten ervan te begrijpen, noch het risico te lopen om in strijd met duurzaamheidswetgeving te handelen.”

- Pensioenfonds PGB is niet bereid om risico’s te lopen m.b.t. de naleving van de relevante wet- en regelgeving en de eisen die gesteld worden n.a.v. (inter)nationale principes en afspraken inzake duurzaam beleggen waaraan Pensioenfonds PGB zich vrijwillig heeft verbonden.
- Pensioenfonds PGB is enkel bereid om nieuwe beleggingsvoorstellen te accorderen mits duurzaamheidsaspecten expliciet en onderbouwd zijn afgewogen, acceptabel worden geacht en in lijn zijn met het Pensioenfonds PGB beleid.
- Pensioenfonds PGB streeft naar optimale transparantie over duurzaamheidsrisico’s, duurzaamheidsdoelstellingen, alsmede de impact van duurzaamheidsfactoren op de beleggingsportefeuille en de impact van de beleggingen op de omgeving.

Uitgangspunten duurzaam beleggen

- Met duurzaamheid maken we verschil.
- De beleggingsvierhoek (rendement, risico, kosten en duurzaamheid) wordt integraal toegepast op de gehele beleggingsportefeuille, binnen elke beleggingscategorie en binnen elk mandaat of beleggingsfonds.
- We monitoren en sturen op duurzaamheid.
- We sluiten geen sectoren, regio's of overheden op voorhand uit tenzij producten en/of diensten systematisch grove schade toebrengen aan mens en/of milieu.
- We beleggen in bedrijven die de transitie naar een duurzame samenleving en economie kunnen en willen maken en het ook daadwerkelijk, aantoonbaar doen.
- We kiezen duurzaamheidsthema's om focus aan te brengen.
- Actief aandeelhouderschap levert betere resultaten op voor de lange termijn waarde creatie in brede zin.
- Bij benutten geldt dat een significant negatieve impact op duurzaamheidsaspecten leidt tot afzien van een belegging.

3 pijlers

Ons beleid voor duurzaam beleggen berust op 3 pijlers: beperken, versterken en benutten. Die pijlers vatten namelijk goed samen wat we met ons duurzaam beleggingsbeleid willen bereiken: duurzaamheidsrisico's beperken, de duurzaamheidsprestaties van bedrijven waarin we beleggen versterken, en kansen benutten om bij te dragen aan een duurzame toekomst voor onze deelnemers.

Wilt u meer weten over de ontwikkelingen in duurzame beleggingen? In april 2023 publiceren we een apart (digitaal) jaarverslag over duurzaam beleggen op pensioenfondspgb.nl/duurzaambeleggen.

Financiële positie in tweede kwartaal verder verbeterd

Onze resultaten over het tweede kwartaal laten een tegenstrijdig beeld zien. De onrust op de financiële markten nam de afgelopen periode verder toe, waardoor het resultaat op de beleggingen daalde. Tegelijkertijd steeg de rente, wat een gunstig effect heeft op onze financiële positie.

Overige zaken

Pensioenfonds PGB heeft te maken met wet- en regelgeving op het gebied van vermogensbeheer. Hieronder worden relevante implementatietrajecten kort, op hoofdlijnen, uitgelicht.

Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR) en de Taxonomieverordening

In 2021 zijn de level 1 transparantieregels van de SFDR van toepassing geworden op Pensioenfonds PGB en is op Pensioen 1-2-3 en de website van Pensioenfonds PGB gerapporteerd over de SFDR kwalificatie van de pensioenregelingen die worden aangeboden (conform artikel 8 SFDR) en de en de voorlopige keuze om nog geen verklaring te geven inzake de ongunstige effecten van beleggingen op duurzaamheidsfactoren⁶.

Met de inwerkingtreding van de SFDR level 2 per 1 januari 2023, zijn verdere en meer gedetailleerde transparantieregels gaan gelden voor onder andere pensioenfondsen op het gebied van duurzaamheid. Gezien deze aanvullende verplichtingen heeft Pensioenfonds PGB aanvullende documenten opgesteld en gepubliceerd op zijn website en via Pensioen 1-2-3.

De Taxonomieverordening is in beperkte mate meegenomen in de SFDR en deze bevat een classificatiesysteem – de taxonomie – dat investeerders moet voorzien van duidelijke en transparante informatie over de milieuduurzaamheid van financiële producten om onder meer ‘greenwashing’ tegen te gaan. In dit verband stelt de Taxonomieverordening strenge eisen om producten als duurzaam te mogen kwalificeren. De Taxonomieverordening is volledig in werking getreden per 1 januari 2023. De ontwikkelingen op het gebied van toepasselijke wet- en regelgeving met betrekking tot duurzaam beleggen volgt Pensioenfonds PGB nauwlettend.

Enkele relevante verplichtingen uit hoofde van EMIR

Voor posities in financiële instrumenten die niet binnen een clearing systeem verevend worden, gelden bepaalde risicobeperkende regels, die gefaseerd in werking treden. Voorbeelden hiervan zijn al geïmplementeerde verplichtingen voor transactierapportage en het verstrekken van onderpand (ook wel *variation margin* genoemd) om de exposure af te dekken. Per september 2022 is Pensioenfonds PGB onderworpen aan een nieuwe set regels die het pensioenfonds en zijn wederpartijen verplichten om extra onderpand (ook wel *initial margin* genoemd) uit te wisselen voor dekking van het risico dat Pensioenfonds PGB loopt als de *variation margin* onvoldoende waarborg biedt. Bijvoorbeeld door marktbevingen waardoor de exposure verandert. De verplichting om *initial margin* uit te wisselen geldt slechts als de waarde van de transacties tussen het pensioenfonds en zijn wederpartij een bepaalde drempelwaarde overschrijdt. Pensioenfonds PGB heeft voorbereidingen getroffen om de gevolgen van deze verplichtingen te adresseren. Verder is Pensioenfonds PGB reeds voorbereid op de verplichting voor pensioenfondsen om bepaalde OTC-derivaten te clearen, die naar verwachting per 18 juni 2023 ingaat. Pensioenfonds PGB volgt ook de ontwikkelingen op dit gebied nauwlettend.

---

⁶ De betreffende documenten zijn te vinden op pensioenfondspgb.nl/duurzaambeleggen

Onze financiële situatie

De financiële situatie van het pensioenfonds meten we aan de hand van de dekkingsgraad. Dat is de verhouding tussen het vermogen en de pensioenen die we nu en in de toekomst moeten uitbetalen. De UFR-dekkingsgraad eindigde op 31 december 2022 op 113,2 procent (2021: 116,8 procent). De daling van de UFR-dekkingsgraad wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door de verleende toeslagen in boekjaar 2022 en de gedaalde aandelenkoersen. Tegenover deze dalingen staat een positief resultaat op de verplichtingen, de technische voorziening, als gevolg van de stijging van de rente. De stijging van de rente leidt enerzijds tot een daling van de technische voorzieningen en anderzijds tot een daling van het vermogen. Doordat Pensioenfonds PGB het renterisico niet volledig heeft afgedekt, is de daling van de technische voorzieningen groter dan de daling van het belegd vermogen. Hierdoor ontstaat per saldo een positief resultaat als gevolg van de rentestijging.

Rekenrente

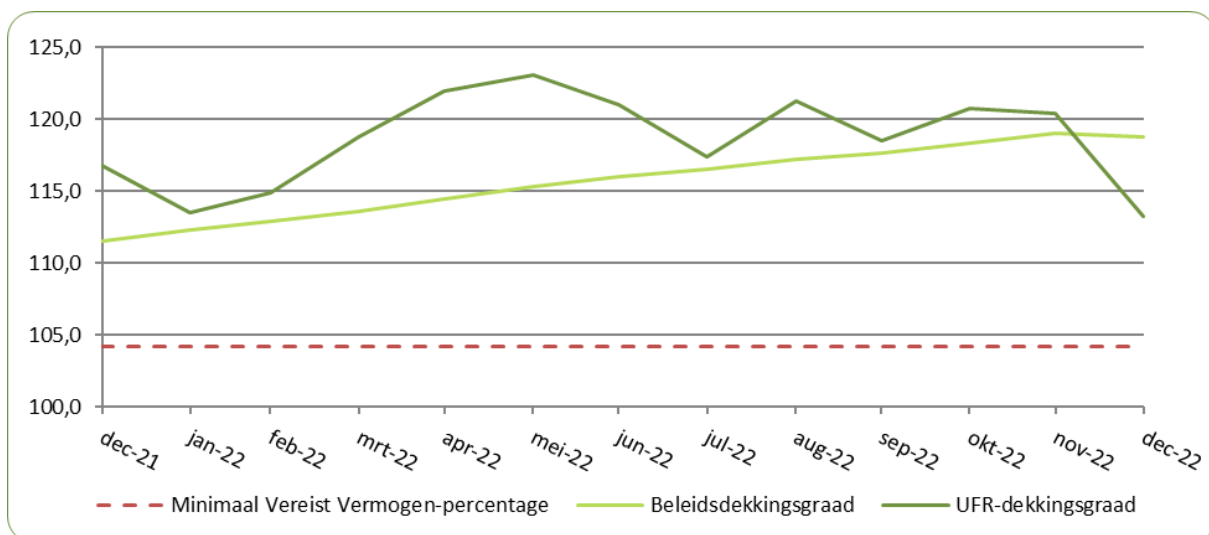
Pensioenfonds hebben lange-termijnverplichtingen en beleggen daarom ook voor de lange termijn. De vermogenspositie, en dus ook de dekkingsgraad, wordt telkens op één moment op marktwaarde bepaald. Dit leidt ertoe dat bij sterk schommelende rentestanden of beurzen ook de dekkingsgraad hevig beweegt. Een lastig aspect bij de waardering op marktwaarde is dat de looptijd van pensioenverplichtingen zo lang is, dat daar geen goede marktnotering voor bestaat. Om aan dit bezwaar enigszins tegemoet te komen wordt bij de rekenrente voor lange looptijden uitgegaan van de Ultimate Forward Rate (UFR). De gemiddelde rekenrente bedroeg eind 2022 2,58 procent (2021: 0,53 procent). Met deze rekenrente berekent het pensioenfonds elke maand de actuele pensioenverplichtingen en vervolgens de actuele dekkingsgraad: de UFR-dekkingsgraad.

Dekkingsgraad

De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de UFR-dekkingsgraad over de afgelopen 12 maanden. De beleidsdekkingsgraad is bepalend bij het vaststellen of sprake is van een tekort of dat het pensioenfonds een toeslag mag verlenen (verhogen). Zowel de beleidsdekkingsgraad als de UFR-dekkingsgraad op 31 december is van belang voor de vraag of het pensioenfonds de pensioenen moet verlagen. De beleidsdekkingsgraad is in 2022 gestegen van 111,5 procent naar 118,7 procent.

In grafiek 4 is het verloop van de UFR-dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad weergegeven ten opzichte van de minimaal vereiste dekkingsgraad (oftewel minimaal vereist vermogen: ultimo 2022 104,2 procent).

Grafiek 4: Ontwikkeling dekkingsgraden Pensioenfonds PGB

Tabel 5 geeft weer hoe de daling van de UFR-dekkingsgraad van 116,8 procent (de dekkingsgraad op 31 december 2021) naar 113,2 procent in het verslagjaar tot stand is gekomen.

Tabel 5: Verklaring ontwikkeling UFR-dekkingsgraad

	2022	2021
	%	%
Dekkingsgraad 1 januari	116,8	102,6
M1 Premie	-1,1	-1,0
M2 Uitkering	0,5	0,1
M3 Indexering	-8,7	-
M4 Rentetermijnstructuur	53,4	7,9
M5 Overrendement	-28,6	7,6
M6 Overig	-19,1	-0,4
Dekkingsgraad 31 december	113,2	116,8

Hieronder volgt een toelichting op de ontwikkeling van de UFR-dekkingsgraad:

- Het resultaat op premie (M1) in 2022 komt overeen met de verwachting uit het geactualiseerde herstelplan 2022. De premiedekkingsgraad in 2022 (80 procent) was lager dan de dekkingsgraad op 1 januari 2022 (116,8 procent) zodat de premie een negatief effect heeft op de dekkingsgraad.
- De dekkingsgraad op 1 januari 2022 van 116,8 procent zorgde voor een vrijval van eigen vermogen door uitkeringen. De uitkeringen (M2) hadden daardoor een positief effect op de dekkingsgraad.
- Er is per 1 januari 2022 een toeslag verleend van 3 procent en per 1 januari 2023 een toeslag van 7 procent. De indexering (M3) heeft een negatief effect op de dekkingsgraad.
- De wijziging van de rentetermijnstructuur is voornamelijk het gevolg van marktontwikkelingen. In 2022 is de gemiddelde rente uit de rentetermijnstructuur gestegen waardoor de technische voorzieningen zijn gedaald. Dit heeft een positief effect van 53,4 procentpunt op de dekkingsgraad (M4).
- Het feitelijke rendement is lager dan de benodigde interesttoevoeging aan de technische voorzieningen. De beleggingsrendementen, na aftrek van de benodigde rente, hebben een negatief effect op de dekkingsgraad van 28,6 procentpunt (M5).
- Het negatieve effect op de dekkingsgraad onder overige resultaten (M6) van 19,1 procentpunt bestaat voornamelijk uit kruiseffecten. Kruiseffecten worden veroorzaakt doordat de procentuele effecten van M1 tot en met M5, conform de richtlijnen van DNB, worden uitgedrukt ten opzichte van de dekkingsgraad per eind 2021. Hierdoor is de dekkingsgraad per eind 2021 vermeerderd met alle afzonderlijke procentuele effecten, niet gelijk aan de dekkingsgraad per eind 2022. Het verschil betreft de kruiseffecten. In het algemeen geldt dat deze post groter is naarmate de uitschieters in de afzonderlijke resultaatcomponenten groter zijn. Daarnaast zijn overige mutaties onderdeel van M6, waaronder de wijziging van de actuariële grondslagen (-1,2 procentpunt).

Het pensioenvermogen daalde van 37,3 naar 29,0 miljard euro. Het rendement van de beleggingen over 2022 is negatief. De beleggingen ter afdekking van het renterisico (matchingportefeuille) hebben een negatief rendement behaald als gevolg van de stijging van de rente. Het negatieve rendement is mede het gevolg van het gebruik van rentederivaten om de rentegevoeligheid van de beleggingen te verhogen en daarmee beter aan te laten sluiten bij de rentegevoeligheid van de pensioenverplichtingen. De returnportefeuille, bestaande uit met name aandelen, heeft over 2022 eveneens een negatief rendement behaald. Daarnaast daalt het pensioenvermogen als gevolg van het verrichten van pensioenuitkeringen. Tegenover deze dalingen stijgt het pensioenvermogen als gevolg van premiebetalingen en collectieve waardeoverdrachten.

De gewogen gemiddelde rente waarmee de technische voorzieningen moeten worden berekend, steeg van 0,56 procent eind 2021 naar 2,58 procent eind 2022. Deze rentestijging had een dalend effect op de technische voorzieningen. Daarnaast daalden de technische voorzieningen als gevolg van vrijval door uitkeringen. Tegenover deze dalingen staan stijgingen als gevolg van de toeslagverlening, collectieve waardeoverdrachten, de toevoegingen van de pensioenopbouw in het boekjaar en de wijziging van de actuariële grondslagen. De technische voorzieningen voor rekening en risico van de deelnemers bedroegen 0,3 miljard euro. In totaal zijn de technische voorzieningen gedaald van 31,9 naar 25,6 miljard euro.

Tabel 6: Kengetallen Financieel Toetsingskader op basis van de rentetermijnstructuur van DNB

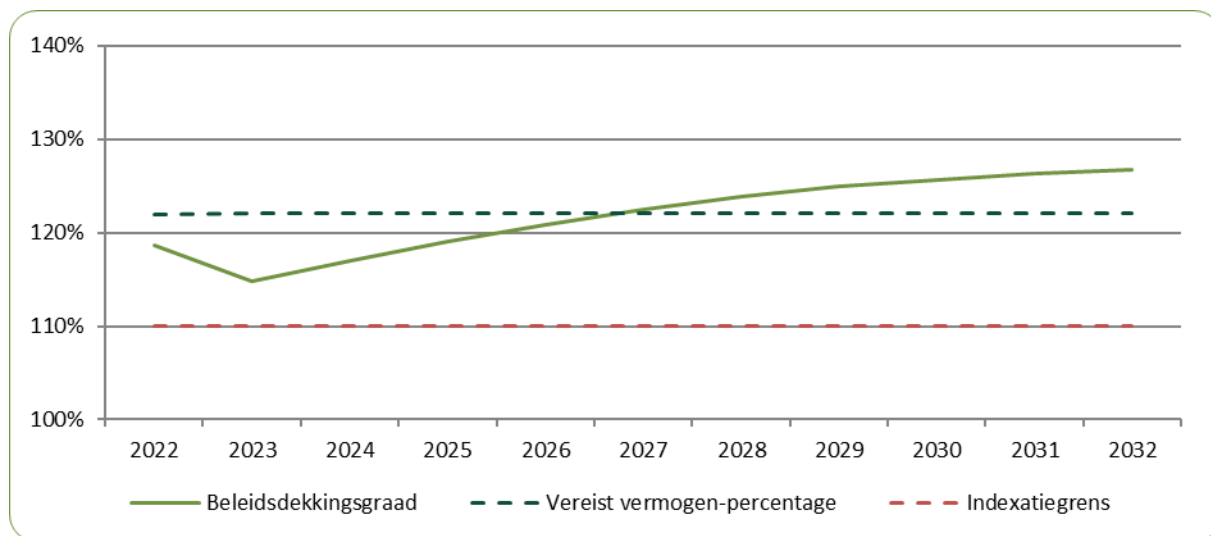
Bedragen in miljoenen euro's

	31 december 2022	31 december 2021
Totaal pensioenvermogen	28.974	37.313
Technische voorzieningen risico pensioenfonds	25.253	31.621
Technische voorzieningen risico deelnemers	328	312
Reserves	3.393	5.380
UFR-dekkingsgraad	113,2%	116,8%
Vereist vermogen in % werkelijke beleggingsportefeuille	115,8%	123,4%
Vereist vermogen in % strategische beleggingsportefeuille	121,6%	120,0%

Herstelplan

In het herstelplan staat hoe het pensioenfonds naar verwachting binnen de wettelijke termijn uit het reservetekort komt. Dit betekent dat onder de gehanteerde aannames het vermogen binnen de wettelijke termijn minimaal gelijk zal zijn aan het vereist vermogen op basis van de strategische beleggingsportefeuille. Jaarlijks wordt getoetst of Pensioenfonds PGB naar verwachting binnen de gestelde termijn van 10 jaar het vereist vermogen zal bereiken.

Volgens het geactualiseerde herstelplan van 31 december 2021 werd per 31 december 2022 een beleidsdekkingsgraad van 118,7 procent verwacht. De daadwerkelijke beleidsdekkingsgraad komt eveneens uit op 118,7 procent. Voor de UFR-dekkingsgraad geldt dat deze uitkwam op 113,2 procent, terwijl deze dekkingsgraad op basis van het verwachte herstelpad 120,6 procent zou zijn. De reden dat de UFR-dekkingsgraad lager uitkomt dan verwacht, wordt met name veroorzaakt door het toekennen van de toeslagen van 3,0 procent (2022) en 7,0 procent (2023). De actualisatie van het herstelplan vanaf 31 december 2022 laat zien dat de beleidsdekkingsgraad bij de gehanteerde aannames binnen de wettelijke termijn herstelt.

Grafiek 5: Herstelpad herstelplan 2022 onder de gehanteerde aannames

Haalbaarheidstoets

De haalbaarheidstoets geeft inzicht in de samenhang tussen de financiële opzet, het verwachte pensioenresultaat en de risico's die daarbij gelden. Er wordt jaarlijks een haalbaarheidstoets uitgevoerd waarmee wordt getoetst of het verwachte pensioenresultaat overeenkomt met de gewekte verwachtingen (ambitie).

De resultaten van de haalbaarheidstoets op basis van de door DNB voorgeschreven scenarioset 2022 en de ondergrenzen zijn opgenomen in tabel 7.

Tabel 7: Uitkomsten haalbaarheidstoets

	Uitkomst	Ondergrens
	%	%
Pensioenresultaat vanuit actuele dekkingsgraad	92,5	82,5
Pensioenresultaat vanuit vereiste dekkingsgraad	n.v.t.	87,5
Maximale afwijking in slechte omstandigheden	32,4	37,5

De resultaten van de haalbaarheidstoets geven aan dat de doelen en grenzen ook haalbaar zijn. Dit betreft een statistische analyse met een horizon van 60 jaar, zoals die door de regelgever is gedefinieerd. Het pensioenresultaat op basis van de vereiste dekkingsgraad wordt alleen berekend als een aanvangshaalbaarheidstoets wordt uitgevoerd. In boekjaar 2022 is er geen aanvangshaalbaarheidstoets uitgevoerd omdat het beleid niet significant is aangepast.

Toeslagbeleid

In 2022 kon het bestuur voor het eerst sinds de economische crisis van 2008 besluiten een toeslag te verlenen. De toeslag in 2022 bedroeg in totaal 3 procent per 1 januari 2022. Eind 2022 besloot het bestuur tot een toeslagverlening van 7 procent per 1 januari 2023.

Onder het huidige financieel toetsingskader (FTK) worden voorwaarden gesteld aan de toeslagverlening. Het verlenen van een toeslag mag alleen toekomstbestendig. Dat wil zeggen dat de financiële positie van het pensioenfonds zodanig is dat het te verlenen toeslagpercentage ook naar verwachting in de toekomst uitgekeerd zal kunnen worden. Bij een beleidsdekkingsgraad lager dan 110 procent wordt geen toeslag toegekend. Door de verbeterde financiële positie kon het bestuur begin 2022 besluiten om per 1 januari 2022 een toeslag te verlenen van 0,23 procent.

Per 1 juli 2022 trad een Algemene Maatregel van Bestuur in werking waarin pensioenfondsen tijdelijk extra ruimte kregen om een toeslag te verlenen. Voor het gebruik van deze tijdelijke regeling waren wel een aantal voorwaarden van toepassing. Zo moet het pensioenfonds voornemens zijn om bij de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel de opgebouwde pensioenen om te zetten naar een kapitaal in de nieuwe regeling (invaren). Ook moet de toeslagverlening passen binnen de ruimte die de eigen pensioenregeling biedt. De tijdelijke regeling is opgenomen in artikel 15c van het Besluit FTK en zal per 1 juli 2023 vervallen.

Het bestuur heeft in juli 2022 besloten om met terugwerkende kracht per 1 januari 2022 een toeslag te verlenen van 2,77 procent. Hierbij is gebruik gemaakt van de tijdelijke regeling. De totale toeslag per 1 januari 2022 kwam hiermee uit op 3 procent. In de besluitvorming zijn de belangen van deelnemers, ex-deelnemers en pensioenontvangers evenwichtig afgewogen.

De toeslagmaatstaf is voor iedereen gelijk. Er wordt dus geen onderscheid gemaakt in de toeslagverlening aan deelnemers, ex-deelnemers en pensioengerechtigden. Bij het besluit tot toeslagverlening heeft het bestuur ook bekeken wat de gevolgen zijn op de korte en lange termijn en wat dit betekent voor de verschillende belanghebbenden. Voor pensioengerechtigden was het verlenen van de toeslag gunstig. Voor jongere deelnemers die nog pensioen opbouwen was het naar de toekomst toe iets gunstiger geweest om de verhoging niet door te voeren. Het bestuur heeft dit meegewogen bij de besluitvorming. Ook heeft het bestuur in de overweging meegenomen dat op het moment van het besluit (juli 2022), zowel de UFR-dekkingsgraad als de beleidsdekkingsgraad hoger was dan de situatie per eind 2021.

Wijziging toeslagbeleid

In de bestuursvergadering van 22 december 2022 besloot het bestuur het toeslagbeleid te wijzigen. Voornaamste wijziging betreft de toeslagmaatstaf. De vaste toeslagmaatstaf van 2 procent (+ eventueel 1 procent extra), is vervangen door een maatstaf gebaseerd op de prijsinflatie.

Het bestuur besluit uiterlijk in januari van enig jaar of en in hoeverre per 1 januari van dat jaar de pensioenrechten en pensioenaanspraken worden aangepast.

Voor de toeslagverlening per 1 januari van enig jaar is de (verwachte) beleidsdekkingsgraad per 31 december van het voorgaande jaar bepalend. Hierbij wordt de wettelijke randvoorwaarde van toekomstbestendig indexeren in acht genomen.

De (verwachte) beleidsdekkingsgraad per 31 december van het voorgaande jaar wordt in principe in de maand november van het voorgaande jaar bepaald op basis van het 12-maands-gemiddelde van de (verwachte) actuele dekkingsgraden van het voorgaande kalenderjaar.

De toeslagverlening is voorwaardelijk en wordt gefinancierd uit overrendementen. De premie bevat geen opslag voor toeslagverlening. Het toeslagbeleid is bij premieovereenkomsten alleen van toepassing bij (geleidelijke) omzetting van opgebouwd pensioenkapitaal in pensioenaanspraken.

Het bestuur kan te allen tijde het toeslagbeleid en de daarbij gehanteerde voorwaarden aanpassen.

In de onderstaande tabel staan de mogelijke toeslagen en kortingen weergegeven bij verschillende beleidsdekkingsgraden:

Tabel 8: Toeslagbeleid

Bij een (verwachte) beleidsdekkingsgraad van:	Kunnen de pensioenen zich als volgt ontwikkelen:
Onder het MVV-percentage	Geen toeslag, wel (voorwaardelijke) korting mogelijk als het vereiste eigen vermogen niet binnen 10 jaar kan worden bereikt en verplichte onvoorwaardelijke korting als 5 jaar onder MVV-percentage
Het MVV-percentage tot 110%	Geen toeslag, wel (voorwaardelijke) korting mogelijk als het vereiste eigen vermogen niet binnen 10 jaar kan worden bereikt
110% tot de toeslagdekkingsgraad	Pro rata toeslag van de prijsontwikkeling*
De toeslagdekkingsgraad en hoger	- Toeslag conform de prijsontwikkeling*; - Ongedaan maken eventuele korting.

*De prijsontwikkeling volgens de consumentenprijsindex alle huishoudens, afgeleid, zoals gepubliceerd door het Centraal Bureau voor de Statistiek. Als uitgangspunt voor de periode van de prijsontwikkeling geldt het jaar voorafgaand aan de meest recente maand september.

Er zal geen inhaaltoeslag worden verleend.

Per 31 december 2022 bedraagt het minimaal vereist vermogen (MVV) uitgedrukt in een percentage 104,2 procent.

In het uiterste geval kan het bestuur genoodzaakt zijn om op grond van de financiële situatie de pensioenen van deelnemers en pensioenontvangers te verlagen. Tot nu toe heeft Pensioenfonds PGB deze maatregel niet hoeven nemen.

Op basis van het gewijzigde toeslagbeleid heeft het bestuur op 22 december 2022 besloten om per 1 januari 2023 een toeslag van 7 procent te verlenen. Bij dit toeslagbesluit is geen gebruik gemaakt van de verruimde mogelijkheden uit de tijdelijke regeling.

Premiebeleid

Het bestuur bepaalt jaarlijks de premie van de basismiddeloonregeling. Hierbij streeft het bestuur een evenwichtige premie na. Het bestuur neemt in zijn afweging de volgende uitgangspunten mee:

- een zoveel als mogelijk dekkingsgraadneutrale of andere kostendekkende premie. Een verschil tussen de werkelijke premie en de dekkingsgraadneutrale premie wordt beoordeeld in het kader van evenwichtige belangenafweging;
- een zo stabiel mogelijke premie met draagbare premiestappen van maximaal 2 procentpunt;
- draagvlak bij sociale partners;
- de premie wordt niet als sturingsinstrument gebruikt in geval van een tekort: er is geen sprake van verhoging van de premie of bijstortingen als de dekkingsgraad onder de (minimaal) vereiste dekkingsgraad ligt;
- er is geen sprake van premiekorting of terugstorting van premie.

Het bestuur heeft de bevoegdheid van bovenstaand beleid af te wijken.

De zogenoemde kostendekkende premie volgens de definitie van de Pensioenwet wordt ten behoeve van stabiliteit gedempt, zoals mogelijk is conform artikel 128 van de Pensioenwet. Pensioenfonds PGB hanteert een systematiek van premiedemping op basis van verwacht rendement, gecorrigeerd voor de toeslagambitie van het pensioenfonds. Een toetspremie op basis van verwacht rendement past beter bij het beleid van Pensioenfonds PGB en is gebruikelijk bij grote bedrijfstakpensioenfonds.

De premie voor de basismiddeloonregeling is voor 2022 vastgesteld op 28 procent. De premie voor 2023 is eveneens vastgesteld op 28 procent. Daarbij was van belang dat dit evenwichtig zou uitpakken voor de verschillende groepen belanghebbenden. Ook keek het bestuur naar de (verbeterde) financiële situatie van het fonds en de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel. Bij de

vaststelling van de premie zijn stabiliteit en evenwichtigheid voor langere tijd belangrijke uitgangspunten. Door de stijgende rente in 2022 ontstond vanzelf de door het bestuur gewenste balans tussen premie en kosten van nieuwe pensioenopbouw.

De samenstelling van de zuivere kostendeekkende premie volgens de definitie van de Pensioenwet op basis van de door DNB gepubliceerde rekenrente per 31 december 2021 (premie 2022) respectievelijk 31 december 2020 (premie 2021) en de gedempte toetspremie wordt in onderstaande tabel toegelicht.

Tabel 9: Samenstelling feitelijke premie, zuivere kostendeekkende premie en gedempte toetspremie

	Bedragen in miljoenen euro's	
	2022	2021
	€	€
Feitelijke premie		
Werkgeversgedeelte	479	490
Werknemersgedeelte	377	327
Totaal feitelijke premie	856	817
Zuivere kostendeekkende premie		
Inkoop aanspraken ouderdoms- en partnerpensioen	944	985
Risico nabestaandenpensioen en arbeidsongeschiktheid	89	88
Kosten	26	19
Opslag solvabiliteit	209	198
Totaal zuivere kostendeekkende premie	1.268	1.290
Gedempte toetspremie		
Inkoop aanspraken ouderdoms- en partnerpensioen	323	330
Risico nabestaandenpensioen en arbeidsongeschiktheid	35	35
Kosten	26	19
Opslag solvabiliteit/toeslag	266	277
Totaal gedempte toetspremie	650	661

Toelichting: De feitelijke premie betreft pensioenpremie over het premiejaar 2022. In de jaarrekening zijn naast pensioenpremie over premiejaar 2022 ook pensioenpremie voorgaande jaren en overige premies opgenomen.

In 2022 was de feitelijke premie hoger dan de gedempte toetspremie, hiermee is voldaan aan de gestelde wettelijke eisen. Bij de berekening van de zuivere kostendeekkende premie en de gedempte toetspremie zijn de totale uitvoeringskosten opgenomen. De gepresenteerde zuivere kostendeekkende premie is inclusief een solvabiliteitsopslag van 20,2 procent (2021: 18,4 procent).

De zuivere kostendeekkende premie en de gedempte toetspremie worden bepaald op basis van de grondslagen aan het begin van het boekjaar. De gewogen gemiddelde rekenrente van de zuivere kostendeekkende premie begin 2022 bedroeg 0,67 procent (2021: 0,33 procent).

De premiedekkingsgraad geeft de verhouding weer tussen de premie en de inkoop van pensioen. In 2022 was de premiedekkingsgraad 80 procent. De UFR-dekkingsgraad bedroeg 116,8 procent ultimo 2021. Als gevolg van de stijging van de rente in 2022 ligt de gemiddelde premiedekkingsgraad gedurende het jaar hoger. In april 2022 kwam de premiedekkingsgraad voor het eerst uit boven de 100 procent, waarna de premiedekkingsgraad verder doorsteeg tot 129 procent per eind december 2022.

Actuariële analyse

Het pensioenfonds maakt voor de financiële opzet gebruik van veronderstellingen. De actuariële analyse geeft inzicht in de verschillen tussen de veronderstellingen en de werkelijkheid zoals die na afloop van het verslagjaar kunnen worden vastgesteld. De actuariële analyse van het saldo van baten en lasten is als volgt:

Tabel 10: Actuariële analyse

	Bedragen in miljoenen euro's				
	2022	2021	2020	2019	2018
	€	€	€	€	€
Premieresultaat					
Premiebijdragen	939	886	710	611	557
Pensioenopbouw (inclusief risicokoopsommen)	-1.130	-1.164	-934	-654	-544
	-191	-278	-224	-43	13
Kostenresultaat					
In premie begrepen bedrag voor kosten	28	21	19	11	9
Vrijval voor kosten uit voorziening	16	15	14	14	13
Pensioenuitvoeringskosten (betaalde kosten)	-44	-36	-33	-31	-28
	-	-	-	-6	-6
Interestresultaat					
Beleggingsresultaten (direct en indirect, na aftrek kosten vermogensbeheer)	-9.211	2.162	1.990	4.081	-589
Rentetoevoeging technische voorzieningen	163	181	93	59	67
Toeslagverlening	-2.573	-	-	-	-
Wijziging marktrente	10.021	2.233	-3.486	-3.641	-946
	-1.600	4.576	-1.403	499	-1.468
Overig resultaat					
Resultaat op waardeoverdrachten (saldo-overdracht van rechten)	109	242	1	35	40
Resultaat op kanssystemen (overige wijzigingen)	20	42	41	40	29
Wijziging overige actuariale uitgangspunten	-328	-	843	-	256
Overige baten	3	-	8	94	6
Overige lasten	-	-4	-	-	-
	-196	280	893	169	331
Totaal saldo baten en lasten	-1.987	4.578	-734	619	-1.130

Premieresultaat

De pensioenopbouw bestaat voor de middelloonregelingen uit de ingekochte aanspraken. De premies worden gefinancierd op basis van een doorsneepremie. De koopsommen worden gefinancierd op basis van de in 2022 geldende inkooptarieven. Voor de beschikbare premieregelingen bestaat de pensioenopbouw uit de ingelegde premies.

De verschuldigde premie voor de basismiddelloonregeling van Pensioenfonds PGB was 28 procent in 2022. Deze premie is in oktober 2021 vastgesteld op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur eind september 2021 en het premiebeleid van het pensioenfonds. De actuariële benodigde premies zijn berekend op de grondslagen van eind 2021.

Het premieresultaat is weergegeven inclusief koopsommen en exclusief de premies VPL en exclusief de opslag voor pensioenuitvoeringskosten. De opslag voor pensioenuitvoeringskosten is in het kostenresultaat opgenomen. In totaal bedraagt de inkoop uit de premies en koopsommen, inclusief bijstellingen inkoop voor voorgaande boekjaren, 1.130 miljoen euro. Financieel stond hier 939 miljoen euro tegenover waardoor er een negatief resultaat van 191 miljoen euro overblijft. Dit negatieve resultaat wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door de premiedekkingsgraad in boekjaar 2022 van 80 procent (gebaseerd op de DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur van 31 december 2021).

Kostenresultaat

Het kostenresultaat wordt als volgt vastgesteld: de totale werkelijke pensioenuitvoeringskosten worden verminderd met de vrijval voor excassokosten. Het bedrag dat resteert wordt vervolgens in zijn geheel onttrokken aan de ontvangen premies. Op deze wijze ontstaat een kostenresultaat van nihil.

Interestresultaat

Voor 2022 bedraagt de benodigde interesttoevoeging aan de technische voorzieningen 0,486 procent negatief (dit is de eenjaarsrente per 31 december 2021). In 2022 is de rekenrente gestegen. Per saldo is het resultaat op wijziging marktrente positief. Door de verhoging van de pensioenaanspraken – en rechten van 3 procent per 1 januari 2022 en van 7 procent per 1 januari 2023, nemen de technische voorzieningen toe. De beleggingsresultaten waren daarnaast negatief (25,3 procent). Per saldo ontstaat een negatief interestresultaat van 1.600 miljoen euro.

Overig resultaat

Het totaal van de overige resultaten bedraagt 196 miljoen euro negatief.

Het negatieve resultaat op overige resultaten van 196 miljoen wordt voor een belangrijk deel veroorzaakt door de wijziging van de actuariële grondslagen.

Op de wijziging van de actuariële grondslagen bedraagt het resultaat 328 miljoen euro negatief. Het resultaat is drieledig:

- Op 13 september 2022 publiceerde het Actuarieel Genootschap een nieuwe overlevingstafel. De nieuwe overlevingstafel is verwerkt in de technische voorzieningen: resultaat 295 miljoen euro negatief.
- Per ultimo 2022 zijn de technische voorzieningen vastgesteld op basis van de nieuwe ervaringssterfte: resultaat 70 miljoen euro negatief.
- Per ultimo 2022 zijn de technische voorzieningen vastgesteld rekening houdend met de aanpassing van de partnerfrequenties: resultaat 37 miljoen euro positief.

Boekhoudkundig toont de jaarrekening een positief resultaat op waardeoverdrachten van 109 miljoen euro. Dit betreft de collectieve waardeoverdrachten van Fluor en De Fracties. Het positieve resultaat wordt voornamelijk veroorzaakt door de dekkingsgraadopslag die een overdragende aansluiting financiert. Deze dekkingsgraadopslag heeft als doel dat de dekkingsgraad van Pensioenfonds PGB niet verandert als gevolg van een collectieve waardeoverdracht. De collectieve waardeoverdracht van Fluor heeft per 1 januari 2022 plaatsgevonden. De waardeoverdracht van De Fracties vond per 1 juli 2022 plaats.

Het resultaat op kanssystemen bedraagt 20 miljoen euro positief en bestaat uit het resultaat op sterfte, arbeidsongeschiktheid en overige mutaties. Het resultaat op sterfte is 38 miljoen euro positief. Er overleden helaas meer deelnemers, gepensioneerden en nabestaanden dan verwacht. Dit zal ook te maken hebben gehad met de coronapandemie, waardoor de sterftcijfers in Nederland aan het begin van 2022 hoger zijn uitgevallen dan verwacht. Het sterfteresultaat over boekjaar 2022 is lager ten opzichte van boekjaar 2021. Sterfteresultaten wisselen altijd van jaar tot jaar, waarbij winsten en verliezen gaandeweg tegen elkaar moeten wegvallen.

Op arbeidsongeschiktheid bedroeg het resultaat 13 miljoen euro negatief en op overige mutaties 5 miljoen euro negatief. De overige baten waren 3 miljoen euro.

Ontwikkeling gezamenlijk administratieplatform stopgezet

Pensioenfonds PGB en Achmea gaan zich focussen op de ontwikkeling van een individueel pensioenadministratieplatform. Het werken aan een gezamenlijke standaard blijkt moeilijker dan voorzien en gaat niet snel genoeg. Beide organisaties willen op tijd klaar zijn voor de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel.

Risicomanagement

De missie, visie, waarden en strategische doelstellingen van Pensioenfonds PGB zijn het uitgangspunt voor de invulling van het risicomanagement. Het risicomanagement van het fonds draagt bij aan een beheerste en integere bedrijfsvoering voor het realiseren van deze doelstellingen. Het bestuur volgt daarbij een integrale risicomanagementaanpak. De beheersing van risico's maakt hierbij integraal onderdeel uit van de governance en de reguliere operationele processen. Daarnaast is het risicomanagement gericht op het stimuleren van het risicobewustzijn bij alle betrokkenen: bestuur, bestuursbureau, uitvoeringsorganisatie en externe organisaties (uitbestedingsprocessen). Risicomanagement draagt op die manier bij aan het behalen van de strategische doelstellingen en de aan de effectiviteit en continuïteit van het pensioenfonds.

Risicobereidheid en risicoprofiel

Bij het uitvoeren van de strategie maakt het bestuur gebruik van de risicohouding, de risicobereidheid van de stakeholders en de vooraf gedefinieerde risicotolerantiegrenzen. Enerzijds is Pensioenfonds PGB risicozoekend, om waarde te creëren voor de deelnemers en werkgevers. Anderzijds wil het pensioenfonds risicobewust en zorgvuldig handelen om te voorkomen dat we risico's nemen die een te grote impact hebben op onze deelnemers en werkgevers. Pensioenfonds PGB handelt ondernemend om kansen te benutten, maar wil ook het vertrouwen van deelnemers en werkgevers waarmaken.

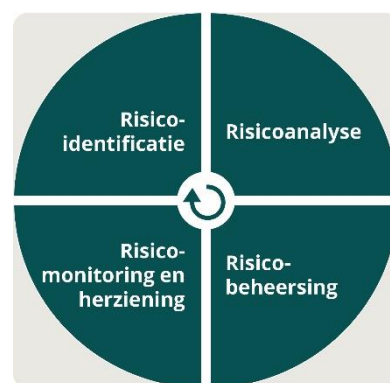
Het pensioenfonds heeft een risicobereidheid op financieel terrein die past bij de risicohouding van de deelnemers en de solvabiliteitspositie van het pensioenfonds. Deelnemers hebben eerder in een onderzoek naar risicobereidheid aangegeven wel enig risico met hun pensioendoelstelling te willen lopen zodat op termijn een inflatiecompensatie (indexatie) weer haalbaar zou worden. Ook als gevolg daarvan is het pensioenfonds bereid een zeker risico te lopen op de financiële markten (aandelenkoersen, rentestanden en valutakoersen).

In het operationele domein heeft het bestuur een kritische risicohouding en streeft naar zo weinig mogelijk fouten in de pensioenuitvoering en het beheer van de beleggingen. Tegelijkertijd zien we dat veranderende wet- en regelgeving tot nieuwe mogelijkheden leiden waardoor kansen ontstaan voor vernieuwing. IT is daarbij een belangrijke schakel. In de ondersteunende processen is Pensioenfonds PGB bereid om iets meer risico te nemen om innovatiekracht te realiseren.

Proces en organisatie

Het risicomanagementproces van het pensioenfonds bestaat uit 4 stappen die continu doorlopen worden en die het zelflerende en zelfsturende vermogen van het bestuur en de uitvoeringsorganisatie stimuleren. Dit proces sluit aan bij het raamwerk risicomanagement van DNB en wereldwijde risicomanagementstandaarden.

Het bestuur houdt toezicht op de naleving van het beleid en de realisatie van de fondsdoelstellingen door onafhankelijke rapportages over de strategische, operationele en financiële risico's. Waar nodig stuurt het bestuur bij door aanvullende beheersmaatregelen en/of aanscherping van het beleid. Het bestuur steunt voor deze risicomanagementactiviteiten op een aantal commissies. De belangrijkste commissies op dit gebied zijn de commissie risk en audit, de commissie balansbeheer en de commissie pensioenbeheer. Risicobeheer en belangenafweging maken een integraal onderdeel uit van het besluitvormingsproces binnen de commissies en het bestuur.

Wat houdt jou het meest bezig
als het gaat om pensioen?

“

'Ik krijg niet veel pensioenvragen van werknemers. Dat zouden er wat mij betreft meer mogen zijn. Ik maak wel eens de grap dat mensen te weinig bezig zijn met hun pensioen en te veel met wat ze nu verdienen. Ik weet niet of dat is vanwege een gebrek aan vertrouwen in pensioenfondsen en pensioenregelingen, of omdat pensioen een ver-van-mijn-bed-show is maar het verbaast me wel.'

”

Thijs Leurs (46) informeert als hoofd salarisadministratie zijn collega's over hun pensioenregeling bij Pensioenfonds PGB'

Risicoclassificatie

De tabel hieronder geeft een overzicht van de risicostructuur die het bestuur en de uitvoeringsorganisatie hanteren bij de risicobeheersingsprocessen.

1. Strategische risico's	2. Financiële risico's	3. Operationele risico's (S9)
Strategie 1.1 Strategie en aansluitingsrisico 1.2 Kortingsrisico 1.3 Toeslagrisico 1.4 Continuïteitsrisico bestuur Omgeving 1.5 Omgevingsrisico 1.6 Veranderende wet- en regelgeving Gedrag, Cultuur & Governance 1.7 Besturing & cultuur en 'Boardroomdynamics' 1.8 Integriteit- en imago­risico 1.9 ESG-­risico 1.9.1 Klimaat risico 1.9.2 Sociaal risico 1.9.3 Governance risico	2.1 Renterisico 2.2 Zakelijke waarden risico 2.3 Valutarisico 2.4 Grondstoffenrisico 2.5 Kredietrisico 2.6 Verzekeringstechnisch risico 2.7 Liquiditeitsrisico 2.8 Concentratierisico 2.9 Operationeel risico 2.10 Actief beheer risico 2.11 Risico hoge kosten per deelnemer	Procesinrichting, Organisatie & mensen 3.1 Risico op onvoldoende dienstverlening aan deelnemers 3.2 Risico op onvoldoende dienstverlening aan werkgevers 3.3 Aansluitingsrisico's 3.4 Risico m.b.t. datakwaliteit 3.5 Modelrisico Bedrijfsmodel/Infrastructuur 3.6 IT-continuïteit en uitvoeringsrisico 3.7 (Onder-)uitbestedingsrisico 3.8 Informatiebeveiligingsrisico Juridische risico's 3.9 Zorgplicht/Communicatierisico's 3.10 Fiscaal risico

De hierboven samengevatte risicotaxonomie van Pensioenfonds PGB is de basis voor het 'Integrated Risk Management-dashboard'. In dit dashboard wordt gevolgd hoe de risico's van het pensioenfonds zich ontwikkelen en hoe deze zich verhouden tot elkaar en ook tot de door het bestuur geformuleerde risicotolerantiegrenzen.

Belangrijke risico's

Uit de analyse van de strategische risico's van het pensioenfonds komen een aantal belangrijke risico's naar voren.

Een belangrijk risico betreft het toeslagrisico. De financiële situatie van het fonds is in het afgelopen jaar verbeterd waardoor ruimte is ontstaan voor indexatie. Het vermogen is echter nog ontoereikend om invulling te geven aan de ambitie voor volledige prijscompensatie. De financiële ruimte van het fonds in relatie tot het verlenen van toeslagen, blijft daarom een risico waar het bestuur nadrukkelijk aandacht aan besteedt.

Een ander belangrijk risico betreft de veranderende wet- en regelgeving. De uitwerking van het pensioenakkoord in de nieuwe Wet toekomst pensioenen heeft significante gevolgen voor Pensioenfonds PGB omdat, anders dan veel andere pensioenfonds, wij meerdere bedrijfstakregelingen en vrijwillige pensioenregelingen beheren. Het bestuur van Pensioenfonds PGB is hierover in overleg met zijn belangrijkste stakeholders, om een juiste invulling te kunnen geven aan de verschillende behoeftes. In het algemeen wordt opgemerkt dat het risico op wijzigingen in wet- en regelgeving toeneemt voor het pensioenfonds vanwege steeds meer, veranderende en elkaar soms overlappende wetten en regels.

Verder heeft in 2022 de IT-continuïteit en het uitvoeringsrisico de aandacht van het bestuur gehad voor wat betreft de ontwikkeling van een nieuwe pensioenketen.

Naar aanleiding van de oorlog in Oekraïne zijn diverse sancties tegen Russische bedrijven ingesteld. In maart is geconstateerd dat Pensioenfonds PGB 8 Rusland-gerelateerde beleggingen in portefeuille had. De Rusland-gerelateerde beleggingen zijn gemeld bij DNB. Gedurende het jaar zijn 6 Rusland-gerelateerde beleggingen compliant verkocht. De resterende 2 zijn nog niet verkocht omdat het niet mogelijk was om deze te verkopen.

Financiële risico's

Het bestuur houdt toezicht op de beheersing van de balansrisico's door onafhankelijke balans- en beleggingsrapportages, waarbij de aandacht gaat naar allocaties, rendementen, risico's en kosten. Ook worden beleggingsvoorstellen aan het bestuur voorzien van een onafhankelijk risico-opinie. In 2022 werd een negatief rendement en een positieve Z-score behaald.

De financiële risico's worden gestuurd en bewaakt op bandbreedtes zoals in de beleggingsrichtlijnen zijn vastgelegd. De belangrijkste financiële risico's voor Pensioenfonds PGB naast bovengenoemd toeslagrisico zijn: rente-, markt- en verzekeringstechnisch risico. Pensioenfonds PGB heeft een deel van het renterisico op de balans niet afgedekt. Beleggen in

aandelen en alternatieve beleggingen, zoals private equity, hoogrentende waarden en infrastructuur brengt marktrisico's met zich mee. Deze worden beperkt door zoveel mogelijk te spreiden (te diversifiëren) over landen en regio's, sectoren en specifieke beleggingen daarbinnen.

In 2022 is een nieuwe ALM-studie uitgevoerd waarbij, gegeven de risicobereidheid van de deelnemers en de uitgangspunten van de ALM studie, een optimale asset allocatie is bepaald. Gedurende het jaar is de methodiek om het renterisico te matigen opnieuw beoordeeld. Het bestuur heeft daarbij besloten om de staffel – op basis waarvan de renteafdekking wordt bepaald – aan te passen, zodat deze meer in lijn is met het huidige renteklimaat.

Verzekeringstechnisch risico is het risico dat het pensioenfonds de pensioenuitkeringen in de toekomst onvoldoende kan financieren uit premie- en/of beleggingsinkomsten en/of als gevolg van onjuiste aannames bij de ontwikkeling van de premiestelling. De beheersing van alle financiële risico's heeft in 2022 binnen de bestaande beleidskaders plaatsgevonden.

Operationele risico's

De belangrijkste operationele risico's worden gelopen bij de uitvoeringsorganisatie, die verantwoordelijk is voor de pensioenadministratie en het vermogensbeheer. De uitvoerder rapporteert over de werking van zijn beheersmaatregelen via periodieke *service level*-rapportages, incidentenrapportages en beoordelingen door de afdeling Risicomanagement. Deze onafhankelijke rapportages betreffen de effectiviteit van de interne beheersing bij de uitvoeringsorganisatie en de naleving van het beleid, zoals het risicomanagementbeleid en het aansluitingenbeleid. De risicomangers van de uitvoeringsorganisatie en het bestuursbureau maken zelfstandig objectieve analyses van voorstellen die aan het bestuur er besluitvorming worden voorgelegd.

Daarnaast neemt het bestuur kennis van de observaties van de externe accountant, de certificerend actuaaris en de interne audit om aanvullende, onafhankelijke informatie te verkrijgen over de kwaliteit van de interne beheersing bij de uitvoeringsorganisatie.

Belangrijke operationele risico's hadden in 2022 te maken met de volgende onderwerpen:

Uitbestedingsrisico

Het uitbestedingsrisico is het risico dat de continuïteit van de bedrijfsvoering gevaar loopt wanneer de, integriteit en kwaliteit van de externe dienstverleners onvoldoende gewaarborgd is. Om de selectie, de monitoring en het ontslag van uitbestedingspartners in goede banen te leiden, beschikt het pensioenfonds over een uitbestedingsbeleid. Het bestuur ontvangt periodiek een evaluatie van de uitvoeringsorganisatie over de uitbesteding aan externe partijen, waaronder de vermogensbeheerders en kritische leveranciers. Het afgelopen jaar is de intensiteit van monitoring verder verdiept.

Uitvoeringsrisico

Pensioenfonds PGB is continu in ontwikkeling. Dit vereist dat de uitvoeringsorganisatie zich snel kan aanpassen aan een veranderende situatie en dat stelt hoge eisen aan het verandervermogen van de uitvoeringsorganisatie. Het bestuur heeft in 2022 besloten om de gezamenlijke ontwikkeling met Achmea van het pensioenadministratiesysteem van InAdmin RiskCo stop te zetten. Voor de pensioenketen is een alternatief pensioenadministratiesysteem geselecteerd waarbij reeds gestart is met de implementatie om ervoor zorg te dragen dat Pensioenfonds PGB klaar is voor de toekomst. De selectie en de implementatie verloopt conform verwachting. De afdeling Risicomanagement van de uitvoeringsorganisatie neemt deel aan de projectstuurgroep en heeft op belangrijke beslismomenten van het bestuur een onafhankelijke beoordeling afgegeven. Daarbij hebben we bijzondere aandacht voor het eigenaarschap van de beheerste inrichting en uitvoering van processen. We streven zoveel als mogelijk naar automatisering van de noodzakelijke controles.

Informatiebeveiligingsrisico's

Het informatiebeveiligingsrisico is het risico dat bedrijfsprocessen, IT-infrastructuur en informatievoorziening onvoldoende integer, niet continu of onvoldoende beveiligd zijn. Informatie- en communicatietechnologie (IT) vormt een belangrijke pijler van de pensioenadministratie en het vermogensbeheer van Pensioenfonds PGB. In 2022 is nadrukkelijker gekeken naar de effectiviteit van de beheersing van deze risico's. De uitvoeringsorganisatie heeft in overleg met het bestuur besloten de beheersing van deze risico's verder te versterken en daarvoor een projectgroep geformeerd. Gezien de voorziene IT-veranderingen zal in 2023 ook meer aandacht gegeven worden aan de beheersing van veranderingsprocessen.

Eigen risicobeoordeling (ERB)

Eind 2022 is als gevolg van het stopzetten van de gezamenlijke ontwikkeling met Achmea van het pensioenadministratiesysteem van InAdmin RiskCo, één van de ‘ERB-triggers’ geraakt. Dit heeft tot gevolg dat Pensioenfonds PGB een nieuwe ERB zal opstellen, waarbij onderzocht wordt of, en zo ja op welke wijze, het risicoprofiel van het fonds verandert.

Organisatorische inrichting risicomanagement

Het pensioenfonds werkt volgens het zogenoemde *three lines of defense*-model. Daarbij bestaat onderscheid tussen primaire processen (eerste lijn) en monitorende, beoordelende en toetsende processen (tweede lijn). De derde lijn verschaft op verzoek op onafhankelijke wijze een bepaalde mate van zekerheid over de uitvoering van processen met de bijbehorende beheersmaatregelen. De derde lijn heeft Pensioenfonds PGB uitbesteed om zo de onafhankelijkheid te vergroten en gebruik te kunnen maken van externe expertise op specifieke onderwerpen.

Eerste lijn

Risicobewust handelen is een verantwoordelijkheid van het bestuur. Dat is de eerste verdedigingslijn die moet waarborgen dat besluiten passen bij het risicoprofiel van het pensioenfonds en conform de vastgestelde normenkaders worden genomen. In dit verband worden bestuursleden aangemoedigd om *countervailing power* uit te oefenen ten opzichte van elkaar en richting de uitbestedingsrelaties. De eerste lijn is verantwoordelijk voor de uitvoering van het beleid en het risicomanagement daarbinnen en is daarmee ‘eigenaar’ van de risico’s en de bijbehorende beheersmaatregelen en monitoring. Onder de eerste lijn wordt verstaan het bestuur, het bestuursbureau en het lijnmanagement van de uitvoeringsorganisatie.

Tweede lijn

Monitoring in de tweede lijn is van belang om een integere en beheerste bedrijfsvoering te bevorderen en om het normenkader van het pensioenfonds te bewaken. De tweede lijn beoordeelt de opzet en werking van de risicomanagement- en controlesystemen van het pensioenfonds. De risicofunctie geeft ondersteuning en tegenwicht richting de eerste lijn. Een gedegen invulling van deze functie beperkt zich dus niet tot een marginale toetsing of alle processtappen worden doorlopen, maar vraagt ook om inhoudelijke beoordelingen daarvan. De functie bevordert de risicoalertheid binnen het pensioenfonds. Ook de actuariële functie is volgens IORP II een controlerende en adviserende functie. Taken zijn het controleren van de betrouwbaarheid en adequaatheid van de berekening van de technische voorzieningen en het beoordelen van de kwaliteit van de daarbij gebruikte data en de actuariële aannames en modellen. Op grond daarvan volgt advies om het risicobeheersingssysteem doeltreffend in te richten en toe te passen.

Derde lijn

Assurance (onderzoek door een externe partij) in de derde lijn is een belangrijke aanvulling op de monitoring in de tweede lijn. Objectieve en onafhankelijke derden kunnen onderzoek doen en eventuele hiaten in de (samenhang van) eerste en tweede lijn inzichtelijk maken.

De *interne auditfunctie* is een derdelijnsfunctie: het periodiek evalueren van de adequaatheid en doeltreffendheid van de interne controlemechanismen en andere procedures en maatregelen die een beheerste en integere bedrijfsvoering van een pensioenfonds waarborgen, inclusief uitbesteede werkzaamheden. De interne audit rapporteert over de uitgevoerde werkzaamheden en onderzoeken aan het bestuur. De interne auditfunctie vormt het sluitstuk van alle waarborgen binnen een pensioenfonds voor wat betreft een beheerste en integere bedrijfsvoering.

Interne audit

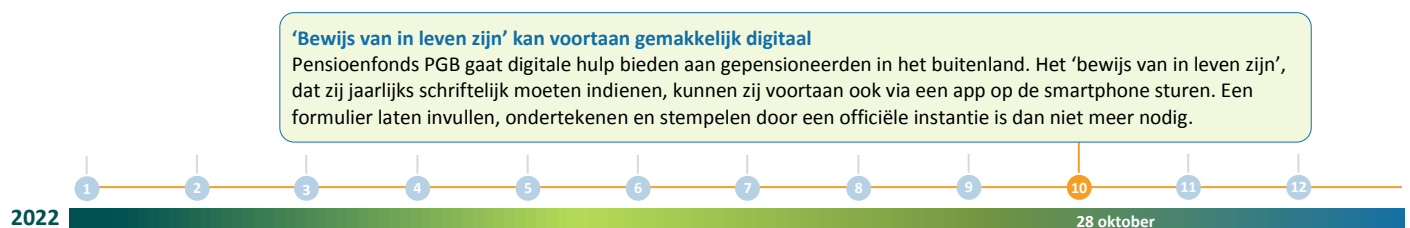
Assurance is, zoals hierboven ook vermeld, een belangrijke aanvulling op de monitoring door risicomanagement. Objectieve en onafhankelijke derden kunnen eventuele hiaten in de (samenhang van) eerste en tweede lijn inzichtelijk maken. Omdat deze rol een objectieve blik vereist, dient deze door een onafhankelijke derde lijn te worden uitgevoerd.

Jaarlijks stelt het bestuur een auditplan vast. De basis voor het auditplan is de waardeketen die geldt voor Pensioenfonds PGB. Aanvullend wordt door de sleutelfunctiehouder interne audit input gevraagd van de leden van de commissie risk en audit, het bestuur, de tweede lijn en de directie van de uitvoeringsorganisatie. Dit resulteert in een auditplan waarbij in 2022 de volgende audits zijn uitgevoerd:

- Vermogensbeheer intern (full scope)
- Vermogensbeheer extern (full scope)
- Participatie administratie (full scope)
- Actuariële functie (full scope)
- Follow-up datamanagement (full scope)
- Pre-transitie Pioen (full scope)
- IT-audits (full scope)
- Verwerken 10-jaarkorting AVH (quick review)
- Bestuurlijke informatievoorziening (quick review)

De rapportage over de uitgevoerde audits zijn allen besproken in het bestuur en/of de relevante commissie.

Ook beoordeelt interne audit 2 keer per jaar de opvolging van de openstaande auditbevindingen. Ieder kwartaal informeert de sleutelfunctiehouder interne audit de commissie audit over de belangrijkste ontwikkelingen en opvolging van de bevindingen.

Kosten pensioenfonds

De uitvoeringskosten van Pensioenfonds PGB bestaan uit de uitvoeringskosten van PGB Pensioendiensten, algemene kosten van het pensioenfonds en kosten van vermogensbeheer. Het bestuur ziet erop toe dat de totale uitvoeringskosten passend zijn voor de karakteristieken van de beleggingsportefeuille en de kwaliteit van de dienstverlening.

Het bestuur bewaakt de betaalbaarheid van de totale uitvoeringskosten van het pensioenfonds. Hierbij hanteert het bestuur als maatstaf de totale uitvoeringskosten in basispunten van het gemiddeld belegd vermogen. Uit openbare informatie over 2021 blijkt dat de kosten die het pensioenfonds maakt voor pensioenbeheer lager zijn dan het gemiddelde, en dat de vermogensbeheerkosten net boven het gemiddelde van de Nederlandse bedrijfstakpensioenfondsen liggen. In 2022 zijn de totale kosten gestegen tot 0,67 procent (2021: 0,53 procent) doordat de kosten van vermogensbeheer, relatief gezien, stegen ten opzichte van het voorgaande jaar. Deze stijging wordt onder andere veroorzaakt door een daling van het gemiddeld beheerd vermogen en daarnaast mede door hogere prestatievergoedingen van externe vermogensbeheerders doordat de rendementen van de portefeuille infrastructuur boven de minimale rendementseis (*hurdle rate*) liggen.

Tabel 11: Kosten pensioenbeheer, vermogensbeheer en transactiekosten (als percentage van het gemiddeld belegd vermogen)

	2022	2021
Reguliere vermogensbeheerkosten	0,45	0,37
Transactiekosten vermogensbeheer	0,08	0,06
<i>Totale vermogensbeheerkosten</i>	<i>0,53</i>	<i>0,43</i>
Pensioenbeheerkosten	0,14	0,10
Totale uitvoeringskosten	0,67	0,53
Pensioenbeheerkosten (in euro per deelnemer)	195	166

Kosten pensioenbeheer

De pensioenbeheerkosten bestaan uit een aandeel in de kosten van de pensioenfondsorganisatie en alle kosten van de uitvoeringsorganisatie die direct of indirect zijn toe te wijzen aan pensioenbeheer. De kosten van de pensioenfondsorganisatie hebben betrekking op het bestuur en de adviesorganen, het bestuursbureau en kosten voor het toezicht. Deze kosten zijn verdeeld op basis van de direct aan pensioenbeheer en vermogensbeheer toerekenbare kosten.

Bij de toerekenbare kosten van de uitvoeringsorganisatie gaat het om de kosten voor deelnemers- en werkgeversadministratie, het doen van uitkeringen, de voorlichting aan deelnemers en werkgevers en de uitvoering van projecten.

Tabel 12: Kosten pensioenbeheer

	Bedragen in miljoenen euro's	
	2022	2021
	€	€
Kosten pensioenfondsorganisatie	1,7	1,3
Kosten uitvoeringsorganisatie	42,4	35,1
Totale kosten pensioenbeheer	44,1	36,4

De totale kosten pensioenbeheer stegen in het verslagjaar met 7,7 miljoen euro tot 44,1 miljoen euro. Van deze stijging betreft 2,9 miljoen euro een eenmalige afboeking van eerder geactiveerde kosten van het project van de vernieuwing van de pensioenketen, dat in 2022 is stopgezet. Een groot deel van de als investering geactiveerde kosten van dit project is herbruikbaar in het vervolgproject Lotus, maar een kleiner deel is door wijziging van de systeemsoftware RAP naar Lumera AxyLife niet herbruikbaar.

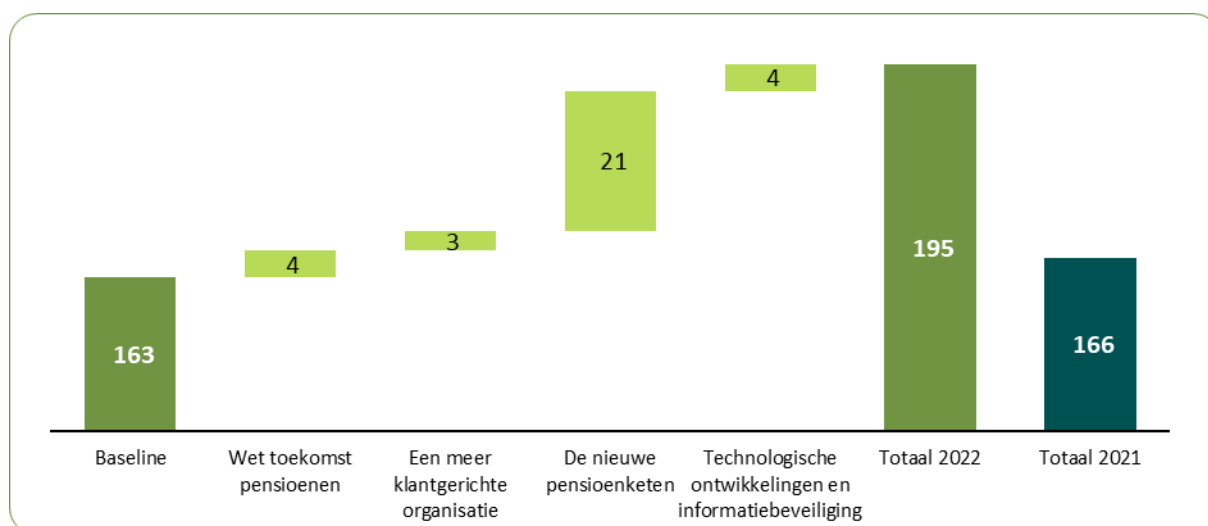
Ons aandeel in de resultaten van InAdmin RiskCo en de afwaardering van deze deelneming zijn niet begrepen in de kosten pensioenbeheer. De aandelen in InAdmin RiskCo werden gehouden door onze uitvoeringsorganisatie PGB Pensioendiensten en zijn ten laste van haar resultaat gekomen. Ons (100 procent) aandeel in het resultaat van PGB Pensioendiensten is als 'overige last' verwerkt in de 'Staat van baten en lasten over 2022'. In 2022 betrof dit een bedrag van 19 miljoen euro (2021: 12 miljoen euro). Het totaalverlies op de investering in InAdmin RiskCo, dat indirect ten laste is gekomen van Pensioenfonds PGB in de periode 2020-

2022, bedroeg 33 miljoen euro. Behalve door de niet succesvolle ontwikkeling van het platform RAP is dit verlies ook voor een groot deel veroorzaakt door de afwikkeling van de door InAdmin RiskCo beëindigde pensioenadministratiediensten voor een aantal andere pensioenfondsen. Het 50 procent aandeel van PGB Pensioendiensten in InAdmin RiskCo is ultimo 2022 overgedragen aan Achmea, die de verdere afwikkeling voor haar rekening zal nemen.

De resterende stijging van de kosten van 4,8 miljoen euro is met name veroorzaakt door inflatie, niet te activeren projectkosten Lotus, kosten in verband met de voorbereiding op de Wet toekomst pensioenen en extra IT-kosten.

Voor een beter inzicht in de kosten per deelnemer is in grafiek 6 de opbouw van de kosten per deelnemer weergegeven.

Grafiek 6: Opbouw kosten per deelnemer

Per deelnemer die pensioen opbouwt of ontvangt, zijn de kosten in 2022 met 29 euro gestegen naar 195 euro (2021: 166 euro). De kosten 'Baseline' in 2022 zijn ten opzichte van 2021 (2021: 159 euro) gestegen met 4 euro per deelnemer wat voornamelijk wordt veroorzaakt door loonkostenontwikkeling. In 2022 zijn aanvullende kosten gemaakt voor de verandertema's 'Wet toekomst pensioenen' voor 4 euro per deelnemer en 'Een meer klantgerichte organisatie' voor 3 euro per deelnemer. De kosten voor 'De nieuwe pensioenketen' bedragen 21 euro per deelnemer. Daarin is de hierboven vermelde eenmalige afboeking van eerder geactiveerde projectkosten Pioen opgenomen voor 13 euro per deelnemer. Daarnaast zijn in 2022 extra IT-kosten gemaakt in het kader van 'Technologische ontwikkelingen en informatiebeveiliging' om de stabiliteit en beheersing van de IT-organisatie te vergroten, dit heeft een effect van 4 euro per deelnemer.

Bij het aangaan van verplichtingen kijkt Pensioenfonds PGB kritisch naar de kosten. Ook wordt er geen winstopslag betaald aan de uitvoeringsorganisatie. Het bestuur streeft naar een verlaging van de kosten per deelnemer. De komende jaren zal daarom worden geïnvesteerd in nieuwe processen en systemen die het mogelijk moeten maken om het werk nog efficiënter uit te voeren.

In 2021 heeft Pensioenfonds PGB meegedaan aan het benchmarkonderzoek van het Institutioneel Benchmarking Instituut (IBI). De resultaten uit dit onderzoek worden onder meer gebruikt bij de beoordeling van het niveau van de pensioenbeheerkosten in relatie tot het niveau van kosten bij andere geselecteerde pensioenfondsen (de *peer group*).

Uit het onderzoek komt naar voren dat Pensioenfonds PGB hogere kosten per deelnemer heeft ten opzichte van de geselecteerde pensioenfondsen uit het IBI Benchmark onderzoek (*peer group*). De verklaring hiervoor is dat Pensioenfonds PGB een multisectoraal fonds is met veel verplicht en vrijwillig aangesloten sectoren en werkgevers. Hierdoor is de pensioenregeling van Pensioenfonds PGB in vergelijking met de *peer group* meer complex, met name ten aanzien van de regeling en dekking. Ook is de service die Pensioenfonds PGB verleent aan de deelnemers hoger dan de *peer group* met name door de mate van communicatie en de functionaliteiten van de website. Daarnaast is het aantal deelnemers van een pensioenfonds een belangrijke factor in de kosten per deelnemer. In de groep van geselecteerde pensioenfondsen zit een aantal pensioenfondsen met een substantieel groter aantal deelnemers dan Pensioenfonds PGB. Dit schaal-effect heeft invloed op de kosten per deelnemer.

Kosten vermogensbeheer

De kosten voor het beheer van het vermogen bestaan uit kosten voor het portefeuillebeheer, selectie en monitoring door de uitvoeringsorganisatie van externe beheerders, bewaarloon, accountants en juridische adviseurs en eventuele prestatieafhankelijke vergoedingen. Gezien de beperkte omvang van de kosten voor administratievoering en bewaarloon heeft Pensioenfonds PGB ervoor gekozen deze niet apart te verantwoorden, maar op te nemen onder de kosten pensioenfondsorganisatie.

Voor de vermogensbeheerkosten streeft het bestuur een voortdurende optimalisatie na van het rendement-risicoprofiel. Hogere uitvoeringskosten zijn acceptabel zolang zij perspectief bieden op een hoger rendement voor de deelnemers. Daar waar de toegevoegde waarde van een actieve beleggingsstijl niet opweegt tegen de meerkosten, kiest het pensioenfonds voor het volgen van een index.

Tabel 13: *Kosten vermogensbeheer*

	<i>Bedragen in miljoenen euro's</i>	
	2022	2021
	€	€
Beheerkosten directe en indirecte beleggingen	67,5	64,8
Kosten uitvoeringsorganisatie	26,6	22,7
Kosten pensioenfondsorganisatie	4,4	3,7
Subtotaal	98,5	91,2
Prestatievergoeding directe en indirecte beleggingen	47,6	41,3
Totaal	146,1	132,5

Toelichting: *in de jaarrekening worden de kosten verantwoord die in rekening worden gebracht bij het pensioenfonds. Dit is conform de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving 610. Uit toelichting 14 bij de beleggingsresultaten blijkt dat deze kosten 49 miljoen euro bedragen (2021: 63 miljoen euro). De overige beheerkosten zijn ten laste van het rendement gebracht.*

De beheerkosten voor directe en indirecte beleggingen zijn gestegen met 2,7 miljoen euro. Deze kostenstijging is grotendeels toe te wijzen aan private equity. De beheervergoedingen binnen deze categorie stegen doordat er commitments zijn opgevraagd waardoor de omvang van het belegd vermogen toeneemt en het beheerpercentage over een hoger bedrag berekend wordt. Per saldo zijn de kosten uitvoerings- en pensioenfondsorganisatie tezamen gestegen met 4,6 miljoen euro onder meer wegens projecten om blijvend te kunnen voldoen aan toegenomen data disclosure vereisten.

De prestatievergoedingen van externe vermogensbeheerders bedragen 47,6 miljoen euro (2021: 41,3 miljoen euro). De stijging van deze kosten is het directe gevolg van hogere prestatievergoedingen van externe vermogensbeheerders doordat de rendementen van de portefeuille infrastructuur boven de *hurdle rate* liggen waardoor prestatievergoedingen betaald moeten worden.

Transactiekosten

De transactiekosten worden gemaakt om een beleggingstransactie tot stand te brengen en uit te voeren. Deze kosten zijn in de meeste gevallen onderdeel van de aan- en verkoopprijs, en in eerste instantie verwerkt in het behaalde rendement. Voor het grootste deel van de transacties zijn de werkelijke kosten vastgesteld. Waar dat niet mogelijk is, is gebruik gemaakt van schattingen. Van de totale transactiekosten is 24 procent geschat. Dit heeft betrekking op de beleggingscategorieën vastrentende waarden (4,8 miljoen euro) en afdekkingsportefeuilles (1,4 miljoen euro).

Tabel 14: *Transactiekosten*

	<i>Bedragen in miljoenen euro's</i>	
	2022	2021
	€	€
Vastrentende waarden	10,4	8,5
Aandelen	5,5	5,0
Alternatieve beleggingen	5,9	4,8
Afdekkingsportefeuilles	4,1	2,2
Totaal	25,9	20,5

In 2022 zijn de transactiekosten 5,4 miljoen euro hoger dan in het voorgaande jaar. Dit komt vooral doordat in tegenstelling tot 2021 in 2022 wel weer transacties in opties plaatsvonden. Daarnaast zijn er bij alternatieve beleggingen onttrekkingen gedaan waardoor de kosten hoger uitkomen dan in 2021. Verder stijgen de kosten van aandelenfutures doordat de verhandelde exposures hoger zijn dan in 2021 en moest er door de fors hogere rente in de eerste helft van 2022, conform het strategisch beleid, relatief veel renteafdekking worden ingenomen. Dit gebeurde vooral middels renteswaps.

Beleggingsstijl en kosten

Bij de inrichting van de beleggingsportefeuille kijkt het bestuur naar de samenhang tussen kosten, rendement en risico van de verschillende beleggingscategorieën. Het pensioenfonds belegt alleen in beleggingscategorieën met hogere kosten als hier naar verwachting een hoger nettorendement tegenover staat. Jaarlijks worden de behaalde resultaten geëvalueerd, onder andere door deelname aan de CEM Benchmark Vermogensbeheer. Door deze deelname is het mogelijk om de beleggingsresultaten en de uitvoeringskosten te vergelijken met vergelijkbare pensioenfondsen. De vergelijking over 2022 was bij het opstellen van dit jaarverslag nog niet beschikbaar. Over 2021 zijn de kosten van Pensioenfonds PGB (43 basispunten) lager dan het gemiddelde van de grootste 10 bedrijfstakpensioenfondsen (63 basispunten) en die van de grootste 20 bedrijfstakpensioenfondsen (60 basispunten).

Tabel 15: Vermogensbeheerkosten per beleggingscategorie (inclusief transactiekosten)

	Bedragen in miljoenen euro's					
	2022		kosten in basispunten	2021		kosten in basispunten
	Gemiddeld belegd vermogen	Kosten		Gemiddeld belegd vermogen	Kosten	
	€	€		€	€	
Vastrentende waarden*	13.809	37,5	27	15.490	33,7	22
Aandelen	15.674	33,7	22	16.900	38,0	22
Vastgoed en infrastructuur	2.010	75,4	375	1.683	58,2	346
Liquiditeiten en derivaten	591	13,0	220	1.282	10,2	80
Private equity	174	12,4	713	73	12,9	1.767
Totaal vermogensbeheerkosten	32.258	172,0	53	35.428	153,0	43
*Vastrentende waarden						
Staatsobligaties	4.159	7,6	18	5.027	6,7	13
Bedrijfsobligaties	5.206	7,6	15	5.311	5,7	11
Hypotheke	1.618	5,8	36	1.884	5,8	31
Hoogrenderende vastrentende waarden	2.143	13,7	64	2.201	13,2	60
Obligaties opkomende markten	683	2,8	41	1.067	2,3	22
Totaal vastrentende waarden	13.809	37,5	27	15.490	33,7	22

Het is vooral de beleggingsmix die het niveau van de totale vermogensbeheerkosten bepaalt. De kosten van illiquide beleggingen zijn een stuk hoger dan de kosten van beursgenoteerde beleggingen. Dat komt doordat het beheer van vastgoed, infrastructuur en private equity bewerklijker is. Naar verwachting staat hier een hoger rendement tegenover.

De totale kosten voor vermogensbeheer stegen in het verslagjaar van 153,0 miljoen euro naar 172,0 miljoen euro. Onderliggend is sprake van forse dalingen en stijgingen in de verschillende categorieën.

De kosten in de categorie liquiditeit en derivaten stegen door hogere transactiekosten, dit is mede het gevolg doordat in tegenstelling tot 2021 wel transacties in opties werden verricht. De kosten voor vastrentende waarden stijgen eveneens door hogere transactiekosten. De kosten van aandelen dalen in tegenstelling tot afgelopen jaar werd er voor deze categorie in 2022 geen prestatievergoeding betaald. De categorie vastgoed en infrastructuur kende een forse stijging van de prestatievergoedingen hetgeen resulteerde in hogere kosten voor deze categorie.

Bijlagen bestuursverslag

DIN 651, 116 1162 103101

Bijlage 1: Samenstelling fondsorganen

Bestuur

Samenstelling bestuur

De heer J. (Jochem) Dijkmeester MSc (1982)

Voorzitter bestuur Pensioenfonds PGB (onafhankelijk)

Nevenfuncties

- Bestuurder BPF Schilders

De heer mr. T.J. (Tim) van Dijk (1987)

Bestuurslid Pensioenfonds PGB (werknemers)

Nevenfuncties

- Bestuurslid Horeca en Catering
- Bestuurslid Rijn- en Binnenvaart

De heer R.A.L. (Ronald) Heijn RBA EPP (1965)

Vicevoorzitter Pensioenfonds PGB (gepensioneerden)

Nevenfuncties

- Bestuurder Beroepspensioenfonds SPOA, tevens voorzitter van de beleggingscommissie
- Voorzitter raad van toezicht bij PPF APG (personeelspensioenfonds)
- Executive lecturer Universiteit Nyenrode

De heer E.D.O. (Edwin) de Jong (1964)

Bestuurslid Pensioenfonds PGB (werkgevers)

Nevenfuncties

- Lid raad van toezicht PMA

De heer drs. J.H. (Hans) Kamps (1959)

Vicevoorzitter bestuur Pensioenfonds PGB (werkgevers)

Nevenfuncties

- Lid raad van commissarissen Van Wijnen Holding B.V.
- Adviseur directie en raad van commissarissen Heisterkamp Beheer II B.V.
- Lid raad van commissarissen Jumbo Holding B.V.

De heer F.A. (Frans) van de Veen CPE BBs CRA (1965)

Bestuurslid Pensioenfonds PGB (werknemers)

Nevenfuncties

- Coördinator pensioenafdeling CNV Vakmensen
- NUB-er van APF Unilever, voorzitter auditcommissie
- Lid projectgroep Transitiehandleiding Pensioenakkoord van de Stichting van de Arbeid namens CNV

Bestuurder	In bestuur sinds	Aftredend volgens rooster	Na huidige termijn herbenoembaar
J.H. Dijckmeester MSc	januari 2016	januari 2024	Ja. 2 ^e termijn
mr. T.J. van Dijk	december 2022	december 2026	Ja. 1 ^e termijn
R.A.L. Heijn RBA EPP	mei 2020	mei 2024	Ja. 1 ^e termijn
E.D.O. de Jong	januari 2021	januari 2025	Ja. 1 ^e termijn
drs. J.H. Kamps	januari 2021	januari 2025	Ja. 1 ^e termijn
F.A. van de Veen CPE BBs CRA	januari 2022	december 2025	Ja. 1 ^e termijn
Vacature			

Intern toezicht Pensioenfonds PGB

Raad van toezicht

De leden worden voor een periode van 4 jaar benoemd door het bestuur, na bindende voordracht van het verantwoordingsorgaan. Een lid van de raad van toezicht kan maximaal één keer worden herbenoemd.

Samenstelling raad van toezicht

Naam	Functie	Geboortejaar	Geslacht	Aandachtsgebieden	Datum ingang	Aftredend volgens rooster	Herbenoembaar
drs. H.C.P. Noten	voorzitter	1958	man	Governance, pensioenen, wet- en regelgeving en communicatie	april 2019	april 2027	Ja. 2 ^e termijn
M. Poot	lid	1966	vrouw	Administratieve organisatie en interne controle, uitbesteding, communicatie	september 2022	september 2026	Ja. 1 ^e termijn
prof. dr. A.M.H. Slager RBA	lid	1967	man	Balansmanagement, actuariaal, vermogensbeheer en risicomanagement	december 2015	december 2023	Nee. 2 ^e termijn

Nevenfuncties leden van raad van toezicht

De heer drs. H.C.P. Noten

- voorzitter ambulancezorg Nederland
- lid bestuur Liedhuis
- voorzitter van toezichthoudend orgaan bij Vitens waterbedrijf

Mevrouw M. Poot

- manager Pensioenuitvoering Pensioenfonds Rail & Openbaar Vervoer

De heer prof. dr. A.M.H. Slager RBA

- hoogleraar TIAS School for Business and Society, Universiteit van Tilburg
- niet-uitvoerend bestuurder pensioenfonds ABP
- adviserend lid commissie balans- en vermogensbeheer PME Pensioenfonds
- extern lid Vermogensbeheer- en Balanscommissie Pensioenfonds Rail & Openbaar Vervoer
- lid beleggingscommissie Pensioenfonds SNS Reaal

Verantwoordingsorgaan

Samenstelling verantwoordingsorgaan

Naam	Functie	Groep	Geboorte-jaar	Geslacht	Aanwijzende organisatie	Datum ingang	Aftredend volgens rooster
R. Boersma	lid	werknemers	1966	man	FNV	april 2022	april 2026
R.G. de Bree	lid	werkgevers	1947	man	Werkgevers-raad	juli 2014*	maart 2024
C. Camps	lid	werknemers	1969	man	FNV	april 2022	april 2026
T. Klein Hemmink	lid	gepensioneerden	1949	man	VVG	juli 2014*	mei 2026
S. van der Hoeven	lid	werkgevers	1981	vrouw	Werkgevers-raad	januari 2022	januari 2026
N. Maarschalk Meijer	lid	gepensioneerden	1951	vrouw	VVG	mei 2018	mei 2022**
mr. R. Manning CPL CPE	lid	werkgeversraad	1961	man	Werkgevers-raad	mei 2021	mei 2025
W.J. Monsieurs	lid	werknemers	1957	man	NVJ	juli 2014*	mei 2023
G.W. van der Peijl	lid	werkgevers	1963	man	Werkgevers-raad	oktober 2018	oktober 2026
J.G.C. van Rijsingen	voorzitter	gepensioneerden	1953	man	VVG	mei 2016	mei 2024
E.W. Rozenkamp	lid	gepensioneerden	1955	man	FNV	april 2022	april 2026
P.J.C. Schimmel	lid	werknemers	1956	man	FNV	april 2022	april 2026
P. Verhorst	lid	werknemers	1951	man	CNV	juli 2014*	juli 2026
J. Visser	lid	werkgevers	1958	vrouw	Werkgevers-raad	maart 2020	maart 2024
H.N.A.M. Vugs	lid	gepensioneerden	1954	man	CNV	juli 2021	juli 2025

* Ingangsdatum Wet versterking bestuur pensioenfondsen

** Niet herbenoemd maar blijft aan tot vervanger is gevonden

Commissies verantwoordingsorgaan ultimo 2022

Commissie governance

Aandachtsgebieden: agendastelling en regiefunctie, procesbewaking, risicobeheersing, introspectie en scholing en ontwikkeling.

Samenstelling: R.G. de Bree, T. Klein Hemmink, R. Manning, J.G.C. van Rijsingen en J. Visser

Commissie financiën, beleggingen en jaarverslag

Aandachtsgebieden: het beleid van het bestuur ten aanzien van het beleggingsbeleid, balansbeheer, kostenbeheersing, risicomanagement en ALM. Daarnaast bereidt deze commissie het oordeel van het verantwoordingsorgaan voor over het handelen van het bestuur en het door hen uitgevoerde beleid. Dit als onderdeel van het jaarverslag.

Samenstelling: R. Manning, G.W. van der Peijl, P. Verhorst en P. Schimmel

Commissie aansluitingen

Aandachtsgebieden: het beoordelen van het aansluitingenbeleid en van adviesaanvragen voor specifieke aansluitingen.

Samenstelling: T. Klein Hemmink, R.G. de Bree, E.W. Rozenkamp en H. Vugs

Commissie communicatie

Aandachtsgebieden: het toezien op heldere communicatie aan stakeholders van Pensioenfonds PGB, het ontwikkelen van een actief informatiebeleid over het verantwoordingsorgaan en het coördineren van de werving van nieuwe leden van het verantwoordingsorgaan.

Samenstelling: J. Visser, R.G. de Bree, S. van der Hoeven, W. Monsieurs en J.G.C. van Rijsingen

MijnPGBpensioen is vernieuwd

Ons deelnemersportaal is verbeterd en in een nieuw jasje gestoken. MijnPGBpensioen is nu gebruiksvriendelijker en geeft sneller overzicht van en inzicht in je pensioen. Onder andere is een zoekfunctie toegevoegd die gekoppeld is aan onze website. Daardoor vind je makkelijker wat je zoekt.

Bijlage 2: Overige betrokkenen

Klachtencommissie

Pensioenfonds PGB heeft een klachtencommissie die in laatste instantie oordeelt over schriftelijke klachten van belanghebbenden over de klantenbehandeling. De bevoegdheden van deze commissie zijn vastgelegd in een reglement.

De samenstelling van de klachtencommissie

- E.D.O. de Jong
- T.J. van Dijk

Commissie van bezwaar

Belanghebbenden kunnen zich tot de commissie wenden als zij het niet eens zijn met een beslissing van het bestuur over de toepassing van het pensioenreglement. De bevoegdheden van deze commissie zijn vastgelegd in een reglement. De onafhankelijke leden worden voorgedragen door het verantwoordingsorgaan en benoemd door het bestuur. Een lid wordt voor de duur van 4 jaar benoemd door het bestuur, op voordracht van het verantwoordingsorgaan. Een lid kan ten hoogste 2 keer voor een periode van maximaal 4 jaar herbenoemd worden door het bestuur.

De samenstelling van de commissie van bezwaar

Naam	Functie	Datum ingang	Aftredend volgens rooster	Herbenoembaar
F.L.W. van Dijk	voorzitter	februari 2023	februari 2027	Ja, 1 ^e termijn
A. Burgers	lid	maart 2021	maart 2025	Ja, 2 ^e termijn
M.J. Blom	lid	januari 2019	januari 2023	Ja, 1 ^e termijn
M. Van der Wal	lid	januari 2019	januari 2023	Ja, 1 ^e termijn
mr. F.A. van Hout	secretaris	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

De heer F.L.W van Dijk is per 1 februari 2023 benoemd als voorzitter van de commissie. Hij volgt de heer T. van Veen op.

Het bestuur bedankt de heer Van Veen voor zijn jarenlange inzet en betrokkenheid.

Sectorcommissies

Pensioenfonds PGB biedt sectoren waarvoor het de pensioenregeling verzorgt, de mogelijkheid tot het instellen van een sectorcommissie. Deze sectorcommissies bestaan uit vertegenwoordigers van de sociale partners betrokken bij het arbeidsvoorwaardenoverleg in de betreffende sector. De diverse sectorcommissies komen op gezette tijden bij elkaar en bepalen zelf de agenda-onderwerpen. De sectorcommissies kennen een reglement. Deze commissies worden secretariael ondersteund door de uitvoeringsorganisatie. Sectorcommissies zijn er op dit moment voor de volgende sectoren:

- grafimedia
- kartonnage- en flexibele verpakkingenbedrijf
- verf- en drukinktindustrie
- uitgeverijbedrijf
- groothandel in bloemen en planten
- zeevisserij
- papier en glas
- kunststof-, rubber- en lijmindustrie
- chemie
- agrarische en voedselvoorzieningshandel
- reisbranche

Het voornaamste doel van de sectorcommissies is de uitwisseling van informatie tussen het pensioenfonds en de sociale partners in de aangesloten sectoren over zaken die van belang zijn voor de inhoud en uitvoering van de pensioenregelingen.

Vereniging van Gepensioneerden van Pensioenfonds PGB (VVG)

Pensioenontvangers van Pensioenfonds PGB kunnen lid worden van de Vereniging van Gepensioneerden (VVG). De VVG draagt een kandidaat voor de vacatures voor bestuurders namens pensioenontvangers en benoemt 3 leden van het verantwoordingsorgaan namens pensioenontvangers.

Werkgeversraad

Werkgevers kunnen participeren in de werkgeversraad. Die draagt kandidaten voor bij vacatures voor bestuurders namens de werkgevers en benoemt leden van het verantwoordingsorgaan namens werkgevers.

Vakorganisaties FNV, NVJ en CNV

Vakorganisaties behartigen de belangen van actieve, gewezen en gepensioneerde deelnemers bij pensioenfondsen. Bij Pensioenfonds PGB zijn dat FNV, NVJ en CNV. Zij dragen bestuurders voor namens werknemers en pensioenontvangers. Ook benoemen zij leden van het verantwoordingsorgaan: vijf namens werknemers en 2 namens pensioenontvangers.

Bestuursbureau

Het bestuur en de commissies worden ondersteund door een bestuursbureau. Dit verzorgt het bestuurssecretariaat, de bestuursagenda, de beleidsvoorbereiding en de monitoring van de uitvoeringsorganisatie. Op het bestuursbureau werken 10 mensen per 31 december 2022.

Kantoor bestuursbureau

Bestuursbureau Pensioenfonds PGB:

Prof. E.M. Meijerslaan 2 - 1183 AV Amstelveen • Postbus 2311 - 1180 EH Amstelveen • Nederland
www.pensioenfondspgb.nl

Uitvoeringsorganisatie

Het pensioen- en balansbeheer is uitbesteed aan PGB Pensioendiensten B.V. waarvan Pensioenfonds PGB de enige aandeelhouder is. De uitvoeringsorganisatie ondersteunt het bestuur bij de uitvoering van de strategie en het beleid. De dienstverlening van de uitvoeringsorganisatie bestaat uit pensioenadministratie en -communicatie, vermogensbeheer, balansmanagement, businessinformatiemanagement, finance, risk en actuariaat. Naast het werk voor Pensioenfonds PGB verzorgt PGB Pensioendiensten B.V. van oudsher de administratie van Stichting Algemeen Sociaal Fonds voor de Grafimediabranche. Bij de uitvoeringsorganisatie werken 330 mensen per 31 december 2022.

Kantoor uitvoeringsorganisatie

PGB Pensioendiensten B.V.

Prof. E.M. Meijerslaan 2 - 1183 AV Amstelveen • Postbus 2311 - 1180 EH Amstelveen • Nederland
www.pgbpensioendiensten.nl

Certificerend actuaaris

De heer drs. B. Weijers AAG verbonden aan Towers Watson Netherlands B.V.

Accountant

De heer P. Smit RA van KPMG Accountants N.V.

Compliance officer

Mevrouw B. van Tilburg van HVG Law LLP

Sleutelfunctiehouders

Risicobeheerfunctie

De heer drs. R.A. Huisman verbonden aan het bestuursbureau van Pensioenfonds PGB

Actuariële functie

De heer drs. B. Weijers AAG verbonden aan Towers Watson Netherlands B.V.

Interne auditfunctie

Mevrouw drs. M. van Maarseveen RA verbonden aan het bestuursbureau van Pensioenfonds PGB

Wat houdt jou het meest bezig
als het gaat om pensioen?

'In het nieuwe pensioenstelsel wordt veel meer gekeken naar de individuele pensioenpot. Wat ik daar spannend aan vind, is dat ze op een of andere manier een verdeling van de pensioenpot moeten maken. Hoe gaan ze dat dan bepalen? Met welke factoren? Ik ben al met pensioen, maar er is ook nog een hele grote groep keurig netjes aan het werk. Waarbij er heel veel zijn die al jarenlang pensioen hebben opgebouwd, maar je hebt ook mensen die net komen kijken. Hoe ga je dan die verdeling maken? Daar zijn ze volgens mij ook nog niet helemaal over uit. Ik ben wel heel benieuwd hoe dat gaat. Ik heb ook geen idee wat voor consequenties dat voor mij heeft.'

Ab Bouhof (69)

krijgt pensioen van Pensioenfonds PGB

Bijlage 3: Sectorinformatie en nieuwe aansluitingen

Aantal deelnemers (uitgesplitst per sector)

	31 december 2022	31 december 2021
Agrarische en voedselvoorzieningshandel	24.861	24.612
Grafimedia en reprografie	19.597	19.132
Procesindustrie	10.344	10.084
Chemische en farmaceutische industrie	9.383	9.235
Uitgeverijbedrijf	8.590	8.503
Dienstverlening	8.415	8.212
Groothandel in bloemen en planten	8.013	8.101
Reisbranche	6.605	5.327
Kartonnage- en flexibele verpakkingenbedrijf	6.130	6.212
Kunststof-, rubber- en lijmindustrie	5.568	5.487
Maritieme aannemerij	5.400	4.871
(Technische) Groothandel	4.496	4.129
Papierindustrie	2.812	2.761
Verf- en drukinktindustrie	1.969	1.952
Zeevisserij	721	780
Informatie- en communicatie-industrie	290	336
Overig	358	358
Deelnemers met meerdere dienstverbanden	-490	-352
Totaal aantal deelnemers per 31 december	123.062	119.740

Aantal werkgevers (uitgesplitst per sector)

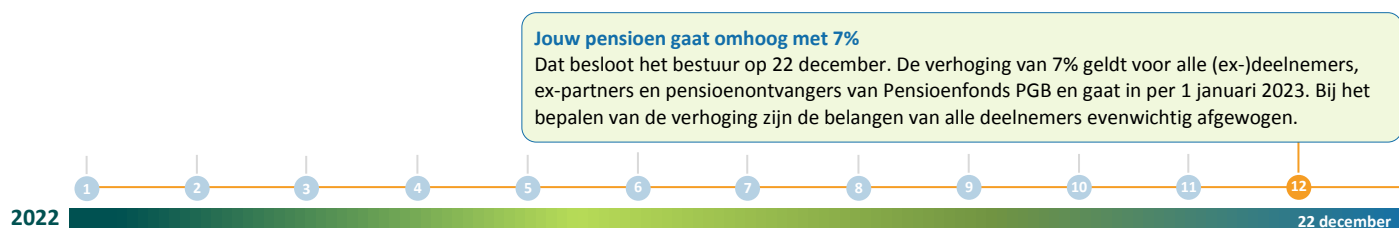
	31 december 2022	31 december 2021
Grafimedia en reprografie	1.258	1.272
Agrarische en voedselvoorzieningshandel	883	869
Reisbranche	594	582
Groothandel in bloemen en planten	574	553
Kartonnage- en flexibele verpakkingenbedrijf	140	142
Uitgeverijbedrijf	109	114
Kunststof-, rubber- en lijmindustrie	102	95
Chemische en farmaceutische industrie	75	73
Verf- en drukinktindustrie	68	69
Dienstverlening	68	62
Procesindustrie	67	66
(Technische) Groothandel	60	59
Zeevisserij	22	27
Papierindustrie	21	21
Maritieme aannemerij	9	8
Informatie- en communicatie-industrie	7	8
Overig	2	2
Werkgevers in meerdere sectoren	-19	-18
Totaal aantal werkgevers per 31 december	4.040	4.004

Nieuwe aansluitingen 2022 (uitgesplitst per sector)

	Bedragen in miljoenen euro's		
	Bedrijven	(Gewezen) deelnemers en pensioengerechtigd	Overgedragen verplichtingen
	Aantallen	Aantallen	€
Agrarische en voedselvoorzieningshandel	80	704	-
Grafimedia en reprografie	71	579	-
Reisbranche	65	188	-
Groothandel in bloemen en planten	60	195	-
Kunststof-, rubber- en lijmindustrie	13	228	-
Uitgeverijbedrijf	13	81	-
Chemische en farmaceutische industrie	9	79	-
Dienstverlening	8	37	-
Kartonnage- en flexibele verpakkingbedrijf	6	8	-
Verf- en drukindustrie	5	102	-
Procesindustrie	3	1.064	190
(Technische) Groothandel	3	250	-
Maritieme aannemerij	1	95	-
Papierindustrie	1	-	-
Informatie- en communicatie-industrie	1	8	-
Totaal in 2022	339	3.618	190

Toelichting: de overgedragen verplichtingen betreft alleen de collectieve waardeoverdracht van Stichting Pensioenfonds De Fracties. De collectieve waardeoverdracht van Stichting Pensioenfonds Fluor Nederland is niet opgenomen aangezien er geen actieve deelnemers zijn aangesloten.

Bijlage 4: Statuten- en reglementswijzigingen

Het reglement van Pensioenfonds PGB kent 3 delen: het basisreglement (deel I), het reglement waarin werkgevers- of sectorspecifieke bepalingen zijn weergegeven (deel II) en de bijlage met actuariële factoren en de wettelijke referentiegegevens (deel III).

De basisreglementen en sectorspecifieke reglementen zijn te vinden op de website van Pensioenfonds PGB.

Statuten

Per 1 januari 2023 (bestuursbesluit 10 november 2022)

- Artikel 6 lid 1 en overgangsbepaling: het aantal bestuursleden is met ingang van 1 januari 2023 bepaald op 8 en vanaf 1 april 2023 op 7 (tot 1 januari 2023: 10);
- Artikel 7: het aantal vicevoorzitters is uitgebreid van 1 naar 2;
- Artikel 10 lid 10: toegevoegd is een bepaling die regelt dat bij ontstentenis of belet van één of meer bestuursleden het bestuur tijdelijk berust bij de overblijvende bestuursleden of het enige overblijvende bestuurslid. In geval van ontstentenis of belet van alle bestuursleden berust het bestuur tijdelijk bij één of meer door de raad van toezicht aan te wijzen personen;
- Artikel 10 lid 11: toegevoegd is een nieuwe bepaling die regelt dat een bestuurslid niet deelneemt aan de beraadslaging en besluitvorming als het bestuurslid daarbij een (in)direct belang heeft dat tegenstrijdig is met het belang van het pensioenfonds en de daarmee verbonden organisatie;
- Artikel 13 lid 2: het aantal leden van het verantwoordingsorgaan is bepaald op 15 (tot 1 januari 2023: 18);
- Artikel 14 lid 8: toegevoegd is een bepaling die regelt dat bij ontstentenis of belet van één of meer leden van de raad van toezicht de overblijvende leden of het enige overblijvende lid de raad van toezicht vormt. In geval van ontstentenis of belet van alle leden van de raad van toezicht is de persoon of zijn de personen die het bestuur daartoe heeft aangewezen tijdelijk belast met het toezicht op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het pensioenfonds en de daarmee verbonden organisatie;
- Artikel 14 lid 9: toegevoegd is een nieuwe bepaling die regelt dat een lid van de raad van toezicht niet deelneemt aan de beraadslaging en besluitvorming als het lid van de raad van toezicht daarbij een (in)direct belang heeft dat tegenstrijdig is met het belang van het pensioenfonds en de daarmee verbonden organisatie.

Pensioenreglement uitkeringsovereenkomst Pensioenfonds PGB

Per 1 januari 2022 (bestuursbesluit 18 november 2021, 23 december 2021)

Deel I Basisregeling

De volgende artikelen worden aangepast:

- Artikel 3 lid 12: Voor de oproepkracht wordt het parttimepercentage en het pensioengevend loon per loontijdvak vastgesteld;
- Artikelen 2, 3, 4, 28a en 34d: Premievrije opbouw in verband met ouderschapsverlof wordt beëindigd. Voor 2022 is een overgangsregeling vastgesteld;
- Artikel 8a: Bij het bepalen van de hoogte van het partnerpensioen op risicobasis worden eventuele eerdere periodes van deelname bij Pensioenfonds PGB meegenomen;
- Artikel 11 lid 3: De hoogte van het wezenpensioen wordt niet langer verlaagd bij meer dan 5 wezen;
- Artikel 13 en bijlage II: Het toeslagenbeleid is aangepast door de peildatum voor het bepalen van de hoogte van de toeslagverlening te verplaatsen naar eind december;
- Artikel 30a: Dit nieuwe artikel regelt de inkomende waardeoverdrachten klein pensioen;
- Artikel 32 lid 1: De gesplitste kortingsregel is geschrapt;
- Artikel 34c: Overgenomen uitkerende nabestaandenoverbruggingspensioenen vallen onder de nieuwe overgangsbepaling.

Per 1 januari 2023 en per 22 december 2022 (bestuursbesluit 22 december 2022)

Deel I Basisregeling

De volgende artikelen worden aangepast:

- Artikel 1: Onder s wordt de definitie van ouderschapsverlof aangepast om het onderscheid in betaald en onbetaald ouderschapsverlof aan te geven;
- Artikel 3: De standaardleeftijd voor wezenpensioen wordt gewijzigd van 18 naar 21 jaar. Verlofbepalingen worden gelijkgetrokken met bepalingen in het Pensioenreglement Premieovereenkomst;

- Artikel 4: Recht op premievrije pensioenopbouw bij arbeidsongeschiktheid wordt gewijzigd naar deelneming aan de pensioenregeling bij het fonds op de eerste dag van de wachttijd;
- Artikel 13 en bijlage II: Het toeslagenbeleid is per 22 december 2022 aangepast door de toeslagmaatstaf te wijzigen van een vaste maatstaf (2 procent + 1 procent) naar een maatstaf op grond van de consumentenprijsindex (CPI) alle huishoudens afgeleid, zoals gepubliceerd door het Centraal Bureau voor de Statistiek (in de maand september, tot 2 cijfers achter de komma). Hierbij geldt als uitgangspunt de index van het voorgaande jaar en de stijging of daling van deze index in de periode van 1 september van het voorgaande jaar tot 1 september van het lopende jaar;
- Artikel 18: De keuzemogelijkheid bij overlijden voor een getrapt (bijzonder) partnerpensioen voor de (gewezen) partner vervalt;

Deel II Sectorspecifieke bepalingen

Voor de sectoren Groothandel in Aardappelen, Groente en Fruit, Groothandel in eieren, de Bereide Verf- en of Drukinktindustrie, de Reisbranche, Grafimedia en Reprografie en Kartonnage- en Flexibele Verpakkingenbedrijf zijn de volgende wijzigingen in werking getreden.

Groothandel in Aardappelen, Groente en Fruit

- Ongewijzigd ten opzichte van 2022.

Groothandel in eieren

- De franchise is bepaald op 17.706 euro (2022: 16.946 euro);
- Het maximaal pensioengevend loon bedraagt 40.203 euro (2022: 39.443 euro).

Bereide verf- en of drukinktindustrie

- Het maximum pensioengevend loon bedraagt 76.847 euro (2022: 74.633 euro);
- De franchise is bepaald op 17.651 euro (2022: 17.142 euro).

Reisbranche

- Het opbouwpercentage ouderdomspensioen is 1,53 procent (2022: 1,51 procent);
- Het maximum pensioengevend loon bedraagt 52.073 euro (2022: 50.556 euro);
- De franchise is bepaald op 16.322 euro (2022: 15.935 euro).

Grafimedia en Reprografie

- Het maximum pensioengevend loon bedraagt 66.956 euro (2022: 59.706 euro);
- De franchise is vastgesteld op 16.446 euro (2022: 16.122 euro).

Kartonnage en Flexibele Verpakkingenbedrijf

- De overwerktoeslag behoort niet tot het pensioengevend loon;
- Het maximum pensioengevend loon bedraagt 128.810 euro (2022: 114.886 euro);
- De franchise is bepaald op 20.314 euro (2022: 18.422 euro).

Pensioenreglement premieovereenkomst

Per 1 januari 2022 (bestuursbesluit 18 november 2021, 23 december 2021)

Deel I Basisregeling

De volgende artikelen zijn aangepast:

- Artikel 3 lid 10: Voor de oproepkracht wordt het parttimepercentage en het pensioengevend loon per loontijdvak vastgesteld;
- Artikelen 2, 3, 33c: Premievrije opbouw in verband met ouderschapsverlof wordt beëindigd. Voor 2022 is een overgangsregeling vastgesteld;
- Artikel 11 lid 2 en 3: De ingangsdatum van het nabestaandenpensioen wordt geharmoniseerd met tekst deel I pensioenreglement Uitkeringsovereenkomst;
- Artikel 11 lid 5: De hoogte van het wezenpensioen wordt niet langer verlaagd bij meer dan 5 wezen;
- Artikel 11a: Bij het bepalen van de hoogte van het partnerpensioen op risicobasis worden eventuele eerdere periodes van deelname bij Pensioenfonds PGB meegenomen;
- Artikel 22 en bijlage II: Het toeslagbeleid is aangepast door de peildatum voor het bepalen van de hoogte van de toeslagverlening te verplaatsen naar eind december;

- Artikelen 1 en 30a: De fondsspecifieke staffels op basis van 1,5 procent, 2 procent en 2,5 procent zijn gemaximeerd op een benuttingspercentage van respectievelijk 80 procent, 89 procent en 96 procent. Dit leidt ook per staffel tot een aanpassing van de maximale premie-inleg in het bijspaarproduct; Artikel 31a: Dit nieuwe artikel regelt de inkomende waardeoverdrachten klein pensioen;
- Artikel 33b: Overgenomen uitkerende nabestaandenoverbruggingspensioenen vallen onder de nieuwe overgangsbepaling.

Per 1 januari 2023 en per 22 december 2022 (bestuursbesluit 22 december 2022)

Deel I Basisregeling

De volgende artikelen zijn aangepast:

- Artikel 1: Onder s wordt de definitie van ouderschapsverlof aangepast om het onderscheid in betaald- en onbetaald ouderschapsverlof te geven;
- Artikel 3, 10, 11: Wijziging standaard eindleeftijd wezenpensioen van 18 naar 21 jaar;
- Artikel 7: Recht op premievrije pensioenopbouw bij arbeidsongeschiktheid wordt gewijzigd naar deelneming op de eerste dag van de wachttijd;
- Artikel 19: De keuzemogelijkheid bij overlijden voor een getrupt (bijzonder) partnerpensioen voor de (gewezen) partner vervalt;
- Artikel 22 en bijlage II: Het toeslagenbeleid is per 22 december 2022 aangepast door de toeslagmaatstaf te wijzigen van een vaste maatstaf (2 procent + 1 procent) naar een maatstaf op grond van de consumentenprijsindex (CPI) alle huishoudens afgeleid, zoals gepubliceerd door het Centraal Bureau voor de Statistiek (in de maand september, tot twee cijfers achter de komma). Hierbij geldt als uitgangspunt de index van het voorgaande jaar en de stijging of daling van deze index in de periode van 1 september van het voorgaande jaar tot 1 september van het lopende jaar.

Deel II Sectorspecifieke bepalingen

Voor de sectoren Zeevisserij en Groothandel Bloemen en planten zijn de volgende wijzigingen in werking getreden.

Zeevisserij

- Het benuttingspercentage voor Vissers en Walpersoneel is 94 procent (2022: 100 procent);
- Het maximum pensioengevend loon bedraagt 60.060 euro (2022: 60.000,20 euro);
- De franchise is bepaald op 16.380 euro (2022: 14.804,40 euro);
- De premie voor Vissers en Walpersoneel bedraagt 18,65 procent (2022: 16,60 procent);
- De hoogte van de ANW Plus Verzekering bedraagt 20.411 euro (2022: 18.515 euro).

Groothandel Bloemen en Planten

- De franchise is bepaald op 16.322 euro (2022: 15.259 euro).

Uitvoeringreglement Uitkeringsovereenkomst Pensioenfonds PGB

Per 1 januari 2022 (bestuursbesluit 18 november 2021, 23 december 2021)

De volgende artikelen zijn aangepast:

- Artikelen 3 en 9: De boetebepaling bij het niet tijdig of juist aanleveren van loongegevens is verplaatst van artikel 3 naar artikel 9;
- Artikel 6: De vordering die het pensioenfonds kan opleggen in verband met niet tijdige betaling is aangepast. De buitengerechtigde kosten kunnen op een andere wijze worden berekend;
- Artikel 10 en bijlage I: Het toeslagenbeleid is aangepast door de peildatum voor het bepalen van de hoogte van de toeslagverlening te verplaatsen naar eind december.

Uitvoeringreglement Premieovereenkomst Pensioenfonds PGB

Per 1 januari 2022 (bestuursbesluit 18 november 2021, 23 december 2021)

De volgende artikelen zijn aangepast:

- Artikelen 3 en 5a: De boetebepaling bij het niet tijdig of juist aanleveren van loongegevens is aangepast;
- Artikel 4: De vordering die het pensioenfonds kan opleggen in verband met niet tijdige betaling is aangepast. De buitengerechtigde kosten kunnen op een andere wijze worden berekend;
- Artikel 6: Het toeslagenbeleid is aangepast door de peildatum voor het bepalen van de hoogte van de toeslagverlening te verplaatsen naar eind december.

Reglement Pensioenfonds PGB WIA-excedentpensioen

Per 1 januari 2022 (bestuursbesluit 18 november 2021, 23 december 2021)

Het gehele reglement is aangepast. Het reglement is te vinden op de website van Pensioenfonds PGB.

De volgende aanpassingen in de artikelen zijn materiele aanpassingen:

- Artikel 3: Het uitlooprisico is aangepast aan het Convenant over dekking van arbeidsongeschiktheidspensioen en premievrijstelling in pensioenregelingen;
- Artikel 8 onder c: De WIA-excedentuitkering eindigt onder meer op de pensioendatum (zijnde de eerste van de maand waarin de pensioengerechtigde zijn AOW-gerechtigde leeftijd bereikt).

Bijlage 5: Toelichting op het buffervermogen

Pensioenfonds PGB heeft in 2022 het herstelplan geactualiseerd. Het is opgesteld volgens het Financieel Toetsingskader.

Solvabiliteitsbuffers ultimo 2022 versus 2021 (strategisch beleggingsbeleid):

	2022	2021
	%Vereist Vermogen	%Vereist Vermogen
S1 Renterisico	3,9%	1,5%
S2 Risico zakelijke waarden	17,7%	16,9%
S3 Valutarisico	3,5%	3,6%
S4 Grondstoffenrisico	0,0%	0,0%
S5 Kredietrisico	2,8%	3,2%
S6 Verzekeringstechnische risico	2,4%	2,6%
S10 Actief-beheerrisico	4,0%	3,2%
Diversificatie-effect	-12,7%	-11,0%
Totaal Vereist Eigen Vermogen-percentage	21,6%	20,0%

Pensioenfonds PGB houdt geen solvabiliteitsbuffers aan voor het liquiditeitsrisico (S7), concentratierisico (S8) en operationeel risico (S9). Het pensioenfonds heeft veel liquide beleggingen die relatief snel te gelde kunnen worden gemaakt zonder direct tot waardeverlies te leiden. Een specifiek buffervermogen voor eventueel liquiditeitsrisico (S7) is niet noodzakelijk. Het belangrijkste instrument tegen het concentratierisico (S8) is spreiding van beleggingen over verschillende beleggingscategorieën, regio's, landen, sectoren en debiteuren. Het pensioenfonds accepteert bewust concentratierisico op hoogwaardige Europese staatsobligaties. Voor het risico van actief beheer (S10) maakt het pensioenfonds een correctie op de standaardtoets voor indirecte vastgoedbeleggingen en voor aandelenbeleggingen in opkomende markten.

Voor het operationeel risico (S9) wordt ook geen buffervermogen aangehouden. Het pensioenfonds beperkt operationele risico's door hoge kwaliteitseisen te stellen aan de uitvoeringsorganisatie, door operational due diligence onderzoek en door het opvragen en analyseren van controleverklaringen van de meeste uitbestedingsrelaties. De uitvoeringsorganisatie rapporteert rechtstreeks aan de commissie risicobeheer en commissie audit over de doeltreffendheid van de beheersingsmaatregelen. Er is een incidentenmanagementbeleid voor integriteitsincidenten en voor operationele incidenten.

Jaarrekening

Balans per 31 december 2022

(na bestemming van saldo van baten en lasten)

Bedragen in miljoenen euro's

		31 december 2022	31 december 2021
	<i>Toelichting*</i>		
ACTIVA			
Vastgoed en infrastructuur		2.318	2.318
Aandelen		13.514	18.568
Vastrentende waarden		13.988	15.794
Derivaten		3.779	817
Beleggingen voor risico pensioenfond	(1)	33.599	37.497
Vastgoed en infrastructuur		28	22
Aandelen		161	179
Vastrentende waarden		115	109
Derivaten		27	5
Beleggingen voor risico deelnemers	(2)	331	315
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	(3)	9	8
Deelneming	(4)	1	3
Materiële vaste activa	(5)	25	25
Vorderingen en overlopende activa	(6)	1.930	414
Overige activa	(7)	31	55
Totaal activa		35.926	38.317
PASSIVA			
Stichtingskapitaal en reserves	(8)	3.393	5.380
Technische voorzieningen risico pensioenfond	(9)	25.253	31.621
Technische voorzieningen risico deelnemers	(10)	328	312
Overige schulden en overlopende passiva	(11)	6.952	1.004
Totaal passiva		35.926	38.317
Actuele UFR-dekkingsgraad		113,2	116,8
Beleidsdekkingsgraad		118,7	111,5

*De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de balans.

Staat van baten en lasten over 2022

Bedragen in miljoenen euro's

		2022	2021
	<i>Toelichting*</i>		
BATEN			
Premiebijdragen voor risico pensioenfonds	(12)	903	852
Premiebijdragen voor risico deelnemers	(13)	82	71
Beleggingsresultaten voor risico pensioenfonds	(14)	-9.211	2.162
Beleggingsresultaten voor risico deelnemers	(15)	-63	23
Totaal baten		-8.289	3.108
LASTEN			
Pensioenuitkeringen	(16)	825	766
Pensioenuitvoeringskosten	(17)	44	36
<i>Mutatie technische voorzieningen voor risico pensioenfonds</i>	(9)		
Pensioenopbouw		1.042	1.089
Toeslagverlening		2.573	-
Rentetoevoeging		-163	-181
Onttrekking voor uitkeringen en uitvoeringskosten		-844	-782
Wijziging marktrente		-10.021	-2.233
Wijziging actuariële uitgangspunten		328	-
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten		720	2.761
Overige mutaties technische voorzieningen		-3	-18
		-6.368	636
Mutatie technische voorzieningen voor risico deelnemers	(10)	16	83
Saldo herverzekering	(18)	3	2
Saldo overdracht van rechten	(19)	-841	-3.006
Overige lasten	(20)	19	13
Totaal lasten		-6.302	-1.470
Saldo van baten en lasten		-1.987	4.578
<i>Bestemming van het saldo van baten en lasten</i>			
Mutatie vereiste reserve		-1.987	4.578

*De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de staat van baten en lasten.

Kasstroomoverzicht over 2022

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode.

Bedragen in miljoenen euro's

	2022	2021
	<i>Toelichting*</i>	
Kasstroom uit pensioenactiviteiten		
Ontvangen premies van werkgevers en werknemer	903	881
Ontvangen premies voor risico deelnemers	82	71
Betaalde pensioenuitkeringen	-824	-765
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-44	-38
Ontvangen waardeoverdrachten	948	3.096
Betaalde waardeoverdrachten	-111	-81
Overige mutaties pensioenen	-36	-19
Totaal kasstroom uit pensioenactiviteiten	918	3.145
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten		
Verkopen beleggingen voor risico pensioenfonds	38.707	31.433
Verkopen beleggingen voor risico deelnemers	157	158
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	808	803
Aankopen beleggingen voor risico pensioenfonds	-37.951	-31.816
Aankopen beleggingen voor risico deelnemers	-139	-170
Betaalde kosten vermogensbeheer	-54	-63
Gestelde zekerheden in liquide middelen	-1.169	-895
Overige mutaties beleggingen	-1.301	-2.614
Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten	-942	-3.164
Mutatie liquide middelen	-24	-19
Samenstelling geldmiddelen	31 december 2022	31 december 2021
Liquide middelen einde boekjaar	(7)	55
Liquide middelen begin boekjaar	55	74
Mutatie liquide middelen	-24	-19

*De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op de balans.

Toelichting behorende tot de jaarrekening

Inleiding

Het doel van de Stichting Pensioenfonds PGB, statutair gevestigd te Amsterdam (hierna 'Pensioenfonds PGB'), opgericht in 1953, ingeschreven in het handelsregister onder nummer 41198535, is het nu en in de toekomst verstrekken van uitkeringen aan gepensioneerden en nabestaanden ter zake van ouderdom en overlijden. Tevens verstrekt Pensioenfonds PGB uitkeringen aan arbeidsongeschikte deelnemers. Pensioenfonds PGB geeft invulling aan de uitvoering van de pensioenregeling voor ondernemingen en onderdelen van ondernemingen die bedrijfsactiviteiten uitoefenen die vallen onder de werkingssfeer van Pensioenfonds PGB.

Overeenstemmingsverklaring

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9 Boek 2 BW en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, in het bijzonder Richtlijn 610 Pensioenfondsen.

Het bestuur heeft op 20 april 2023 de jaarrekening vastgesteld.

Algemene grondslagen

Continuïteit

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Presentatie- en functionele valuta

De jaarrekening wordt gepresenteerd in miljoenen euro's (tenzij anders vermeld), wat tevens de functionele valuta is.

Verslaggevingsperiode

Deze jaarrekening heeft betrekking op het boekjaar 2022, dat is geëindigd op balansdatum 31 december 2022.

Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaand jaar.

Presentatiewijzigingen

Er zijn geen presentatiewijzigingen.

Schattingswijzigingen

De actuariële grondslagen en methoden worden periodiek beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de technische voorzieningen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid.

Dit betreft onder meer de vergelijking van veronderstellingen ten aanzien van sterfte, langlevens en arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen voor zowel de gehele bevolking als specifiek voor de populatie van het pensioenfonds.

Vanaf 30 september 2022 is de grondslag voor de overlevingskansen gebaseerd op de Prognosetafel AG2022 zoals gepubliceerd door het Koninklijk Actuarieel Genootschap (AG). De algemene sterftetekansen die volgen uit de tafel worden voor het pensioenfonds gecorrigeerd in verband met de ervaringssterfte aan de hand van recente gegevens over het deelnemersbestand. In boekjaar 2022 is een onderzoek uitgevoerd naar de gehanteerde ervaringssterfte en partnerfrequenties. Naar aanleiding van dit onderzoek zijn de ervaringssterfte en de partnerfrequenties gewijzigd per einde van het boekjaar.

De overgang naar de nieuwe prognosetafel, de wijziging van de ervaringssterfte en partnerfrequenties hebben tezamen geleid tot een toename van de technische voorzieningen met 328 miljoen euro.

Consolidatiekring

Pensioenfonds PGB houdt alle aandelen in de uitvoeringsorganisatie PGB Pensioendiensten B.V. te Amstelveen.

PGB Pensioendiensten B.V. is een groepsmaatschappij, maar wordt niet geconsolideerd in de jaarrekening van het pensioenfonds in verband met de te verwaarlozen betekenis. Dit wordt afgemeten aan de invloed van de dochtermaatschappij op solvabiliteit en liquiditeit. Het pensioenfonds maakt gebruik van de vrijstelling zoals bepaald in art. 2:407 lid 1 BW.

Verwerking van een actief of een verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar Pensioenfonds PGB zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Als een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's van een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Hierdoor kan sprake zijn van een post 'nog af te wikkelen transacties'. Deze post kan zowel een actief als een passief zijn. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

Verantwoording van baten en lasten

Baten en lasten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben. Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen als sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De rentebaten en rentelasten die samenhangen met de gesaldeerd opgenomen financiële vaste activa en financiële verplichtingen, worden ook gesaldeerd opgenomen.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur een oordeel vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen en van baten en lasten.

De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden periodiek beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

Wijzigingen in schattingen in de voorziening voor pensioenverplichtingen worden toegelicht onder de betreffende waarderingsgrondslag. Het financieel effect wordt gekwantificeerd vermeld in de toelichting op de jaarrekening.

Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's, de functionele valuta van Pensioenfonds PGB, tegen de koers per balansdatum. Voor de omrekening worden de koersen gebruikt zoals WM/Reuters (fixing van 16:00, Londense tijd) die verstrekt. Baten en lasten die voortvloeien uit transacties in vreemde valuta's, worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum. Alle valutakoersverschillen zijn verwerkt in de staat van baten en lasten. Valutare resultaten voortvloeiend uit beleggingen zijn opgenomen in het resultaat beleggingen.

	31 december 2022	Gemiddelde 2022	31 december 2021	Gemiddelde 2021
	€	€	€	€
GBP	0,89	0,85	0,84	0,86
JPY	140,41	138,02	130,95	129,85
USD	1,07	1,05	1,14	1,18
CHF	0,99	1,01	1,04	1,08
HKD	8,35	8,25	8,87	9,19
AUD	1,57	1,52	1,56	1,57
CAD	1,45	1,37	1,44	1,48
SEK	11,16	10,63	10,30	10,15

Specifieke grondslagen

Beleggingen voor risico pensioenfonds

Algemeen

Beleggingen voor risico pensioenfonds en voor risico deelnemers worden tegen actuele waarde gewaardeerd. Participaties in beleggingsinstellingen gespecialiseerd in een bepaald soort beleggingen, worden gerubriceerd en gewaardeerd volgens de grondslagen voor die beleggingen.

Overige vorderingen en schulden inzake beleggingen zijn de nog af te wikkelen verhandelde posities op balansdatum c.q. tijdelijke banksaldi in verband met beleggingstransacties. Deze posities worden opgenomen overeenkomstig de waardering van de betreffende beleggingscategorie. In de specificaties worden zij als 'Overig' gerapporteerd.

Afhankelijk van de beschikbaarheid van objectieve gegevens, geldt bij de bepaling van de actuele waarde de waarderingssystematiek zoals hieronder beschreven. Hierbij wordt een getrapte aanpak toegepast. Wanneer een objectievere waarderingmethode niet (goed) bruikbaar is, wordt een minder objectieve aanpak gevolgd overeenkomstig de hieronder beschreven niveaus.

Genoteerde marktprijzen (level 1)

In liquide marktomstandigheden wordt de waardering gebaseerd op de 'marked-to-market' methode, waarbij gebruik wordt gemaakt van beurskoersen en uit de markt herleidbare objectieve prijzen, verstrekt door externe prijsleveranciers als ICE, IHS Markit, SIX Financial en Bloomberg.

Onafhankelijke taxaties (level 2)

Als er geen, door externe prijsleveranciers verstrekte beurskoersen en uit de markt herleidbare, objectieve prijzen beschikbaar zijn, wordt de actuele waarde gebaseerd op door markthandelaren afgegeven broker quotes of op door onafhankelijke deskundigen verrichte taxaties.

Modelmatige waarderingen (level 3)

In illiquide en bilaterale markten wordt volgens de 'marked-to-model'-methode gewaardeerd aan de hand van door de uitvoerder beheerde modellen. Deze aanpak wordt onder meer toegepast bij bilateraal verhandelde derivaten waarbij markconforme waarderingmodellen worden gevoed met uit actieve markten herleidbare variabelen. En bij illiquide kapitaalbelangen zoals onderhandse leningen en hypotheekleningen.

Andere waarderingsmethoden (level 4)

Als de actuele waarde niet ontleend kan worden aan marktdata, wordt deze gebaseerd op aannamen en schattingen die de prijs significant beïnvloeden. Dit is onder meer het geval bij beleggingen gewaardeerd op intrinsieke waarde aan de hand van de meest recente rapportages.

Wanneer niet-beursgenoteerde beleggingen worden verkocht waarvoor op balansdatum een bindend bod is ontvangen, dan worden deze beleggingen verantwoord tegen de geboden waarde van dat bod, onder aftrek van de kosten die met de verkoop samenhangen.

Kapitaalbelangen in fondsen worden verantwoord tegen de nettovermogenswaarde, de waardering overeenkomstig de grondslagen die een fonds hanteert voor de waardering van zijn activa en passiva. Bij deze grondslagen worden beleggingen gewaardeerd op basis van de door de fondsmanager toegepaste modellen en externe taxaties. Hierbij wordt vaak aangesloten bij de internationaal erkende waarderingsrichtlijnen van brancheorganisaties, zoals IPEV (infrastructuur en private equity) en RICS (vastgoed).

Investerings in hypotheekfondsen worden ook verantwoord tegen de nettovermogenswaarde. De onderliggende hypotheek worden gewaardeerd volgens de *marked-to-model*-methode, waarbij toekomstige kasstromen worden verdisconteerd tegen uit de markt herleidbare rentetarieven.

Vastgoed en infrastructuur

Beursgenoteerde beleggingen in vastgoed en infrastructuur worden gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoersen. Niet-beursgenoteerde (indirecte) beleggingen in vastgoed en infrastructuur worden gewaardeerd tegen de nettovermogenswaarde volgens opgaven van de fondsmanagers. Waar nodig worden correcties gemaakt op basis van recente ontwikkelingen of andere betrouwbare informatie over deze opgaven.

Aandelen

Beursgenoteerde aandelen en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoersen. Niet-beursgenoteerde aandelen of participaties in beleggingsfondsen worden gewaardeerd tegen de nettovermogenswaarde volgens opgaven van de fondsmanagers c.q. de gecontroleerde jaarrekeningen van deze fondsen. De nettovermogenswaarde bij aandelenfondsen zijn gebaseerd op een balans waarin de onderliggende activa zijn gewaardeerd op basis van beurskoersen.

Niet-beursgenoteerde kapitaalbelangen in private-equityfondsen worden gewaardeerd tegen de nettovermogenswaarde die door fondsmanagers of het management van de betreffende beleggingen zijn bepaald. De waarderings per ultimo boekjaar baseren zich op de formele waardering door de fondsmanagers per eind derde kwartaal. Deze formele waarderings worden aangepast voor kasstromen in het vierde kwartaal en geschatte resultaten over het vierde kwartaal. Waar nodig worden correcties gemaakt op basis van recente ontwikkelingen of andere betrouwbare informatie uit externe bronnen.

Vastrentende waarden

Vastrentende waarden die verhandeld worden op liquide markten, worden gewaardeerd tegen uit actieve markten herleidbare prijzen, *broker quotes* of modelwaarderingen met inachtneming van de eerder beschreven getrapte aanpak. Waar vastrentende waarden niet via liquide markten verhandeld worden en er geen uit actieve markten herleidbare prijzen beschikbaar zijn, vindt waardebeoordeling plaats op grond van de door deze beleggingen genereerde verwachte kasstromen (rente en aflossingen) Deze worden contant gemaakt tegen de geldende rekenrente en rekening houdend met het risicoprofiel (kredietrisico en/of oninbaarheid) en de looptijd.

Derivaten

Derivaten worden gewaardeerd tegen actuele waarde op grond van relevante beursnoteringen of, als niet beschikbaar, op basis van modelwaarderingen bepaald met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingsmodellen die gevoed worden met uit actieve markten herleidbare variabelen. Derivaten met positieve marktwaarden worden opgenomen onder 'Beleggingen'; derivaten met negatieve marktwaarden worden opgenomen onder 'Overige schulden en overlopende passiva'.

Beleggingen voor risico deelnemers

De grondslagen voor de waardering van beleggingen voor risico deelnemers komen overeen met die voor de 'Beleggingen voor risico pensioenfonds'.

Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Bij de waardering worden de herverzekerde uitkeringen contant gemaakt tegen de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur voor pensioenfondsen per 31 december 2022, onder toepassing van de actuariële grondslagen van het pensioenfonds. Uitgaande herverzekeringspremies worden verantwoord in de periode waarop de herverzekering betrekking heeft. Vorderingen uit herverzekeringsovereenkomsten worden verantwoord op het moment dat de verzekerde gebeurtenis zich voordoet.

Vorderingen uit hoofde van winstdelingsregelingen in herverzekeringsovereenkomsten worden verantwoord op het moment van toekenning door de herverzekeraar.

Deelneming

Deelnemingen worden gewaardeerd tegen nettovermogenswaarde, op basis van de grondslagen van het pensioenfonds. Gebruikmakend van de vrijstelling in art. 2: 407 lid 1 BW wordt er geen geconsolideerde jaarrekening opgesteld. De deelneming PGB Pensioendiensten B.V. brengt zelfstandig een jaarverslag uit.

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden in de balans verwerkt als het waarschijnlijk is dat de toekomstige prestatie-eenheden van dat actief zullen toekomen aan het Pensioenfonds PGB en de kosten van het actief betrouwbaar kunnen worden vastgesteld.

De bedrijfsgebouwen en -terreinen, andere vaste bedrijfsmiddelen en materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering en vooruitbetalingen op materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen hun kostprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen.

De kostprijs van de genoemde activa bestaat uit de verkrijgings- of vervaardigingsprijs en overige kosten om de activa op hun plaats en in de staat te krijgen noodzakelijk voor het beoogde gebruik.

De afschrijvingen worden berekend als een percentage over de aanschafprijs volgens de lineaire methode op basis van de economische levensduur. Hierbij rekening houdend met de eventuele restwaarde van de individuele activa. Op bedrijfsterreinen, materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering en vooruitbetalingen op materiële vaste activa wordt niet afgeschreven. Afschrijving start op het moment dat een actief beschikbaar is voor het beoogde gebruik en wordt beëindigd bij buitengebruikstelling of bij afstoting.

Materiële vaste activa met een beperkte gebruiksduur worden afzonderlijk afgeschreven op basis van de economische levensduur. De onderneming past de componentenbenadering toe voor materiële vaste activa als belangrijke afzonderlijke bestanddelen van een materieel vast actief van elkaar te onderscheiden zijn. Rekening houdend met verschillen in gebruiksduur of verwacht gebruikspatroon, worden deze bestanddelen afzonderlijk afgeschreven.

De volgende afschrijvingstermijnen worden hierbij gehanteerd:

Bedrijfsgebouwen	: 40 jaar
Verbouwingen	: 25 jaar
Andere vaste bedrijfsmiddelen	: 4-10 jaar

Onderhoudsuitgaven worden alleen geactiveerd als zij de gebruiksduur van het object verlengen en/of leiden tot toekomstige prestatie-eenheden van het object.

Bijzondere waardeverminderingen

Voor de deelneming en materiële vaste activa wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat deze activa onderhevig zijn aan bijzondere waardeverminderingen. Als dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief geschat. De realiseerbare waarde is de hoogste van de bedrijfswaarde en de opbrengstwaarde.

Wanneer de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde, wordt een bijzonder waardeverminderingverlies verantwoord voor het verschil tussen de boekwaarde en de realiseerbare waarde.

Verder wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er enige indicatie is dat een in eerdere jaren verantwoord bijzonder waardeverminderingverlies is verminderd. Als een dergelijke indicatie aanwezig is, wordt de realiseerbare waarde van het betreffende actief geschat.

Terugneming van een eerder verantwoord bijzonder waardevermindingsverlies vindt alleen plaats als sprake is van een wijziging van de gehanteerde schattingen bij het bepalen van de realiseerbare waarde sinds de verantwoording van het laatste bijzonder waardevermindingsverlies. In dat geval wordt de boekwaarde van het actief opgehoogd tot de geschatte realiseerbare waarde, maar niet hoger dan de boekwaarde die bepaald zou zijn (na afschrijvingen) als in voorgaande jaren geen bijzonder waardevermindingsverlies voor het actief zou zijn verantwoord.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking, worden vorderingen gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde als geen sprake is van transactiekosten), voor zover van toepassing onder aftrek van noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid. Vorderingen en overlopende activa worden onderscheiden van vorderingen in verband met beleggingstransacties. Vorderingen uit hoofde van beleggingstransacties worden gepresenteerd onder de beleggingen met uitzondering van de vorderingen uit hoofde van onderpand in liquide middelen.

Overige activa

Liquide middelen

Liquide middelen worden tegen nominale waarde opgenomen. Onder de liquide middelen zijn opgenomen de banktegoeden die onmiddellijk opeisbaar zijn. Deze worden onderscheiden naar tegoeden in verband met beleggingstransacties. Liquide middelen uit hoofde van beleggingstransacties worden gepresenteerd onder de beleggingen.

Stichtingskapitaal en reserves

Het eigen vermogen van Pensioenfonds PGB bestaat uit het stichtingskapitaal en verschillende reserves. Het stichtingskapitaal en de reserves worden bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle activa en verplichtingen, inclusief technische voorzieningen, volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen zijn verwerkt in de balans.

Stichtingskapitaal

Het stichtingskapitaal is het kapitaal zoals in de statuten vermeld.

Vereiste reserve

Onder de vereiste reserve wordt opgenomen het bedrag aan solvabiliteitsbuffers dat moet worden aangehouden in de zogenoemde evenwichtssituatie van het vereiste vermogen van Pensioenfonds PGB. Onderdeel van de vereiste reserve is het vereist eigen vermogen dat moet worden aangehouden in relatie tot de technische voorzieningen voor risico deelnemers (solvabiliteitsreserve risico deelnemers).

Vrije reserve

Onder de vrije reserve wordt verstaan: het ter vrije besteding van het bestuur blijvende gedeelte van de middelen, dat uitgaat boven de verplichtingen en de solvabiliteitsbuffer. De vrije reserve wordt onder meer aangehouden om eventuele toeslagen van pensioenrechten en pensioenaanspraken te kunnen financieren. Het saldo van baten en lasten wordt, voor zover niet toegevoegd aan de vereiste reserve, toegevoegd aan de vrije reserve.

Technische voorzieningen risico pensioenfonds

De technische voorzieningen risico pensioenfonds worden gewaardeerd op actuele waarde (marktwaarde). De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen op balansdatum. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de onvoorwaardelijke (toeslag-)toezeggingen. De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de rentetermijnstructuur zoals door DNB voorgeschreven.

Bij de berekening van de technische voorzieningen is uitgegaan van het geldende pensioenreglement op de balansdatum en van de verworven aanspraken over de verstrekte deelnemersjaren. Jaarlijks wordt door het bestuur besloten of op de opgebouwde pensioenaanspraken een toeslag kan worden verleend. Alle per balansdatum bestaande toeslagbesluiten zijn in de berekening begrepen. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen.

Bij de berekening van de technische voorzieningen wordt rekening gehouden met de contante waarde van de pensioenopbouw waarvoor premievrijstelling is verleend wegens arbeidsongeschiktheid.

De actuariële uitgangspunten zijn bepaald op prudente grondslagen, waarbij rekening is gehouden met de te verwachte trend in overlevingskansen.

De technische voorzieningen zijn de actuariële bepaalde gekapitaliseerde waarden van de tot de berekeningsdatum verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten inclusief, als van toepassing, de toeslag op de verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten per 1 januari van het volgende jaar. Bij de technische voorzieningen worden de volgende verzekeringstechnische grondslagen in acht genomen:

- Overlevingstafel: Prognosetafel AG2022;
- Ervaringssterfte: Factoren met fondsspecifieke ervaringssterfte ter correctie van de overlevingstafel, toegepast op de overlevingskansen van de hoofd- en meeverzekerde variërend naar geslacht en leeftijd. De ervaringssterfte is gebaseerd op het postcodemodel van Aon Hewitt;
- Langlevenvoorziening: Bij collectieve waardeoverdrachten wordt een populatiespecifieke ervaringssterfte afgeleid. Aan de hand van deze populatiespecifieke ervaringssterfte wordt de koopsom gecorrigeerd met een langlevencorrectie. De ontvangen langlevensopslagen worden aangehouden in de langlevenvoorziening. Deze voorziening valt vrij op het moment dat de fondsspecifieke ervaringssterfte wordt herijkt;
- Leeftijdverschil: Alle mannen zijn drie jaar ouder verondersteld dan hun partner;
- Partnerfrequenties: Voor niet-gepensioneerde deelnemers wordt er een factor toegepast die de kans weergeeft dat de hoofdverzekerde een partner heeft en er daarom na overlijden een partnerpensioen op de medeverzekerde ingaat. Vanaf leeftijd 66 jaar is de factor 100 procent om te bereiken dat er voldoende voorziening voor partnerpensioen is indien de hoofdverzekerde besluit tot uitrui of andere vormen van flexibilisering overeenkomstig het pensioenreglement. Voor gepensioneerde deelnemers wordt uitgegaan van de feitelijke burgerlijke staat vanaf de pensioendatum;
- Rente: De door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur voor pensioenfondsen. Per 1 januari 2023 is de methodiek voor de vaststelling van de rentetermijnstructuur gewijzigd conform het advies van de Commissie Parameters (30 november 2022). Aangezien deze wijziging plaatsvindt per 1 januari 2023 is dit niet in de jaarrekening verwerkt, maar wordt deze wijziging toegelicht onder de gebeurtenissen na balansdatum;
- Met betrekking tot de financiering van de op te bouwen aanspraken tot de pensioendatum van verzekerden die arbeidsongeschikt zijn geldt:
  - De technische voorzieningen zijn gelijk aan de contante waarde van in de toekomst op te bouwen pensioenaanspraken voor de arbeidsongeschikte deelnemers.
  - Er wordt rekening gehouden met de mate van arbeidsongeschiktheid.
  - Er wordt geen rekening gehouden met een revalidatiekans;
- Excassokosten: Ter dekking van toekomstige administratiekosten van ingegane pensioenen is in de technische voorzieningen een opslag van 2 procent opgenomen. Deze opslag is voldoende om de kosten van de uitvoering te betalen indien er geen premieontvangsten meer zijn;
- IBNR: Voor deelnemers die in enig jaar ziek zijn en als gevolg daarvan binnen twee jaar arbeidsongeschikt kunnen worden en dan in aanmerking komen voor premievrijstelling voor toekomstige pensioenopbouw wordt de IBNR-voorziening vastgesteld als de opslag die door het pensioenfonds voor premievrijstelling in de premie is opgenomen in de afgelopen twee jaren. Ook de IBNR-opslagen vanuit collectieve waardeoverdrachten worden aan de IBNR-voorziening toegevoegd. De opslagen worden periodiek herrekend in verband met de wijziging van de rente tussen het moment waarop de opslag betaald wordt en het moment waarop de opslag gebruikt wordt voor de schadelast;
- Garantievoorziening PGB Pensioen Plus: De voorziening voor de garantie bij de PGB Pensioen Plus regeling (inleggarantie) wordt bepaald als de optiewaarde van de garantie;
- Niet opgevraagde pensioenen: De voorziening niet opgevraagde pensioenen wordt vastgesteld op basis van de grondslagen. Er wordt geen rekening gehouden met niet verrichte uitkeringen;
- Afwijkingen van de pensioenregeling zijn vastgelegd in excedentcontracten en worden meegenomen bij de bepaling van de technische voorzieningen.

Technische voorzieningen risico deelnemers

De waarde van de technische voorzieningen risico deelnemers is gelijk aan de waarde van de tegenover deze voorziening aangehouden beleggingen vermeerderd met een solvabiliteitsopslag van 1 procent.

Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking, worden overige schulden en overlopende passiva gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde als geen sprake is van transactiekosten). Overige schulden en overlopende passiva worden onderscheiden van schulden in verband

met beleggingstransacties. Schulden uit hoofde van beleggingstransacties worden gepresenteerd onder de beleggingen met uitzondering van de schulden uit hoofde van onderpand in liquide middelen en de schuldpositie derivaten.

Dekkingsgraden

Voor de berekening van de dekkingsgraad wordt de actuele waarde van de beleggingen gedeeld door technische voorzieningen per balansdatum. Voor de berekening van de technische voorzieningen wordt gebruik gemaakt van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per balansdatum.

De beleidsdekkingsgraad van een pensioenfonds is de gemiddelde dekkingsgraad van de 12 maanden voorafgaand aan het moment van vaststelling.

Bij het berekenen van de reële dekkingsgraad van het pensioenfonds worden ten behoeve van deze berekening de technische voorzieningen herrekend, rekening houdend met de verwachte prijsinflatie.

Premiebijdragen voor risico pensioenfonds

Premiebijdragen zijn aan de periode toegerekend waarop zij betrekking hebben en waarin de arbeidsprestatie geleverd is. De premie wordt berekend op basis van het pensioenreglement. Op basis van extrapolatie vindt een schatting plaats voor zover de van werkgevers te ontvangen informatie niet is verkregen. De premiebijdragen bestaan uit:

- de feitelijke premie op basis van het pensioenreglement;
- overlopende post inzake nog te ontvangen premie over het boekjaar.

Premiebijdragen voor risico deelnemers

Premiebijdragen zijn aan de periode toegerekend waarop zij betrekking hebben en waarin de arbeidsprestatie geleverd is. De premie wordt berekend op basis van het pensioenreglement.

Beleggingsresultaten voor risico pensioenfonds

De beleggingsresultaten worden aan de periode toegerekend waarop ze betrekking hebben, onder aftrek van de kosten van vermogensbeheer. Directe en indirecte beleggingsresultaten evenals aan de verslagperiode toegerekende beleggingskosten worden afzonderlijk gepresenteerd.

Onder de directe beleggingsresultaten worden de opbrengsten uit rente, dividend en dergelijke gepresenteerd, evenals bronbelasting en daarmee samenhangende terugvorderingen. Dividenden worden op het moment van betaalbaarstelling verantwoord. Indirecte beleggingsresultaten zijn waardeveranderingen die aan de periode waarin zij optreden, worden toegerekend. Waardeveranderingen omvatten zowel de gerealiseerde als de ongerealiseerde waardemutaties.

Beleggingsresultaten voor risico deelnemers

De grondslagen voor de bepaling van de beleggingsresultaten voor risico deelnemers komen overeen met die voor de 'Beleggingsresultaten voor risico pensioenfonds'.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen worden in de staat van baten en lasten opgenomen in de periode waarop zij betrekking hebben.

Pensioenuitvoeringskosten

De pensioenuitvoeringskosten worden in de staat van baten en lasten opgenomen in de periode waarop zij betrekking hebben.

Mutatie technische voorzieningen voor rekening pensioenfonds

Pensioenopbouw

Onder pensioenopbouw is opgenomen de actuariële berekende waarde van de diensttijdopbouw. Dit is het effect op de technische voorzieningen van de in het verslagjaar opgebouwde nominale rechten ouderdomspensioen en partnerpensioen.

Toeslagverlening

In boekjaar 2022 zijn er meerdere toeslagen verleend. Het bestuur heeft in januari 2022 een toeslag toegekend van 0,23 procent per 1 januari 2022. In juli 2022 heeft het bestuur besloten om met terugwerkende kracht per 1 januari 2022 een aanvullende toeslag te verlenen ter grootte van 2,77 procent. Bij dit besluit heeft het bestuur gebruik gemaakt van de Algemene Maatregel van Bestuur van 7 juni 2022 waarin pensioenfondsen (onder bepaalde voorwaarden) extra ruimte hebben gekregen om een toeslag te

verlenen. De verhoging van 2,77 procent komt bovenop de verhoging van 0,23 procent waarover in januari 2022 reeds was besloten. Hiermee komt de totale verhoging uit op 3,0 procent per 1 januari 2022.

Daarnaast heeft het bestuur in de bestuursvergadering van 22 december 2022 besloten tot een toeslagverlening per 1 januari 2023 van 7,0 procent. Aangezien het besluit is genomen vóór 1 januari 2023, is deze toeslag verwerkt in de technische voorzieningen per 31 december 2022. Bij de besluitvorming is geen gebruik gemaakt van de Algemene Maatregel van Bestuur.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de nominale marktrente op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. Aan de technische voorzieningen wordt een rente toegevoegd op basis van de eenjaarsrente van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur primo verslagjaar.

Onttrekking voor uitkeringen en uitvoeringskosten

De vrijval wordt ten gunste van de staat van baten en lasten gebracht in de periode waarin de lasten bij de berekening van de voorziening waren voorzien.

Wijziging marktrente

De wijziging marktrente op balansdatum als gevolg van wijzigingen in de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur, wordt in de staat van baten en lasten opgenomen.

Wijziging actuariële uitgangspunten

In boekjaar 2022 zijn de volgende actuariële uitgangspunten die ten grondslag liggen aan de technische voorzieningen gewijzigd:

- De overlevingstafel is geactualiseerd. Op 13 september 2022 heeft het Actuariel Genootschap een nieuwe overlevingstafel gepubliceerd, namelijk de Prognosetafel AG2022. De prognosetafel AG2022 is vanaf 30 september 2022 verwerkt in de technische voorzieningen;
- De factoren met fondsspecifieke ervaringssterfte ter correctie van de overlevingstafel zijn gewijzigd. Deze aanpassing is vanaf 30 november 2022 verwerkt in de technische voorzieningen;
- De partnerfrequenties zijn aangepast. Deze aanpassing is vanaf 30 november 2022 verwerkt in de technische voorzieningen.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

Het resultaat op waardeoverdrachten bestaat uit resultaten op individuele waardeoverdrachten en collectieve waardeoverdrachten. In 2022 hebben er drie collectieve waardeoverdrachten plaatsgevonden.

- Stichting Pensioenfonds Fluor Nederland heeft per 1 januari 2022 zijn pensioenverplichtingen ondergebracht bij Pensioenfonds PGB.
- Stichting Pensioenfonds De Fracties heeft per 1 juli 2022 zijn pensioenverplichtingen ondergebracht bij Pensioenfonds PGB.
- Naast bovenstaande inkomende collectieve waardeoverdrachten heeft er een uitgaande collectieve waardeoverdracht plaatsgevonden in de beschikbare premieregeling. Dit betreft Holland Indoor Plants.

Overige mutaties technische voorzieningen

De overige mutaties worden toegekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Mutatie technische voorzieningen voor risico deelnemers

De mutatie in de technische voorzieningen voor risico deelnemers heeft vooral betrekking op ontvangen premiebijdragen, toevoeging van rendement, in- en uitgaande waardeoverdrachten en omzetting naar technische voorzieningen voor rekening pensioenfonds (carousel).

Saldo herverzekering

Het saldo herverzekering heeft betrekking op de betaalde premie aan de herverzekeraar, ontvangen claims van de herverzekeraar en op de mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen. De mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen heeft betrekking op de toe- en afname van het aantal arbeidsongeschikte deelnemers in de beschikbare premieregeling, wijziging marktrente, onttrekking voor pensioenopbouw en overige mutaties.

Saldo overdracht van rechten

Waardeoverdrachten worden in de staat van baten en lasten opgenomen op het moment van overdracht van de pensioenverplichtingen.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is overeenkomstig de directe methode opgesteld. Dit houdt in dat alle ontvangsten en uitgaven ook als zodanig worden gepresenteerd. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen kasstromen uit pensioenactiviteiten en kasstromen uit beleggingsactiviteiten. Onder de post ontvangen waardeoverdrachten zijn de liquide middelen verantwoord die bij de waardeovernames zijn ontvangen.

Toelichting op de balans per 31 december 2022

Activa

1. Beleggingen voor risico pensioenfonds

De mutaties in de beleggingen voor risico pensioenfonds zijn als volgt:

Bedragen in miljoenen euro's

	Vastgoed en infrastructuur	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Totaal
	€	€	€	€	€
Stand per 1 januari 2022	2.318	18.568	15.794	817	37.497
Aankopen/verstrekkingen	527	5.075	22.662	8.145	36.409
Verkopen /aflossingen	-751	-8.046	-20.485	-6.997	-36.279
Herwaardering	133	-1.997	-3.116	-5.013	-9.993
Overige mutaties	91	-86	-867	6.827	5.965
Stand per 31 december 2022	2.318	13.514	13.988	3.779	33.599
Schuldpositie derivaten					-6.510
Vorderingspositie cash collateral					1.448
Belegd vermogen per 31 december 2022					28.537

Bedragen in miljoenen euro's

	Vastgoed en infrastructuur	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Totaal
	€	€	€	€	€
Stand per 1 januari 2021	1.683	12.784	16.894	871	32.232
Aankopen/verstrekkingen	631	6.691	13.887	10.160	31.369
Verkopen /aflossingen	-351	-4.551	-15.879	-9.691	-30.472
Herwaardering	340	2.946	652	-2.527	1.411
Overige mutaties	15	698	240	2.004	2.957
Stand per 31 december 2021	2.318	18.568	15.794	817	37.497
Schuldpositie derivaten					-929
Vorderingspositie cash collateral					280
Belegd vermogen per 31 december 2021					36.848

Het belegd vermogen van de portefeuille is inclusief *cash collateral* en schuldpositie derivaten. De *cash collateral* worden door liquiditeitsbeheer beheerd als onderdeel van de totale liquide middelen. Naast het bij tegenpartijen gestelde *cash collateral*, is er onderpand ontvangen in de vorm van obligaties. Deze obligaties staan niet op de balans van Pensioenfonds PGB. De waarde hiervan bedraagt op balansdatum 279 miljoen euro.

Gezien het liquide karakter van deposito's en geldmarktfondsen worden het vrijvallen en herinvesteren van gelden in deze beleggingscategorieën per maand gesaldeerd als aankoop of verkoop. Met derivaten worden specifieke risico's voor een bepaalde periode afgedekt, waarbij de einddatum van deze periode telkens wordt doorgerold. Aangezien de afdekking van risico's vergelijkbaar in stand wordt gehouden worden de aan- en verkopen wegens het verschuiven van de aflooptdatum ook gesaldeerd per maand meegenomen.

De renteafdekking is dynamisch, wat inhoudt dat deze wordt aangepast aan het renteniveau. Bij fluctuerende rente wordt gehandeld in vastrentende waarden en rentederivaten, waardoor de aan- en verkopen stijgen. De valuta-afdekking is ook dynamisch en wordt aangepast afhankelijk van de valutakoersen van de Amerikaanse dollar, het Britse pond en de Japanse yen.

Overige mutaties zijn de transacties die niet onder de andere type mutaties geclassificeerd kunnen worden. Dit zijn bijvoorbeeld de *cash settlements* van aan- en verkopen, ontvangsten uit opbrengsten, geldoverboekingen tussen de categorieën, betaalde kosten en reclassificaties.

De levelindeling van de beleggingen voor risico pensioenfonds is als volgt:

Bedragen in miljoenen euro's

	level 1	level 2	level 3	level 4	Totaal
	€	€	€	€	€
Vastgoed en infrastructuur					
Indirect vastgoed	459	957	-	-	1.416
Infrastructuur	-	-	-	1.002	1.002
Liquide middelen	-100	-	-	-	-100
	359	957	-	1.002	2.318
Aandelen					
Aandelen volwassen markten	10.474	-	-	-	10.474
Aandelen opkomende markten	2.324	-	-	-	2.324
Private equity	-	-	-	235	235
Liquide middelen	443	-	-	-	443
Overig	38	-	-	-	38
	13.279	-	-	235	13.514
Vastrentende waarden					
Bedrijfsobligaties	5.701	-	-	-	5.701
Staatsobligaties	4.917	-	-	-	4.917
Hypotheke	23	-	1.517	11	1.551
Leningen met schuldbekentenis	1.453	-	-	-	1.453
Bank loans	1.448	-	-	-	1.448
Deposito's	579	-	-	-	579
Liquide middelen	-196	-	-	-	-196
Overig	-17	-	-	-	-17
	13.908	-	1.517	11	15.436
Derivaten					
Valutaderivaten	-	-	260	-	260
Aandelenderivaten	-	-	140	-	140
Rentederivaten	-	-	-4.383	-	-4.383
Liquide middelen	1.252	-	-	-	1.252
	1.252	-	-3.983	-	-2.731
Totaal beleggingen 31 december 2022	28.798	957	-2.466	1.248	28.537
<i>Procentuele verdeling</i>	<i>102%</i>	<i>3%</i>	<i>-9%</i>	<i>4%</i>	<i>100%</i>
Totaal beleggingen 31 december 2021	33.163	893	1.708	1.084	36.848
<i>Procentuele verdeling</i>	<i>90%</i>	<i>2%</i>	<i>5%</i>	<i>3%</i>	<i>100%</i>

De waarde van de vastrentende waarden bevat ook de cash collateral van 1.448 miljoen euro (2021: 280 miljoen euro). Op de balans is de vorderingspositie van de cash collateral van 1.793 miljoen euro opgenomen onder 'vorderingen en overlopende activa' en de schuldpositie van de cash collateral van 344 miljoen euro opgenomen onder de 'Overige schulden en overlopende passiva'.

De waarde van de derivaten bevat ook de derivaten met een negatieve marktwaarde. Hierdoor wijkt deze waarde met 6.510 miljoen euro (2021: 929 miljoen euro) af van de balanswaarde. Op de balans zijn de derivaten met een negatieve marktwaarde opgenomen onder de 'Overige schulden en overlopende passiva'.

Vastgoed en infrastructuur

Onder de vastgoed- en infrastructuurbeleggingen vallen investeringen in beursgenoteerde aandelen, vastgoed- en infrastructuurfondsen. Investerings in beursgenoteerde aandelen zijn gepresenteerd in level 1. Vastgoedinvesteringen in level 2 betreffen vastgoedfondsen, terwijl de level 4-waarderingen infrastructuurfondsen omvatten.

Aandelen

Pensioenfonds PGB belegt in aandelen door middel van extern beheerde aandelenmandaten. Dit zijn level 1-investeringen, omdat de aandelen beursgenoteerd zijn en liquide. Deze beursgenoteerde aandelen worden (semi-)passief en actief beheerd door externe managers. Het onderscheid tussen volwassen en opkomende markten wordt gemaakt op basis van de indeling door de OESO (Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling).

De private-equity investeringen worden voornamelijk gedaan via twee door Pensioenfonds PGB gemaakte private-equityfondsen. Deze fondsen zorgen de komende jaren een groot deel voor de strategische allocatie naar private equity in Europa en de Verenigde Staten. Deze fondsen worden door twee strategisch adviseurs beheerd die gespecialiseerd zijn in private equity fonds investeringen in de betreffende regio's. Aanvullend heeft Pensioenfonds PGB in 2022 met dezelfde adviseurs 2 co-investeringsmandaten opgezet. Deze fondsen beleggen in de co-investeringen uit de twee private-equityfondsen. Naast een aantrekkelijk rendement/risico zijn de kosten aanzienlijk lager hiervan. Daarnaast is Pensioenfonds PGB in 2022 ook gestart met zelf direct te beleggen in vervolgfondsen waarvan een vorig fonds in de twee private-equityfondsen zat. Hiermee worden ook de kosten verder verlaagd van deze categorie. De private-equity fondsen worden als level 4 investeringen geclassificeerd.

Vastrentende waarden

De staatsobligaties en een deel van de bedrijfsobligaties worden aangehouden om het renterisico op de verplichtingen af te dekken. Dit zijn liquide beleggingen met een hoogwaardig kredietrisicoprofiel die met interne mandaten worden beheerd. Vanwege de hoge liquiditeit worden ze geclassificeerd als level 1-investeringen.

De allocatie naar hypotheek wordt grotendeels gerealiseerd door middel van investeringen in een Nederlands hypotheekfonds. Door de modelmatige waardering is dit een level 3-belegging.

De categorieën deposito's en liquide middelen worden aangehouden in het kader van liquiditeitsbeheer.

Derivaten

Pensioenfonds PGB houdt derivaten aan om risico's te beheersen. Onder rentederivaten vallen renteswaps en rentefutures, Aandelenexposure wordt ingenomen en afgedekt door middel van aandelenfutures, respectievelijk aandelenopties. Valutatermijncontracten worden afgesloten om de valutarisico's in de portefeuille te beheren. Derivaten worden modelmatig gewaardeerd, contractuele input kenmerken zoals looptijd, nominale waarden, rentetermijn en valuta's worden aangevuld met objectief uit de markt herleidbare parameters zoals rentes en valutakoersen, en worden daarom als level 3 posities gepresenteerd.

Liquide middelen en overig

De binnen de categorieën opgenomen regel 'Liquide middelen' bestaat uit geld dat administratief in de beleggingsstructuur aan die categorie wordt toegerekend. Deze moeten dus in samenhang met elkaar worden gezien.

De regel 'Overig' bestaat uit openstaande vorderingen en schulden die samenhangen met transacties die nog niet financieel zijn afgewikkeld. Aangekochte en verkochte posities zijn zichtbaar in de verschillende regels, maar de bijhorende overlopende activa en passiva worden opgenomen onder de regel 'Overig'.

2. Beleggingen voor risico deelnemers

Beleggingen voor risico deelnemers bestaat uit de beschikbare premieregeling (DC-regeling) voor een bedrag van 293 miljoen euro (2021: 267 miljoen euro) en PGB Pensioen Plus/Ouderdomspensioen Plus voor een bedrag van 35 miljoen euro (2021: 45 miljoen euro). In de beleggingen voor risico deelnemers is 1 procent solvabiliteitsopslag inbegrepen van 3 miljoen euro (2021: 3 miljoen euro).

De mutaties in de beleggingen voor risico deelnemers zijn als volgt:

Bedragen in miljoenen euro's

	Vastgoed en infrastructuur	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Totaal
	€	€	€	€	€
Stand per 1 januari 2022	22	179	109	5	315
Aankopen/verstrekkingen	5	53	117	96	271
Verkopen /aflossingen	-7	-80	-109	-86	-282
Herwaardering	1	-22	-21	-28	-70
Overige mutaties	7	31	19	40	97
Stand per 31 december 2022	28	161	115	27	331
Schuldpositie derivaten					-43
Belegd vermogen per 31 december 2022					288

Bedragen in miljoenen euro's

	Vastgoed en infrastructuur	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Totaal
	€	€	€	€	€
Stand per 1 januari 2021	16	123	88	5	232
Aankopen/verstrekkingen	5	50	51	76	182
Verkopen /aflossingen	-3	-34	-58	-73	-168
Herwaardering	2	22	8	-15	17
Overige mutaties	2	18	20	12	52
Stand per 31 december 2021	22	179	109	5	315
Schuldpositie derivaten					-4
Belegd vermogen per 31 december 2021					311

De levelindeling van de beleggingen voor risico deelnemers is als volgt:

	<i>Bedragen in miljoenen euro's</i>				
	level 1	level 2	level 3	level 4	Totaal
	€	€	€	€	€
Vastgoed en infrastructuur					
Indirect vastgoed	6	11	-	-	17
Infrastructuur	-	-	-	12	12
Liquide middelen	-1	-	-	-	-1
	5	11	-	12	28
Aandelen					
Aandelen volwassen markten	125	-	-	-	125
Aandelen opkomende markten	28	-	-	-	28
Private equity	-	-	-	3	3
Liquide middelen	5	-	-	-	5
	158	-	-	3	161
Vastrentende waarden					
Bedrijfsobligaties	43	-	-	-	43
Staatsobligaties	31	-	-	-	31
Bank loans	17	-	-	-	17
Hypotheken	-	-	11	-	11
Leningen op schuldbekentenis	10	-	-	-	10
Deposito's	4	-	-	-	4
Liquide middelen	-2	-	-	-	-2
Overig	1	-	-	-	1
	104	-	11	-	115
Derivaten					
Valutaderivaten	-	-	3	-	3
Aandelenderivaten	-	-	2	-	2
Rentederivaten	-	-	-29	-	-29
Liquide middelen	8	-	-	-	8
	8	-	-24	-	-16
Totaal beleggingen 31 december 2022	275	11	-13	15	288
<i>Procentuele verdeling</i>	<i>96%</i>	<i>4%</i>	<i>-5%</i>	<i>5%</i>	<i>100%</i>
Totaal beleggingen 31 december 2021	281	8	11	11	311
<i>Procentuele verdeling</i>	<i>89%</i>	<i>3%</i>	<i>4%</i>	<i>4%</i>	<i>100%</i>

De waarde van de derivaten bevat ook de derivaten met een negatieve marktwaarde. Hierdoor wijkt deze waarde met 43 miljoen euro (2021: 4 miljoen euro) af van de balanswaarde. Op de balans zijn de derivaten met een negatieve marktwaarde opgenomen onder de 'Overige schulden en overlopende passiva'.

3. Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Bedragen in miljoenen euro's

	2022	2021
	€	€
Stand per 1 januari	8	5
Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen	1	3
Stand per 31 december	9	8

Deze voorziening heeft betrekking op nog niet uitgekeerde herverzekerde bedragen uit hoofde van premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid binnen de pensioenregeling voor risico deelnemers en WIA-excedentpensioen.

4. Deelneming

Bedragen in miljoenen euro's

	2022	2021
	€	€
Stand per 1 januari	3	6
Agio storting	17	9
Herwaardering	-19	-12
Stand per 31 december	1	3

Onder de deelneming wordt de 100 procent deelneming in PGB Pensioendiensten B.V. verantwoord. In 2022 is totaal 17 miljoen euro aan agio gestort ter financiering van de activiteiten van InAdmin RiskCo. De ontwikkeling van het gezamenlijke platform met Achmea is in 2022 stopgezet wat heeft geresulteerd in een afwaardering van 19 miljoen euro.

5. Materiële vaste activa

Bedragen in miljoenen euro's

	2022	2021
	€	€
<i>Begin verslagjaar</i>		
Aanschafwaarde	26	25
Cumulatieve afschrijving	-1	-
Boekwaarde 1 januari	25	25
<i>Mutatie verslagjaar</i>		
Investeringen	-	1
Afschrijvingen	-	-1
Mutatie verslagjaar	-	-
<i>Ultimo verslagjaar</i>		
Aanschafwaarde	26	26
Cumulatieve afschrijving	-1	-1
Stand per 31 december	25	25

De materiële vaste activa is voornamelijk het kantoorgebouw 'Atria'. De afschrijvingskosten bedragen 0,9 miljoen euro (2021: 0,9 miljoen euro).

6. Vorderingen en overlopende activa

Bedragen in miljoenen euro's

	31 december 2022	31 december 2021
	€	€
Vorderingen uit hoofde van onderpand in liquide middelen	1.793	280
Premie	126	126
Overig	11	8
Totaal	1.930	414

Alle vorderingen en overlopende activa hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar. Onder de post premie is een voorziening voor oninbaarheid opgenomen voor een bedrag van 0,3 miljoen euro (2021: 0,7 miljoen euro).

Vorderingen uit hoofde van onderpand in liquide middelen

Pensioenfonds PGB stort liquide middelen als zekerheid voor de reële waarde van derivatencontracten. Einde boekjaar bedraagt de omvang van de liquide middelen inzake gestort onderpand 1.793 miljoen euro. De vorderingen uit hoofde van onderpand in liquide middelen zijn sterk toegenomen ten opzichte van vorig jaar, wat samenhangt met de negatieve waardeontwikkeling in de derivatenposities.

7. Overige activa

	Bedragen in miljoenen euro's	
	31 december 2022	31 december 2021
	€	€
Liquide middelen	31	55

Onder de overige activa worden de liquide middelen verantwoord. Onder de liquide middelen worden de kasmiddelen en tegoeden op bankrekeningen opgenomen die onmiddellijk dan wel op korte termijn opeisbaar zijn.

Passiva

8. Stichtingskapitaal en reserves

	Bedragen in miljoenen euro's		
	Stichtingskapitaal en reserve risico pensioenfonds	Solvabiliteits-reserve risico deelnemers	Totaal
	€	€	€
Stand per 1 januari 2021	800	2	802
Uit bestemming saldo van baten en lasten 2021	4.577	1	4.578
Stand per 31 december 2021	5.377	3	5.380
Uit bestemming saldo van baten en lasten 2022	-1.987	-	-1.987
Stand per 31 december 2022	3.390	3	3.393

Dekkingsgraad en vermogenspositie

De dekkingsgraden zijn als volgt:

	31 december 2022	31 december 2021
	%	%
UFR-dekkingsgraad	113,2	116,8
Beleidsdekkingsgraad	118,7	111,5
Reële dekkingsgraad	90,7	89,7

De ontwikkeling in de bovenstaande dekkingsgraden kan als volgt worden verklaard:

- De *UFR-dekkingsgraad* is in 2022 gedaald. De daling van de UFR-dekkingsgraad wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door de verleende toeslagen in boekjaar 2022 en de gedaalde aandelenkoersen. Tegenover deze dalingen staat een positief resultaat als gevolg van de stijging van de rente. De stijging van de rente leidt enerzijds tot een daling van de technische voorzieningen en anderzijds tot een daling van het belegd vermogen. Doordat Pensioenfonds PGB het renterisico niet volledig heeft afgedekt is de daling van de technische voorzieningen groter dan de daling van het belegd vermogen. Per saldo ontstaat een positief resultaat ontstaat als gevolg van de rentestijging.
- De *beleidsdekkingsgraad* is in 2022 gestegen. De stijging van de beleidsdekkingsgraad in 2022 werd voornamelijk veroorzaakt doordat de rente in 2022 is gestegen. Alle UFR-dekkingsgraden in boekjaar 2022 zijn hoger dan 111,5 procent zodat de beleidsdekkingsgraad in 2022 steeg van 111,5 procent naar 118,7 procent
- De *reële dekkingsgraad* is in boekjaar 2022 gestegen. De stijging van de reële dekkingsgraad werd veroorzaakt door de stijging van de beleidsdekkingsgraad in het boekjaar.

Voor het bepalen van het vereist eigen vermogen (de solvabiliteitstoets) maakt het pensioenfonds gebruik van het standaardmodel. Het bestuur vindt het gebruik van het standaardmodel passend voor de risico's van het pensioenfonds. De uitkomsten van de solvabiliteitstoets zijn opgenomen onder de toelichting in de paragraaf 'Risicobeheer'.

Op basis hiervan bedraagt het (minimaal) vereist eigen vermogen op 31 december:

	<i>Bedragen in miljoenen euro's</i>	
	31 december 2022	31 december 2021
	€	€
Aanwezig eigen vermogen	3.393	5.380
Minimaal vereist eigen vermogen	1.073	1.349
Vereist eigen vermogen	5.536	6.384

Per eind 2022 is het aanwezig eigen vermogen hoger dan het minimaal vereist eigen vermogen, maar lager dan het vereist eigen vermogen. De vrije reserve is daardoor nihil.

Actualisatie herstelplan

Aangezien het aanwezig eigen vermogen per eind 2021 lager was dan het vereist eigen vermogen, is begin 2022 een geactualiseerd herstelplan ingediend bij DNB.

Aangezien het aanwezig eigen vermogen per eind 2022 ook lager was dan het vereist eigen vermogen, is ook in 2023 een herstelplan ingediend bij DNB.

Een verdere toelichting op het geactualiseerde herstelplan is opgenomen in het bestuursverslag in het hoofdstuk 'Onze financiële situatie'.

9. Technische voorzieningen risico pensioenfonds

De technische voorzieningen van Pensioenfonds PGB zijn gewaardeerd tegen de actuele waarde per balansdatum. Deze actuele waarde wordt vastgesteld met behulp van de door het Actuarieel Genootschap gepubliceerde Prognosetafel AG2022, met toepassing van de Pensioenfonds PGB leeftijdsafhankelijke ervaringssterfte en een kostenopslag van twee procent. Het is inherent aan schattingen, zoals de ervaringssterfte, dat deze kunnen worden bijgesteld op een later moment naar aanleiding van recentere informatie. De technische voorzieningen kunnen hierdoor hoger of lager uitvallen.

Het verloop voor de technische voorzieningen risico pensioenfonds is als volgt:

	<i>Bedragen in miljoenen euro's</i>	
	2022	2021
	€	€
Stand per 1 januari	31.621	30.985
Pensioenopbouw	1.042	1.089
Toeslagverlening	2.573	-
Rentetoevoeging	-163	-181
Onttrekking voor uitkeringen en uitvoeringskosten	-844	-782
Wijziging marktrente	-10.021	-2.233
Wijziging actuariële uitgangspunten	328	-
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	720	2.761
Overige mutaties technische voorzieningen	-3	-18
Stand per 31 december	25.253	31.621

De technische voorzieningen voor risico pensioenfondsen zijn naar categorieën als volgt samengesteld:

Bedragen in miljoenen euro's

	31 december 2022	31 december 2021
	€	€
Actieve deelnemers	7.170	9.682
Pensioenontvangers	10.547	11.572
Gewezen deelnemers	7.536	10.367
Technische voorzieningen risico pensioenfondsen	25.253	31.621

De technische voorzieningen bestaan uit de contante waarde van de verwachte toekomstige kasstromen, vermeerderd met een opslag van 2 procent (2021: 2 procent) voor toekomstige uitvoeringskosten.

De pensioenverplichtingen zijn zo bepaald dat er geen sprake is van een financieringsachterstand. Naar hun aard hebben de meeste technische voorzieningen een langlopend karakter.

Korte beschrijving pensioenregeling

De basispensioenregeling van Pensioenfonds PGB is een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling met een pensioenrichtleeftijd van 68 jaar. Jaarlijks wordt een aanspraak op ouderdomspensioen opgebouwd van 1,75 procent van de in dat jaar geldende pensioengrondslag en een nabestaandenpensioen, deels op risico en deels op spaarbasis. Daarnaast bestaat bij Pensioenfonds PGB de mogelijkheid om pensioenregelingen onder te brengen met specifieke afwijkingen op de hoofdregeling. De pensioengrondslag is gelijk aan het loon verminderd met de franchise. De franchise wordt jaarlijks vastgesteld. Overeenkomstig artikel 10 van de Pensioenwet kwalificeert de pensioenregeling zich als een uitkeringsovereenkomst.

Pensioenopbouw

Onder pensioenopbouw is opgenomen de actuair berekende waarde van de diensttijdopbouw. Dit is het effect op de technische voorzieningen van de in het verslagjaar opgebouwde nominale rechten ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen.

Toeslagverlening

Jaarlijks wordt besloten of en in hoeverre pensioenrechten en pensioenaanspraken worden aangepast. Er is sprake van een voorwaardelijke toeslagverlening waarvoor geen bestemmingsreserve is gevormd en geen premie wordt betaald. De toeslagverlening wordt uit overrendement gefinancierd.

Voor de toeslagverlening per 1 januari van enig jaar is de (verwachte) beleidsdekkingsgraad per 31 december van het voorgaande jaar bepalend. Hierbij wordt de wettelijke randvoorwaarde van toekomstbestendig indexeren in acht genomen.

De (verwachte) beleidsdekkingsgraad per 31 december van het voorgaande jaar wordt in principe in de maand november van het voorgaande jaar bepaald op basis van het 12-maands-gemiddelde van de (verwachte) actuele dekkingsgraden van het voorgaande kalenderjaar.

In de bestuursvergadering van 22 december 2022 heeft het bestuur het toeslagbeleid gewijzigd. In de onderstaande tabel is het gewijzigde toeslagbeleid opgenomen.

Bij een (verwachte) beleidsdekkingsgraad van:	Bij een (verwachte) beleidsdekkingsgraad van:
Onder het MVV-percentage	Geen toeslag, wel (voorwaardelijke) korting mogelijk als het vereiste eigen vermogen niet binnen 10 jaar kan worden bereikt en verplichte onvoorwaardelijke korting als 5 jaar onder MVV-percentage
Het MVV-percentage tot 110 procent	Geen toeslag, wel (voorwaardelijke) korting mogelijk als het vereiste eigen vermogen niet binnen 10 jaar kan worden bereikt
110 procent tot de toeslagdekkingsgraad	Pro rata toeslag van de prijsontwikkeling*
De toeslagdekkingsgraad en hoger	- Toeslag conform de prijsontwikkeling*; - Ongedaan maken eventuele korting.

*De prijsontwikkeling volgens de consumentenprijsindex alle huishoudens, afgeleid, zoals gepubliceerd door het Centraal Bureau voor de Statistiek. Als uitgangspunt voor de periode van de prijsontwikkeling geldt het jaar voorafgaand aan de meest recente maand september.

Het Minimaal Vereist Vermogen-percentage (MVV) bedraagt 104,2 procent per 31 december 2022.

Het beleid van Pensioenfonds PGB kent geen inhaaltoeslagen.

Het bestuur heeft besloten om per 1 januari 2022 een toeslag te verlenen van 3,0 procent. Daarnaast heeft het bestuur besloten per 1 januari 2023 een toeslag te verlenen van 7,0 procent. Bij de besluitvorming over de toeslag per 1 januari 2023 heeft het bestuur het gewijzigde toeslagbeleid als uitgangspunt gehanteerd. Aangezien het besluit over de toeslag per 1 januari 2023 is genomen vóór 1 januari 2023, is deze toeslag verwerkt in de technische voorzieningen per 31 december 2022.

Rentetoevoeging

De technische voorzieningen zijn afgenomen door de negatieve 1-jaars forwardrente van 0,486 procent (2021: 0,533 procent negatief), zijnde de rente uit het eerste jaar van de door DNB voorschreven rentetermijnstructuur ultimo 2021 (respectievelijk 2020).

Onttrekking voor uitkeringen en uitvoeringskosten

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden actuariel berekend en opgenomen in de technische voorzieningen. De afname van de voorziening betreft onder meer het bedrag dat vrijkomt voor de financiering van de uitkeerbare pensioenen in de verslagperiode. Ook verwachte toekomstige pensioenuitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden actuariel berekend en opgenomen in de technische voorzieningen. De afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de kosten van de verslagperiode.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de door DNB voorgeschreven rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder het onderdeel wijziging marktrente. Daarnaast is ook de stapsgewijze wijziging van de UFR-methodiek onderdeel van de wijziging van de rentetermijnstructuur in 2022. Dit heeft geresulteerd in een stijging van 431 miljoen euro.

Wijziging actuariële uitgangspunten

De actuariële uitgangspunten en methoden worden periodiek beoordeeld en zo nodig herzien voor de berekening van de actuele waarde van de technische voorzieningen. Hierbij maakt het pensioenfonds gebruik van interne en externe actuariële deskundigheid. In boekjaar 2022 zijn de overlevingskansen gewijzigd. De Prognosetafel AG2020 is vervangen door de Prognosetafel AG2022 met als gevolg een stijging van de technische voorziening met 295 miljoen euro. Ook werd de pensioenfondsspecifieke ervaringssterfte aangepast. Hierdoor namen de technische voorzieningen met 70 miljoen euro toe.

Tevens zijn de partnerfrequenties aangepast, waardoor de technische voorzieningen afnamen met 37 miljoen euro.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

Het resultaat op waardeoverdrachten bestaat uit resultaten op individuele waardeoverdrachten en collectieve waardeoverdrachten. Per 1 januari 2022 heeft er een collectieve inkomende overdracht van rechten van Stichting Pensioenfonds Fluor Nederland plaatsgevonden. Per 1 juli 2022 heeft er een collectieve inkomende overdracht van rechten van Stichting Pensioenfonds De Fracties plaatsgevonden. Naast bovenstaande inkomende collectieve overdrachten heeft er een uitgaande collectieve overdracht plaatsgevonden in de beschikbare premiereregeling. Dit betreft Holland Indoor Plants.

Overige mutaties technische voorzieningen

	Bedragen in miljoenen euro's	
	2022	2021
	€	€
<i>Resultaten op kanssystemen</i>		
Sterfte	-29	-45
Arbeidsongeschiktheid	13	15
Mutaties	5	-4
Overige mutaties	8	16
Totaal	-3	-18

De overige mutaties bestaan voornamelijk uit de inkoop backservice.

10. Technische voorzieningen risico deelnemers

Technische voorzieningen voor risico deelnemers bestaan uit de beschikbare premieregeling (DC-regeling) voor een bedrag van 293 miljoen euro (2021: 267 miljoen euro) en PGB Pensioen Plus/ Ouderdomspensioen Plus voor een bedrag van 35 miljoen euro (2021: 45 miljoen euro).

Het verloop voor de technische voorzieningen risico deelnemers is als volgt:

	Bedragen in miljoenen euro's	
	2022	2021
	€	€
Stand per 1 januari	312	229
Inleg en stortingen	82	70
Onttrekkingen	-14	-13
Beleggingsresultaten risico deelnemers	-63	23
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	12	3
Overige mutaties technische voorzieningen	-1	-
Stand per 31 december	328	312

De pensioenregeling voor risico deelnemers is een beschikbare premieregeling (premieovereenkomst). Ook wordt de regeling ingezet voor deelnemers met een salaris boven de maximale pensioengrondslag in de middelloonregeling die over dit meerdere ook pensioen willen opbouwen (excedentregeling). Het pensioenfonds ontvangt jaarlijks de premie van de werkgever en belegt deze na aftrek van kosten en risicopremies.

De beleggingswaarde van de inleg vormt het pensioenkapitaal. Jaarlijks wordt het pensioenkapitaal verhoogd met het behaalde rendement. Met dit pensioenkapitaal wordt een pensioenuitkering ingekocht. De deelnemer kan vanaf de leeftijd 58 jaar (tien jaar voor pensioenrichtleeftijd) kiezen voor een stabiel of een variabel pensioen vanaf pensioeningangsdatum. Bij de keuze voor een stabiel pensioen wordt vanaf leeftijd 58 jaar (tien jaar voor de pensioenrichtleeftijd) automatisch jaarlijks een tijdsevenredig deel (1/10, 1/9 etc.) van het pensioenkapitaal omgezet naar een aanspraak op een pensioenuitkering (ouderdomspensioen en partnerpensioen). Op de pensioeningangsdatum wordt het dan nog aanwezige pensioenkapitaal omgezet naar pensioenaanspraken. Bij de keuze voor een variabel pensioen, blijft sprake van een pensioenkapitaal dat voor risico deelnemer wordt belegd tot aan de pensioeningangsdatum. Op die datum heeft de deelnemer de mogelijkheid (c.q. plicht) om op basis van het tot dan toe opgebouwde pensioenkapitaal (aanvullend) pensioen in te kopen bij Pensioenfonds PGB of een andere pensioenuitvoerder naar eigen keuze. Tussentijds opnemen van het pensioenkapitaal anders dan door middel van een waardeoverdracht is niet mogelijk.

De deelnemers aan de PGB Pensioen Plus-regeling hebben onder specifieke voorwaarden een inleggarantie zoals vastgelegd in het pensioenreglement Pensioenfonds PGB. De waardering van de inleggarantie bedraagt ultimo 2022 één miljoen euro (2021: één miljoen euro) en is onderdeel van de technische voorzieningen voor risico pensioenfonds.

11. Overige schulden en overlopende passiva

	Bedragen in miljoenen euro's	
	31 december 2022	31 december 2021
	€	€
Derivaten	6.553	933
Schulden uit hoofde van onderpand in liquide middelen	344	-
Derdengelden	22	37
Belastingen en premies sociale verzekeringen	18	16
Nog te verwerken uit collectieve waardeoverdrachten	2	3
VPL	-	2
Overig	13	13
Totaal	6.952	1.004

Alle overige schulden en overlopende passiva hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

Derivaten

In onderstaande tabel wordt de derivaten van beleggingen voor risico pensioenfondsen en deelnemers in categorie weergegeven:

Bedragen in miljoenen euro's

	31 december 2022	31 december 2021
	€	€
Rentederivaten	6.537	824
Valutaderivaten	16	109
Totaal	6.553	933

Risicobeheer

Beleid en risicobeheer

Het bestuur beschikt over meerdere beleidsinstrumenten om risico's te beheersen. De belangrijkste financiële risico's worden beheerst met de normstelling, risicomaatstaven en afspraken uit het beleggingsbeleid, premiebeleid, toeslagenbeleid, kortingsbeleid en de pensioenregeling. De inzet van deze instrumenten is toegelicht in het bestuursverslag. Ook beschikt het bestuur over een specifiek risicobeleid en risicoregister met een beschrijving van de gekozen risicomaatstaven en risiconormen. Het bestuur voert periodiek een risicoanalyse uit en gebruikt de uitkomsten om zijn beleid bij te sturen.

Solvabiliteitsrisico's

Pensioenfondsen PGB wordt bij het beheer van de technische voorzieningen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van Pensioenfondsen PGB is het nakomen van de pensioentoezeggingen. Voor het realiseren van deze doelstelling streeft het pensioenfonds naar een toereikende solvabiliteit op basis van de marktwaarde van de technische voorzieningen. Het belangrijkste risico voor Pensioenfondsen PGB is het solvabiliteitsrisico, ofwel het risico dat Pensioenfondsen PGB niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de technische voorzieningen. De solvabiliteit wordt gemeten op basis van algemeen geldende normen die door de toezichthouder worden opgelegd. In het uiterste geval moet Pensioenfondsen PGB de opgebouwde en ingegane pensioenen verlagen.

Dekkingsgraad

De UFR-dekkingsgraad heeft zich als volgt ontwikkeld:

	2022	2021
	%	%
Dekkingsgraad 1 januari	116,8	102,6
M1 Premie	-1,1	-1,0
M2 Uitkering	0,5	0,1
M3 Indexering	-8,7	-
M4 Rentetermijnstructuur	53,4	7,9
M5 Overrendement	-28,6	7,6
M6 Overig	-19,1	-0,4
Dekkingsgraad 31 december	113,2	116,8

- M1: De premie draagt in 2022 niet bij aan herstel, waardoor M1 negatief is.
- M2: De uitkeringen hebben een positief effect op de dekkingsgraad.
- M3: In boekjaar 2022 is in totaal 10 procent aan toeslag verleend, hetgeen leidt tot een daling van de dekkingsgraad.
- M4: De wijziging van de rentetermijnstructuur heeft in M4 alleen betrekking op het deel van de technische voorzieningen en resulteert in een positief effect van 53,4 procentpunt op de dekkingsgraad.
- M5: De impact van de rentestijging op het belegd vermogen is samen met de daling van de aandelenkoersen onderdeel van het overrendement. De beleggingsrendementen hebben, na aftrek van de benodigde rente, een negatief effect op de dekkingsgraad van 28,6 procentpunt.
- M6: Als gevolg van de omvang M4 en M5 ontstaat een groot resultaat op kruiseffecten. Dit resultaat is opgenomen onder de overige oorzaken. De wijziging van de actuariële grondslagen (-1,2 procentpunt) is tevens verantwoord onder deze rubriek.

Opstelling Vereist Eigen Vermogen

Om het solvabiliteitsrisico te beheersen, houdt Pensioenfonds PGB buffers in het vermogen aan. Bij de berekening van deze buffers past Pensioenfonds PGB het standaardmodel toe.

Pensioenfonds PGB belegt in langlopende vastrentende waarden waarmee al een deel van de risico's wordt afgedekt. Om renterisico's af te dekken, heeft Pensioenfonds PGB rentederivaten (nominale renteswaps) en rentefutures afgesloten. Bij het bepalen van de vereiste buffer voor het renterisico is rekening gehouden met de netto positie, dus inclusief de derivaten met een negatieve marktwaarde. De berekening van het vereist eigen vermogen en het hieruit voortvloeiende tekort aan het einde van het boekjaar is als volgt:

	<i>Bedragen in miljoenen euro's</i>	
	31 december 2022	31 december 2021
	€	€
Technische voorzieningen risico pensioenfonds	25.253	31.621
Buffers:		
S1 Renterisico	981	482
S2 Risico zakelijke waarden	4.452	5.347
S3 Valutarisico	888	1.123
S5 Kredietrisico	705	1.019
S6 Verzekeringstechnische risico	615	835
S10 Actief-beheerisico	996	998
Diversificatie-effect	-3.104	-3.423
Toetswaarde solvabiliteit (In de evenwichtssituatie)	5.533	6.381
Vereist vermogen (artikel 132 pensioenwet)	30.786	38.002
Aanwezig vermogen	-28.643	-36.998
Saldo vereist versus aanwezig vermogen	2.143	1.004

Het 'Aanwezig vermogen' bestaat uit het 'Stichtingskapitaal en reserves' exclusief solvabiliteitsreserve en de 'Technische voorzieningen risico pensioenfonds'. Bij de vaststelling van het vereist eigen vermogen wordt uitgegaan van de strategische beleggingsmix. Daarbij wordt gerekend met de evenwichtssituatie. De evenwichtssituatie is de fictieve situatie waarbij de algemene reserve exact toereikend is om het totale effect van voorgeschreven negatieve scenario's op te vangen. De eerste stap (iteratie) bij de vaststelling van het vereist eigen vermogen om de hoogte van de buffer te bepalen op basis van het aanwezig vermogen en de aanwezige verplichtingen. Einde boekjaar bedraagt het vereist eigen vermogen in de eerste iteratie 5,2 miljard euro (2021: 6,2 miljard euro). Het vereist eigen vermogen in de evenwichtssituatie (toetswaarde solvabiliteit) bij de strategische beleggingsmix bedraagt 5,5 miljard euro (2021: 6,4 miljard euro). De waarde in de evenwichtssituatie is hoger dan de berekening volgens de eerste iteratie. Dit komt omdat er voor het verschil tussen het vereist eigen vermogen en het aanwezige vermogen ook weer een buffer moet worden aangehouden.

Marktrisico's (S1-S4)

Het marktrisico omvat het renterisico, het risico zakelijke waarden, het valutarisico en het grondstoffenrisico. De strategie van Pensioenfonds PGB voor het marktrisico wordt bepaald door de beleggingsdoelstellingen. Het pensioenfonds beheerst het marktrisico op dagelijkse basis in overeenstemming met de aanwezige beleidskaders en richtlijnen. De overall marktposities worden periodiek gerapporteerd aan het bestuur.

Renterisico (S1)

Het renterisico is het risico dat het saldo van de beleggingsportefeuille in vastrentende waarden en van de technische voorzieningen verandert door veranderingen in de rekenrente. Het beheersen van het renterisico en curverisico dat Pensioenfonds PGB loopt, neemt een belangrijke plaats in het beleggingsbeleid van het pensioenfonds in. In geval Pensioenfonds PGB namelijk geen maatregelen zou nemen om het renterisico van het pensioenfonds te beheersen, dan zou elke daling van de actuele rente van 1 procent leiden tot een mutatie van de nominale dekkingsgraad op marktwaarde van ongeveer 19 procent. Het doel van het renterisicobeleid is dan ook om het renterisico zo te beheersen dat het resterende renterisico na renteafdekking zo goed als mogelijk aansluit bij de ambitie en het risicoprofiel van het pensioenfonds.

De solvabiliteit van Pensioenfonds PGB is gevoelig voor wijzigingen in het renteniveau en deze gevoeligheid wordt dagelijks beoordeeld. Een daling van de rentestand met 1 procent heeft een negatief effect op de solvabiliteit van ongeveer 2,0 miljard euro. Een stijging van de rentestand met 1 procent heeft een positief effect van ongeveer 0,7 miljard euro.

Onderstaande tabellen geven een indruk van de gevoeligheid van de solvabiliteit door de rente.

	Bedragen in miljoenen euro's		
	Stand bij 1% rentedaling	stand 31 december 2022	Stand bij 1% rentestijging
	€	€	€
Technische voorzieningen risico pensioenfonds (A)	30.358	25.253	21.381
Vastrentende waarden exclusief derivaten (B)	14.978	13.988	12.998
Rentederivaten inclusief schuldpositie (C)	-2.264	-4.384	-6.504
Totaal (B+C-A)	-17.644	-15.649	-14.887

Het renterisicobeleid van Pensioenfonds PGB is erop gericht om door middel van de matchingportefeuille een deel van de rentegevoeligheid van de verplichtingen af te dekken. De renteafdekking is per *key rate* vastgesteld en is afhankelijk van de hoogte van de 20-jaars swaprente, met per *key rate* vooraf vastgestelde onder- en bovengrenzen.

De beleggingen in de matchingportefeuille - in euro's uitgegeven staatsobligaties, bedrijfsobligaties, Nederlandse woninghypotheken, rentederivaten en liquiditeiten - moeten voor die benodigde kasstromen zorgen. Aan het eind van het verslagjaar bedroeg de renteafdekking 67 procent (2021: 44 procent).

De duratie en het effect van de renteafdekking kan als volgt worden samengevat:

	Bedragen in miljoenen euro's			
	31 december 2022		31 december 2021	
	€	Duratie	€	Duratie
Vastrentende waarden (voor rentederivaten)	13.988	7,4	15.794	8,7
Totale beleggingsportefeuille (excl. negatieve derivaten)	33.599	8,8	37.497	8,7
Technische voorzieningen risico pensioenfonds	25.253	17,4	31.621	19,7

Op de balansdatum is de duratie van de totale beleggingsportefeuille korter dan de duratie van de nominale technische voorzieningen. Met de huidige rente-afdekking daalt de marktwaarde van de totale beleggingen minder snel dan de marktwaarde van de technische voorziening in geval van een stijging van de rente (bij toepassing van de actuele marktrentestructuur). Hierdoor zal de dekkingsgraad stijgen. Bij een rentedaling zal de marktwaarde van de totale beleggingen minder snel stijgen dan de marktwaarde van de technische voorzieningen, waardoor de dekkingsgraad zal dalen.

De looptijdverdeling van de vastrentende waarden naar marktwaarde is als volgt:

	Bedragen in miljoenen euro's			
	31 december 2022		31 december 2021	
	€	%	€	%
Resterende looptijd < 1 jaar	1.750	13	1.890	12
Resterende looptijd 1-5 jaar	3.572	26	3.764	24
Resterende looptijd 5-10 jaar	3.046	22	3.883	25
Resterende looptijd >10 jaar	5.620	39	6.257	39
Totaal	13.988	100	15.794	100

Risico zakelijke waarden (S2)

Het vereist eigen vermogen voor aandelenrisico inclusief vastgoedbeleggingen, infrastructuur en private equity is gebaseerd op een grote koersdaling van deze beleggingen. Daarbij geldt een onderscheid tussen beursgenoteerde aandelen in ontwikkelde en opkomende markten, niet-beursgenoteerde aandelen en niet beursgenoteerde vastgoedbeleggingen. Per categorie wordt een andere schok voorgeschreven.

De nadere detaillering van de vastgoed- en infrastructuurbeleggingen naar de aard van de belegging is als volgt:

	31 december 2022		31 december 2021	
	€	%	€	%
Indirect vastgoed	1.417	61	1.429	61
Infrastructuur	1.001	43	893	39
Liquide middelen	-100	-4	-4	-
Totaal	2.318	100	2.318	100

De segmentatie van de vastgoed- en infrastructuurbeleggingen naar regio is als volgt:

	31 december 2022		31 december 2021	
	€	%	€	%
Noord-Amerika	1.057	46	647	28
Europa (EU)	780	34	1.338	58
Europa (Niet-EU)	298	13	105	5
Pacific	126	5	135	6
Azië	34	1	51	2
Centraal- en Zuid-Amerika	8	0	33	1
Overig	15	1	9	-
Totaal	2.318	100	2.318	100

Bij deze tabel is gebruik gemaakt van het inzicht in de feitelijke posities van de indirecte beleggingen.

De segmentatie van de aandelenportefeuille naar sector is als volgt:

	31 december 2022		31 december 2021	
	€	%	€	%
Handel en industriële bedrijven	6.376	47	12.354	67
Serviceorganisaties	3.747	28	2.459	13
Financiële instellingen	3.259	24	3.620	19
Andere instellingen	132	1	135	1
Totaal	13.514	100	18.568	100

De segmentatie van de aandelenportefeuille naar regio is als volgt:

	31 december 2022		31 december 2021	
	€	%	€	%
Noord-Amerika	4.583	34	7.805	42
Europa (EU)	3.331	25	3.903	21
Azië	1.973	15	2.451	13
Europa (Niet-EU)	1.805	13	2.439	13
Pacific	1.417	10	1.646	9
Centraal- en Zuid-Amerika	207	2	180	1
Overig	198	1	144	1
Totaal	13.514	100	18.568	100

Bij bovenstaande tabel is gebruik gemaakt van de feitelijke posities van de indirecte beleggingen.

Valutarisico (S3)

Valutarisico is het risico dat de waarde van een belegging wijzigt door veranderingen in valutakoersen. Beleggen in vreemde valuta brengt valutarisico met zich mee, omdat de nominale pensioenverplichtingen in euro's zijn uitgedrukt.

Pensioenfonds PGB hanteert een dynamische valuta-afdekking, binnen een bandbreedte van 50-100 procent, van de Amerikaanse dollar, het Britse pond en de Japanse yen. De valuta exposure naar beleggingen in aandelen uit opkomende landen wordt niet afgedekt.

Het deel van de beleggingsportefeuille dat niet in euro's wordt belegd, bedraagt ultimo 2022 ongeveer 54 procent (2021: ongeveer 53 procent). De belangrijkste vreemde valuta (in procenten) daarin zijn Amerikaanse dollar (28 procent), Britse pond (5 procent), Japanse yen (4 procent) en de Zwitserse frank (3 procent). De percentages in 2021 bedroegen respectievelijk 30 procent, 4 procent, 3 procent en 3 procent.

De specificatie van beleggingen (exclusief valutaderivaten) in vreemde valuta naar categorie is als volgt:

	Bedragen in miljoenen euro's			
	31 december 2022		31 december 2021	
	€	%	€	%
Vastgoed en infrastructuur	1.547	11	1.013	5
Aandelen	10.741	74	15.308	80
Vastrentende waarden	1.999	14	2.967	15
Derivaten en overige beleggingen	124	1	-	-
Totaal	14.411	100	19.288	100

De valutapositie per 31 december 2022 voor en na afdekking door valutaderivaten is als volgt:

	Bedragen in miljoenen euro's						
	Vastgoed en infrastructuur	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten	Totaal	31 december 2022	
						Valuta- derivaten	Nettopositie
	Voor afdekking					Afdekking	Na afdekking
	€	€	€	€	€	€	€
EUR	771	2.773	11.989	-3.115	12.418	10.051	22.469
USD	1.007	4.519	1.885	58	7.469	-6.326	1.143
HKD	66	595	-	-	661	-82	579
GBP	274	1.045	110	14	1.443	-1.101	342
CHF	20	668	-	10	698	-577	121
SEK	26	289	-	-	315	-218	97
AUD	27	342	-	3	372	-284	88
CAD	5	223	-	-	228	-179	49
JPY	29	906	-3	14	946	-907	39
Overige	93	2.154	7	25	2.279	-117	2.162
Totaal	2.318	13.514	13.988	-2.991	26.829	260	27.089

De valutapositie per 31 december 2021 voor en na afdekking door valutaderivaten is als volgt:

Bedragen in miljoenen euro's

	Vastgoed en infrastructuur	Aandelen Voor afdekking	Vastrentende waarden	Derivaten	Totaal	31 december 2021	
						Valuta- derivaten Afdekking	Nettopositie Na afdekking
	€	€	€	€	€	€	€
EUR	1.304	3.261	12.827	-55	17.337	11.865	29.202
USD	621	7.671	2.780	-	11.072	-8.182	2.890
HKD	56	842	-	-	898	-91	807
GBP	109	1.297	185	-	1.591	-1.125	466
JPY	33	1.100	-	-	1.133	-851	282
CHF	17	927	-	-	944	-692	252
SEK	17	377	-	-	394	-282	112
AUD	53	340	-	-	393	-290	103
CAD	11	386	-	-	397	-294	103
Overige	97	2.367	2	-	2.466	-115	2.351
Totaal	2.318	18.568	15.794	-55	36.625	-57	36.568

Bij deze tabel is gebruik gemaakt van het inzicht in de feitelijke posities van de indirecte beleggingen en is aangesloten op de balanswaarde van de beleggingen.

Grondstoffenrisico (S4)

Pensioenfonds PGB heeft geen posities in grondstoffen en is daarom niet direct gevoelig voor een daling van de grondstoffenprijzen.

Kredietrisico (S5)

Kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor Pensioenfonds PGB als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop Pensioenfonds PGB (potentiële) vorderingen heeft. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan partijen die obligatieleningen uitgeven.

Het pensioenfonds beheert het kredietrisico op verschillende manieren. Naast diversificatie stelt het pensioenfonds positielimieten voor tegenpartijen, zowel op product- als op totaalniveau. Ook stelt het limieten voor de kredietbeoordeling van de portefeuilles en tegenpartijen, vraagt het onderpand en hanteert het pensioenfonds prudente verstrekingsnormen. Om het *settlement*-risico af te dekken, wordt door Pensioenfonds PGB alleen direct belegd in die markten waarin een voldoende betrouwbaar systeem voor *clearing* en *settlement* functioneert.

Met betrekking tot OTC-derivaten, werkt Pensioenfonds PGB alleen met tegenpartijen waarmee ISDA/CSA-overeenkomsten zijn afgesloten, zodat de vorderingen van Pensioenfonds PGB adequaat zijn afgedekt door onderpand. Deze zekerheden bestaan uit liquide middelen en hoogwaardige staatsobligaties. Liquide middelen worden op deposito uitgezet bij zeer kredietwaardige tegenpartijen met korte looptijden. Hiervoor gelden limieten per tegenpartij.

De segmentatie van de vastrentende waarden naar regio is als volgt:

Bedragen in miljoenen euro's

31 december 2022	Overheid	Financiële instelling	Reële economie	Totaal
	€	€	€	€
Europa (EU)	4.889	625	5.034	10.548
Noord-Amerika	-	436	2.453	2.889
Europa (Niet-EU)	-	272	665	937
Pacific	1	227	343	571
Centraal- en Zuid-Amerika	5	31	148	184
Azië	10	49	106	165
Overig	12	-1.384	66	-1.306
Totaal	4.917	256	8.815	13.988

Bedragen in miljoenen euro's

31 december 2021	Overheid	Financiële instelling	Reële economie	Totaal
	€	€	€	€
Europa (EU)	5.051	2.459	2.743	10.253
Noord-Amerika	-	529	2.716	3.245
Europa (Niet-EU)	-	277	653	930
Pacific	4	319	406	729
Centraal- en Zuid-Amerika	2	66	262	330
Azië	4	121	179	304
Overig	13	-149	139	3
Totaal	5.074	3.622	7.098	15.794

Bij deze tabellen is gebruik gemaakt van de feitelijke posities van de indirecte beleggingen.

Het overzicht van de debiteuren van de vastrentende portefeuille naar kredietwaardigheid is als volgt:

Bedragen in miljoenen euro's

	31 december 2022		31 december 2021	
	€	%	€	%
AAA	6.162	44	6.770	42
AA	913	6	1.048	7
A	3.227	23	3.756	24
BBB	1.081	8	1.004	6
BB	725	5	891	6
B	1.232	9	1.205	8
Lager dan B	129	1	151	1
Geen rating	519	4	969	6
Totaal	13.988	100	15.794	100

De post 'Geen rating' bestaat voornamelijk uit geldmarktfondsen, deposito's en cash collateral (samen 308 miljoen euro) (2021: 909 miljoen euro).

Door het besluit om uitsluitend in hoogwaardige Europese staatsobligaties te beleggen, accepteert Pensioenfonds PGB bewust een concentratierisico op voornamelijk Nederland en Duitsland. Pensioenfonds PGB heeft in de matching-portefeuille bijna geen bedrijfsobligaties met een kredietwaardigheid lager dan BBB. Vanwege de risicoconcentratie in de financiële sector zijn in het universum van de benchmark besloot het bestuur een maximum van 25 procent in te stellen voor de financiële instellingen. Verder beperken de beleggingen in banken zich tot banken met een hoge kredietwaardigheid

Verzekeringstechnische risico's (S6)

De belangrijkste verzekeringstechnische risico's zijn de risico's van langlevens, kortlevens en arbeidsongeschiktheid. Gelet op de materialiteit van het arbeidsongeschiktheidsrisico worden bij vaststelling van het vereist eigen vermogen alleen risico's meegenomen die verband houden met sterfte (overeenkomstig handreiking DNB).

Langlevensrisico

Het langlevensrisico is het belangrijkste verzekeringstechnische risico. Langlevensrisico is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld wordt bij de bepaling van de technische voorzieningen. Hierdoor volstaat de opbouw van het pensioenvermogen niet voor de uitkering van de pensioenverplichtingen.

Kortlevensrisico

Het kortlevensrisico is het risico dat deelnemers overlijden vóór de pensioenleeftijd (dit is de eerste dag van de maand waarin de deelnemer voor het eerst AOW krijgt). Hierdoor moet Pensioenfonds PGB mogelijk een nabestaandenpensioen toekennen.

Voor vaststelling van de voorziening hanteert het pensioenfonds overlevingskansen die zijn gebaseerd op de Prognosetafel AG2022 gecorrigeerd met pensioenfondsspecifieke ervaringssterfte.

Arbeidsongeschiktheidsrisico

Het arbeidsongeschiktheidsrisico is het risico dat Pensioenfonds PGB voorzieningen moet treffen voor premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid. De risico's van overlijden voor de pensioenleeftijd en van arbeidsongeschiktheid zijn verdisconteerd in de doorsneepremie. Het verschil met de werkelijke kosten wordt verwerkt via het resultaat.

Collectieve waardeoverdrachten

Als voor de collectief overgedragen pensioenverplichtingen een opslag is gevraagd op de koopsom vanwege verwachte betere overlevingskansen dan is deze opslag in de voorziening opgenomen. Bij een hernieuwde vaststelling van de ervaringssterfte vervalt deze extra voorziening voor de waardeovernames waarmee bij deze vaststelling rekening is gehouden. Eind 2022 is de langlevensopslag voor Reiswerk en AVH vervallen in verband met de aanpassing van de ervaringssterfte per eind 2022.

Liquiditeitsrisico (S7)

Liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen. Hierdoor zou Pensioenfonds PGB op korte termijn niet aan zijn verplichtingen kunnen voldoen. Waar de overige risicomponenten vooral de langere termijn betreffen (solvabiliteit), gaat het hierbij om de kortere termijn.

Het liquiditeitsrisico kan worden beheerst door in het strategische beleggingsbeleid voldoende ruimte aan te houden voor de liquiditeitsposities. Pensioenfonds PGB heeft ook relatief grote posities in liquide staatsobligaties en aandelen. Deze beleggingen kunnen relatief snel, zonder direct waardeverlies, te gelde worden gemaakt om een mogelijke onvoorziene uitstroom van geldmiddelen te financieren.

Mogelijke bronnen van liquiditeitsbehoefte zijn vooral de pensioenuitkeringen, het doorrollen van valutatermijncontracten, betalingen van (korte) rente op eurorenteswaps en afrekeningen op futures, opgevraagde commitments voor vastgoed, infrastructuur en/of private equity alsook het herbalanceringsbeleid.

Het liquiditeitsrisicobeleid van Pensioenfonds PGB is gesplitst in een korte- en een langetermijnbeleid. Het risicobeleid op korte termijn stelt normen aan cash, deposito's en andere korte geldmarktinstrumenten. Dit om te kunnen voldoen aan de liquiditeitsbehoefte in een normaal en in een 'stress'-scenario op de korte termijn. Het risicobeleid op lange termijn stelt maxima aan illiquide beleggingen in de matching- en returnportefeuilles. Zo kan het pensioenfonds liquiditeitsbehoeften in een langdurig 'stress'-scenario opvangen en herbalanceringsvereisten waarborgen. Het liquiditeitsrisicobeleid van Pensioenfonds PGB wordt jaarlijks geëvalueerd en, waar nodig, aangepast op basis van onder meer 'stress'-scenario's, balanssturing en derivatenbeleid.

Concentratierisico (S8)

Het concentratierisicobeleid van Pensioenfonds PGB is erop gericht om te voorkomen dat door ontoereikende spreiding binnen de portefeuille een specifieke ontwikkeling of gebeurtenis een bovengemiddeld effect heeft op de waarde van de beleggingsportefeuille. Het belangrijkste instrument dat het pensioenfonds hiervoor inzet betreft spreiding over meerdere beleggingscategorieën, regio's, landen, sectoren en debiteuren.

Om het concentratierisico te bepalen, worden alle instrumenten met dezelfde tegenpartij gesaldeerd. Als grote post wordt aangemerkt elke gesommeerde positie die 2 procent of meer van het balanstotaal uitmaakt. Per 31 december 2022 is hier alleen sprake van staatsobligaties van de volgende landen:

	Bedragen in miljoenen euro's			
	31 december 2022		31 december 2021	
	€	%	€	%
Nederlandse staatsobligaties	3.516	10	3.467	9
Duitse staatsobligaties	1.241	3	1.372	4
Totaal	4.757	13	4.839	13

Het belangrijkste concentratierisico in de verplichtingen van Pensioenfonds PGB is de opbouw van het deelnemersbestand. Gegeven de aard is dit risico niet te beïnvloeden. Voor Pensioenfonds PGB is ultimo 2022, gewogen naar de verplichtingen, een man-vrouw verhouding van 78/22 (2021: 80/20) van toepassing. De gemiddelde leeftijd is gestegen naar 63,2 jaar (2021: 61,6 jaar). De stijging ten opzichte van vorig jaar wordt met name veroorzaakt door de stijging van de rente. De waarde van de langlopende verplichtingen is daardoor harder gedaald dan de waarde van de kortlopende verplichtingen. Hierdoor krijgen de gepensioneerden meer gewicht in de vaststelling van de (naar technische voorzieningen gewogen) gemiddelde leeftijd.

Het bestuur volgt de potentiële concentraties in de activa en verplichtingen nauwlettend en beoordeelt de grote posities op maandbasis. Er worden geen financiële buffers voor concentratierisico's aangehouden.

Operationeel risico (S9)

Operationeel risico is het risico van onder meer een onjuiste afhandeling van transacties, fouten in de verwerking van gegevens, het verloren gaan van informatie en fraude. Pensioenfonds PGB beheert dergelijke risico's door het stellen van hoge kwaliteitseisen aan de uitvoeringsorganisatie. Het niveau van de dienstverlening is vastgelegd in een *service level-agreement*. Op basis van periodieke rapportages toetst het bestuur de kwaliteit van de dienstverlening.

Aanvullend beheert de uitvoeringsorganisatie via een stelsel van beheersmaatregelen (*controls*) de operationele risico's van de uitvoering van de pensioenregeling en van het vermogensbeheer. Elk kwartaal toetst de afdeling Riskmanagement de uitvoering van deze beheersmaatregelen en rapporteert haar bevindingen (in een *control assessment*) aan de commissie risicobeheer. Daarnaast ontvangt Pensioenfonds PGB jaarlijks een assurance rapportage van de uitvoeringsorganisatie, op basis waarvan het fonds beoordeelt of de beheersmaatregelen om risico's te mitigeren hebben gefunctioneerd.

De uitvoeringsorganisatie van Pensioenfonds PGB beoordeelt ieder jaar de *assurance* rapportages van de grote uitbestedingsrelaties van Pensioenfonds PGB. Op basis van het uitbestedingsbeleid van het pensioenfonds wordt een analyse gemaakt en worden de aandachtspunten gerapporteerd aan de commissie risicobeheer. Waar nodig worden aanvullende controlemaatregelen uitgevoerd, zoals een ad hoc operationele audit. De uitvoeringsorganisatie rapporteert de uitkomsten van de risicoanalyse en de belangrijkste incidenten aan de commissie risicobeheer. Voor het operationeel risico wordt geen buffer aangehouden.

Actief beheer risico (S10)

Onder actief beheer worden afwijkende posities in portefeuilles verstaan die worden ingenomen ten opzichte van de strategische portefeuilles. De mate van actief beheer kan worden bepaald aan de hand van de tracking error. De tracking error geeft de mate van afwijking weer tussen het rendement van een beleggingsportefeuille en het rendement op een benchmarkportefeuille. Een lage tracking error impliceert dat de beleggingsportefeuille dusdanig wordt begrensd dat het feitelijke rendement dicht bij de gekozen benchmark ligt. Een hoge tracking error geeft aan dat het rendement duidelijk van de benchmark af kan wijken. Een hogere tracking error impliceert daarmee een hogere mate van actief risico.

Het belangrijkste actieve risico in de portefeuille is de allocatie naar factor aandelenmanagers. Met beleggen in factoren wordt bewust en beheerst afgeweken van de marktgewogen benchmark.

Specifieke financiële instrumenten (derivaten)

Voor de uitvoering van het beleggingsbeleid maakt het pensioenfonds gebruik van financiële derivaten. Als hoofdregel geldt dat derivaten uitsluitend worden gebruikt voor zover die passend zijn binnen het algemene beleggingsbeleid. Pensioenfonds PGB gebruikt derivaten hoofdzakelijk om grote financiële risico's af te dekken binnen de door het bestuur gestelde limieten, of als tijdelijke posities uit hoofde van het dynamisch beleid. Een van de belangrijkste risico's bij derivaten is het kredietrisico, het risico dat tegenpartijen niet aan hun betalingsverplichtingen kunnen voldoen. Dit risico wordt beperkt door alleen transacties aan te gaan met partijen waarbij aantoonbaar sprake is van laag kredietrisico.

Valutatermijncontracten

Dit zijn met individuele banken afgesloten contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het verkopen van een valuta en de aankoop van een andere valuta tegen een vooraf vastgestelde prijs en op een vooraf vastgestelde datum. Door middel van valutatermijncontracten worden valutarisico's afgedekt.

Renteswaps

Dit zijn met individuele banken afgesloten contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het uitwisselen van rentebetalingen over een nominale hoofdsom. Door middel van renteswaps kan Pensioenfonds PGB de rentegevoeligheid van de portefeuille sturen.

Futures en opties

Pensioenfonds PGB handelt in rentefutures en aandelenfutures/-opties. Rentefutures vormen een aanvulling op het productenpakket binnen de matchingportefeuille. Het zijn op de beurs verhandelde derivaten waarmee renterisico wordt afgedekt. Bij rentefutures wordt dagelijks de waardeontwikkeling van de future met de tegenpartij afgerekend. Aandelenopties hebben als doel om neerwaarts koersrisico af te dekken. Met aandelenputopties kan Pensioenfonds PGB ervoor kiezen om het neerwaarts koersrisico af te dekken zodra sprake is van sterk gestegen aandelenbeurzen. Met aandelenfutures wordt exposure naar aandelenmarkten ingenomen of afgebouwd.

Pensioenfonds PGB heeft verschillende maatregelen genomen om de posities in verstrekte en ontvangen zekerheden te beheersen en te monitoren. Zo stelt het pensioenfonds limieten aan afgesloten contracten met tegenpartijen op totaalniveau en per tegenpartij, waarbij dagelijks de omvang van ontvangen en gestelde zekerheden gevolgd wordt. De omvang van deze zekerheden wordt in samenhang gezien met de gesaldeerde waarde van de derivatenposities per tegenpartij. Wanneer daartoe aanleiding bestaat, worden aanvullende zekerheden van tegenpartijen gevraagd of gesteld. De afwikkeling ervan vindt niet op dezelfde datum plaats, waardoor een kortstondige over- of onderdekking kan ontstaan.

A portrait of Michiel Kolman, a middle-aged man with short grey hair and glasses, wearing a blue sweater over a purple shirt. He is looking directly at the camera with a slight smile. The background is a blurred indoor setting with warm lighting.

**Wat houdt jou het meest bezig
als het gaat om pensioen?**

“

‘Als deelnemer bij Pensioenfonds PGB vind ik het ook belangrijk wat het pensioenfonds doet aan duurzaamheid. Jullie CO₂-voetafdruk is onze CO₂-voetafdruk. Mijn oproep aan PGB is dan ook om duurzaamheid hoog op de agenda te zetten. Het past bij deze tijd en je spreekt als pensioenfonds ook de jongere generatie meer aan. Het introduceren van een duurzaam beleggingsprofiel kan daarbij helpen.’

”

Michiel Kolman (59)
bouwt pensioen op bij Pensioenfonds PGB

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Investeringsverplichtingen

Vooruitlopend op verwachte inkomende kasstromen zijn de op balansdatum bestaande investerings- en stortingsverplichtingen als volgt:

	Bedragen in miljoenen euro's	
	31 december 2022	31 december 2021
	€	€
Private equity	1.217	879
Infrastructuur	390	435
Vastgoed	18	79
Vastrentende waarden	527	27
Hypotheke	4	4
Totaal	2.156	1.424

De investerings- en stortingsverplichtingen zijn in 2022 toegenomen doordat er nieuwe commitments zijn aangegaan die niet volledig zijn *gefund*. De termijn waarop deze commitments worden opgevraagd is afhankelijk van de fondsmanagers en hangt daarmee af van wanneer zich bij het betreffende fonds investeringsmogelijkheden voordoen.

Langlopende contractuele verplichtingen

Pensioenfonds PGB en PGB Pensioendiensten B.V. hebben de volgende overeenkomsten gesloten:

- een (overkoepelende) uitbestedingsovereenkomst met (daaronder):
  - een fiduciair beheerovereenkomst en
  - een overeenkomst van pensioenadministratie en overige diensten.

Het betreffen overeenkomsten voor onbepaalde tijd met een opzegtermijn van respectievelijk twee, één en twee jaar. De over 2022 betaalde vergoeding bedraagt 69 miljoen euro (2021: 58 miljoen euro).

Overige verplichtingen

De verplichting inzake de beleggingsadministratie betreft 1,9 miljoen euro per jaar.

Met ING Bank N.V. is een kredietfaciliteit van 50 miljoen euro overeengekomen.

Er is sprake van een juridisch dispuut terzake de toepasselijkheid van de verplichtstelling inzake de reisbranche op Booking.com. Op 9 april 2021 heeft de Hoge Raad arrest gewezen. Uit dit arrest volgt dat Booking.com weliswaar is aangemerkt als reisbemiddelaar, maar daarmee is nog niet definitief vast komen te staan dat de door Pensioenfonds PGB te handhaven verplichtstelling ook daadwerkelijk van toepassing is. Tussen betrokken partijen bestaat hierover verschil van inzicht. Pensioenfonds PGB heeft Booking.com gedagvaard. De inhoudelijke behandeling van de zaak door het Hof zal naar verwachting aan het einde van het derde kwartaal van 2023 plaatsvinden.

De omvang van de potentiële pensioenverplichtingen en premievordering op Booking.com kunnen op dit moment niet gekwantificeerd worden.

Belastingen

Pensioenfonds PGB is opgenomen in de fiscale eenheid voor de omzetbelasting samen met PGB Pensioendiensten B.V. Op grond van de Invorderingswet is Pensioenfonds PGB hoofdelijk aansprakelijk voor verplichtingen en schulden die hieruit voortvloeien.

Verbonden partijen

Identiteit van verbonden partijen

Er is sprake van een relatie tussen Pensioenfonds PGB, zijn uitvoeringsorganisatie waarvan Pensioenfonds PGB de enige aandeelhouder is en hun bestuurders.

Transacties met (voormalige) bestuurders

Voor informatie over de beloning van bestuurders wordt verwezen naar de toelichting onder 'Vergoeding bestuurders' in het hoofdstuk 'Pensioenuitvoeringskosten'. Er zijn geen leningen verstrekt aan bestuurders. Ook is er geen sprake van vorderingen op (voormalige) bestuurders. Voor zover bestuurders deelnemen aan de pensioenregeling, gebeurt dit onder reguliere condities.

Overige transacties met verbonden partijen

Werkgevers en Pensioenfonds PGB hebben een uitvoeringsovereenkomst over de financiering van de aanspraken en de uitvoering van de pensioenregeling. In deze overeenkomst staat dat beide zorgdragen voor de verplichtingen die voortvloeien uit de cao en het pensioenreglement.

Medewerkers van de uitvoeringsorganisatie en het bestuursbureau nemen deel aan een pensioenregeling die wordt uitgevoerd door Pensioenfonds PGB. Het gaat hierbij om reguliere- en excedentregelingen tegen standaardvergoedingen.

De medewerkers van de uitvoeringsorganisatie verrichten hun werkzaamheden in een kantoorgebouw dat in huur is van Pensioenfonds PGB.

De huurovereenkomst betreft een transactie op zakelijke gronden. Het kantoorgebouw is op 31 mei 2018 gewaardeerd op 13,1 miljoen euro bij een jaarlijkse huurprijs van 1,1 miljoen euro. De kosten van PGB Pensioendiensten B.V. worden aan Pensioenfonds PGB doorbelast op basis van een door het pensioenfondsbestuur goedgekeurde begroting. Hierin is geen winstopslag verwerkt.

Op basis van aandeelhoudersbesluiten is in 2022 een bedrag van 17 miljoen euro aan agiostortingen gedaan van Pensioenfonds PGB aan PGB Pensioendiensten voor de financiering van de activiteiten van InAdmin RiskCo.

De transacties met verbonden partijen zijn marktconform.

Toelichting op de staten van baten en lasten over 2022

12. Premiebijdragen voor risico pensioenfond's

	Bedragen in miljoenen euro's	
	2022	2021
	€	€
Werkgeversgedeelte	496	502
Werknemersgedeelte	389	334
Eenmalige premiebijdragen	18	16
Totaal	903	852

De totale bijdrage van werkgevers en werknemers aan de basis Pensioenfond's PGB-regeling bedraagt 28 procent (2021: 28 procent) van de pensioengrondslag.

De eenmalige premiebijdragen bestaan uit koopsommen en aanwending vanuit premiederdengelden.

De kostendekkende, feitelijke en gedempte premie volgens artikel 130 van de Pensioenwet zijn als volgt:

	Bedragen in miljoenen euro's	
	2022	2021
	€	€
Kostendekkende premie	1.268	1.290
Feitelijke premie	856	817
Gedempte toetspremie	650	661

De kostendekkende en gedempte premie worden bepaald op basis van de maandelijkse salarisgrondslagen. In boekjaar 2022 is de kostendekkende premie gedaald. De rentecurve per 31 december 2021 ligt hoger ten opzichte van de rentecurve per 31 december 2020. De gepresenteerde kostendekkende premie is inclusief een solvabiliteitsopslag van 20,2 procent (2021: 18,4 procent). Dit betreft de solvabiliteitsopslag per eind 2021 voor de pensioenregeling voor risico pensioenfond's. De aan het boekjaar toe te rekenen premie is als baten in de staat van baten en lasten verantwoord.

Vanaf boekjaar 2019 hanteert Pensioenfond's PGB een systematiek van premiedemping op basis van verwacht rendement, gecorrigeerd voor de toeslagambitie van het pensioenfond's.

De samenstelling van de zuiver kostendekkende premie, feitelijke premie en gedempte toetspremie is opgenomen in het bestuursverslag bij het hoofdstuk 'Onze financiële situatie'.

13. Premiebijdragen voor risico deelnemers

	Bedragen in miljoenen euro's	
	2022	2021
	€	€
Werkgevers- en werknemersgedeelte	82	71

De premiebijdragen voor risico deelnemers bestaan voor 79 miljoen euro aan premies DC-regeling (2021: 68 miljoen euro) en voor 3 miljoen euro aan premie voor PGB Pensioen Plus/Ouderdomspensioen Plus (2021: 3 miljoen euro).

14. Beleggingsresultaten voor risico pensioenfondsen

Bedragen in miljoenen euro's

	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten van vermogens-beheer	Totaal
	€	€	€	€
Vastgoed en infrastructuur	69	133	-4	198
Aandelen	381	-1.997	-22	-1.638
Vastrentende waarden	301	-3.116	-18	-2.833
Derivaten	80	-5.013	-5	-4.938
Totaal 2022	831	-9.993	-49	-9.211
Totaal 2021	814	1.411	-63	2.162

De beleggingsopbrengsten zijn verlaagd met de directe beleggingskosten van 49 miljoen euro (2021: 63 miljoen euro) zoals door derden in rekening zijn gebracht. De kosten zijn naar rato van het behaalde resultaat aan de beleggingen toegerekend.

De specificatie van de vermogensbeheerkosten is als volgt:

Bedragen in miljoenen euro's

	2022	2021
	€	€
Beheervergoeding externe vermogensbeheerders	14	22
Beheervergoeding uitvoeringsorganisatie	28	26
Kosten vermogensbeheer	8	15
Totaal	49	63

15. Beleggingsresultaten voor risico deelnemers

Bedragen in miljoenen euro's

	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Kosten van vermogens-beheer	Totaal
	€	€	€	€
Vastgoed en infrastructuur	1	1	-	2
Aandelen	4	-22	-	-18
Vastrentende waarden	2	-21	-	-19
Derivaten	0	-28	-	-28
Totaal 2022	7	-70	-	-63
Totaal 2021	6	17	-	23

De kosten van vermogensbeheer voor risico deelnemers bedragen voor 2022 0,4 miljoen euro (2021: 0,4 miljoen euro).

16. Pensioenuitkeringen

	Bedragen in miljoenen euro's	
	2022	2021
	€	€
Ouderdomspensioenen	645	596
Partnerpensioen	164	152
Wezenpensioen	2	2
Premierestitutie/afkoopsommen	5	7
Vervroegd pensioen	5	5
ANW-hiaatpensioen	4	4
Totaal	825	766

Per 1 januari 2022 is door het bestuur besloten een toeslag te verlenen van 3 procent. De toename van de pensioenuitkeringen wordt verklaard door reguliere instroom en nieuwe pensioenuitkeringen uit hoofde van de collectieve waardeoverdrachten.

17. Pensioenuitvoeringskosten

	Bedragen in miljoenen euro's	
	2022	2021
	€	€
Beheervergoeding uitvoeringsorganisatie	42	35
Kosten bestuur en bestuursbureau	2	1
Totaal	44	36

De pensioenuitvoeringskosten bestaan uit de kosten van de uitvoeringsorganisatie, de kosten van het bestuursbureau (personeel en huisvesting), de bezoldigingen van bestuurders, bestuurscommissies en adviseurs en de inkoop van overige diensten.

De werkzaamheden worden vooral verricht door werknemers die in dienst zijn bij de uitvoeringsorganisatie. Pensioenfonds PGB heeft een bestuursbureau om het bestuur te ondersteunen bij zijn taken. Aan het eind van 2022 waren bij dit bureau tien werknemers in loondienst. Van de totale kosten 2022 van het bestuursbureau van 6,1 miljoen euro (2021: 5,0 miljoen euro) is 1,7 miljoen euro (2021: 1,3 miljoen euro) toegerekend aan de pensioenuitvoeringskosten.

Aan het bestuur en medewerkers van het bestuursbureau zijn geen leningen, voorschotten of garanties verstrekt. Ook zijn aan Pensioenfonds PGB in het afgelopen jaar geen dwangsommen en boetes opgelegd.

De pensioenuitvoeringskosten stegen in het verslagjaar van 36 miljoen euro naar 44 miljoen euro. Deze stijging wordt met name veroorzaakt door inflatie en (project)kosten met betrekking tot het nieuwe pensioenadministratiesysteem, Wet toekomst pensioenen en extra IT kosten.

Vergoeding bestuursleden, raad van toezicht en verantwoordingsorgaan

De vergoedingen hebben betrekking op werkzaamheden voor het pensioenfonds, zoals het voorbereiden en bijwonen van diverse vergaderingen en bijeenkomsten. De vergoedingen bestaan uit vacatiegeld, vergoeding van reis- en verblijfkosten en overige bestuurskosten.

Bestuursleden

In 2022 bedroegen de totale dagvergoedingen voor de bestuursleden 1,0 miljoen euro (2021: 1,1 miljoen euro). Daarnaast is een bedrag besteed aan cursus- en reiskosten van 0,1 miljoen euro (2021: 0,1 miljoen euro).

De dagvergoeding is voor alle bestuursleden gelijk en bedraagt 950 euro. Dit bedrag is sinds 2011 ongewijzigd. De gemiddelde tijdsbesteding van de bestuursleden varieert tussen 1,5 en 3,5 dag per week. Sommige bestuursleden zijn in dienst van de werkgevers- of werknemersorganisatie die hen voordroeg. In dat geval is de dagvergoeding bestemd voor de voordragende organisatie. Deze maakt dan zelf afspraken met het bestuurslid over de beloning.

Het totaal aan dagvergoedingen (excl. BTW) voor de voorzitter bedroeg in 2022 172.900 euro (2021: 172.900). Dit bedrag is gebaseerd op gemiddeld 3,5 dag per week. De voorzitter is in dienst bij zijn voordragende organisatie.

Raad van toezicht en verantwoordingsorgaan

De vergoedingen voor de leden van de raad van toezicht bedroegen in 2022 in totaal 0,1 miljoen euro (2021: 0,1 miljoen euro).

De vergoedingen voor de leden van het verantwoordingsorgaan bedroegen in totaal ook 0,1 miljoen euro (2021: 0,1 miljoen euro).

Accountantshonoraria

Onder de pensioenuitvoeringskosten zijn de honoraria opgenomen van de externe accountant.

	Bedragen in duizenden euro's	
	2022	2021
	€	€
Onderzoek van de jaarrekening en verslagstaten		
Huidig boekjaar	336	326
Oudere jaren	16	39
Andere controleopdrachten (oudere jaren)	59	-
Andere niet-controlediensten	-	15
Totaal	410	380

De opstelling van accountantshonoraria bevat de kosten die ten laste zijn gekomen van Pensioenfonds PGB en is inclusief de honoraria die ten laste zijn gekomen van de niet meegeconsolideerde dochtermaatschappij PGB Pensioendiensten B.V. De kosten voor onderzoek van de jaarrekening en verslagstaten van 336 duizend euro (2021: 326 duizend euro) hebben betrekking op de controle van de basisgegevens, z-score en performancetoets, normportefeuille, jaarverslag en verslagstaten. De post 'Andere controleopdrachten (oudere jaren)' van 59 duizend euro betreft een aanvullende opdracht in het kader van een limited assurance op het jaarverslag duurzaam beleggen 2021. De opdracht voor een limited assurance voor het jaarverslag duurzaam beleggen 2022 wordt door Mazars N.V. uitgevoerd.

18. Saldo herverzekering

	Bedragen in miljoenen euro's	
	2022	2021
	€	€
Premies aan herverzekeraar	8	9
Claims bij de herverzekeraar	-4	-4
Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen	-1	-3
Totaal	3	2

19. Saldo overdracht van rechten

Saldo overdracht van rechten betreffen het saldo van betaalde en ontvangen waardeoverdrachten. In 2022 hebben er twee inkomende collectieve waardeoverdrachten van rechten plaatsgevonden. Naast de inkomende collectieve waardeoverdrachten heeft er een uitgaande collectieve waardeoverdracht plaatsgevonden in de beschikbare premieregeling. Het betreft Holland Indoor Plants. De uitgaande kapitalen bedragen minder dan 0,2 miljoen euro.

	Bedragen in miljoenen euro's	
	2022	2021
	€	€
Inkomende waardeoverdrachten (individueel)	82	47
Inkomende waardeoverdrachten (collectief)	870	3.040
Uitgaande waardeoverdrachten (individueel)	-111	-81
Uitgaande waardeoverdrachten (collectief)	-	-
Totaal	841	3.006

20. Overige lasten

De overige lasten hebben betrekking op de herwaardering van de deelneming in PGB Pensioendiensten B.V.

Belastingen

De activiteiten van het pensioenfonds zijn vrijgesteld van vennootschapsbelasting.

Gebeurtenissen na balansdatum

Wijziging UFR-methodiek

De technische voorzieningen zijn vastgesteld op basis van de rentetermijnstructuur van DNB per 31 december 2022 en de factoren zoals genoemd in de grondslagen bij de jaarrekening. Op 30 november 2022 heeft de Commissie Parameters haar advies naar de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en DNB gestuurd. Onderdeel van het advies is een aanpassing van de UFR-methodiek. Het advies is door DNB overgenomen en gaat in per 1 januari 2023. DNB baseert de rentetermijnstructuur tot en met 31 december 2022 op de huidige systematiek en vanaf 1 januari 2023 op de geadviseerde nieuwe UFR-parameters. De stapsgewijze invoering die vanaf 1 januari 2021 is geïntroduceerd komt hiermee te vervallen. De overgang van de nieuwe UFR-methode resulteert in een negatief effect van ongeveer 0,3 procentpunt op de dekkingsgraad.

Vastgesteld in de vergadering van het bestuur op 20 april 2023:

J.H. Dijckmeester MSc
Voorzitter

drs. J.H. Kamps
Vicevoorzitter

R.A.L. Heijn RBA EPP
Vicevoorzitter

E.D.O. de Jong
Bestuurslid

F.A. van de Veen CPE BBs CRA
Bestuurslid

mr. T.J. van Dijk
Bestuurslid

A close-up photograph of a person's hand holding a brown, leather-textured notebook. The hand is positioned over an open map, which is resting on a surface, likely the dashboard or a table in a vehicle. The map shows various geographical features and text, including the word "Thailand" and "Wang". The background is slightly blurred, showing the interior of a car with a steering wheel and dashboard. The overall lighting is warm and soft. The text "Overige gegevens" is overlaid in white, bold, sans-serif font across the center of the image.

Overige gegevens

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur en de raad van toezicht van Stichting Pensioenfonds PGB

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2022

Ons oordeel

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds PGB per 31 december 2022 en van het saldo van baten en lasten over 2022, in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).

Wat we gecontroleerd hebben

Wij hebben de jaarrekening 2022 van Stichting Pensioenfonds PGB ('de Stichting') te Amsterdam gecontroleerd.

De jaarrekening bestaat uit:

- 1 de balans per 31 december 2022;
- 2 de staat van baten en lasten over 2022;
- 3 het kasstroomoverzicht over 2022; en
- 4 de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de Stichting zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. De informatie en onze bevindingen ten aanzien van continuïteit, fraude en niet naleven wet- en regelgeving en de kernpunten van onze controle moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Samenvatting

Materialiteit
<ul style="list-style-type: none">
— Materialiteit van EUR 150 miljoen
— Circa 0,5% van het pensioenvermogen
Risico's gerelateerd aan Fraude & Noclar en continuïteit
<ul style="list-style-type: none">
— Risico's gerelateerd aan fraude en niet naleven wet- en regelgeving (Noclar): verondersteld risico van doorbreken interne beheersing door het bestuur geïdentificeerd
— Risico's gerelateerd aan continuïteit: geen continuïteitsrisico's geïdentificeerd
Kernpunten
<ul style="list-style-type: none">
— Waardering van beleggingen
— Waardering van technische voorzieningen
Oordeel
Goedkeurend

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op EUR 150 miljoen (2021: EUR 170 miljoen). Voor de bepaling van de materialiteit wordt uitgegaan van het pensioenvermogen per 31 december 2022 (circa 0,5%). Wij beschouwen het pensioenvermogen als de meest geschikte benchmark, omdat het pensioenvermogen een bepalende factor is in de berekening van de (beleids)dekkingsgraad die de financiële positie van de Stichting weergeeft. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij hebben met het bestuur en de raad van toezicht afgesproken dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven EUR 7,5 miljoen rapporteren aan het bestuur en de raad van toezicht alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Reikwijdte van de controle

Uitbesteding van bedrijfsprocessen aan dienstverleners

De Stichting heeft het pensioen- en balansbeheer uitbesteed aan PGB Pensioendiensten B.V., de 100% dochtermaatschappij van de Stichting, met onderuitbesteding aan Northern Trust Corporation, met betrekking tot de bewaring en administratie van de beleggingen. De jaarrekening wordt derhalve mede opgesteld op basis van informatie over de beleggingen en beleggingsopbrengsten, technische voorzieningen, premiebijdragen, pensioenuitkeringen en overige financiële posten die is verstrekt door PGB Pensioendiensten B.V.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor het verwerven van inzicht in de aard en de significantie van de door de dienstverleners verleende diensten en in het effect ervan op de voor de controle relevante interne beheersing van de Stichting. Op basis hiervan identificeren wij de risico's op een afwijking van materieel belang en zetten wij controlewerkzaamheden op en voeren wij deze uit om op deze risico's in te spelen.

Bij de uitvoering van onze controle maken wij gebruik van de werkzaamheden en bevindingen van andere onafhankelijke accountants inzake de voor de Stichting relevante interne beheersingsmaatregelen van PGB Pensioendiensten B.V. en Northern Trust Corporation, zoals weergegeven in de specifiek daarvoor opgestelde (Standaard 3000A- en SOC 1-) rapportages.

Onze controlewerkzaamheden bestaan uit het bepalen van de minimaal verwachte interne beheersingsmaatregelen en (waar noodzakelijk geacht) het bespreken van de beheersomgeving bij de dienstverlener met vertegenwoordigers van de dienstverlener. Op basis daarvan evalueren wij, en bespreken wij (waar noodzakelijk geacht) met de andere onafhankelijke accountant, de in de Standaard 3000A- en SOC 1-rapportages beschreven interne beheersingsmaatregelen, de verrichte werkzaamheden ter toetsing van de effectieve werking gedurende 2022 en de uitkomsten daarvan. Ook beoordelen wij de evaluatie door het bestuur van de kwaliteit van de uitbesteding aan PGB Pensioendiensten B.V. en Northern Trust Corporation.

Op basis van aanvullend uitgevoerde werkzaamheden hebben wij vastgesteld dat de impact van de niet behaalde beheersdoelstellingen in het Standaard 3000A-rapport van PGB Pensioendiensten B.V. door middel van compenserende maatregelen en aanvullend uitgevoerde analyses in het kader van de jaarrekeningcontrole voldoende wordt gemitigeerd. Daarnaast hebben wij eigen gegevensgerichte analyses ten aanzien van premiebijdragen en pensioenuitkeringen uitgevoerd waarbij wij de uitkomsten hebben getoetst op basis van verwachtingen die wij zelf hiervoor hebben ontwikkeld. Wij hebben door middel van deelwaarnemingen beleggingen, beleggingsstromen, mutaties in de pensioenadministratie, premiebijdragen, pensioenuitkeringen en waardeoverdrachten aan de hand van brondocumentatie bij de dienstverlener onderzocht.

Door bovengenoemde werkzaamheden op de uitbestede bedrijfsprocessen en aanvullende eigen werkzaamheden hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de beleggingen, beleggingsstromen en -opbrengsten, (mutaties in) deelnemergegevens en aanspraken die resulteren in (wijzigingen in) de technische voorzieningen, premiebijdragen, pensioenuitkeringen en waardeoverdrachten verkregen.

Controleaanpak ten aanzien van risico's op fraude en niet-naleven van wet- en regelgeving

In het kader van onze controle hebben wij inzicht verkregen in de Stichting en de bedrijfsomgeving, en hebben wij de opzet en de implementatie beoordeeld en, waar van toepassing, de effectieve werking getoetst van het risicomanagement van de Stichting met betrekking tot fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving. Dit betreft tevens de interne beheersmaatregelen die aanwezig zijn bij de externe dienstverleners van de Stichting (zie paragraaf 'Reikwijdte van de controle').

Onze werkzaamheden omvatten onder andere het evalueren van de gedragscode, de klokkenluidersregeling, de periodieke Service Level Agreement-rapportages en de procedures van de Stichting om aanwijzingen van mogelijke fraude en niet-naleven van wet- en regelgeving te onderzoeken. Bovendien hebben wij inlichtingen ter zake ingewonnen bij het bestuur en de raad van toezicht. Wij hebben onder meer de volgende controlewerkzaamheden uitgevoerd:

- inzicht verkrijgen hoe de Stichting het gebruik van informatietechnologie (IT) beheerst en de invloed daarvan op de jaarrekening, inclusief het risico van cybersecurity incidenten die een materieel effect kunnen hebben op de jaarrekening.
- evaluatie van nevenfuncties van bestuursleden, met speciale aandacht voor procedures en governance met betrekking tot mogelijke belangenconflicten.
- evaluatie van correspondentie met regelgevende en toezichthoudende instanties (inclusief DNB en AFM).

Daarnaast hebben wij werkzaamheden uitgevoerd om inzicht te verkrijgen in de wet- en regelgeving die op de Stichting van toepassing is en hebben de volgende rechtsgebieden geïdentificeerd die de meest waarschijnlijke oorzaak zouden kunnen zijn voor een materieel effect op de jaarrekening:

- Pensioenwet;
- Wet verplichte deelneming in een bedrijfstakpensioenfonds (Wet Bpf 2000);
- Besluit Financieel toetsingskader pensioenfonds (Bftp);
- Algemene verordening gegevensbescherming (AVG).

Wij hebben de risicofactoren voor fraude en niet-naleven van wet- en regelgeving geëvalueerd om na te gaan of deze factoren duiden op een risico op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening.

Wij beoordelen het veronderstelde frauderisico met betrekking tot de opbrengstverantwoording als niet relevant gezien de aard van de opbrengsten en aangezien de mogelijkheden tot het materieel beïnvloeden van de opbrengstverantwoording beperkt zijn.

In overeenstemming met het bovenstaande en met de controlestandaarden hebben wij het volgende risico geïdentificeerd ten aanzien van fraude dat relevant is voor onze controle, inclusief de relevante veronderstelde risico's vastgelegd in de controlestandaarden, en hebben hierop als volgt ingespeeld:

Doorbreken van interne beheersing door het bestuur (een verondersteld risico)

Risico:

- Het bestuur is in een unieke positie om fraude te plegen door de mogelijkheid het proces van financiële verslaggeving en resultaten te manipuleren door middel van het doorbreken van de interne beheersing die anderszins effectief lijken te werken, zoals schattingen gerelateerd aan de waardering van de technische voorzieningen en de waardering van de beleggingen.

Controleaanpak:

- Wij hebben de opzet en de implementatie geëvalueerd en, waar passend geacht, de werking getoetst van de interne beheersingsmaatregelen die het frauderisico dienen te mitigeren, inclusief de interne beheersingsmaatregelen die aanwezig zijn bij de dienstverleners waaraan de Stichting bedrijfsprocessen heeft uitbesteed.
- Wij hebben een analyse uitgevoerd om te identificeren of er sprake is van (administratieve) journaalposten met een hoger frauderisico. De uitkomst van deze evaluatie is dat wij geen (administratieve) journaalposten met een hoger frauderisico hebben geïdentificeerd.
- Wij hebben significante schattingen alsook oordeelsvormingen en veronderstellingen van het bestuur met betrekking tot de waardering van de technische voorzieningen en de waardering van de beleggingen geëvalueerd. Voor een omschrijving van onze werkzaamheden hieromtrent, verwijzen wij naar de kernpunten met betrekking tot de waardering van de technische voorzieningen en de waardering van beleggingen.

Onze evaluatie van uitgevoerde procedures ten aanzien van fraude en niet-naleven van wet- en regelgeving hebben niet geleid tot een kernpunt van de controle.

Wij hebben onze risico-inschatting en controleaanpak en resultaten gecommuniceerd aan het bestuur en aan de raad van toezicht.

Onze controlewerkzaamheden leidden niet tot aanwijzingen en/of andere redelijke vermoedens van fraude en niet-nakomen van wet- en regelgeving die van materieel belang zijn voor onze controle.

Controleaanpak continuïteit – geen significante continuïteitsrisico's geïdentificeerd

Zoals toegelicht op pagina 46 van het jaarverslag en pagina 99 van de jaarrekening, heeft het bestuur een herstelplan ingediend bij De Nederlandsche Bank waarin is uitgewerkt hoe het beleidsdekkingsgraad binnen de wettelijk gestelde termijnen weer op het vereiste niveau kan worden gebracht. Dit is onderdeel van de continuïteitsrisicoanalyse door het bestuur. Omdat de Stichting de ultieme mogelijkheid heeft om de pensioenaanspraken en pensioenrechten te korten en daarmee de continuïteit van de Stichting te allen tijde te waarborgen heeft het bestuur geen continuïteitsrisico's geïdentificeerd.

Onze procedures omvatten onder andere:

- overwegen of de continuïteitsrisicoanalyse door het bestuur en het herstelplan dat is ingediend bij De Nederlandsche Bank alle relevante elementen bevat en consistent is met onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole;

- overwegen of actuariële ontwikkelingen (inclusief de voorzienbare trend in overlevingskansen) en de ontwikkelingen op financiële markten (inclusief ontwikkeling in de rentetermijnstructuur) aanleiding geven tot een continuïteitsrisico;
- analyse van de ontwikkeling van de financiële positie van de Stichting gedurende het boekjaar ten opzichte van wettelijke solvabiliteitseisen op indicatoren die kunnen duiden op continuïteitsrisico's en het vaststellen dat de toelichting in de jaarrekening hieromtrent en de toelichting ten aanzien van de realisatie van het herstelplan zoals opgenomen op pagina 46 van het jaarverslag en pagina 99 van de jaarrekening adequaat zijn.

De resultaten van onze procedures hebben geen aanleiding gegeven om additionele controlewerkzaamheden op de continuïteitsbeoordeling uit te voeren.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het belangrijkste waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij aan het bestuur en de raad van toezicht gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Vergeleken met vorig jaar is het kernpunt 'Verantwoording collectieve inkomende waardeoverdrachten' niet inbegrepen omdat deze specifiek gerelateerd is aan de jaarrekening 2021.

Waardering van beleggingen

Omschrijving

De beleggingen vormen een significante post op de balans van de Stichting. De beleggingen van de Stichting bedragen circa 94% van het balanstotaal. Alle beleggingen dienen conform de Pensioenwet te worden gewaardeerd op reële waarde (marktwaarde). Uit noot 1 en 2 bij de toelichting op de jaarrekening blijkt dat voor EUR 29.073 miljoen (101%) van de beleggingen van de Stichting de waardering gebaseerd is op genoteerde marktprijzen, voor EUR 968 miljoen (3%) de waardering gebaseerd is op onafhankelijke taxaties, voor EUR -2.479 miljoen (-8%) de waardering gebaseerd is op modelmatige waarderingsmethoden en voor EUR 1.263 miljoen (4%) de waardering gebaseerd is op andere waarderingsmethoden. Het bepalen van de marktwaarde voor deze laatste beleggingscategorie is complex(er) en bevat subjectieve schattingselementen.

Het maken van de schattingen vergt een hoge mate van oordeelsvorming van het bestuur, waarbij gebruik wordt gemaakt van modellen en informatie van derde partijen. Gezien de invloed hiervan op de waardering van de beleggingen, het saldo van baten en lasten, het eigen vermogen en de (beleids)dekkingsgraad vormde de waardering van de beleggingen een kernpunt van onze controle.

In de 'Specifieke grondslagen' geeft de Stichting de gehanteerde waarderingsgrondslagen weer. In noot 1 en 2 zijn de gehanteerde waarderingsmethoden en belangrijke veronderstellingen voor de waardering van deze beleggingscategorie uiteengezet.

Het evalueren van de waarderingsgrondslagen en het vaststellen van de juistheid en toereikendheid van de toelichtingen vormden onderdeel van onze werkzaamheden.

Onze aanpak

Wij maken gebruik van de beheersmaatregelen die zijn ingericht bij de serviceorganisatie die de bewaring en beleggingsadministratie uitvoert en die hierover verantwoording aflegt in de SOC I-rapportage (waarbij een goedkeurend assurancerapport van de accountant is afgegeven). Deze relevante beheersmaatregelen zijn gericht op de aanstelling van betrouwbare fondsmanagers alsmede de betrouwbare transactieverwerking, waardering van beleggingen, aanlevering en toereikende evaluatie van periodieke performancecijfers. Daarnaast hebben wij de aansluiting vastgesteld tussen de financiële administratie en actuele financiële rapportages van beleggingsadministrateur en fondsmanagers, indien nodig gecorrigeerd voor kasstromen tot aan balansdatum. Vervolgens hebben wij de waardering van beleggingen gebaseerd op onafhankelijke taxaties, modelmatige waarderingsmethoden en andere waarderingsmethoden onderzocht.

De waardering van een deel van deze beleggingen hebben wij onderzocht met gebruikmaking van een eigen waarderingsspecialist. Tevens hebben wij de monitoring van de uitvoeringsorganisatie op recente financiële informatie, verkregen na balansdatum, over de waarde van beleggingen op balansdatum betrokken in onze werkzaamheden. Onze waarderingsspecialist heeft de gehanteerde waarderingen vergeleken met zelfstandig bepaalde waarderingen op basis van in de markt waarneembare prijzen. De waardering van het resterende deel van deze beleggingen hebben wij getoetst aan de hand van, door andere onafhankelijke accountants gecontroleerde, jaarrekeningen. Wij hebben hierbij onder meer aandacht besteed aan consistentie met de waardingsgrondslagen van de Stichting ten opzichte van die van het beleggingsfonds alsmede de strekking van de verklaring van de andere onafhankelijke accountant.

Wanneer een jaarrekening voorzien van een controleverklaring niet tijdig beschikbaar was, hebben wij de betrouwbaarheid van de marktwaardering die door de fondsmanager is afgegeven, vastgesteld door de inschatting van deze fondsmanagers uit voorgaande jaren te toetsen aan de hand van de later in het jaar beschikbaar gekomen gecontroleerde jaarrekeningen (backtesting). In aanvulling hierop hebben we diverse gesprekken gevoerd met betrokken midoffice-medewerkers van de uitvoeringsorganisatie, waarbij wij significante gebeurtenissen na balansdatum, mogelijke risico's en andere relevante aspecten die van invloed zijn op de waardering van deze fondsen, hebben besproken en getoetst aan brondocumentatie.

Tevens hebben wij de waardingsgrondslagen en de juistheid en toereikendheid van de toelichtingen, waaronder die inzake waardingsonzekerheid, in de jaarrekening geëvalueerd.

Onze observatie

Wij hebben geconstateerd dat de gehanteerde waardingsgrondslagen en gehanteerde waardingsmethodieken voor de beleggingen in overeenstemming zijn met de geldende verslaggevingsregels en geschikt zijn om te kunnen komen tot een marktwaarde van deze beleggingen.

Wij vinden dat de waardering van de beleggingen in de jaarrekening op aanvaardbare wijze is bepaald. De toelichting op de samenstelling en het verloop van de beleggingen is toereikend.

Waardering van de technische voorzieningen

Omschrijving

De technische voorzieningen van het pensioenfonds vormen een significante post op de balans van de Stichting die wordt gewaardeerd op reële waarde (marktwaarde). De technische voorzieningen van de Stichting bedragen circa 71% van het balanstotaal. De waardering van de technische voorzieningen komt tot stand door middel van een berekening waarin aanspraakgegevens van deelnemers met behulp van belangrijke schattingen over levensverwachtingen, kostenniveaus en arbeidsongeschiktheid worden vertaald naar verwachte toekomstige kasstromen (uitkeringen). De kasstromen worden contant gemaakt met gebruikmaking van de rentetermijnstructuur ultimo boekjaar zoals gepubliceerd door De Nederlandsche Bank.

Het maken van de schattingen vergt een hoge mate van oordeelsvorming door het bestuur, waarbij gebruik wordt gemaakt van actuariële modellen en het bestuur zich laat adviseren door actuariële deskundigen. Gezien de complexiteit en de invloed hiervan op de hoogte van de technische voorzieningen, het saldo van baten en lasten, het eigen vermogen en de (beleids)dekkingsgraad vormt de waardering van de technische voorzieningen een kernpunt van onze controle.

Het bestuur heeft in de 'Specifieke grondslagen' de waardingsgrondslagen en veronderstellingen voor de technische voorzieningen opgenomen. Uit de paragraaf 'Schattingwijzigingen' blijkt dat schattingswijzigingen hebben plaatsgevonden. In de paragraaf 'Risicobeheer' is de gevoeligheid van de berekening van de technische voorzieningen voor schattingen uiteengezet.

Onze aanpak

Bij onze controle maken wij gebruik van de werkzaamheden van de certificerende actuaaris die door de Stichting is aangesteld. Wij hebben bij aanvang van de controle en bij afronding ervan afstemming gehad met de certificerende actuaaris over de te volgen aanpak, de attentiepunten (waaronder de verwerking van de indexatiebesluiten, de schattingswijzigingen en de kostenassumptie) en de uitkomsten.

Wij hebben de door het bestuur gehanteerde schattingsmethoden en veronderstellingen geëvalueerd. Hierbij hebben wij de consistentie, prudentie en actualiteit van de schattingsmethode en veronderstellingen betrokken. Wij hebben de onderbouwing van de veronderstellingen door het bestuur geëvalueerd aan de hand van een toetsing van de historische betrouwbaarheid daarvan en algemeen geactualiseerde uitgangspunten zoals overlevingskansen. De gehanteerde schattingsmethoden en veronderstellingen hebben wij besproken met de certificerende actuaaris. Wij hebben de actuariële verklaring zoals opgenomen in de overige gegevens en de werkzaamheden in het dossier van de certificerende actuaaris geëvalueerd.

Onze werkzaamheden omvatten verder het evalueren van de uitkomst van de actuariële analyse van het saldo van baten en lasten in relatie tot eerder gemaakte schattingen en kasstroomprojecties. Bij de uitvoering van deze werkzaamheden hebben wij gebruikgemaakt van een eigen actuaris. Tevens hebben wij de waarderingsgrondslagen en de juistheid en toereikendheid van de toelichtingen in de jaarrekening geëvalueerd.

Onze observatie

Wij vinden dat de waardering van de technische voorzieningen in de jaarrekening op aanvaardbare wijze is bepaald. De toelichting op de samenstelling en het verloop van de technische voorzieningen is toereikend.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist voor het bestuursverslag en de overige gegevens.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben een mindere diepgang dan onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder de informatie die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Verklaring betreffende overige door wet- of regelgeving gestelde vereisten

Benoeming

Wij zijn door het Bestuur op 25 augustus 2022 benoemd als accountant van de Stichting voor de controle van het boekjaar 2022 en zijn sinds 2013 de externe accountant.

Geen verboden diensten

Wij hebben geen verboden diensten als bedoeld in artikel 5, lid 1 van de Europese verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van Organisaties van Openbaar Belang geleverd.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur

verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude. Daarbij is het bestuur, onder toezicht van de raad van toezicht, verantwoordelijk voor het voorkomen en ontdekken van fraude en de niet naleving van wet- en regelgeving en het nemen van maatregelen om de gevolgen, voor zover mogelijk, ongedaan te maken en herhaling te voorkomen.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de Stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van de genoemde verslaggevingsstelsels moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de Stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de Stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de Stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze doelstelling is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een verdere beschrijving van onze verantwoordelijkheden ten aanzien van een jaarrekeningcontrole is te vinden op de website van de Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) op: www.nba.nl/NL_oob_01
Deze beschrijving is onderdeel van onze controleverklaring.

Utrecht, 20 april 2023

KPMG Accountants N.V.

P. Smit RA

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Pensioenfonds PGB te Amsterdam is aan Towers Watson Netherlands B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2022.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Pensioenfonds PGB, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds.

Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar.

Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 150.000.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 7.500.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn beoordeling van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;
- het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuariel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn, als geheel bezien, toereikende technische voorzieningen vastgesteld.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk vereist eigen vermogen, maar hoger dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikel 132 (vereist eigen vermogen).

Met betrekking tot artikel 137 (voorwaardelijke toeslagverlening) merk ik op dat het pensioenfonds in 2022 gebruik heeft gemaakt van de versoepelde toeslagregels, zoals vastgelegd in het tijdelijke artikel 15c van het Besluit Financieel Toetsingskader (toeslag vanwege voorgenomen transitie). Daarbij heeft het pensioenfonds onderbouwd te hebben voldaan aan de in dat artikel gestelde voorwaarden.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is lager dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen, doch hoger dan de dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Pensioenfonds PGB is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangepane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening niet voldoende, omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen.

Voor de volledigheid merk ik op dat, als op balansdatum in de rentetermijnstructuur rekening zou worden gehouden met de UFR-methodiek zoals deze door DNB in 2023 wordt toegepast, mijn oordeel over de vermogenspositie niet zou wijzigen.

Purmerend, 20 april 2023

drs. B.A. Weijers AAG

Verbonden aan Towers Watson Netherlands B.V.

Wat houdt jou het meest bezig als het gaat om pensioen?

“

'Ik heb intern al vaak uitgelegd hoe je pensioen opbouwt. Vaak snappen medewerkers het op dat moment wel, maar een dag later zakt het toch weer weg. En dat is niet erg, maar je merkt hoe goede communicatiemiddelen zo'n complex verhaal kunnen ondersteunen. De duidelijke illustraties die Pensioenfonds PGB heeft gemaakt over bijvoorbeeld de keuze in de verschillende regelingen, over de solidariteitsreserve, over invaren, heeft ons verhaal naar de OR erg ondersteund. Een beeld zegt veel meer dan alleen woorden.'

”

Annemarie Verkerk (53) informeert als HR-professional haar collega's over hun pensioenregeling bij Pensioenfonds PGB

Verslag van het verantwoordingsorgaan

Algemeen

In het voorjaar van 2022 heeft het verantwoordingsorgaan onder leiding van externe deskundigen zijn functioneren geëvalueerd. Een van de doelen daarbij was om de kerncompetenties van de leden effectiever in te zetten. Daarnaast is het verantwoordingsorgaan zich met behulp van kennissessies aan het voorbereiden op de Wet toekomst pensioenen. Om de slagvaardigheid te vergroten is de omvang van het verantwoordingsorgaan eind 2022 teruggebracht van 18 naar 15 leden. Vakorganisatie FNV is er begin 2022 in geslaagd vier al lang openstaande vacatures in te vullen. Dit alles draagt bij aan het verder versterken van het team om zijn rol beter te vervullen.

Adviezen

Het bestuur heeft het verantwoordingsorgaan in de gelegenheid gesteld advies uit te brengen over:

- Beloningsbeleid bestuur en raad van toezicht
Het verantwoordingsorgaan heeft daarbij vastgesteld dat het koppelen van het beloningsbeleid voor bestuursleden en raad van toezicht aan de Wet normering topinkomens niet of nauwelijks leidt tot verhoging van de beloning.
- Bindende voordracht lid van de raad van toezicht
- Wijziging van het klachtenreglement
Het betreft een actualisering van het laatstelijk in 2017 vastgestelde reglement. In zijn advies heeft het verantwoordingsorgaan aandacht gevraagd voor borging van de onafhankelijkheid van de klachtencommissie.
- Communicatieplan 2022
In het advies is aandacht gevraagd voor het stimuleren van de ‘pensioen awareness’ bij jongeren.
- Een tweetal aansluitingen (+ 1.500 deelnemers) en een collectieve waardeoverdracht. Daarnaast zijn de evaluatierapportages van de collectieve waardeoverdrachten van AVH en Reiswerk besproken. Van beide is vastgesteld dat deze tijdig, correct en binnen de financiële afspraken zijn uitgevoerd. In verband met de toegepaste kortingen is door een aantal deelnemers van Reiswerk een juridische procedure tegen onder andere Pensioenfonds PGB aangespannen. De uitkomst en mogelijke gevolgen zijn nog niet bekend.
Vanaf begin 2022 kent Pensioenfonds PGB een nieuw aansluitingenbeleid. De commissie toetst nieuwe aansluitingen inclusief de collectieve waardeoverdrachten aan de uitgangspunten geformuleerd in dit beleid. De focus ligt daarbij op de evenwichtige afweging van belangen van alle deelnemers.
- Benoeming vicevoorzitter
Het verantwoordingsorgaan werd verrast door de noodzaak de besturing van het pensioenfonds aan te scherpen, onder andere door de omvang van het bestuur te verkleinen. Met een duidelijke toelichting heeft het bestuur dit besluit voldoende kunnen motiveren. Het benoemen van een tweede vicevoorzitter en het aanstellen van een hoofd bestuursbureau maakten onderdeel uit van deze aanpassingen.
- Premiebesluit 2023
Het verantwoordingsorgaan heeft een positief advies afgegeven voor de basispremie 2023. Deze heeft geen wijziging ondergaan ten opzichte van 2022.

Indexatie

Rekening houdend met de financiële positie, ambitie op een waardevast pensioen voor alle deelnemers en de mogelijke gevolgen van het nieuwe pensioenstelsel voor de verschillende generaties heeft het bestuur besloten de pensioenaanspraken en rechten te verhogen, eerst met 0,23 procent. Toen de indexatieregels werden versoepeld, is, met terugwerkende kracht tot 1 januari 2022 een aanvullende indexatie van 2,77 procent verleend. Daarna is eind 2022 het indexatiebeleid van maximaal 3 procent gewijzigd zodat voortaan beter de hoogte van de inflatie kan worden gevolgd (met als resultaat een indexatie van 7 procent per 1 januari 2023). Het verantwoordingsorgaan is van deze ontwikkelingen regelmatig op de hoogte gehouden. Na het verstrekken van informatie en gevolgd door discussie met het bestuur heeft het verantwoordingsorgaan vastgesteld dat de afweging tot de besluiten evenwichtig heeft plaatsgevonden.

Wet toekomst pensioenen

Het verantwoordingsorgaan heeft twee leden als kwartiermakers aangesteld die het proces nauwgezet volgen. Indien het nuttig en noodzakelijk wordt gevonden, zal het verantwoordingsorgaan zich laten ondersteunen door extern advies. Dit jaar heeft de pensioenhervorming voor het verantwoordingsorgaan vooral in het teken gestaan van onderzoek en informatie. Mede vanwege de politieke besluitvorming maar vooral ook door de complexe multisectorale structuur van het fonds moet een zorgvuldig

stappenplan worden gevolgd. Met het bestuur en de raad van toezicht is een eerste verkenning gevoerd over het kader van de evenwichtige belangenafweging.

IT-systemen

In 2022 is de IT-commissie van het verantwoordingsorgaan een aantal keren uitgebreid geïnformeerd over de voortgang van een nieuw pensioenadministratiesysteem. Het huidige systeem Maia van Keylane zou per 1 januari 2024 worden vervangen door het door InAdmin RiskCo gebouwde systeem RiskCo Administratie Platform (RAP). Twee jaar geleden nam Pensioenfonds PGB een 50 procent-belang in InAdmin RiskCo. Achmea werd de andere aandeelhouder. De gedachte was dat op termijn ook andere pensioenuitvoerders gebruik zouden kunnen maken van RAP met als resultaat lage(re) kosten voor de pensioendeelnemers. Door de commissie maar ook het voltallige verantwoordingsorgaan is regelmatig zorg uitgesproken over de complexiteit en voortgang van dit project. In oktober besloot het bestuur gebruik te maken van het 'fall-back'-scenario: overgang naar Lumera AxyLife van Lumera (voorheen AxyWare) per 2024.

Het bestuur heeft een extern adviseur gevraagd een evaluatieonderzoek uit te voeren naar onder andere de bestuurlijke besluitvorming over het InAdmin RiskCo-project. Eind maart 2023 zijn de conclusies en de 'lessons learned' uit dit onderzoek gepresenteerd, in eerste instantie aan een deel van het verantwoordingsorgaan. Het verantwoordingsorgaan concludeert, mede op basis van de evaluatie, dat de combinatie van het aandeelhouderschap en afnemer van software voor extra complicaties heeft gezorgd. Het opzetten en managen van een gezamenlijke 'joint venture' in een automatiseringsbedrijf blijkt iets heel anders te zijn dan het aansturen van een groot pensioenfonds en is schromelijk onderschat. Het verantwoordingsorgaan is van mening dat het bestuur risico's onvoldoende heeft ingeschat en zich bij de due diligence te veel heeft laten leiden door externen en door tijdsdruk. Daarnaast lijkt de kwaliteit van de software vooraf onvoldoende te zijn getoetst. Bij dergelijke majeure beleidsvoornemens is het uitermate belangrijk de governance-opzet met de daarbij behorende specialistische expertise al bij aanvang goed in te richten waarbij het essentieel is dat de 'counter vailing power' binnen het bestuur op orde is. Uit de evaluatie is gebleken dat deze zaken onvoldoende zijn geborgd.

De financieel negatieve effecten zijn met 36 miljoen⁷ substantieel. Het verantwoordingsorgaan is bezorgd of de beoogde lagere kosten per deelnemer, die met de overgang naar een nieuw pensioenadministratiesysteem gerealiseerd zouden worden, alsnog behaald zullen worden.

Uiteindelijk heeft het bestuur goed geanticipeerd op de ontstane problematiek en zijn uitwijkscenario's opgesteld. Dit heeft geleid tot de keuze voor het pensioenadministratiesysteem van Lumera.

In de loop van 2023 zal het verantwoordingsorgaan verder in gesprek gaan met het bestuur over de evaluatierapportage. Belangrijke aandachtspunten zijn dan het risicobeheer en het managen van complexe (ict)-projecten en het tijdig beschikbaar zijn van de functionaliteit, benodigd voor de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel.

Kosten per deelnemer

Het begrip 'kosten per deelnemer' is een belangrijke maatstaf om het functioneren van een pensioenfonds te kunnen beoordelen. Omdat complexiteit van de pensioenregelingen en de mate van dienstverlening verschillen, moet het hanteren van benchmarkmodellen met de juiste criteria worden uitgevoerd. Met de komst van de Wet toekomst pensioenen zullen regelingen meer op elkaar gaan lijken waardoor de focus op een onderscheidend criterium zoals 'kosten per deelnemer' zal toenemen.

Pensioenfonds PGB slaagt er nog steeds niet in de kosten te beheersen, laat staan terug te dringen. Ook in het verslagjaar werden de verwachtingen niet waargemaakt. De hoogte maar ook de ontwikkeling van de kosten per deelnemer over de jaren heen baren het verantwoordingsorgaan zorgen. In 2022 zijn deze kosten gestegen naar het niveau van 2017 en 2018 terwijl het aantal deelnemers door de aansluitingen van AVH en de reisbranche in 2021 aanzienlijk toenam. De verwachte verdere kostenstijging met 17 procent ten opzichte van 2022 naar een niveau van 207 euro per deelnemer in 2023 is zeer zorgelijk.

Risicobereidheidsonderzoek

In het voorjaar 2022 zijn de resultaten van het in oktober 2021 gehouden risicobereidheids-onderzoek aan het verantwoordingsorgaan gepresenteerd. Het onderzoek toont een lagere risicoscore bij respondenten dan nodig is voor de 100

---

⁷ Verlies op de investering in InAdmin RiskCo van 33,2 miljoen euro plus afboeking van eerder geactiveerde kosten van 2,9 miljoen euro.

procent koopkrachtambitie van het bestuur. Het verantwoordingsorgaan benadrukt dat een eventuele afwijking ten opzichte van het resultaat moet worden onderbouwd, rekening houdend met evenwichtige belangenafweging. Daarnaast geeft het verantwoordingsorgaan het bestuur in overweging om in de toekomst voorafgaand aan een dergelijk onderzoek kaders te stellen. Bijvoorbeeld: wanneer is sprake van een representatieve afspiegeling van de deelnemerspopulatie? In hoeverre is sprake van vergelijkbare pensioenregelingen en groepen van deelnemers zodat de resultaten kunnen/mogen worden samengevoegd en welke aspecten spelen daarbij een rol? Een van de aanbevelingen aan het bestuur is om voorafgaand aan het onderzoek een communicatieplan te maken om de deelname aan het onderzoek en de spreiding over de sectoren en overige aansluitingen te vergroten.

Oordeel

Ondanks kritische kanttekeningen vindt het verantwoordingsorgaan dat het in voldoende mate is betrokken bij de meeste van bovenstaande onderwerpen. Met name de evenwichtigheid bij de overgang naar de Wet toekomst pensioenen, het terugdringen van de kosten per deelnemer en de overstap naar Lumera zullen de komende periode nauwgezet worden gevolgd.

Het verantwoordingsorgaan spreekt zijn waardering uit over de samenwerking met het bestuur. Het bestuur heeft in zijn besluitvorming voldoende oog gehad voor de evenwichtige belangenafweging. Op basis hiervan heeft het verantwoordingsorgaan een positief oordeel over het in 2022 gevoerde beleid.

Amstelveen, 20 april 2023
Het verantwoordingsorgaan van Pensioenfonds PGB

Reactie van het bestuur

Het bestuur waardeert de positieve houding van het verantwoordingsorgaan en de open dialoog tussen verantwoordingsorgaan, raad van toezicht en bestuur. In het verslag van het verantwoordingsorgaan zijn belangrijke zaken beschreven die zich in 2022 hebben afgespeeld. Het bestuur spreekt zijn waardering uit voor de wijze waarop het verantwoordingsorgaan in 2022 zijn rol heeft ingevuld. Daarbij is er, zoals het verantwoordingsorgaan zelf ook aangeeft, goed en constructief samengewerkt. Het bestuur heeft diverse onderwerpen en besluiten in een vroeg stadium met het verantwoordingsorgaan besproken en diverse adviesaanvragen aan het verantwoordingsorgaan voorgelegd. Het bestuur stelt het op prijs in het oordeel van het verantwoordingsorgaan terug te lezen dat het bestuur voldoende oog heeft gehad voor de evenwichtige belangenafweging. Dat dit samen met andere punten leidt tot een positief oordeel over het in 2022 gevoerde beleid, verheugt het bestuur.

We staan samen met het verantwoordingsorgaan voor eenzelfde doel; houvast bieden voor de toekomst en de beste resultaten bereiken voor onze belanghebbenden. Dat doen we niet alleen, maar samen en in goed overleg. We luisteren en wisselen op een opbouwende en constructieve manier van gedachten. Dat deden we in 2022 in diverse on- en offline vergaderingen. Het bestuur kijkt daar positief op terug.

Aanpassing governance

In 2022 is de governance binnen Pensioenfonds PGB op diverse onderdelen aangepast. Deze aanpassingen en de reden van de aanpassingen zijn met het verantwoordingsorgaan besproken. Het bestuur heeft er alle vertrouwen in dat met deze aanpassingen goed en slagvaardig samen kan worden gewerkt om verdere invulling te geven aan de strategie en de te bereiken doelen van Pensioenfonds PGB. Het verantwoordingsorgaan heeft een zelfevaluatie uitgevoerd en zich in 2022 voorbereid op een verkleining van 18 naar 15 leden per einde van het jaar. Dit is in onze ogen soepel verlopen. Tegelijkertijd is het verantwoordingsorgaan door het invullen van de 4 openstaande vacatures door vakorganisatie FNV ook weer volledig op sterkte gekomen. Het bestuur is per 1 april 2023 verkleind van 10 naar 7 leden.

Aan het verantwoordingsorgaan voorgelegde adviesaanvragen

In 2022 zijn diverse adviesaanvragen aan het verantwoordingsorgaan voorgelegd. Het bestuur hecht er waarde aan er enkele te benoemen. De basispremie 2023 is onveranderd ten opzichte van 2022. Het verantwoordingsorgaan heeft hierover een positief advies gegeven. Ook heeft het verantwoordingsorgaan positief geadviseerd over het beloningsbeleid, waarin de beloningen van bestuursleden en leden van de raad van toezicht worden gekoppeld aan de WNT-normen. Dit geeft dit duidelijkheid en past bij de uitgangspunten van Pensioenfonds PGB. Het verantwoordingsorgaan heeft positief advies uitgebracht op de wijziging van het

klachtenreglement, waarbij het bestuur het voorstel van het verantwoordingsorgaan ten aanzien van de onafhankelijke positie van de klachtencommissie ter harte heeft genomen.

Naast de aan het verantwoordingsorgaan gevraagde adviezen, is er uitgebreid gesproken over de voortgang van het project Lotus en de ontwikkeling van het pensioenadministratie-platform RAP binnen InAdmin RiskCo. Helaas heeft dit traject niet het beoogde resultaat opgeleverd en dat is voor alle betrokkenen zeer teleurstellend. Om die reden heeft het bestuur een uitgebreide evaluatie uitgevoerd, waarbij ook de raad van toezicht is betrokken, met als doel voor de toekomst belangrijke conclusies en *lessons learned* te trekken. Deze conclusies en de *lessons learned* zijn met het verantwoordingsorgaan gedeeld.

Indexatie

Het bestuur heeft in 2022 zorgvuldig en met afweging van diverse punten gekeken naar de indexatie. Besloten is om de pensioenaanspraken en -rechten te verhogen met in 3 procent in 2022 en per 1 januari 2023 met 7 procent. We stellen het op prijs dat het verantwoordingsorgaan vaststelt dat de besluitvorming en de afweging van belangen daarbij evenwichtig heeft plaatsgevonden.

Kosten per deelnemer

Het verantwoordingsorgaan heeft zijn zorgen geuit over de ontwikkeling van de kosten per deelnemer. Ondanks de flinke groei van het aantal deelnemers door recente aansluitingen laten de kosten per deelnemer geen dalende trend zien. Hier liggen diverse oorzaken aan ten grondslag; een stevige inflatie, hoge IT-kosten, onder meer als gevolg van de vernieuwing van het pensioenadministratie-platform, toenemende eisen met betrekking tot informatiebeveiliging en de voorbereidingen voor de Wet toekomst pensioenen (Wtp). Het bestuur deelt de zorg van het verantwoordingsorgaan over de kostenontwikkeling, heeft daar, samen met de leiding van de uitvoeringsorganisatie, veel aandacht voor en zal het verantwoordingsorgaan hierover blijven informeren.

Wet toekomst pensioenen

In 2022 is al veel aandacht besteed aan de Wtp en dit zal de komende jaren alleen nog maar meer worden. Voor elk pensioenfonds is dit een majeure operatie. Voor een multisectoraal pensioenfonds als PGB, met ook veel aangesloten sectoren en ondernemingen, geldt dit nog meer. We gaan dit in goede afstemming en samenwerking met het verantwoordingsorgaan vormgeven. Het bestuur zal ook de komende jaren het verantwoordingsorgaan periodiek op een transparante wijze informeren en tijdig voorbereiden op de aan het verantwoordingsorgaan voor te leggen adviesaanvragen.

Risicobereidheidsonderzoek

Het bestuur heeft kennisgenomen van de bevindingen en aanbevelingen van het verantwoordingsorgaan in het kader van het in 2021 uitgevoerde risicobereidheidsonderzoek. Het bestuur zal daar bij toekomstige onderzoeken ook de nodige aandacht aan geven.

Het jaar 2023 zal wederom een jaar van grote inspanning worden, zeker ook vanwege de implementatie van de nieuwe pensioenketen en de ontwikkelingen rondom de Wtp. Ook de veranderde situatie in de wereld zal zijn impact hebben. De betrokkenheid en werkwijze van het verantwoordingsorgaan in 2022 geven het bestuur alle vertrouwen in een goede samenwerking ook tijdens het nieuwe jaar.

Amstelveen, 20 april 2023

Het bestuur van Pensioenfonds PGB

Verantwoording van de raad van toezicht

Inleiding

In 2022 heeft de raad van toezicht (de raad) een jaarplan opgesteld met daarin een aantal speerpunten. Naast de formele toezichtverplichtingen heeft de raad ook in 2022 aangegeven specifiek aandacht te besteden aan de wijze waarop de strategie van het fonds wordt uitgerold, de vervolgstappen op weg naar het nieuwe pensioencontract, de aansturing van de organisatie en de wijze waarop invulling wordt gegeven aan het duurzaamheidsbeleid.

De raad heeft de belangrijkste speerpunten kunnen volgen en behandelen en spreekt zijn waardering uit voor de manier waarop het bestuur deze thema's heeft opgepakt.

In 2022 is de samenstelling van de raad veranderd. De (tweede) termijn van Orpa Bisschop liep af op 1 juli 2022. De raad is Orpa zeer erkentelijk voor haar bijdrage in de raad. Per 1 oktober 2022 is Mariële Poot benoemd als lid van de raad.

Visie op toezicht

De raad werkt vanuit de visie dat goed pensioenfondsbestuur het centrale thema is van het intern toezicht. De nadruk ligt daarbij op een goed werkende governance, een samenhangende visie op beleid en uitvoering, een adequate organisatie van het integraal risicomanagement en het waarborgen van evenwichtige belangenafweging. Het intern toezicht voegt waarde toe aan de missie van Pensioenfonds PGB door zijn toezichtstaak zodanig in te vullen dat het bijdraagt aan het effectief en slagvaardig functioneren van het pensioenfonds en aan een beheerste en integere bedrijfsvoering.

Goed toezicht vereist goed inzicht. De raad verkrijgt dit inzicht vanuit het gemeenschappelijke beeld van de strategie en cultuur en door de dialoog met het bestuur. Het bestuur en de raad vinden het belangrijk dat deze dialoog plaats heeft met alle leden van het bestuur en goed wordt voorbereid. De onderwerpen en focus in de doorlopende dialoog bepalen raad en bestuur in onderling overleg, waarbij de raad vanuit zijn taakstelling ook eigen onderwerpen op de agenda kan zetten. Deze dialoog biedt de basis voor een constructieve en vooruitkijkende toezichtrelatie waarin de raad niet alleen betrokken is bij de reguliere en meer operationele zaken die spelen, maar ook (in een vroeg stadium) bij strategische en andere ingrijpende ontwikkelingen bij het pensioenfonds.

Het bestuur staat op zijn beurt open voor de invalshoeken en accenten die de raad opwerpt. De raad legt verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan en zoekt actief de interactie met het verantwoordingsorgaan om eventuele invalshoeken en accenten vanuit het verantwoordingsorgaan mee te nemen in zijn jaarplan.

De raad houdt zich aan de geformuleerde governance principes en de normen in de Code Pensioenfonds voor het intern toezicht. De raad richt zich bij de uitoefening van zijn werkzaamheden altijd op het belang van het pensioenfonds en al zijn belanghebbenden, waaronder de deelnemers.

Overleg

Gedurende het jaar heeft de raad zeven keer een reguliere vergadering met het voltallige bestuur gehouden. De agenda voor de vergaderingen met het bestuur is steeds voorbereid in een overleg tussen de voorzitter van de raad en de voorzitter van het bestuur. Daarnaast is twee keer met het verantwoordingsorgaan vergaderd en één keer met zowel het bestuur als het verantwoordingsorgaan. Er hebben ook tien autonome vergaderingen van de raad plaatsgevonden. Een van de leden van de raad heeft ook één keer deelgenomen aan vergaderingen van de commissie balansbeheer van het pensioenfonds. Naast de reguliere overleggen hebben leden van de raad ook meerdere keren gesproken met (leden van) het bestuur in het kader van strategische onderwerpen (zoals de risicohouding en het evenwichtigheidskader). Er hebben ook diverse periodieke werkoverleggen plaatsgevonden tussen de voorzitter van de raad en de voorzitter van het bestuur. Verder heeft er ook dit jaar structureel overleg plaatsgevonden tussen sleutelfunctiehouders en de raad.

Zelfevaluatie

De raad heeft in 2022 een zelfevaluatie uitgevoerd. De scope van de zelfevaluatie betrof in 2022 een eigen beoordeling; de zelfevaluatie heeft plaatsgevonden door observaties/reflecties op zijn eigen functioneren aan de hand van de uitkomsten van de zelfevaluatie van 2021. Enkele observaties:

- De raad streeft ernaar bewust te sturen op een overzicht van gespreksonderwerpen door deze op te nemen in een jaarschema. Daar wordt inmiddels invulling aan gegeven; waarmee de raad inzet op de invulling van verschillende vormen waarin contacten kunnen plaatsvinden.
- De raad heeft verdere invulling gegeven aan een formelere interactie met het bestuur door bestuurders uit te nodigen in de reguliere vergaderingen van de raad. De raad zal daar expliciet aandacht voor blijven vragen bij het bestuur.
- Daarnaast heeft de raad een aantal malen op vragen vanuit het bestuur schriftelijk gereageerd en ook schriftelijk om aanvullende informatie gevraagd;
- De raad streeft ernaar bewust te sturen op een overzicht van gespreksonderwerpen door deze op te nemen in een jaarschema. Daar wordt inmiddels invulling aan gegeven; waarmee de raad inzet op de invulling van verschillende vormen waarin contacten kunnen plaatsvinden.
- De raad ziet een meerwaarde in het frequent en gestructureerd contact met de sleutelfunctiehouders. In 2022 zijn ter opvolging twee formele gesprekken gevoerd met de sleutelfunctiehouders.

De toegevoegde waarde van de raad bestaat uit het bieden van reflectie (voor het bestuur) en de kwaliteit van de dialoog (tussen bestuur en raad) over strategische (niet operationele) vraagstukken. Tegelijkertijd heeft de raad de ambitie zich ook meer te richten op de executie en de veranderkracht van de uitvoerder. Daar zal de raad in 2023 meer aandacht voor vragen. De raad heeft vastgesteld dat de relatie tussen raad en verantwoordingsorgaan goed is ingebed en op orde is. De relatie tussen de raad en het bestuur kan worden gekarakteriseerd als constructief, open en transparant en dat erover en weer waardering bestaat over de samenwerking. Ten slotte heeft de raad vastgesteld dat het hecht aan de invulling van de vacature die binnen de raad ontstaat, vanwege het belang van de continuïteit.

Goedkeuringsactiviteiten

Goedkeuring jaarverslag

Op 21 april 2022 heeft de raad in een vergadering met het bestuur het jaarverslag 2021 besproken en goedgekeurd.

Collectieve waardeoverdrachten

In 2022 heeft de raad één collectieve waardeoverdracht goedgekeurd.

Beloningsbeleid

De raad heeft in 2022 het aangepaste beloningsbeleid goedgekeurd (met uitzondering van de beloning voor de leden van de raad). Het doet de raad deugd dat:

- door het bestuur invulling is gegeven aan de (meeste van de) aanbevelingen en adviezen van de raad; de raad meent hiermee dat er een gedegen en robuust beloningsbeleid is opgesteld;
- het verantwoordingsorgaan een positief advies heeft afgegeven en dat het bestuur ook rekenschap heeft genomen van de aandachtspunten van het verantwoordingsorgaan.

Benoeming bestuursleden

De raad heeft in 2022 verder het door het bestuur voorgelegde functieprofielen (vice)voorzitter en voorzitter commissie balansbeheer goedgekeurd. De raad heeft vastgesteld dat er van de kant van de raad geen bezwaren zijn tegen de benoeming van Ronald Heijn tot vicevoorzitter van Pensioenfonds PGB per 1 januari 2023 en vastgesteld dat hij voldoet aan het functieprofiel. Het bestuur geeft aan dat er een aanpassing in het functieprofiel van de voorzitter is doorgevoerd. De raad heeft hiervan kennisgenomen en reeds uitvoerig met het bestuur hierover vergadert. De raad heeft geconcludeerd dat de huidige voorzitter voldoet aan het gewijzigde functieprofiel. De raad heeft voorts geconcludeerd dat er aldus geen bezwaren bestaan tegen de voortzetting van Jochem Dijkmeester in zijn rol als voorzitter.

Daarnaast heeft de raad de (voorgenomen) benoeming van het bestuurslid Tim van Dijk getoetst aan de hand van het functieprofiel en het bestuur laten weten geen bezwaar te hebben tegen de voorgenomen benoeming. Met het nieuwe bestuurslid heeft een gesprek plaatsgevonden.

Bevindingen

In de vergaderingen met het bestuur is gesproken over uiteenlopende onderwerpen als (de ontwikkeling van) de productontwerpen inzake de Wtp, de wijze waarop Pensioenfonds PGB (proactief) acteert op het nieuwe pensioenstelsel (t.w. het te ontwikkelen evenwichtigheidskader en de te ontwikkelingen pensioencontracten), de voortgang en vervolgstappen van het project Pioen (thans Lotus) en InAdmin RiskCo, de risicohouding, de aanscherping van de besturing (aanpassing van de governance), het beloningsbeleid en het duurzaamheid (ESG beleid).

Overkoepelend heeft de raad een positief beeld overgehouden aan de gesprekken met het bestuur over de huidige ontwikkelingen binnen het pensioenfonds.

Adequate risicobeheersing

Het fundament van het risicobeheer is op adequate wijze ingevuld binnen het fonds en daarmee is de basis voor een goed werkende tweede lijn gewaarborgd. Dat blijkt onder andere uit de rapportage van de sleutelfunctiehouder risicobeheer. InAdmin RiskCo heeft in het verslagjaar een grote impact op de organisatie/beheersing gehad. Het project verliep niet zoals verwacht, waardoor het bestuur een alternatief een fallback scenario ontwikkelde en dit uiteindelijk is doorgezet. Overkoepelend heeft de raad het volgende beeld overgehouden:

- Het bestuur heeft de raad intensief geïnformeerd over de complexe besluitvorming inzake InAdmin RiskCo. De raad observeert dat het bestuur de afhandeling van het project proactief heeft aangestuurd, de risico's daarbij in kaart heeft gebracht en adequaat geadresseerd heeft toen het risicobeeld veranderde.
- De raad is niet tevreden over hoe het project is verlopen, maar het stemt de raad tevreden dat het bestuur het proces InAdmin RiskCo heeft laten evalueren door een externe onafhankelijke partij en dat daarbij naast de rol van het bestuur en de raad, ook de rol van PGB Pensioendiensten is beschouwd alsmede de rol van cultuur/gedrag.

Verder heeft de raad zich laten informeren over de voortgang op de realisatie van de strategie als ook de focus op kosten(ontwikkeling). De raad is adequaat geïnformeerd over de implementatie van AVH/Reiswerk, de finale afwikkeling (waaronder juridische procedures) alsook de kosten(ontwikkeling). Ten aanzien van de kosten(ontwikkeling) heeft de raad het bestuur meegegeven dat kosten in de toekomst een nog belangrijker 'driver' zullen zijn.

Wet toekomst pensioenen

Het bestuur heeft de raad adequaat geïnformeerd en inzicht verschaft in: het bestuurlijke project en de stand van zaken van de 'marsroute', de diverse rollen van bestuur, raad, verantwoordingsorgaan en sociale partners (bevoegdheid en verantwoordelijkheid) en de algemene voortgang. De raad heeft een positief beeld bij de (concept) productontwerpen die zijn ontwikkeld; dat biedt houvast en geeft richting. De raad vraagt wel bijzondere aandacht voor de voortgang en alignement van stakeholders. De raad is content met de gezette stappen binnen het bestuur. Het bestuur ondersteunt sociale partners met een beslis kader, waarbij zij de dialoog faciliteert met een aantal keuzes. De raad gaf het bestuur mee 'uit te dragen' dat er in het nieuwe pensioenstelsel twee regelingen zijn waaruit werkgevers en sociale partners kunnen kiezen. De raad adviseerde het bestuur een oplossingsrichting te bieden, als vertrekpunt in de dialoog tussen werkgevers en sociale partners.

Vermogens- en balansbeheer

De raad heeft zich laten informeren over de invulling van het vermogens- en balansbeheer en de doorontwikkeling van het duurzaamheidsbeleid, onder meer door het bijwonen van beleggingscommissievergaderingen en te spreken met de bestuursleden met het aandachtsgebied vermogens- en balansbeheer. Vermogens- en balansbeheer zullen in de loop van 2023 extra aandacht krijgen als duidelijk wordt in hoeverre de opzet en werking een onderscheidende factor wordt richting het nieuwe pensioenstelsel.

Governance

Het bestuur is tot inzicht gekomen dat de werking van de organisatorische keuzes suboptimaal heeft uitgepakt. Het bestuur heeft ingezet op groot onderhoud binnen de bestaande governancestructuur. Dit omvat het terugbrengen van het aantal bestuurders, het benoemen van een tweede vicevoorzitter en versterking van het bestuursbureau met een 'hoofd bestuursbureau'.

De raad acht het zinnige en verstandige keuzes. De raad vraagt bijzondere aandacht voor het borgen van het adequaat en effectief monitoren van de doelstellingen met de aanscherping van de besturing (daaronder ook begrepen het gedragsaspect), t.w. daadkrachtiger en effectiever handelen.

De raad heeft kennisgenomen van de opmerkingen die in dit kader gemaakt zijn door De Nederlandsche Bank (DNB) en deze zijn besproken met het bestuur. De aanpassingen in de besturing naar aanleiding van deze opmerkingen worden door de raad positief gewogen.

Gezien deze bevindingen stelt de raad vast dat het bestuur:

- overkoepelend meent de raad de samenwerking tussen bestuur, verantwoordingsorgaan en raad binnen het pensioenfonds goed functioneert; de raad acht zich goed geïnformeerd en betrokken;
- de raad heeft een overwegend positief beeld overgehouden over de huidige ontwikkelingen binnen het pensioenfonds;
- gezien deze bevindingen stelt de raad vast dat het bestuur in control is en een goed fundament heeft neergezet waarmee zij de veranderende omgeving tegemoet kan treden.

Vooruitblik 2023

De speerpunten van 2023 zijn in lijn met de speerpunten van het voorgaande jaar. Dat komt omdat de in 2022 strategie wordt geïmplementeerd en de ontwikkelingen niet alleen grootschalig en complex zijn, maar ook een langere doorlooptijd kennen.

Van strategieontwikkeling naar implementatie: de overgang naar een nieuwe pensioenadministratie

De raad volgt nauwgezet de voortgang van de implementatie naar een nieuwe pensioenadministratie. De raad richt zich daarnaast ook op de vraag of de drivers van de strategie voldoende robuust en gedragen zijn en of de strategie voldoende wendbaar is als de omgeving sneller verandert dan verwacht. De wet- en regelgeving is immers nog niet definitief, noch is alles uitgekristalliseerd voor een multisectoraal fonds als Pensioenfonds PGB. De focus op kosten verdient aandacht omdat de raad een substantiële verlaging van de kosten per deelnemer als voorwaarde ziet voor een succesvolle implementatie van de strategie. Dit is een terugkerend punt. De raad neemt hier geen positie in, maar vindt duidelijkheid en al dan niet consequente sturing hierop wel van belang afhankelijk van hoe het bestuur dit positioneert in het pensioenproduct.

Wet toekomst pensioenen

De overgang naar het nieuwe pensioencontract is voor de gehele pensioensector een complexe en meerjarige operatie. Mogelijk leidt dit tot een wijziging van de pensioenmarkt. Het bestuur heeft stappen naar het nieuwe pensioencontract in kaart gebracht. Het bestuur heeft een bestuurlijk project ingericht. De raad richt zich op het volgende:

- de raad zal volgen of de door het bestuur uitgezette opzet en werking werkt, planningen worden gehaald en of er eventueel bijsturing nodig is;
- de raad volgt of er helderheid en draagvlak is voor de diverse rollen van bestuur, raad, verantwoordingsorgaan en sociale partners;
- de raad monitort hoe Pensioenfonds PGB in staat is flexibiliteit en maatwerk te ontwikkelen zonder te verliezen op standaardisatie en schaalvoordelen;
- de raad monitort waar het fonds/bestuur staat met haar plannen voor, tijdens en na transitie en de voorbereidingen voor communicatie (verder centraal staan van de deelnemer).

Organisatorische keuzes

Het bestuur heeft in 2022 gekozen voor een aanpassing van de governance (onder meer door het terugbrengen van het aantal bestuursleden van 10 naar 7) en een andere aansturing van het bestuursbureau. Deze zal tussentijds en continu worden geëvalueerd worden waarbij ook aandacht gevraagd zal worden voor de bestuurscultuur.

Duurzaamheid

Ten slotte volgt de raad op welke wijze invulling wordt gegeven aan het ESG-beleid en hoe Pensioenfonds PGB duurzaamheidsontwikkelingen verwerkt en tastbaar maakt in het beleggings- en communicatiebeleid.

De raad bedankt het bestuur en het verantwoordingsorgaan voor de goede en constructieve samenwerking. De onderlinge samenwerking en verbondenheid is een belangrijke factor in het met succes aangaan van de uitdagingen van de komende tijd.

Amstelveen, 20 april 2023

De raad van toezicht van Pensioenfonds PGB

Statutaire regeling voor de bestemming van het saldo van baten en lasten

Voor de bestemming van het saldo van baten en lasten is geen bepaling opgenomen in de statuten van het pensioenfonds. Het saldo is onttrokken aan de balanspost 'Stichtingskapitaal en reserves'.

Bijlagen
jaarverslag

USA Greens®
PRODUCT OF GUATEMALA

25 SMALL
HAND GRADED
LEATHERLEAF FERN
PREMIUM QUALITY

SFDR – Periodieke informatieverschaffing voor de financiële producten

Template periodieke informatieverschaffing voor de financiële producten, bedoeld in artikel 8, leden 1, 2 en 2 bis, van Verordening (EU) 2019/2088 en artikel 6, lid 1, van Verordening (EU) 2020/852

Productnaam: Stichting Pensioenfonds PGB

Identificatiecode juridische entiteiten (LEI): 724500SCJKY3JGCW5E50

Ecologische en/of sociale kenmerken (E/S-kenmerken)

Heeft dit financieel product een duurzame beleggingsdoelstelling?	
☒ ☐ Ja	☒ ☐ ☒ Nee
☐ Dit product heeft de volgende duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling gedaan: ___%	☐ Dit product promootte ecologische/sociale (E/S) kenmerken . Hoewel duurzaam beleggen niet het doel ervan was, had het een minimum van ___% duurzame beleggingen
☐ in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie als ecologisch duurzaam gelden	☐ met een ecologische doelstelling in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie als ecologisch duurzaam gelden
☐ in economische activiteiten die volgens EU-taxonomie niet als ecologisch duurzaam gelden	☐ met een ecologische doelstelling in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie niet als ecologisch duurzaam gelden
☐ Dit product heeft de volgende duurzame beleggingen met een sociale doelstelling gedaan: ___%	☐ met een sociale doelstelling
	☒ Dit product promootte E/S-kenmerken, maar heeft niet duurzaam belegd .

Duurzame belegging: een belegging in een economische activiteit die bijdraagt aan het behalen van een ecologische of een sociale doelstelling, mits deze belegging geen ernstige afbreuk doet aan ecologische of sociale doelstellingen en de ondernemingen waarin is belegd, praktijken op het gebied van goed bestuur toepassen.

De **EU-taxonomie** is een classificatiesysteem dat is vastgelegd in Verordening (EU) 2020/852. Het gaat om een lijst van **ecologisch duurzame economische activiteiten**. Die verordening bevat geen lijst van sociaal duurzame economische activiteiten. Duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling kunnen wel of niet op de taxonomie zijn afgestemd.

In hoeverre is voldaan aan de ecologische en/of sociale kenmerken die dit financiële product promoot?

Stichting Pensioenfonds PGB (Pensioenfonds PGB) heeft in 2022 de onderstaande ecologische en sociale kenmerken gepromoot ten aanzien van haar verantwoord beleggingsbeleid. De prestatie van de duurzaamheidsindicatoren die met deze E/S kenmerken verbandhouden staan beschreven in de volgende vraag.

1. **Het verlagen van de CO₂-voetafdruk:** Pensioenfonds PGB heeft bedrijven uitgesloten die meer dan 50 procent van de inkomsten generen uit de kolenindustrie. Dit is in lijn met het Commitment Klimaatakkoord dat Pensioenfonds PGB heeft ondertekend. Hiermee heeft het fonds zich verbonden aan het opstellen en uitvoeren van een klimaattactieplan dat gericht is op de realisatie van de klimaatdoelen van Parijs.

Pensioenfonds PGB heeft voldaan aan de promotie van het verlagen van de CO₂-voetafdruk. Pensioenfonds PGB heeft conform haar uitsluitingsbeleid niet belegd in ondernemingen die meer dan 50 procent van de inkomsten genereren uit de kolenindustrie.

Daarnaast heeft Pensioenfonds PGB de absolute CO₂ uitstoot per onderneming in de aandelen- en bedrijfsobligatieportefeuilles gemeten.

De bovenstaande uitsluitingen en CO₂-uitstoot zijn gemonitord aan de hand van data van Sustainalytics. Deze data is periodiek aan Pensioenfonds PGB gerapporteerd. Op basis van deze datarapportages is de uitsluitingenlijst aangepast.

Duurzaamheidsindicatoren 1, 2 en 3 hebben betrekking tot dit kenmerk.

2. **Actief aandeelhouderschap:** Pensioenfonds PGB gelooft dat het optreden als betrokken belegger door middel van engagement en stemmen ('voting') leidt tot lange-termijn waarde creatie van de beleggingen. Pensioenfonds PGB heeft bedrijven aangemoedigd om belangrijke factoren op het gebied van mens en milieu te adresseren.

In de referentieperiode heeft Pensioenfonds PGB opgetreden als betrokken belegger door te stemmen als aandeelhouder in de beursgenoteerde aandelenportefeuille. Ook heeft Pensioenfonds PGB bedrijven aangemoedigd door middel van engagement in overeenstemming met de focus SDG's, te weten SDG's 3, 7, 8, 9 en 13.

Uitvoering van stemrechten (voting) en engagement is uitbesteed aan Columbia Threadneedle Investment (CTI), een aanbieder van engagement en voting-dienstverlening. Speciaal voor grote institutionele investeerder heeft CTI een Responsible Engagement Overlay-programma (Reo®). Binnen Reo® heeft Pensioenfonds PGB enkele thematische aandachtsgebieden benoemd. Aan de hand van deze thematische aandachtsgebieden worden de behaalde mijlpalen gemeten.

De voting- en engagement programma's zijn van toepassing op de ondernemingen in de aandelenportefeuille van Pensioenfonds PGB. Het engagement programma is van toepassing op de portefeuille bedrijfsobligaties. CTI heeft hierover periodiek gerapporteerd aan Pensioenfonds PGB.

Duurzaamheidsindicatoren 4 en 5 hebben betrekking tot dit kenmerk.

3. **Het realiseren van SDG-ontwikkelingsdoelen:** Pensioenfonds PGB promoot het realiseren van een positief effect op haar omgeving op basis van de ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties (de United Nations Sustainable Development Goals, kortweg de SDG's). Pensioenfonds PGB hanteert daarbij vijf SDG's als speerpunten:
  - a. Goede gezondheid en welzijn (SDG3)
  - b. Betaalbare duurzame energie (SDG7)
  - c. Eerlijk werk en economische groei (SDG8)
  - d. Industrie, Innovatie en Infrastructuur (SDG9) en
  - e. Actie tegen klimaatverandering (SDG 13)

Pensioenfonds PGB streeft ernaar jaarlijks de beleggingen met een potentiële positieve bijdrage aan deze ontwikkelingsdoelen in alle beleggingsstrategieën te verhogen.

Pensioenfonds PGB heeft aan dit kenmerk voldaan. Pensioenfonds PGB heeft, aan de hand van het SDI-AOP platform, bepaald welke investeringen als SDG-investering geïdentificeerd worden. Aan de hand van deze criteria heeft Pensioenfonds PGB het percentage van de beleggingen dat aan de criteria voldoet ten opzichte van de totale marktwaarde van de beleggingen berekend en gerapporteerd.

Onderdeel van het behalen van de SDG's is het beleggen in green bonds. Pensioenfonds PGB heeft met 51 green bonds met een totale waarde van 789 miljoen euro voldaan aan dit vereiste. Naast green bonds heeft Pensioenfonds PGB verder 7 social bonds, 4 sustainability bonds en 19 sustainable linked bonds in de portefeuille gedurende de referentieperiode.

De green bonds zijn geïdentificeerd aan de hand van het label dat door het Bloomberg-systeem wordt gegeven aan een bond.

Duurzaamheidsindicatoren 6, 6 en 7 hebben betrekking tot dit kenmerk.

4. **Maatschappelijk verantwoord ondernemen:** Pensioenfonds PGB promoot het maatschappelijk verantwoord ondernemen door het onderschrijven van de OESO richtlijnen, voor multinationale ondernemingen en de Global Compact Principles van de Verenigde Naties (UNGC).

Pensioenfonds PGB heeft aan dit kenmerk voldaan. De monitoring op UNGP zijn geïncorporeerd in de UNGC, de naleving van de UNGP is daarmee indirect gemonitord. Pensioenfonds PGB heeft ondernemingen die internationale standaarden schenden, zoals de OESO-richtlijnen, UNPRI en UNGC, gemonitord op basis van door Sustainalytics geleverde data. Ondernemingen die deze standaarden schenden werden meegenomen in de engagement-activiteiten, dan wel uitgesloten op basis van het uitsluitingsbeleid.

Duurzaamheidsindicator 8 heeft betrekking tot dit kenmerk.

5. **Uitsluiting van maatschappelijk controversiële activiteiten:** Pensioenfonds PGB wil niet beleggen in bepaalde bedrijven die een negatieve impact hebben op de maatschappij. Het gaat daarbij om de volgende type bedrijven die betrokken zijn bij:

- productie van tabak en kolenwinning;
- de productie van controversiële wapens; en
- de overtreding van internationale verdragen of sanctiewetgeving.

Pensioenfonds PGB heeft aan dit kenmerk voldaan. Pensioenfonds PGB heeft conform haar uitsluitingsbeleid gedurende 2022 niet belegd in ondernemingen die betrokken waren bij het bovengenoemde controversieel gedrag en/of de controversiële activiteiten.

Als gevolg van de militaire aanval door Rusland in de Oekraïne zijn twee bestaande beleggingen in de portefeuille in bedrijven op een (inter)nationale sanctielijst komen te staan, te weten de SberBank en VTB bank. Vanwege de wettelijke beperkingen die zijn opgelegd gedurende de referentieperiode is het (nog) niet mogelijk deze beleggingen te verkopen.

Pensioenfonds PGB heeft bovenstaande uitsluitingen gemonitord op basis van informatie van Sustainalytics en de Economist Intelligence Unit (EIU). Sustainalytics stelt elk kwartaal een lijst op met bedrijven die uitgesloten moeten worden op basis van de bovengenoemde controversiële activiteiten. De restricties van de relevante portefeuilles zijn op basis van deze uitsluitingenlijst aangepast. EIU monitort landen en geeft daaraan ESG-scores. Op basis van het uitsluitingsbeleid van Pensioenfonds PGB in combinatie met de ESG-scores is een uitsluitingenlijst opgesteld voor de portefeuilles staatsobligaties en -bedrijven.

Duurzaamheidsindicatoren 9 en 10 hebben betrekking tot dit kenmerk.

De portefeuille heeft geen gebruik gemaakt van een referentiebenchmark gedurende 2022.

Hoe hebben de duurzaamheidsindicatoren gepresteerd?

<p>1. De absolute CO₂-uitstoot per onderneming in de aandelen- en bedrijfsobligatieportefeuilles (i.e. CO₂-intensiteit);</p>	<p>WACI- score per ultimo Q4 2022:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Equity: 52 procent reductie • IGC: 50 procent reductie • High Yield: 42 procent reductie • EMC: 10 procent reductie <p>Voor ultimo 2022 was de doelstelling een CO₂-reductie van 50 procent t.o.v. 2018. Dit is behaald voor Equity en IGC. Voor EMC zit Pensioenfonds PGB momenteel in een transitie.</p>
<p>2. Het aantal bedrijven dat omzet uit kolenindustrie behaalt.</p> <p>Referentiewaarde: >50 procent inkomsten genereren uit de kolenindustrie.</p>	<p>Nihil (0), per eind 2022 waren er geen allocaties naar dergelijke bedrijven.</p>
<p>3. Het percentage van omzet en/of elektriciteitswinning uit thermische kolen, teerzandolie en/of schalie-energie in de gehele portefeuille.</p>	<p>Nihil (0), per eind 2022 waren er geen allocaties naar dergelijke bedrijven.</p>
<p>4. Het percentage van bedrijven waarop gestemd is in de beursgenoteerde aandelenportefeuille;</p>	<p>97 procent van de aandeelhoudersvergaderingen van bedrijven in de beursgenoteerde aandelenportefeuille is op gestemd.</p>

Duurzaamheids-indicatoren meten hoe de ecologische of sociale kenmerken die het financiële product promoot, worden verwezenlijkt.

5. Het aantal (geslaagde) engagement activiteiten op thematische gebieden.	208 engagement activiteiten op thematische gebieden zijn geslaagd.
6. Het aantal SDG-gerelateerde beleggingen in de gehele portefeuille.	De SDG-gerelateerde belegging voor de aandelen portefeuille zijn: 2.150.496.162 euro met een positief effect op SDG's.
7. Het aantal green bonds in de beleggingsportefeuille.	51 green bonds - 789 miljoen euro AuM (waarde).
8. Het aantal bedrijven dat in strijd handelt met de OESO-richtlijnen, UNGP en UN Global Compact in relatie tot engagement activiteiten en uitsluitingen.	<ul style="list-style-type: none"> Per eind 2022 heeft Pensioenfonds PGB in 49 bedrijven belegd die in strijd handelden met de OESO richtlijnen (marktwaarde 947 miljoen EUR). Nihil (0). Er zijn geen bedrijven die in strijd handelden met UN Global Compact uitsluitingen in de Pensioenfonds PGB mandaat beleggingen.
9. Het aantal bedrijven in de gehele portefeuille dat in de tabaksindustrie of dat controversiële wapens of handwapens voor burgers verkoopt en/of produceert.	<ul style="list-style-type: none"> Tabaksindustrie: nihil. Per eind 2022 geen bedrijven die non-compliant zijn. Controversiële Wapens: nihil. Per eind 2022 geen bedrijven die non-compliant zijn.
10. Het aantal bedrijven en landen die op (inter-)nationale sanctielijsten staan in de gehele portefeuille.	2 beleggingen in de totale portefeuille staan op een sanctielijst: SberBank en VTB bank.

...en in vergelijking tot voorafgaande perioden?

Dit is de eerste periodieke rapportage conform de vereisten van SFDR. Een vergelijking met voorafgaande periodes kan gemaakt worden in de volgende periodiek rapportage.

In de EU-taxonomie is het beginsel "geen ernstige afbreuk doen" vastgelegd. Dit houdt in dat op de taxonomie afgestemde beleggingen geen ernstige afbreuk mogen doen aan de doelstellingen van de EU-taxonomie, en dat een en ander vergezeld gaat van specifieke Uniecriteria.

Het beginsel "geen ernstige afbreuk doen" is alleen van toepassing op de onderliggende beleggingen van het financiële product die rekening houden met de EU-criteria voor ecologisch duurzame economische activiteiten. De onderliggende beleggingen van het resterende deel van dit financiële product houden geen rekening met de EU-criteria voor ecologisch duurzame economische activiteiten.

Andere duurzame beleggingen mogen evenmin ernstige afbreuk doen aan ecologische of sociale doelstellingen.

De belangrijkste ongunstige effecten zijn de belangrijkste negatieve effecten van beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren die verband houden met ecologische en sociale thema's en arbeidsomstandigheden, eerbiediging van de mensenrechten en bestrijding van corruptie en omkoping.

Hoe is in dit financiële product rekening gehouden met de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren?

Pensioenfonds PGB heeft geen rekening gehouden met de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren.

Wat was het aandeel duurzaamheidsgerelateerde beleggingen?

Grootste beleggingen	Sector	% Activa	Land
Nederlandse Staat	Staatsobligaties	2,2%	Nederland
Nederlandse Staat	Staatsobligaties	1,6%	Nederland
Nederlandse Staat	Staatsobligaties	1,4%	Nederland
Nederlandse Staat	Staatsobligaties	1,3%	Nederland
Nederlandse Staat	Staatsobligaties	1,2%	Nederland
Duitse Staat	Staatsobligaties	1,2%	Duitsland
Nederlandse Staat	Staatsobligaties	1,0%	Nederland
Nederlandse Staat	Staatsobligaties	0,8%	Nederland
Nederlandse Staat	Staatsobligaties	0,7%	Nederland
Nederlandse Staat	Staatsobligaties	0,7%	Nederland
Taiwan Semiconductor	Informatie Technologie	0,6%	Taiwan
Nederlandse Staat	Staatsobligaties	0,5%	Nederland
ASML Holding N.V.	Informatie Technologie	0,4%	Nederland
Duitse Staat	Staatsobligaties	0,4%	Duitsland
Nestle S.A.	Basisconsumptiegoederen	0,4%	Zwitserland

De lijst bevat de beleggingen die het **grootste aandeel beleggingen** van het financiële product vormen tijdens de referentieperiode, te weten: **1 januari 2022 tot en met 31 december 2022**

De percentages zijn gebaseerd op de stand per 31 december 2022 en gebaseerd op de totale portefeuille van Pensioenfonds PGB. Derivaten en contanten zijn niet opgenomen in de tabel. Er is niet doorgekeken in beleggingsfondsen.

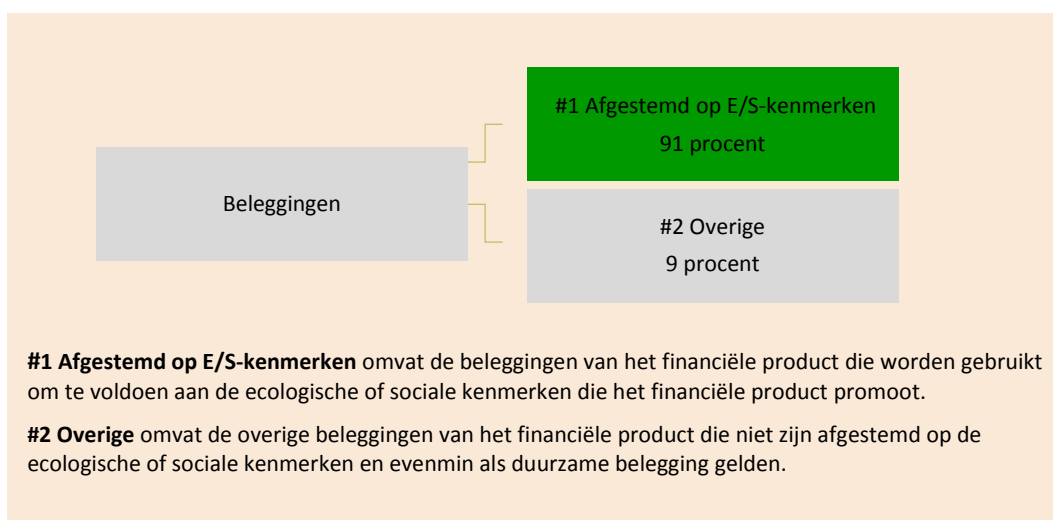

Wat was het aandeel duurzaamheidsgerelateerde beleggingen?

Pensioenfonds PGB promootte ecologische en sociale kenmerken zonder dat het een duurzame beleggingsdoelstelling nastreeft. Pensioenfonds PGB heeft geen minimumallocatie naar duurzame beleggingen in de zin van SFDR of beleggingen in ecologisch duurzame activiteiten in de zin van de Taxonomie-Verordening opgenomen. Het overgrote deel van de beleggingen van Pensioenfonds PGB was afgestemd op de ecologische en of sociale kenmerken. Deze beleggingen hadden betrekking op aandelen (publiek en privaat), bedrijfsobligaties (publiek en privaat), beleggingen in vastgoed en staatsobligaties. De overige beleggingen waren niet afgestemd op deze kenmerken en waren belegd in derivaten en liquide middelen. Daarvoor gelden geen ecologische of sociale minimumwaarborgen.

De activa-allocatie beschrijft het aandeel beleggingen in specifieke activa.

Hoe zag de activa-allocatie eruit?

in welke economische sectoren werd belegd?

Sectorverdeling	Som marktwaarde %
Commerciële diensten	1,36%
Communicatie	2,07%
Duurzame consumptiegoederen (consumer durables)	1,81%
Niet-duurzame consumptiegoederen (consumer non-durables)	5,78%
Consumentendiensten	2,28%
Distributiediensten	0,72%
Elektronische technologie	5,27%
Energie mineralen	2,24%
Financiën	23,31%
Overheid	16,34%
Gezondheidszorg	0,91%
Gezondheidstechnologie	6,08%
Industriële diensten	0,85%
Niet-energie mineralen	1,38%
Procesindustrieën	2,19%
Productie verwerkende industrie	3,45%
Detailhandel	2,73%
Technologische dienstverlening	5,17%
Vervoer	2,13%
Nutsvoorzieningen	2,23%
Overige	11,69%

De percentages zijn gebaseerd op de stand van de beleggingsportefeuille per 31 december 2022. De sectorverdeling is gemaakt op basis van de FactSet Industry-classificatie. De sectorverdeling kijkt door in onderliggende beleggingsfondsen, voor zover hierover data beschikbaar was. Onder de sectie “overige” vallen onder andere derivaten, niet-beursgenoteerde beleggingsfondsen (hypotheken, vastgoed, infrastructuur en private equity) en cash en cash-equivalenten.

In hoeverre waren de duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling afgestemd op de EU-taxonomie?

0 procent. Pensioenfonds PGB heeft geen minimum percentage van haar portefeuille naar ecologisch duurzame economische activiteiten gealloceert zoals opgenomen in de EU-taxonomie.

● Heeft het financiële product belegd in activiteiten in de sectoren fossiel gas en/of kernenergie die aan de EU-taxonomie voldoen⁸?

- Ja:
- In fossiel gas In kernenergie
- Nee

Om te bepalen of aan de EU-taxonomie wordt voldaan, bevatten de criteria voor **fossiel gas** emissiegrenswaarden en de omschakeling naar hernieuwbare energie of koolstofarme brandstoffen tegen eind 2035. Voor **kernenergie** bevatten de criteria uitgebreide regels inzake veiligheid en afvalbeheer.

Faciliterende activiteiten maken het rechtstreeks mogelijk dat andere activiteiten een substantiële bijdrage leveren aan een ecologische doelstelling.

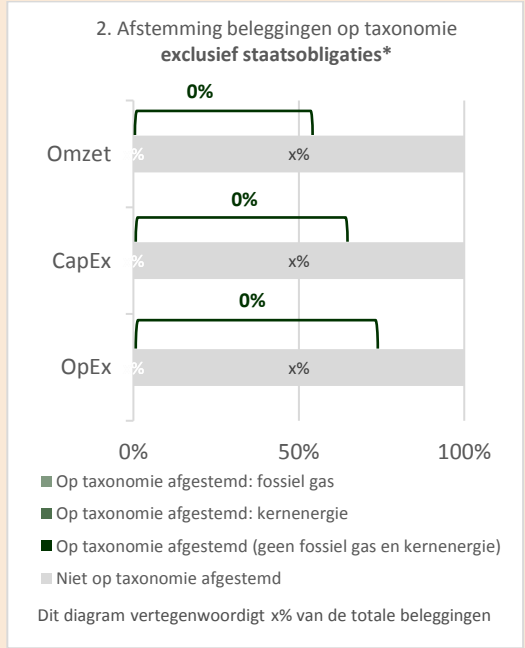
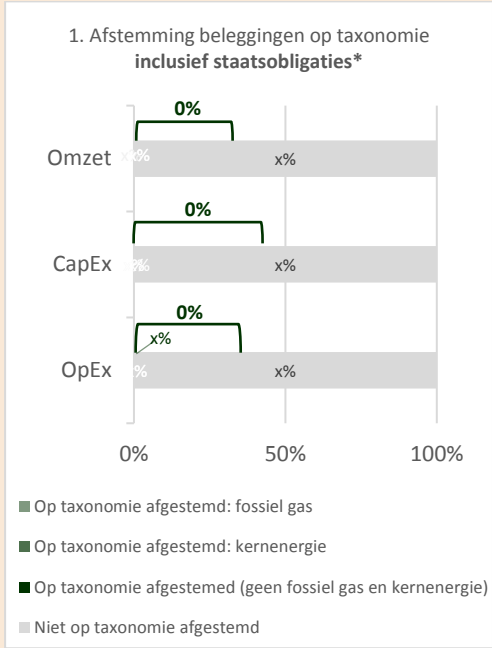
Transitieactiviteiten zijn activiteiten waarvoor nog geen koolstofarme alternatieven beschikbaar zijn en die onder meer broeikasgasemissieniveaus hebben die overeenkomen met de beste prestaties.

⁸ Activiteiten in de sectoren fossiel gas en/of kernenergie zullen alleen aan de EU-taxonomie voldoen indien zij bijdragen aan het beperken van de klimaatverandering (“klimaatmitigatie”) en geen ernstige afbreuk doen aan de doelstellingen van de EU-taxonomie – zie de toelichting in de linkermarge. De uitgebreide criteria voor economische activiteiten in de sectoren fossiel gas en kernenergie die aan de EU-taxonomie voldoen, zijn vastgesteld in Gedelegeerde Verordening (EU) 2022/1214 van de Commissie.

Op de taxonomie afgestemde activiteiten worden uitgedrukt als aandeel van:

- de **omzet** die het aandeel van de opbrengsten uit groene activiteiten van ondernemingen waarin is belegd, weergeeft;
- de **kapitaaluitgaven (CapEx)** die laten zien welke groene beleggingen worden gedaan door de ondernemingen waarin is belegd, bv. voor een transitie naar een groene economie;
- de **operationele uitgaven (OpEx)** die groene operationele activiteiten van ondernemingen waarin is belegd, weergeven.

De onderstaande diagrammen geven in het groen het percentage op de EU-taxonomie afgestemde beleggingen. Er is geen geschikte methode om te bepalen in hoeverre staatsobligaties* op de taxonomie zijn afgestemd. Daarom geeft het eerste diagram de mate van afstemming voor alle beleggingen van het financiële product inclusief staatsobligaties, terwijl het tweede diagram alleen voor de beleggingen van het financiële product in andere producten dan staatsobligaties aangeeft in hoeverre die op de taxonomie zijn afgestemd.

* In deze diagrammen omvat 'staatsobligaties' alle blootstellingen aan overheden.

Wat was het aandeel beleggingen in transitie- en faciliterende activiteiten

Deze vraag is niet van toepassing. Pensioenfonds PGB heeft zich gedurende de referentieperiode niet gecommitteerd aan duurzame beleggingen en heeft daarom niet gemeten of het belegd heeft in duurzame beleggingen conform SFDR.

Hoe verhiel het percentage op de EU-taxonomie afgestemde beleggingen zich tot eerdere referentieperiodes?

Dit betreft de eerste rapportage conform de vereisten van SFDR Level 2. Indien van toepassing, kan Pensioenfonds PGB volgend jaar een vergelijking opnemen.

Wat was het aandeel duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling die niet op de EU-taxonomie waren afgestemd?

Deze vraag is niet van toepassing. Pensioenfonds PGB heeft zich gedurende de referentieperiode niet gecommitteerd aan duurzame beleggingen en heeft daarom niet gemeten of het belegd heeft in duurzame beleggingen conform SFDR.

Wat was het aandeel sociaal duurzame beleggingen?

Deze vraag is niet van toepassing. Pensioenfonds PGB heeft zich gedurende de referentieperiode niet gecommitteerd aan duurzame beleggingen en heeft daarom niet gemeten of het belegd heeft in duurzame beleggingen conform SFDR.

zijn duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling die **geen rekening houden met de criteria** voor ecologisch duurzame economische activiteiten in het kader van de Verordening (EU) 2020/852.

Welke beleggingen zijn opgenomen in “overige”? Waarvoor waren deze bedoeld en waren er ecologische of sociale minimumwaarborgen?

Pensioenfonds PGB heeft 9 procent van de portefeuille belegd in activa die niet zijn afgestemd op E/S kenmerken en daarom in de categorie ‘overige’ vallen. De beleggingen in de categorie ‘overige’ waren de beleggingen in hypotheek, een beleggingsfonds, derivaten en liquide middelen. Voor deze beleggingen zijn geen ecologische of sociale minimumwaarborgen opgenomen.

Pensioenfonds PGB heeft derivaten hoofdzakelijk gebruikt om grote financiële risico’s af te dekken binnen de door het bestuur gestelde limieten. Derivaten werden hoofdzakelijk ingezet voor het dynamisch renteafdeckingsbeleid. Liquide middelen waren opgenomen om te kunnen voldoen aan aangegane verplichtingen, zoals margin calls en uitkeringen.

Welke maatregelen zijn er in de referentieperiode getroffen om aan de ecologische en/of sociale kenmerken te voldoen?

Pensioenfonds PGB heeft de volgende maatregelen getroffen:

- Voor de reductie van CO₂-voetafdruk stelt Pensioenfonds PGB een CO₂-reductiedoelstellingen op het niveau van de diverse beleggingscategorieën, door te beleggen in klimaatoplossingen en door investeringen in sterk vervuillende, fossiele brandstoffen te beperken. Pensioenfonds PGB werkt samen met PGB Pensioendiensten B.V. en de externe portfoliomanagers aan deze strategieën die bijdragen aan het behalen van de Parijs-doelstellingen.
- Een uitsluitingsbeleid is toegepast en de toetsing ervan op bedrijven is uitgevoerd door Sustainalytics. Pensioenfonds PGB ontvangt elk kwartaal een lijst met bedrijven die moeten worden uitgesloten. Op basis van de toetsingsresultaten wordt de portefeuille aangepast. Het uitsluitingsbeleid is niet gewijzigd gedurende de referentieperiode 2022. De EIU levert op kwartaalbasis een update van de ESG scores van landen. Op basis van de scores stelt Pensioenfonds PGB een uitsluitingenlijst op die wordt gehanteerd voor de uitsluiting van overheidsobligaties en staatsbedrijven. De uitsluitingenlijst is elk kwartaal geactualiseerd.
- Pensioenfonds PGB past zijn engagement- en stembeleid toe op de portefeuille beursgenoteerde aandelen. Het stemproces van Pensioenfonds PGB voor de beursgenoteerde aandelenportefeuilles is uitbesteed aan CTI. Pensioenfonds PGB kan hierop eigen accenten aanbrengen in overeenstemming met de focus SDG’s. Pensioenfonds PGB is periodiek geïnformeerd over de resultaten hiervan. Eind 2022 zijn de thematische gebieden voor engagement aangescherpt in samenspraak met CTI.
- Pensioenfonds PGB monitort bedrijven die internationale standaarden schenden, zoals de OESO-richtlijnen, UNPRI en UNGC. Bedrijven die deze standaarden schenden, worden meegenomen in de engagementactiviteiten, dan wel uitgesloten op basis van het uitsluitingsbeleid.

Hoe heeft dit financiële product gepresteerd ten opzichte van de referentiebenchmark?

Deze vraag is niet van toepassing. Pensioenfonds PGB heeft geen referentiebenchmark om te voldoen aan de ecologische of sociale kenmerken voor de gehele pensioenregeling.

Referentie-benchmarks zijn indices waarmee wordt gemeten of het financiële product de ecologische of sociale kenmerken verwezenlijkt die dat product promoot.

A close-up portrait of an elderly man with white, curly hair, smiling warmly. He is wearing a light purple button-down shirt under a tan jacket. The background is a blurred outdoor setting with vertical wooden slats.

Wat houdt jou het meest bezig als het gaat om pensioen?

‘Op PensioenTrefpunt, de digitale ontmoetingsplaats van de Vereniging van Gepensioneerden, volg ik onder andere vergaderingen.

Ik ben enthousiast over de onlinebijeenkomsten die ze samen met Pensioenfonds PGB organiseren.

Dan zitten er aan de andere kant van het scherm drie personen die iets vertellen over bijvoorbeeld het nieuwe pensioenstelsel of de verhoging van de pensioenen. Je kunt ze vragen stellen via de chat, en ze beantwoorden die dan gelijk. Heel netjes dat ze daarbij je naam noemen en zich direct tot jou richten. Dat spreekt me wel aan, je hebt direct contact met elkaar.’

Freek Nieman (69)

krijgt pensioen van Pensioenfonds PGB

Overzicht begrippen jaarverslag

A	ABTN	Actuariële en bedrijfstechnische nota. In deze, door de wet verplichtgestelde, nota worden naast de actuariële aspecten ook de hoofdlijnen van het interne beheersingssysteem en de opzet van de administratieve organisatie en interne controle beschreven.
	ALM	Asset liability management. Een methode om modelmatig de samenstelling van de strategische beleggingsportefeuille te bepalen, rekening houdend met de pensioenverplichtingen.
B	Balanssturing	Uitwerking van alle beleidskeuzes waarmee de doelen van het pensioenfonds worden vertaald in de inrichting van de balans en de portefeuille.
	Based pentest	Het opstellen van testgevallen op basis van modellen gebaseerd op de requirements en het gedrag van het systeem.
	Benchmark	Vooraf vastgestelde, objectieve maatstaf voor het meten van prestatie van een beleggingsportefeuille of beleggingsfonds.
	Beleidsdekkingsgraad	De beleidsdekkingsgraad is het voortschrijdende gemiddelde van de actuele UFR-dekkingsgraden over de afgelopen 12 maanden. De beleidsdekkingsgraad is bepalend voor: <ul style="list-style-type: none"> • Het moment dat het pensioenfonds in een tekortsituatie komt, dan wel uit een tekortsituatie komt; • De evaluatie van het herstelplan; • Het doorvoeren van eventuele kortingen; • Het toeslagbeleid; • Individuele waardeoverdrachten.
	Beleggingsovertuigingen	(policy beliefs) Principes en overtuigingen van het bestuur die leidend zijn bij de invulling van het beleggingsbeleid.
	Beschikbare premieregeling	Zie: defined contribution.
C	Collateral	Onderpand. Manier om het kredietrisico op tegenpartijen uit hoofde van over-the-counter-derivatentransacties te beperken. Het risico is dat de tegenpartij op afloopdatum niet meer aan haar verplichtingen kan voldoen. Het collateral reduceert dit risico doordat er gedurende de looptijd van de transactie onderpand in de vorm van kasgeld of andere waarden wordt voldaan ter dekking van de marktwaarde van de transacties.
	Contante waarde	De waarde van een bedrag op dit moment dat in de toekomst beschikbaar komt.
D	Custodian	(Effectenbewaarder) De <i>custodian</i> is een externe financiële partij die verantwoordelijk is voor het bewaren van de financiële effecten.
	Deelnemer	Werknemer die pensioenaanspraken opbouwt bij het pensioenfonds conform de voorwaarden in het van toepassing zijnde pensioenreglement.
	Defined benefit (DB)	Een pensioenregeling waarbij de pensioenuitkering van tevoren vastligt. Voor de berekening van de pensioenen wordt uitgegaan van het loon, een opbouwpercentage per jaar en de AOW-uitkering. Eindloonregelingen en middelloonregelingen zijn typische vormen van defined benefit-regelingen.

Defined contribution (DC)	(beschikbare premieregeling) Een pensioenregeling waarbij de premie vastligt. Deze premie is een vast bedrag of een vast percentage van het jaarsalaris of de pensioengrondslag. Het is ook mogelijk een premie op te nemen, die zich volgens een staffel ontwikkelt. De beschikbare premie wordt tot de pensioendatum belegd of gespaard. Het kapitaal moet op de pensioendatum worden gebruikt om pensioen aan te kopen. De pensioenuitkering ligt niet van tevoren vast.
Dekkingsgraad	De dekkingsgraad is een (globale) indicator voor de vermogenspositie van het pensioenfonds: hierbij wordt de actuele waarde van de beleggingen gedeeld door de contante waarde van de pensioenverplichtingen (zie ook: beleidsdekkingsgraad, kritische dekkingsgraad, reële dekkingsgraad, Swap dekkingsgraad, toeslagdekkingsgraad en UFR-dekkingsgraad.)
Dekkingsgraadneutrale premie	De betaalde premie wordt zodanig vastgesteld dat de inkoop van pensioenen plaatsvindt met een opslag die gelijk is aan de dekkingsgraad van het pensioenfonds.
Derivaten	Afgeleide beleggingsproducten. Dit kan bijvoorbeeld een renteswap zijn of een recht om iets voor een bepaalde koers te kopen of te verkopen. De waarde van een derivaat hangt af van de onderliggende waarde zoals de waarde van een aandeel, grondstof of vreemde valuta of de rentestand.
Duratie	De duratie is een maatstaf voor het effect dat een renteverandering heeft op de koers van een obligatie of portefeuille van obligaties.
 Eigen vermogen	Tegenover de pensioenverplichtingen staan op de balans van een pensioenfonds de bezittingen. Het verschil tussen de bezittingen op de balans en de verplichtingen op de balans is het (positieve of negatieve eigen vermogen).
Excassokosten	Om de pensioenen uit te kunnen keren worden kosten gemaakt. Deze kosten worden excassokosten genoemd. Daarvoor wordt een vergoeding gevraagd in de vorm van een percentage van de premie.
 Franchise	De franchise is het gedeelte van het salaris waarover geen premie betaald wordt en waarover ook geen pensioenrechten opgebouwd worden. De franchise verschilt per regeling.
(n)FTK	Nieuw financieel toetsingskader. Methodiek voor toetsing van de financiële opzet en toestand van pensioenfondsen en verzekeraars door De Nederlandsche Bank.
 Gedempte premie	Als alternatief voor de actuele rentetermijnstructuur mag bij de berekening van de kostendekkende premie worden uitgegaan van het verwachte portefeuillerendement of een voortschrijdend gemiddelde van de rentetermijnstructuur met een maximumperiode van 10 jaar. Dit wordt 'gedempte premie' genoemd.
Gemiddelde rekenrente	Het gemiddelde van de door DNB voor pensioenfondsen gepubliceerde rentetermijnstructuur.
Gepensioneerde	Een gepensioneerde is een oud-deelnemer wiens ouderdompensioen is ingegaan.
Gewezen deelnemer	Ook wel slaper genoemd. Een werknemer voor wie de pensioenopbouw is beëindigd maar van wie het pensioen niet is overgedragen aan een andere pensioenuitvoerder.

H	Haalbaarheidstoets	De haalbaarheidstoets geeft inzicht in de samenhang tussen de financiële opzet, het verwachte pensioenresultaat en de risico's die daarbij gelden.
	Herstelplan	Als een pensioenfonds op grond van de beleidsdekkingsgraad niet langer voldoet aan het vereist vermogen (VV) dient het binnen drie maanden een herstelplan in bij DNB. In het herstelplan werkt het pensioenfonds uit hoe het in maximaal 10 jaar weer voldoet aan het vereist eigen vermogen op basis van beleidsdekkingsgraad.
I	Inflatieobligaties	(inflation linked bonds) Obligaties waarvan de hoofdsom en de rentebetalingen worden geïndexeerd met de inflatie van een bepaald land.
	IORP	IORP staat voor <i>Institutions for Occupational Retirement Provision</i> en geldt (alleen) voor pensioeninstellingen in de EU. De IORP-wetgeving past in de toenemende vereisten voor <i>good governance</i> (goed bestuur) binnen pensioenfondsen. IORP II (de tweede herziening van de wet) leidt tot extra informatieverplichtingen door pensioenfondsen aan deelnemers, vooral op het UPO.
K	Kostendekkende premie	De feitelijke premie die het pensioenfonds in rekening brengt moet tenminste gelijk zijn aan de kostendekkende premie. De kostendekkende premie bestaat uit vier onderdelen: de actuariel benodigde premie voor de inkoop van nieuwe pensioenverplichtingen, een opslag voor uitvoeringskosten van het pensioenfonds, een opslag voor het in stand houden van het vereist eigen vermogen en een opslag voor de financiering van voorwaardelijke toeslagverlening (indien van toepassing).
	Kritische dekkingsgraad	De kritische dekkingsgraad is de minimale actuele UFR-dekkingsgraad die het pensioenfonds nodig heeft om binnen de (resterende) herstelperiode het niveau van het vereist vermogen (VV) te bereiken zonder dat gekort hoeft te worden.
M	Marktrente	De rente die op een bepaald moment op de kapitaalmarkt en de geldmarkt geldt.
	Matchingportefeuille	De portefeuille waarmee het renterisico van het pensioenfonds wordt verminderd. Hierbij worden de verplichtingen van het pensioenfonds 'gematcht' met de vastrentende-waardenportefeuille.
	Middelloonregeling	Een uitkeringsregeling waarbij de pensioentoezegging afhankelijk is van het gemiddelde verdiende loon, de diensttijd, een opbouwpercentage per jaar en de franchise.
	Minimaal vereist vermogen (MVV)	Het Minimaal Vereist Vermogen is de ondergrens van het Vereist Vermogen. Op grond van de Richtlijn Pensioenen mag een pensioenfonds niet te lang niet beschikken over het MVV. Dat is de reden dat in de Pensioenwet bepaald is dat een pensioenfonds dat gedurende vijf jaren niet over MVV heeft beschikt, binnen zes maanden maatregelen neemt waardoor het in een keer aan het MVV voldoet. Voor zover het daarbij gaat om korting van pensioenaanspraken en –rechten, mag die korting over het aantal jaren uitgesmeerd worden dat door het pensioenfonds gekozen is ten aanzien van de hersteltermijn.
N	Normportefeuille	De vooraf gedefinieerde samenstelling van de beleggingsportefeuille met bijbehorende benchmarks, waaraan de behaalde beleggingsresultaten achteraf worden getoetst.

Organisatie van openbaar belang (OOB)

Organisaties die door hun omvang of functie in het maatschappelijk verkeer de belangen van grotere groepen raken, zoals beursgenoteerde bedrijven, verzekeraars en kredietinstellingen. Grote pensioenfondsen vallen hier waarschijnlijk in de toekomst ook onder.

Outperformance

Er wordt een beter resultaat behaald dan de benchmark.

Over-the-counter (OTC) Pensioenbeheerketen

Over-the-counter-contracten zijn contracten die buiten de beurs verhandeld worden. De wijze waarop mensen, processen en informatievoorziening (samen)werken en aangestuurd worden om het hele administratieproces rondom pensioenen uit te kunnen voeren.

Pensioenontvanger

Een pensioenontvanger is een oud-deelnemer of zijn/haar nabestaande(n) die een pensioen ontvangen. Het kan dan gaan om ouderdomspensioen, partnerpensioen of wezenpensioen.

Pensioengrondslag

Het bedrag (loon) dat als grondslag dient voor de berekening van de hoogte van de pensioenuitkering.

Pensioenresultaat

De verhouding tussen de som van de verwachte uitkering uitgaande van het fondsbeleid op basis van het wettelijk voorgeschreven economische scenario en de som van de verwachte uitkeringen zonder toepassing van vermindering van de pensioenaanspraken en met volledige prijscompensatie.

Performancetoets

De performancetoets meet het gemiddelde van vijf jaargangen Z-scores. De toets is vastgesteld door het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid Indien de performance toets, die is gebaseerd op vijf opeenvolgende z-scores, onder de norm uitkomt, staat het bedrijven vrij een alternatief te zoeken voor het verplichtgestelde bedrijfstakpensioenfonds in hun branche.

Prognosetafel AG2020

De meest recente tabel van Het Koninklijk Actuarieel Genootschap (AG) waarmee de toekomstige overlevingskansen worden ingeschat ten behoeve van waardering van verplichtingen.

Premievrije deelnemer

Gewezen deelnemers met aanspraken, de zogenaamde slapers.

Private equity

Beleggingen in niet aan de beursgenoteerde ondernemingen.

Reële dekkingsgraad

Dekkingsgraad (actuele waarde van de beleggingen gedeeld door de actuele waarde van de verplichtingen) waarbij in de berekening van de verplichtingen de (voorwaardelijke) toekomstige indexatie worden meegenomen.

Renteafdekking

De financiële positie van pensioenfondsen is gevoelig voor veranderingen in de (lange) rente. Door het verschil in looptijd tussen de beleggingen (korter) en de verplichtingen (langer) is de rentegevoeligheid van de beleggingen doorgaans lager dan die van de verplichtingen. Hierdoor verslechtert de financiële positie van een pensioenfonds bij een rentedaling. Dit risico kan worden beperkt middels rente-afdekking. Renteafdekking is de mate waarin het renterisico dat over de verplichtingen gelopen wordt, gecompenseerd wordt door het aanhouden van beleggingen met eenzelfde renterisico.

Renteswap

Een renteswap of Interest Rate Swap (IRS) is een afspraak tussen twee partijen om gedurende een bepaalde periode (variërend van 1 tot 30 jaar) rentebetalingen over een bepaalde hoofdsom uit te wisselen.

Rentetermijnstructuur	De rentetermijnstructuur is een curve die het verband weergeeft tussen de looptijd van een vastrentende belegging enerzijds en de daarop te ontvangen/te betalen marktrente anderzijds.
Reservetekort	Tekort dat aangeeft dat er niet genoeg geld is om naast de voorziening voor de pensioenen en voor de algemene risico's, ook nog de vereiste reserves te hebben voor onder meer de beleggingsrisico's.
Returnportefeuille	De portefeuille die is bedoeld om extra rendement te halen.
S Solvabiliteit	De mate waarin het pensioenfonds aan zijn verplichtingen (zijnde de toekomstige pensioenuitkeringen) kan voldoen.
Swapdekkingsgraad	De actuele waarde van de beleggingen gedeeld door de actuele waarde van de verplichtingen waarbij in de berekening van de verplichtingen is gebaseerd op de swapcurve. Deze dekkingsgraad is bepalend voor de dekkingsgraadneutrale koopsom bij collectieve waardeoverdrachten. Ook wordt in de balanssturing op deze dekkingsgraad gestuurd.
T Technische voorzieningen	De technische voorzieningen zijn vastgesteld als de contante waarde van de pensioenverplichtingen uit hoofde van pensioenaanspraken.
Toeslagdekkingsgraad	De toeslagdekkingsgraad is de dekkingsgraad waarbij wordt voldaan aan de eis dat naar verwachting de volledige toeslag van 2 procent in de toekomst gerealiseerd kan worden. Als in een jaar de beleidsdekkingsgraad hoger is dan de toeslagdekkingsgraad, mag het pensioenfonds dat jaar de volledige toeslag van 2 procent verlenen.
Tracking error	Risicomaatstaf die aangeeft in welke mate het rendement in percentages kan afwijken van het benchmarkrendement, gegeven een betrouwbaarheidsinterval.
U Uitwijktest	Test om aan te tonen dat de IT-dienstverlening voor een dienst waarvoor IT-uitwijk is afgesproken, volgens vooraf gestelde condities weer geleverd kan worden vanuit een uitwijksituatie. Hierbij worden zowel de uitwijkeninfrastructuur zelf, als de benodigde plannen, procedures en overeenkomsten getest.
Ultimate Forward Rate (UFR)	Ultimate Forward Rate is de verwachte langetermijnrente. Met de introductie van de UFR werd de waardering op basis van de marktrente voor lange looptijden in feite vervangen door een lange termijn verwachte rente. De belangrijkste reden om dit te doen was een gebrek aan liquiditeit in de markt voor langlopende staatsobligaties en renteswaps.
Uniforme pensioen aangifte (UPA)	Een standaard voor het volautomatisch uitwisselen van salarisgegevens tussen werkgevers /administratiekantoren en pensioenfonds.
Uniform pensioen overzicht (UPO)	Een overzicht dat wordt verstrekt aan deelnemers waarin informatie wordt getoond over hun pensioenregeling.
UFR-dekkingsgraad	De actuele waarde van de beleggingen gedeeld door de actuele waarde van de verplichtingen waarbij in de berekening van de verplichtingen is gebaseerd op de door DNB voor pensioenfonds gepubliceerde RTS op enig moment (inclusief een UFR). Deze dekkingsgraad is bepalend voor de dekkingsgraadneutrale inkoop van nieuwe pensioenaanspraken (door middel van de reguliere premiebetaling of de inkooptarieven). Ook is deze dekkingsgraad bepalend voor de actualisatie van een herstelplan en een eventueel besluit tot korten.

Valuta-afdekking

De mate waarin het wisselkoersrisico dat het pensioenfonds loopt met betrekking tot beleggingen in vreemde valuta wordt afgedekt via beleggingen met een tegengesteld valutarisico. Als er geen beleggingen met een tegengesteld valutarisico worden aangehouden is de valuta-afdekking 0 procent. Indien het tegengestelde valutarisico even groot is als het valutarisico op de belegging in vreemde valuta, is de valuta-afdekking 100 procent.

Vastrentende waarden

Vastrentende waarden zijn effecten waarbij gedurende de looptijd een vast bedrag aan rente uitgekeerd wordt en waarbij aan het eind van de looptijd de hoofdsom terugbetaald wordt.

Vereist vermogen (VV)

Het vereist vermogen is de omvang van het vermogen waarover een pensioenfonds ten minste zou moeten beschikken. De hoogte van het vereist vermogen is gericht op de wettelijke zekerheidsmaat van 97,5 procent, dat wil zeggen de kans dat het pensioenfonds binnen een periode van één jaar over minder vermogen beschikt dan de technische voorzieningen, kleiner is dan 2,5 procent. De hoogte van het vereist vermogen is afhankelijk van het risicoprofiel van het pensioenfonds volgend uit zijn strategisch beleggingsbeleid.

Voorziening pensioenverplichtingen (VPV)

Zie technische voorzieningen.

Waardeoverdracht

Overdracht van de waarde van de pensioenaanspraken van de deelnemer als hij of zij van werkgever én pensioenuitvoerder verandert.

Z-score

Getal dat de afwijking aangeeft van het door het pensioenfonds behaalde rendement op de vooraf opgegeven normportefeuille.

pensioenfonds

Jaarverslag 2022
Pensioenfonds PGB

.....

Prof. E.M. Meijerslaan 2 - 1183 AV Amstelveen
Postbus 2311 - 1180 EH Amstelveen

 pensioenfondspgb.nl

 020 541 84 18

